

Riksdagens protokoll

2005/06:125

Onsdagen den 17 maj

Kl. 09.00 – 20.16

Protokoll
2005/06:125

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 11 maj.

2 § Meddelande om ändringar i kammarens sammanträdesplan

Talmannen meddelade
att bordläggningsplenium *onsdagen den 24 maj skulle äga rum kl. 15.00*
och
att bordläggningsplenium *fredagen den 26 maj skulle äga rum kl. 16.00.*

3 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelser:

Interpellation 2005/06:395

Till riksdagen

Interpellation 2005/06:395 av Sven-Erik Sjöstrand (v)

Isolas köp av Perstorpsföretaget Polyclad Europe

Interpellationen kommer att besvaras torsdagen den 8 juni 2006.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor.

Stockholm den 12 maj 2006

Näringsdepartementet

Thomas Östros

Enligt uppdrag

Dag Ekman

Expeditionschef

Interpellation 2005/06:402

Till riksdagen

Interpellation 2005/06:402 av Yvonne Andersson (kd)

Utbredningen av osteoporos

Interpellationen kommer att besvaras onsdagen den 7 juni 2006.
Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang.
Stockholm den 15 maj 2006
Socialdepartementet
Morgan Johansson
Enligt uppdrag
Erna Zelmin
Rätts- och expeditionschef

4 § Anmälan om inkommen faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen

Talmannen anmälde att följande faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen inkommit och överlämnats till utskott:
2005/06:FPM92 Strategisk plan för laglig migration *KOM(2005)669* till socialförsäkringsutskottet

5 § Återkallelse av proposition

Regeringen hade genom skrivelse 2005/06:211 återkallat prop. 2005/06:176 Kommunernas roll i avfallshanteringen.

Talmannen hade avskrivit detta förslag samt de med anledning av propositionen väckta motionerna 2005/06:MJ50–53.

Regeringens skrivelse lades till handlingarna.

Talmannen meddelade att motioner med anledning av återkallelsen fick väckas senast *onsdagen den 24 maj kl. 16.30*.

6 § Hänvisning av ärende till utskott

Föredrogs och hänvisades
Skrivelse
2005/06:120 till näringsutskottet

7 § Förnyad bordläggning

Föredrogs och bordlades åter
Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2005/06:AU8
Konstitutionsutskottets betänkande 2005/06:KU26
Lagutskottets betänkanden 2005/06:LU32 och LU35
Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2005/06: MJU24
Finansutskottets betänkande 2005/06:FiU28

FöU10 Renovering och modifiering av artillerisystemet Haubits 77B

1. utskottet

2. res. (fp)

Votering:

246 för utskottet

40 för res.

63 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 122 s, 45 m, 26 kd, 22 v, 16 c, 14 mp, 1 -

För res.: 40 fp

Frånvarande: 22 s, 10 m, 8 fp, 7 kd, 6 v, 6 c, 3 mp, 1 -

FöU11 Reformerad styrning och förvaltning för försvaret

Punkt 1 (Styrning)

1. utskottet

2. res. 1 (fp, m, kd, c)

Votering:

159 för utskottet

127 för res. 1

63 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 122 s, 22 v, 14 mp, 1 -

För res. 1: 45 m, 40 fp, 26 kd, 16 c

Frånvarande: 22 s, 10 m, 8 fp, 7 kd, 6 v, 6 c, 3 mp, 1 -

Punkt 2 (Staber och förvaltningar)

1. utskottet

2. res. 2 (fp, m, kd, c)

Votering:

159 för utskottet

127 för res. 2

63 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 122 s, 22 v, 14 mp, 1 -

För res. 2: 45 m, 40 fp, 26 kd, 16 c

Frånvarande: 22 s, 10 m, 8 fp, 7 kd, 6 v, 6 c, 3 mp, 1 -

Punkt 3 (Belastningsregistret)

1. utskottet

2. res. 3 (v)

Votering:

259 för utskottet

26 för res. 3

1 avstod

63 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 122 s, 45 m, 40 fp, 26 kd, 16 c, 10 mp
För res. 3: 22 v, 4 mp
Avstod: 1 -
Frånvarande: 22 s, 10 m, 8 fp, 7 kd, 6 v, 6 c, 3 mp, 1 -

Punkt 4

Kammaren biföll utskottets förslag.

SfU15 Höjt inkomsttak vid beräkning av sjukpenninggrundande inkomst och höjd lägstanivå för hel föräldrapenning

Punkt 1 (Inkomsttak vid beräkning av sjukpenninggrundande inkomst)

1. utskottet
2. res. 1 (kd, m, fp, c)

Votering:

159 för utskottet

127 för res. 1

63 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 122 s, 22 v, 14 mp, 1 -

För res. 1: 45 m, 40 fp, 26 kd, 16 c

Frånvarande: 22 s, 10 m, 8 fp, 7 kd, 6 v, 6 c, 3 mp, 1 -

Punkterna 2 och 3

Kammaren biföll utskottets förslag.

SfU16 Vissa socialförsäkringsfrågor

Punkterna 1 och 2

Kammaren biföll utskottets förslag.

Punkt 3 (Sjukpenning vid elöverkänslighet)

1. utskottet

2. res. 2 (v, c, mp)

Votering:

233 för utskottet

50 för res. 2

2 avstod

64 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 122 s, 45 m, 39 fp, 25 kd, 1 v, 1 c

För res. 2: 21 v, 14 c, 14 mp, 1 -

Avstod: 1 kd, 1 c

Frånvarande: 22 s, 10 m, 9 fp, 7 kd, 6 v, 6 c, 3 mp, 1 -

FiU8 En ny lag om lägenhetsregister

Punkt 1 (Behovet av ett lägenhetsregister)

1. utskottet

2. res. 1 (m, fp, kd, c)

Votering:

156 för utskottet

128 för res. 1

2 avstod

63 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 122 s, 22 v, 11 mp, 1 -

För res. 1: 45 m, 40 fp, 26 kd, 16 c, 1 mp

Avstod: 2 mp

Frånvarande: 22 s, 10 m, 8 fp, 7 kd, 6 v, 6 c, 3 mp, 1 -

Punkt 2 (Kontroll av den svarta handeln med hyresrätter)

1. utskottet

2. res. 2 (v)

Votering:

263 för utskottet

22 för res. 2

64 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 122 s, 45 m, 39 fp, 26 kd, 16 c, 14 mp, 1 -

För res. 2: 22 v

Frånvarande: 22 s, 10 m, 9 fp, 7 kd, 6 v, 6 c, 3 mp, 1 -

Punkterna 3 och 4

Kammaren biföll utskottets förslag.

FiU25 Riksrevisionens årsredovisning för 2005

Kammaren biföll utskottets förslag.

9 § Ett stärkt nämndemannainstitut

Föredrogs

justitieutskottets betänkande 2005/06:JuU32

Ett stärkt nämndemannainstitut (prop. 2005/06:180).

Anf. 1 HILLEVI ENGSTRÖM (m):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till vår reservation nr 1.

Nämndemännen utgör mer än en del av rättens sammansättning. I tingsrätterna, där majoriteten av ärenden ska hanteras och där tyngdpunkten i själva dömandet ligger, är nämndemännen i majoritet. Nämndemännen utgör därför en viktig del i den svenska rättsskipningen. Deras deltagande innebär att rättens kunnande breddas och framför allt att medborgarintresset får en viktig plats i rättssalen. Det är genom nämndemännen

Prot. 2005/06:125

17 maj

Ett stärkt

nämndemannainstitut

som samhället och medborgarna får en plats, en insyn, och kan påverka och delta i den dömande makten.

Det finns en lojalitet inom nämndemannakåren som är värd att uppmärksamma. Ersättningen är låg. Dagarna är långa, och inte sällan är resvägen väldigt lång till tingsrätten. Inte minst beror det på att man har slagit ihop och lagt ned en hel del domstolar. Men många gånger innebär också arbetet som nämndeman ett stort känslomässigt engagemang och en psykisk påfrestning. Levnadsöden spelas upp för nämndemännen som de egentligen aldrig får en möjlighet att bearbeta. Under en kort tid får nämndemännen ett helt livsöde berättat för sig. Hur gick det för den utsatta kvinnan, för den våldtagna flickan eller för brottsoffret, som hade blivit påkört av rattfylleristen och fått sitt liv slaget i spillror? Hur gick det för den unga pojke som dömdes till samhällstjänst eller för narkomannen, som dömdes till vård? Jag vet att det är frågor som nämndemännen funderar över ganska lång tid efteråt.

Det ställs alltså stora krav på nämndemännens personliga mognad och stabilitet, och därför är kraven på lämplighet viktiga i de här förslagen från regeringen. Det är också bra att det införs regler för att entlediga eller stänga av olämpliga nämndemän.

Arbetet som nämndeman kräver kunskaper och erfarenhet, även om nämndemännen ska vara lekmän i förhållande till de lagfarna domarna. Nämndemännen står för en lokal förankring, och det är viktigt med engagemang och verklighetsförankring i samhället. Därför är det bra att nämndemännens ersättningsnivåer äntligen kommer att höjas. Inte minst är det viktigt för att säkerställa en fortsatt god rekrytering.

Det är gott och väl så långt. Men, herr talman, tyvärr innehåller regeringens proposition alldeles för få förslag. Vi i alliansen saknar ersättning till de personer som arbetar hemma och som har barn. Vi tycker att det skulle behövas en ersättning för styrkta barnomsorgskostnader när en hemarbetande mamma eller pappa ska tjänstgöra som nämndeman. I dag får de nämndemännen betala barnvaken själva. Det är ett system som vi inte tycker är rimligt. Därför vill vi yrka på en ersättning för extrakostnader.

Vi saknar också ett inställelsearvode för dem som har lång resväg till tingsrätten eller länsrätten eller hovrätten. Det är precis i linje med det som Nämndemannautredningen föreslog, men det väljer regeringen att inte lägga fram förslag om.

Utöver det saknar vi moderater att nämndemännen ska kunna rekryteras ur en så kallad fri kvot. Vi vill, liksom Nämndemannautredningen ville, att en femtedel av alla nämndemän ska kunna föreslås av allmänheten. Det finns ingenting i dag som talar för att helt avskaffa det politiska systemet med nomineringar, men behovet av en fri kvot är stort. Det tycker även Miljöpartiet, som går så långt att de vill ha hälften av alla nämndemän från en fri kvot. Men ändå väljer Miljöpartiet att inte stödja oss moderater, vilket känns lite märkligt. Vi tycker att det är bättre med en fri kvot på 20 % än ingen kvot alls.

Det finns ett stort samhällsengagemang bland människor. Det är många som vill bidra på olika sätt, och vi är övertygade om att det skulle komma många bra namnförslag från allmänheten om man införde den fria kvoten. Nämndemän som står fria från partipolitiken skulle bidra till att öka förtroendet för rättsväsendet.

Tänk om en lärare här på läktaren i dag skulle bli nämndeman! Eller tänk om en aktiv inom Farsor & Morsor på stan, Röda Korset, invandrarföreningen, Anonyma Alkoholister, jaktlaget eller KRIS skulle bli nämndeman! Eller tänk om imamen skulle bli det!

Det tror vi skulle vara bra. Men dessa eldsjälur kanske inte alls är intresserade av att bli nämndemän om de får en fråga från någon i Vänsterpartiet eller från oss moderater.

Varför är regeringen och Vänsterpartiet så rädda för dessa förslag när de lades fram av en enig nämndemannakommitté som satt och utredde frågan under flera års tid?

Är det kanske som Leif Björnlod från Miljöpartiet skrev i sin debattartikel i Göteborgs-Posten den 7 mars i år? Där skrev han: Vi kan inte för vår del uppfatta det på något annat sätt än att Socialdemokraterna hellre låter män och kvinnor med gedigen bakgrund i det egna partiet (och som är över 65 år) vara nämndemän än att låta ungdomar från förorten, ledaren för moskén bli nämndemän. De vill hellre ha nämndemän som sover sig igenom rättegångar än personer med nya visioner, fräscha idéer och som verkligen representerar befolkningen.

Så skrev Miljöpartiets talesman i de här frågorna.

Vi moderater delar inte Leif Björnlods analys i alla delar. Men vi delar den när det gäller den fria kvoten. Vi moderater tycker att det är viktigt att alla nämndemän som dömer ska vara medborgare. Där delar vi inte Miljöpartiets uppfattning, men det gör vi när det gäller den fria kvoten. Därför hoppas jag och Moderaterna att Miljöpartiet står fast vid sina yrkanden och sin debattartikel och inser att en fri kvot på 20 % från allmänheten är mycket mer än ingen kvot alls.

Anf. 2 JAN ERTSBORN (fp):

Herr talman! Det är ett mycket gammalt institut vi har till debatt här i dag om nämndemännen. Vi har säkert alla läst och konstaterat att det åtminstone fanns på 1200-talet i äldre västgötalagen. Sannolikt har det förekommit betydligt tidigare.

Det har naturligtvis förändrats genom århundraden. Inte minst under 1900-talet genomgick det ganska stora förändringar från den stora nämnden med tolv personer ned till 1983 års reform när det blev tre nämndemän med individuell rösträtt. Det är mycket positiva reformer som har tillkommit.

Ändå är det väl en och annan som ställer sig frågan: Vilken roll fyller nämndemännen i det moderna samhället? Där är det glädjande att konstatera att vi i den politiska verkligheten är eniga om att det är en väldigt viktig roll som nämndemännen spelar.

Det är en garanti för att det finns en samstämmighet mellan domstolarnas avgörande och den allmänna rättsuppfattningen i väldigt hög utsträckning. Det är också ett sätt att skapa förtroende för rättskipningen.

Jag hör till dem som både har arbetat som domare och tillsammans med nämndemän och som advokat i rättssalen. Jag har ingen annan uppfattning än vad majoriteten här har. Det är en väldigt viktig roll som nämndemännen spelar. Det tycker jag att man ska framhäva i en debatt som vi har här i dag.

Tyvärr har lokalkännedomen och personkännedomen som nämndemännen förde med sig inte samma tyngd i dag, eftersom vi har lagt ihop

domstolar och man har väldigt långa avstånd. Men den finns där ändå. Den finns där inte minst i form av sunt förnuft.

Man ska betona att det är någonting som allmänheten inte ser och hör. Det kommer fram under de enskilda överläggningarna, som ju sker under sekretess. Men vi kan vara övertygade om att det sker ganska mycket som nämndemännen tillför domstolarna.

En fråga som vi har här i dag är hur nämndemännen ska utses. Där är vi alla överens om att vi vill ha en allsidig sammansättning av nämndemannakåren. Det är väldigt tillfredsställande att nu få in etnisk bakgrund som en av de saker man ska titta på när man utser nämndemän. Det är också väldigt bra att man har satt in i lagstiftningen lite grann om kraven på nämndemannen: omdömesförmåga, självständighet, laglydnad med mera.

Vi har inom Folkpartiet diskuterat frågan om fria kvoten eller om man skulle fortsätta att utse nämndemän som det är i dag. Vi har efter många diskussioner och noggranna överväganden kommit fram till att vi tror att kommunfullmäktige och landstingsfullmäktige kan fortsätta att utse nämndemännen och ta till sig en del av den debatt vi för här i dag och det som nu står i proposition och i betänkande.

Vi välkomnar också att vi nu äntligen får regler om entledigande och avstängning. Tyvärr förekommer det några enstaka fall som behöver åtgärdas på det viset.

När det sedan gäller nämndemannens ersättning vill jag börja med att läsa upp några rader från en nämndeman som berättar om en dag som kanske är lite extrem, men ändå. Han heter Jonny Ekbäck. Han skriver så här: "Jag startade från Vormsele för resa till Lycksele 45 km, kl 08.45 för att ansluta till den bil som avgick från Tingshuset kl 06.45 för resa till Umeå 13 mils färdväg. Tingsförhandlingarna pågick hela dagen och vi återvände till Lycksele 21.30. Jag var hemma i bostaden 22.15. Vi åt lunch i polishuset, drack fm-em. kaffe, och på kvällen före hemresan köpte vi korv i en närbelägen korvkiosk, allt ur egen ficka."

Det är nog lite extremt, med tanke på att det är Norrlandsförhållanden med långa avstånd. Men vi vet alla att det finns väldigt långa tingsförhandlingar långt ut på kvällarna. När man ser detta i förhållande till den ersättning på 300 kr som nu har gällt sedan år 1989 blir det lite skrämmande. Det är fantastiskt att det finns ett så stort intresse att ställa upp som nämndeman. Det är naturligtvis glädjande att vi nu får ersättningen höjd till 500 kr. Det innebär i varje fall att vi har klarat av förändringarna i kronans värde under de här åren.

Liksom Hillevi Engström saknar vi möjligheter att ersätta barntillsyn. Vi saknar också förslaget om att man skulle få särskilt inställelsearvode när man hade extra lång resväg. Det är förvånande att regeringen inte har tagit till sig de utredningsförslagen.

Den allra senaste tiden har åtminstone jag blivit varse om en sak till som borde ha varit med, nämligen det så kallade förberedelsearvodet. I länsrätt och kammarrätt erhåller nämndemännen en hel mängd skrivelser några dagar före förhandlingen. De måste man naturligtvis gå igenom och förbereda sig på, och för det har man betalt.

På samma sätt gör man i hovrätten till exempel i fall om vårdnad och umgänge, som ju är väldigt besvärliga fall där det också finns väldigt

mycket handlingar. Men där utgår inte någon ersättning i form av förberedelsearvode, som tydligen också är på 300 kr.

Hade vi haft möjlighet i dag skulle jag yrkat på att man skulle fått med det också. Vi har inte med det i handlingarna över huvud taget. Jag vill ta upp det i debatten för att det ska komma med i framtiden.

Förändringarna av ersättningsvillkoren för nämndemännen är ett steg i rätt riktning. Men vi måste under den kommande mandatperioden ta några steg till och rätta till de saker som jag och Hillevi Engström nu har talat om.

Herr talman! Jag yrkar slutligen bifall till reservation nr 3.

Anf. 3 OLLE SANDAHL (kd):

Herr talman! Betänkande JuU32 gäller ett stärkt nämndemannainstitut. Det är en titel med bra klang. Nämndemannainstitutet är viktigt och bör stärkas. Om det tycks vi vara överens allesammans.

En vedertagen uppfattning är att upprätthållande av rätt och rättskipning är en grundbult i samhället. Ett rättsväsende som behandlar alla med likhet inför lagen och som också upprätthåller lagen, lagför brottslingar och ojävigt dömer åtalade i en öppen process kan inte undvaras.

Det är också alldeles nödvändigt att det finns ett allmänt omfattat förtroende för rättsväsendet och då inte minst för domstolarna. För insyn, öppenhet och legalitet har vi nämndemän.

En urholkning har kunnat skönjas genom att nämndemannakårens representativitet efterhand har brustit alltmer. Valbarheten har i reala termer försnävats, och den grundläggande funktionen har därför försämrats under en följd av år. Trots upprepade motioner har inte förrän nu en proposition kommit som till stor del kommer att minska problemen. Det är, för att ta till i underkant, hög tid.

I betänkandet ska vi läsa att 9 % av nämndemannakåren är under 40 år. Motsvarande siffra för befolkningen är 34 %. Andelen nämndemän över 60 år är 55 %, medan deras andel av befolkningen är 32 %. Det är usla siffror som vi kan läsa om i betänkande och proposition. Det är ett misslyckat upplägg.

Bättre representativitet finns det när det gäller andra grupper. Det gäller till exempel medborgare med utländsk bakgrund, där andelen i nämndemannakåren börjar närma sig densamma som i befolkningen i övrigt, 14 % jämfört med 17 %.

En bidragande och kanske dominerande orsak till den uttalade bristen på yngre personer och sannolikt speciellt yngre föräldrar och företagare är hittillsvarande ersättningssystem. Äntligen, efter mycket påtryckning och flera motioner från bland andra Kristdemokraterna, föreslås nu en höjning. Att ersättningen delas upp i arvode och inkomstbortfallsersättning är helt rätt och nödvändigt. Detta ökar den reala valbarheten, och framför allt uttrycker samhället med detta betydelsen och vikten av nämndemannauppdraget. Det är nog så viktigt att markera stöd, uppskattning och tacksamhet till den som frivilligt åtar sig ett fundamentalt och ofta besvärligt samhällsuppdrag. Det är rättvist och bra.

Men valbarheten ökar bara marginellt, och rättvisan får en snäv gräns. I betänkandet avstyrks förslaget att ge ersättning för de barnomsorgskostnader som uppkommer för föräldrar som tjänstgör som nämndemän. Följden blir att nämndemän som har omkostnader för barnomsorg som

följd av sin tjänstgöring för samhället själva måste betala med sitt arvode, och därmed till skillnad från de andra nämndemännen blir utan egentlig ersättning för insatsen.

Inställelseersättningen borde också vara en ganska självklar insats. Jan Ertsborn har tydliggjort bakgrunden till detta behov. Förslagen avfärdas raskt och enkelt med den oemotsägligt heltäckande motiveringen: ”Enligt regeringen finns det för närvarande inte tillräckliga skäl att göra några ytterligare förändringar av ersättningsvillkoren.”

Detta är en allvarlig brist och en ful skönhetsfläck i förslaget – förolämpande, kontraproduktiv och fel.

I likhet med alla övriga partier menar vi att rekryteringsunderlaget måste breddas utanför partierna. Vi menar också i likhet med utskottsmajoriteten att detta inte behöver lagregleras utan att partierna själva kan sköta det. Självklart måste dock utvecklingen följas noga så att denna vår förhoppning kommer att kunna verifieras eller i sämsta fall visa sig vara fel så att vi kan vidta åtgärder.

I propositionen föreslås någon form av krav på lämplighet, vilket är bra. Att stifta lämplig lag för detta är en grannliga uppgift.

I ett avseende tycks det dock som om vi kristdemokrater har en principiellt avvikande syn jämfört med övriga. Vi menar att nämndemannen är en personlig representant för samhället som helhet och inte för en viss organisation. Vi menar att nämndemannen är vald utifrån personliga egenskaper och mot bakgrund av ett personligt förtroende och personlig lämplighet. Vi ville därför i betänkandets text markera att uppdraget är oberoende och personligt. Vi ville göra tydligt att medlemskap i parti, förening eller speciell organisation inte ska vara en förutsättning för nominering. Utskottet valde att behålla den exkluderande formuleringen på s. 9 att partierna ”bör kunna klara av uppgiften att nominera personer till nämndemannauppdragen såväl från det egna partiet som från organisationer och föreningar” och med detta ge ett felaktigt uttryck för en begränsning av nämndemannauppdraget till en uppgift för föreningsmedlemmar enbart.

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservation 3.

Anf. 4 JOHAN LINANDER (c):

Herr talman! Vi har fått höra en del om varför det är så viktigt att de ekonomiska villkoren för nämndemännen förbättras. Men jag tycker först att man ska ställa frågan varför vi har nämndemän. Vi har fått höra lite grann om det, och vi är säkert överens om att nämndemännen har en väldigt viktig roll i rättsprocessen.

Jag ska göra en sammanfattning och ange tre skäl till att vi behöver nämndemän. Nämndemännen ska bidra till att domstolarnas avgöranden ligger i linje med allmänna värderingar i samhället. Nämndemännen ska hjälpa till att upprätthålla allmänhetens förtroende för domstolarna. Och nämndemännen är på något sätt medborgarnas insyn i domstolarnas verksamhet.

För att dessa tre saker ska uppfyllas krävs det hur vi än ser det att nämndemännen speglar medborgarna i stort, inte på något exakt vis utan mer generellt, men det måste gälla alla olika delar av hur vi som människor är. Vi har olika kön, olika ålder, olika etniska bakgrunder, olika yrken och olika sociala bakgrunder.

Om vi tittar på hur det ser ut i dag kan vi konstatera att könsfördelningen nu faktiskt är jämn. Och det är glädjande. Det är ungefär 50 % kvinnor och 50 % män bland nämndemännen.

Precis som Olle Sandahl sade har det faktiskt börjat bli bättre när det gäller den etniska bakgrunden. 14 % av nämndemännen har en annan etnisk bakgrund mot 17 % av befolkningen i stort. Sedan är det givetvis också viktigt att gå in och se om det är många som har finsk bakgrund eftersom det då inte är riktigt samma sak som om man har utomeuropeisk bakgrund. Någon sådan statistik har jag tyvärr inte fått tag i. Men det är också viktigt att titta på vilken annan etnisk bakgrund det är fråga om. Sedan kan man diskutera om en finsk invandrare har så mycket annan etnisk bakgrund. Men de räknas i alla fall in i den gruppen.

Nu kommer jag till det största problemet som jag ser det, och det är åldersfördelningen. Det är precis som Olle Sandahl sade tidigare att de som är 40 år eller yngre utgör 34 % av befolkningen men bara 9 % av nämndemännen. Om man jämför detta med den äldsta kategorin, alltså personer över 60 år, är det en majoritet av nämndemännen som har passerat 60-årsstrecket mot mindre än en tredjedel av befolkningen i stort. Och det är inte bra. Och jag är helt övertygad om att det har stor betydelse inte minst i värderingsfrågor.

Med den sammansättning som nämndemannakåren har i dag kan man åtminstone ifrågasätta om nämndemännen faktiskt bidrar till att domstolarnas avgörande ligger i linje med allmänna värderingar i samhället. Och om nämndemännen inte bidrar till att domstolarnas avgörande ligger i linje med allmänhetens värderingar måste man också ifrågasätta om de bidrar till att upprätthålla allmänhetens förtroende för rättskipningen eller om det kanske till och med är så illa att det är tvärtom, att man på något sätt hjälper till att skada förtroendet. Nu tror jag inte att det är så illa, det ska jag klart och tydligt säga.

Men om vi som politiska partier – det är trots allt vi som politiska partier som nominerar och utser nämndemännen, även om det senare är kommunfullmäktige som väljer – inte lyckas bättre tror jag att risken är uppenbar att förtroendet skadas.

Vi ska rösta igenom ett antal förslag. De handlar till exempel om att de som inte tidigare har varit nämndemän ska få företräde och att den allmänna sammansättningen ska utökas så att det blir fler med annan etnisk bakgrund, vilket är bra, men jag tror att det är högst tveksamt om det kommer att ha så särskilt stor betydelse, tyvärr.

Från Centerpartiets sida har vi ändå, efter viss tveksamhet, gått med på att ställa oss bakom de förslag som finns. Men jag tycker att det är viktigt att se hur det går efter 2006 års val. Då är det dags att nominera nya nämndemän. Hur klarar våra partier av det då? Om partierna inte klarar av att få till en bättre sammansättning av nämndemannakåren är det dags att ta upp frågan igen efter valet, när vi ser hur det har blivit. Då är vi från Centerpartiets sida inte främmande för att kanske införa den fria kvot som Nämndemannakommittén har föreslagit eller kanske en begränsning till maximalt tre mandatperioder som också har varit aktuellt.

Det är våra egna partiorganisationer som måste visa att de klarar av att se till att det blir en allsidig sammansättning av nämndemannakåren, annars krävs det att vi ändrar lagstiftningen igen.

*Ett stärkt
nämndemannainstitut*

Jag är högst tveksam till om den nya regeln, om att de personer som ska väljas och som inte tidigare tjänstgjort som nämndemän eller som har tjänstgjort kortast tid ska få företräde, får någon betydelse. När kommunfullmäktige, landstingsfullmäktige eller regionfullmäktige ska utföra dessa val har ju partierna redan nominerat personer. Och partierna vet hur många platser som de har och nominerar så många personer. Och när valet ska förrättas i fullmäktige så finns det förslag på exakt lika många personer som ska väljas. Och då blir det inte aktuellt att ge någon som har kortare tjänstgöringstid företräde.

Men, som sagt, vi måste titta på detta igen efter valet för att se om våra partier har klarat av sitt uppdrag.

Sedan ska jag också kort säga någonting om de ekonomiska villkoren. Vi har tidigare fått höra att man ska få ersättning för barntillsyn och ett inställdeservode när man har mer än fem mils enkel resväg till tingsrätten, hovrätten eller vilken rätt man nu sitter i. Även Centerpartiet står bakom detta.

Därför yrkar även jag bifall till reservation 3 under punkt 4 om nämndemännens ersättningsvillkor.

Anf. 5 GÖRAN NORLANDER (s):

Herr talman! Vi debatterar justitieutskottets betänkande 2005/06:JuU32 *Ett stärkt nämndemannainstitut*. Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet och avslag på reservationerna.

Förslaget syftar till att skapa en mer allsidig sammansättning av nämndemannakåren. Valförsamlingen, det är alltså kommunfullmäktige och landstingsfullmäktige, ska i framtiden sträva efter allsidighet inte bara beträffande ålder, kön och yrke utan även avseende etnisk bakgrund.

För att uppdraget som nämndeman i ökad utsträckning ska cirkulera bland medborgarna föreslås att valförsamlingarna, om det finns flera alternativa sätt att uppnå en allsidig sammansättning, bör välja de personer som inte tidigare tjänstgjort som nämndemän eller som tjänstgjort kortast tid. Det är viktigt att vi får en nämndemannakår som speglar befolkningen.

Det föreslås dessutom ett lämplighetskrav som syftar till att skapa garantier för att den som tjänstgör som nämndeman är lämplig för uppdraget, och ett lämplighetskrav införs.

Dessutom skapas regler om entledigande och avstängning av nämndemän som visat sig olämpliga. Skulle en nämndeman bedömas vara olämplig för uppdraget ska beslutet om entledigande eller avstängning göras av den domstol där vederbörande tjänstgör.

Herr talman! Det föreslås att lagen ska gälla från och med den 1 juli 2006.

Nämndemännens arvode har diskuterats under många år, och nu kommer ett förslag om att från och med årsskiftet ska arvodet höjas från 300 till 500 kr. Det innebär en höjning för den som uppbär lön med 500 kr, eftersom det med dagens system räknas bort från den ersättning som erhålls för förlorad arbetsförtjänst.

Samtliga talare före mig har tagit upp detta med kostnadsersättningen och de ersättningar som finns. Det är bara att konstatera att det här är ett första steg. Vi har inte nått längre. I nuvarande läge får vi vara nöjda med

den här höjningen. Men jag delar uppfattningen att nämndemännens ersättningar bör höjas.

När det gäller inställesearvode, inläsningsarvode och barnomsorgskostnader är jag väldigt tveksam till det resonemang som förs. Vi bör också titta på hur de övriga uppdragen i kommunerna avlönas eller betalas. I min hemkommun har den som sitter i fullmäktige, kommunstyrelsen eller någon annan styrelse eller nämnd inget annat än sammanträdesersättning. De kan kanske många gånger ha väl så mycket att läsa in. Det är en sak som jag tycker tål att diskuteras. Det är naturligtvis väldigt olika i olika kommuner. Jag vet också att den kommitté som har jobbat med frågan väldigt noga har undersökt detta och kommit fram till just den slutsatsen att det varierar väldigt mycket över landet.

När det gäller hur valförsamlingarna ska agera vill jag nämna att jag har varit ordförande i ett antal år i en valberedning hemma i min lokala partiorganisation. Jag ska ärligt erkänna att när man ska nominera nämndemän och förslagen kommer upp står det ofta sist på dagordningen. Man väljer ledamöter till kommunstyrelse, socialnämnd och så vidare först. Vi har väl alla fortfarande någon form av kontakt kvar med våra lokala partier hemma. Hur skulle det vara att vända på ordningen och först nominera nämndemän och sist kommunstyrelsen? Då kanske det inte skulle vara en sådan slaskpost som det oftast är i dag.

Sedan håller jag med Johan Linander om att efter höstens val, när vi har nominerat och valt nya nämndemän, finns det anledning att titta på hur det här har fallit ut. Är det då så att intentionerna i propositionen inte har uppfyllts får vi naturligtvis göra en utvärdering och korrigera detta.

Herr talman! Jag yrkar än en gång bifall till förslaget i betänkandet och avslag på reservationerna.

Om jag inte har helt fel tror jag att det här är mitt sista anförande från den här talarstolen. Därför vill jag tacka kamraterna i utskottet för de här åren. Det har varit trevligt. Det har varit högt i tak. Vi har till och med kunnat skämta med varandra och kunnat skilja på sak och person. Det tycker jag är mycket värdefullt. När man berättar detta hemma för sina vänner och bekanta tror de att vi är som hund och katt mot varandra. Men jag säger att så är det definitivt inte, utan vi har hjärtligt roligt tillsammans oavsett partitillhörighet.

Tack ska ni ha!

(Applåder)

Anf. 6 HILLEVI ENGSTRÖM (m) replik:

Herr talman! Det blir också sista gången vi står i de här interpellationsbänkarna. Jag kommer att sakna dig, Göran Norlander. Det har varit väldigt trevligt att arbeta med dig i de här frågorna, och andra också.

Men låt mig återgå till det här ärendet. Regeringen tillsatte ju en nämndemannakommitté redan för fem och ett halvt år sedan, alltså i november 2000. Den jobbade under ganska lång tid och hade väldigt tydliga direktiv för sitt arbete. Därför blir jag väldigt förvånad när det sägs här att vi inte har nått längre på fem och ett halvt år. Socialdemokraterna har ju ändå suttit vid regeringsmakten och kunnat bereda och lägga fram mer fullödiga förslag på de här områdena där vi tycker att detta saknas. Jag skulle gärna vilja veta vad man menar när man säger att vi

inte har nått längre. Är det ekonomiska orsaker till det, eller är det andra skäl som har gjort att regeringen väljer att inte lägga fram fler förslag?

Min egentliga fråga handlar om den fria kvoten. En enig nämndemannakommitté föreslog ju att en kvot på en femtedel av nämndemännen skulle kunna föreslås av allmänheten för att bredda rekryteringen, insynen och legitimiteten. Jag vidhåller det jag sade i talarstolen tidigare att många människor som är engagerade i våra kommuner inte är intresserade av att ha med partipolitiken att göra. Om du eller jag kommer och frågar om de vill bli nämndemän tror de kanske de blir nominerade från ett visst politiskt parti. Vad är egentligen orsaken till att Socialdemokraterna och Vänsterpartiet har valt att inte ha en den här fria kvoten och få ungdomsledare, Farsor & Morsor på stan och människor från olika föreningar att ställa upp som nämndemän?

Anf. 7 GÖRAN NORLANDER (s) replik:

Herr talman! Jag tycker inte att det i dag finns något hinder för någon att nominera någon utifrån. Man behöver inte ha partitillhörighet. Jag vill påstå att detta är någon gammal slentrian som har funnits hos de politiska partierna. Det möter inget hinder att ta någon utifrån. Man behöver inte heller ange partibeteckning när valförsamlingen levererar in till domstolarna vilka som har nominerats.

Att vi sedan inte har nått längre när det gäller den fria kvoten kan jag jämföra med ett äktenskap. I ett äktenskap får man inte alltid som man vill. Där måste man ge och ta, och så har det varit i det här fallet också.

Anf. 8 HILLEVI ENGSTRÖM (m) replik:

Herr talman! Det är svårt att fortsätta efter den repliken. Det man kan säga för att avrunda den här diskussionen om rekrytering av nämndemän är att redan i direktiven som regeringen gav till kommittén 2000 handlade en viktig del om att rekrytera nämndemän som inte har bakgrund i partipolitiken. Jag vill inte tro att det är så som Miljöpartiet och Leif Björnlod skrev i sin debattartikel i Göteborgs-Posten. Det tror jag inte. Det måste finnas något annat skäl.

Vi som jobbar inom partipolitiken vet ju att de flesta av våra partier är lite konservativa av sig. Har man många egna partimedlemmar som står på kö för att bli nämndemän, som har utfört ett långt och troget arbete och som är både lämpliga och trevliga, är det svårt att säga att nu får inte Kalle, Britta och Ulla vara nämndemän, utan nu tar vi de här från fotbollsklubben, invandrarföreningen, jaktlaget eller Kriminellas Revansch i Samhället i stället. Det är svårt för alla oss inom partipolitiken att välja bort våra egna företrädare till förmån för dem som inte alls har våra emblem på kavajerna. Jag tror att det ligger i sakens natur att vi hellre föreslår dem som vi jobbar nära med. Många ser det här som en möjlighet att runda av sin politiska karriär. Som jag ser det är det ett av bekymren som gör att det är svårt att få ungdomar, privata företagare eller småbarnsmammor att bli nämndemän.

Anf. 9 GÖRAN NORLANDER (s) replik:

Herr talman! Jag delar uppfattningen att det är svårt att rekrytera ur den bredare bas som vi har föreslagit här. Men jag har uppfattningen att vi alla har en skyldighet när vi kommer hem till våra kommuner att tala

om vad riksdagen har beslutat för respektive partiorganisation och då uppmana dem att verkligen följa intentionerna i det här förslaget. Om det skulle visa sig efter höstens omgång att det inte uppfylls har jag den uppfattningen att man får återkomma. Då får man kanske genom lagstiftning gå det steg som Nämndemannakommittén föreslog.

Jag är också ordförande i valberedningen i kommunfullmäktige eftersom jag är fullmäktigeordförande. Där kommer jag att säga till partierna att de ska se till att följa det här. Sedan överväger jag faktiskt att vända på ordningen, som jag sade i mitt anförande, så man väljer nämndemännen först. Då ska vi se.

Anf. 10 JAN ERTSBORN (fp) replik:

Herr talman! Låt mig inleda med att säga att jag uppskattar väldigt de avslutande ord som Göran Norlander hade i sitt anförande. Om jag nu lyckas återkomma till den här kammaren och fortsätter debattera domstolsväsendet i olika former så kommer jag att sakna våra debatter. Det vill jag gärna ha sagt.

Till dagens ämne och varför jag begärde replik: Då är det först frågan om barntillsyn. Johan Linander tog ju fram tydligt hur fel vi har det i ålderssammansättningen. Visst skulle vi vilja ha lite yngre, och då naturligtvis föräldrar, som nämndemän. Att man ska ha ett offentligt uppdrag och vara tvungen att betala för att kunna genomföra det har vi lite svårt att förstå. Förstod jag Göran Norlander rätt att det var Norlanders egen uppfattning att vi borde rätta till det här under nästa mandatperiod när det gäller barntillsynskostnaderna?

Anf. 11 GÖRAN NORLANDER (s) replik:

Herr talman! Som jag sade i mitt anförande är det här väldigt olika. Jag tycker inte att man kan särbehandla nämndemännen. Eftersom man har olika regler för ersättningar i olika kommuner vet jag att Nämndemannakommittén diskuterade om man skulle försöka låta domstolarna tillämpa samma ersättningsregler som kommunen gjorde. Men det går inte eftersom det är en statlig myndighet. Så det här är en väldigt svår fråga.

Jag tycker att man bör sträva efter att ersätta folk så att de får en skälig ersättning för de kostnader de har. Men det är en svår fråga eftersom man har olika regler i olika kommuner. Vi får följa det här. Om nu Ertsborn blir kvar, som han själv tror i regeringsställning, vilket inte jag hoppas på, får ni en möjlighet att rätta till det här.

Anf. 12 JAN ERTSBORN (fp) replik:

Herr talman! Jag är lite konfunderad över jämförelsen med kommunala ersättningar. Vi som har hållit våra anföranden här nu har väl ändå varit rätt tydliga med att vi inte vill politisera uppdragen som nämndemän. Vi vill definitivt inte att kommunerna ska in och tala om ersättningsfrågorna. Därför tycker jag att jämförelsen med vad kommunerna gör inte riktigt är på sin plats.

Dessutom är det väldigt olika, som Göran Norlander sade, när det gäller ersättningsfrågorna. Det finns fullmäktigeförsamlingar som har så kallade inläsningsarvoden. Jag tog upp den frågan för att Nämndemännens riksförbund har tagit upp den alldeles nyligen, i alla fall gjort oss

uppmärksammade på den. Det är klart att om man ska lägga ned ett antal timmar på att läsa in ett ärende några dagar före förhandlingen är det rimligt att man får ersättning för den biten också. Är det inte så, Göran Norlander, att även den frågan borde en kommande regering ta hand om, oberoende av om det blir borgerlig majoritet eller s-majoritet i den?

Anf. 13 GÖRAN NORLANDER (s) replik:

Herr talman! Jan Ertsborn, jag håller med. Vi ska inte politisera det. Jag kan ändå inte låta bli att jämföra. Om jag sitter invald i en kommunstyrelse där jag kanske har sammanträde en hel dag och det kommer en väldigt tjock lunta får jag ägna väldigt många timmar åt inläsning där också och har ingen ersättning för det. Det är den jämförelsen jag gör, inte någon politisk jämförelse.

Jag har också talat med nämndemännen, med olika föreningar runtom i landet och med Nämndemannaförbundets ordförande så sent som förra veckan. När jag förklarade för honom hur vi har resonerat och att vi inte nådde längre än vad vi har gjort i dag förstod han situationen och förklarade sig nöjd. Men vi ska naturligtvis följa frågan och se om det går att förbättra.

Anf. 14 ROLF OLSSON (v):

Herr talman! Först ett tack till Göran Norlander för våra gemensamma debatter, där du har delat med dig av både visdom och humor som du har låtit stänka på oss.

Herr talman! Ett viktigt inslag i domstolarnas verksamhet är lekmanamedverkan genom nämndemännens aktiva deltagande. Det är en gammal tradition i svenskt rättsväsende som vi anser fortfarande är mycket viktig att ha kvar och utveckla. Nämndemännen ska garantera allmänhetens insyn i den dömande verksamheten och ska genom sitt arbete också bidra till att medborgarnas förtroende för domstolarna är gott.

För att kunna fylla dessa roller krävs att nämndemännen i sin sammansättning på ett rimligt sätt speglar hela befolkningen när det gäller så avgörande variabler som kön, ålder, etniskt ursprung och socioekonomisk situation. Vi kan inte med bästa vilja i världen påstå att nämndemännens sammansättning i dagsläget utgör ett sådant tvärsnitt av befolkningen. Det är därför mycket angeläget att vidta åtgärder för att ändra på denna situation.

Nu föreliggande betänkande och propositionen som ligger till grund för det innehåller åtgärder som kan bidra till förbättringar på flera punkter när det gäller rekrytering och sammansättning. Vänsterpartiet står bakom betänkandet, har medverkat vid arbetet med propositionen och står bakom också den.

Herr talman! Förslagen i betänkandet utgår från att nuvarande grunddrag behålls när det gäller rekrytering, det vill säga att de politiska partierna svarar för att ta fram lämpliga kandidater till nämndemannauppdraget. Betänkandet riktar dock en mycket tydlig uppmaning till partierna att se till att bredda rekryteringen på ett medvetet sätt. Några nya sätt att rekrytera nämndemän ur en fri kvot, som föreslogs av Nämndemannakommittén, finns inte med i detta förslag. Däremot ska regeringen, när väl valen av nämndemännen är förrättade, låta genomföra en utvärdering

av resultatet vad avser ålderssammansättning, etnisk representativitet och total representativitet visavi befolkningen.

Det uttrycks tydligt i betänkandet och propositionen att om den utvärderingen visar att avsedda förbättringar inte uppnåtts vad avser representativiteten ska mer genomgripande förändringar föreslås. Vänsterpartiet står i hög grad bakom också denna del av propositionen. Vi är i ett sådant läge inte alls främmande för att pröva nya former där också varianter av fri kvot kan bli aktuella.

Men nu är det viktigt att aktivt verka för att partierna, genom ett förnyat och medvetet arbete, klarar rekryteringen. Särskilda informationsinsatser ska genomföras för att underlätta det arbetet.

Herr talman! Propositionen innehåller förslag om förbättringar av de ekonomiska ersättningsvillkoren för nämndemän. Arvodet föreslås bli höjt, och nämndemän som är yrkesverksamma föreslås få ersättning för inkomstförlust. Dessa åtgärder har med tiden framstått som alltmer nödvändiga och bör dessutom vara ägnade att underlätta rekryteringen.

Herr talman! Det finns också ett förslag som syftar till att skapa bättre garantier för att de som föreslås till uppdrag som nämndemän verkligen ska vara lämpliga. I förslaget förtydligas regler om entledigande och avstängning av personer som visat sig olämpliga för dessa uppdrag.

Herr talman! Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet.

Anf. 15 HILLEVI ENGSTRÖM (m) replik:

Herr talman! Vi är överens om nämndemännens vikt i rättskipningen, att det är viktigt med representativiteten och att de är en spegelbild av samhället. Så är det inte i dag.

Däremot skulle jag vilja få Rolf Olssons svar när det gäller den fria kvoten. Göran Norlander nämnde att vi inte nådde längre. Jag uppfattar det som att det kanske är Vänsterpartiet som har bromsat upp möjligheten att ha den fria kvoten. Eller hur ligger det till egentligen? Det satt ju en enig nämndemannakommitté som föreslog det här, där både Vänsterpartiet och Socialdemokraterna var representerade.

Jag är orolig för att om Rolf Olsson och jag går ut och frågar personer som vi tycker är lämpliga om de skulle kunna ställa upp som nämndeman, så kommer många att tänka: Jaha, nu kommer Vänsterpartiet – eller Moderaterna – och frågar, och jag kommer att bli nominerad i kommunfullmäktige från det partiet. Det innebär indirekt att jag på något sätt stöder ett visst parti.

Det här tycker vi är olyckligt. Vi vill få den här spegelbilden av människor som är engagerade men som inte alls vill visa vilket parti de röstar på, om de ens röstar på något. Det är en bredd vi vill åt. De flesta ska vara tagna från de politiska partierna, men vi ska öppna en möjlighet för att få en bred sammansättning.

Som jag sade till Göran Norlander: Jag tror att de flesta av våra partier har svårt att säga nej till våra egna medlemmar, som jobbar och sliter i valrörelsen och inte önskar annat än att sitta som nämndeman, utan i stället säga: Nej, tyvärr, vi kommer att nominera en person som vi tror är bra som jobbar i en ideell organisation, eller en enskild person.

Jag tycker också att det skulle vara viktigt om det stod tydligt i propositionen att det inte ska anges vilket parti man är nominerad från. Vi vill inte ha de där partibeteckningarna på listorna som lämnas till tings-

rätten, hovrätten och länsrätten. Där ska bara framgå namn på personer som är valda av kommunfullmäktige. Då, möjligtvis, skulle man kunna komma förbi den oro jag har om att få personer utan partirepresentativitet eller beteckning, men ni väljer att avstå båda delarna.

Anf. 16 ROLF OLSSON (v) replik:

Herr talman! Jag kan inte säga att vi som parti har varit särskilt emot eller att vi skulle ha varit bromsen för fri kvot så tydligt. Detta är ett steg som vi tar nu för att bredda rekryteringen.

Som jag nämnde i mitt anförande ska också de ändrade förslagen och åtgärderna för att underlätta rekryteringen följas upp genom en utvärdering som ska belysa hur resultatet har varit av valen som kommer framöver. Visar det sig då att de här svårigheterna när det gäller att få en nämndemannakår som speglar hela befolkningen kvarstår, så måste ytterligare åtgärder vidtas. Vi är, som jag också sade i mitt anförande, inte främmande för att titta på modeller för en friare kvot. Men jag vill betona, precis som Göran Norlander, att det finns goda möjligheter för partierna i dag att rekrytera friare än bara i den egna, snäva partimedlemskadern. Man kan så att säga gå ut bredare, och själva andan i propositionen är ju att rekryteringsarbetet bör breddas – det är en direkt uppmaning till partierna att göra en sådan breddning av arbetet. Det kommer som sagt också att göras informationsinsatser i samband med de kommande valen, så det blir en uppmaning till partierna att förbättra sitt arbete därvidlag.

Anf. 17 HILLEVI ENGSTRÖM (m) replik:

Herr talman! Jag tycker att jag har fört fram de flesta argumenten, men de tycks inte bita.

Redan för fem och ett halvt år sedan såg regeringen bekymmer med rekryteringen. Man gav de här direktiven, och Nämndemannakommittén satt i några år och beredde frågan och lade fram ett enigt förslag om den fria kvoten. Ändå väljer Socialdemokraterna och Vänstern att pröva och se, och sedan kan vi utreda igen, och sedan kan vi ha en ny debatt här i kammaren – fastän vi alla är överens om vikten av att nämndemännen har en bred representativitet och är en spegelbild av samhället och dessutom att de här bekymren faktiskt är rätt akuta.

Jag ser inga problem med att vi skulle kunna införa det här redan nu. I dag är det ju så att partierna kan nominera andra människor än de som är partitillhöriga, men partierna väljer att inte göra det. Rolf Olsson har väldigt stor tilltro till denna informationskampanj och till vad vi har sagt här i talarstolen. Men till syvende och sist: När vi sitter där på våra nomineringsmöten och det finns fler som känner sig kallade än som ska bli utvalda, då är det svårt att ta Kalle Andersson, som är aktiv i Farsor och Morsor på stan, och i stället välja bort den trogna partimedarbetaren. Tyvärr tror jag att verkligheten kommer att se ut så.

Det är synd att man avstår från möjligheten med en fri kvot. Det är ju också någonting man skulle kunna ändra om det skulle gå åt skogen.

Jag har faktiskt heller inte fått något argument till varför man avstår från den fria kvoten.

Anf. 18 ROLF OLSSON (v) replik:

Herr talman! Lyssnar man på Hillevi Engström kan man få intrycket att det är onödigt med en utvärdering, för Hillevi Engström har redan bestämt hur utfallet kommer att bli. Jag är inte så pessimistisk i min syn på det här. Jag tror nog att det går att förändra också en trög verklighet genom inte bara informationsinsatser, utan jag har också en ganska optimistisk syn på den demokratiska processen ute i partierna. Finns nu den vilja fullt ut som vi har uttalat här tillsammans att se till att nämndemannakåren verkligen ska spegla hela befolkningen och att det är partiernas ansvar att se till detta, så tror jag faktiskt också att förändringar kommer till stånd ute i verkligheten. Jag är inte så ödestroende i det här som Hillevi Engström tycks vara.

Låt oss nu avvakta utfallen av valen i höst, och sedan gör vi en utvärdering, och vi bestämmer oss inte i förväg för vad den utvärderingen ska visa.

Anf. 19 LEIF BJÖRNLOD (mp):

Herr talman! Det har sagts mycket kloka och förståndiga saker häriifrån, och jag tänker inte upprepa dem utan ska försöka tillföra någonting nytt.

Men först och främst vill jag tacka Göran Norlander för kamratskapet under den tid som vi har kunnat jobba tillsammans. Din öppenhet och närhet som människa har varit väldigt stimulerande och stärkande för mig. Jag är väl medveten om att vi kan mötas i mycket hårda duster och debatter, men vi har i alla fall ändå möjlighet att ta varandra i hand efteråt och uppskatta varandra som personer. I sak har du ju givetvis oftast fel!

Vi ska nu i dag diskutera nämndemannainstitutet. Jan Ertsborn talade om att det här är ett mycket gammalt instrument. Jag delar den uppfattningen. Det här är ett mycket spännande, under lång tid framvuxet system att skipa rätt i ett samhälle. Det har hela tiden haft sin legitimitet, och det tror jag känns som det viktiga.

Här kommer mitt svar till Hillevi Engström, som ställde frågan till mig varför vi inte kunde tänka oss att gå med på Moderaternas reservation. Det är en legitimitetsfråga. Det här är ett gammalt instrument. Det behöver växa fram. Om vi skulle gå med den borgerliga gruppen i den här frågan så skulle vi ge ett tillkännagivande till regeringen och framtinga det här instrumentet. Jag tror inte att det gynnar saken i sig. Jag tror att det faktiskt krävs att det växer fram. Vi har haft det här i över 1 000 år – jag tror att vi lugnt kan avvakta ytterligare fyra år innan vi gör de här förändringarna.

Jag vill utveckla en tanke om domstolsväsendet, i vilket nämndemännen ingår – de svär ju faktiskt domareden, och de är helt integrerade i tingsrätternas och domstolarnas verksamhet. Jag har alltid haft svårighet att acceptera att man blandar politik med domarväsendet. Dessa två ska hållas åtskilda. Det gör de inte i det här fallet. I det här fallet är det politiska partier som faktiskt utser domare. Jag tycker att det kan ifrågasättas. Det har funnits, det har accepterats, och det har legitimitet – javisst, och det gör att man kan acceptera det.

Jag skulle vilja att vi i framtiden kunde utse nämndemän på ett helt annat sätt, där de politiska partierna skulle jämföras med andra intresseorganisationer i samhället för att få fram nämndemännen. Det är därför vi vill arbeta för en betydligt ökad kvot för att nå dit, så att man kunde bygga upp det instrument som behövs i samhället för att utse nämndemän på ett annat sätt. Att det fattas beslut i kommunfullmäktige – ja, det är väl en väg vi har funnit vara lätt att hantera. Men jag skulle alltså vilja se andra förändringar, mer radikala än dem vi har här. Jag anser nämligen, precis som Olle Sandahl, att nämndemannens uppdrag är synnerligen personligt och att det bygger på förtroende i samhället.

En annan sådan här sak som jag är lite funderad över är denna: Kommunfullmäktige utser vilka som ska vara nämndemän – men de utser inte vilka som *inte* ska vara nämndemän, det vill säga de har inte möjlighet att ta tillbaka mandatet, utan det gör den domstol i vilken nämndemannen tjänstgör. Det är lite ovanligt. Det är normalt så att den som utser och ger mandat till en person också är den som tar det ifrån personen, om personens mandat visar sig olämpligt, men i det här fallet fungerar det inte riktigt på det sättet.

Miljöpartiet har skrivit ett särskilt yttrande. I detta framkommer flera av våra synpunkter som jag också härifrån talarstolen har gett till känna. I vårt särskilda yttrande nämner vi också ersättningsfrågan. Jag tycker att det är bra att vi har höjt ersättningarna. Jag vet att det kostar ganska mycket. Jag vill i framtiden fortsätta att arbeta för att nämndemännens ersättningar ska höjas, av flera skäl. Jag vill ge nämndemännen en högre status så att det blir konkurrens om och intresse för nämndemannaverksamheten. Dessutom ska man inte ha en massa ekonomiska trösklar att ta sig över för att kunna tjänstgöra som nämndeman. Jag vet dock att vi också har ett statsfinansansvar, och det betyder att vi får göra detta stegvis ävenså.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 18 §.)

*Utfärdande av provi-
soriska pass för barn
för direkt resa till
Sverige*

10 § Utfärdande av provisoriska pass för barn för direkt resa till Sverige

Föredrogs
justitieutskottets betänkande 2005/06:JuU37
Utfärdande av provisoriska pass för barn för direkt resa till Sverige
(prop. 2005/06:144).

Anf. 20 HILLEVI ENGSTRÖM (m):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservationen. Jag kommer att utveckla skälen till det i mitt anförande.

Regeringens förslag om att barn från Sverige som befinner sig i vanmakt utomlands och många gånger dumpats av sina föräldrar ska få ett pass och kunna resa tillbaka till Sverige är bra. Men det finns ett stort ”men”: Så här får det inte gå till. Det är allvarligt att ett lagstiftningsärende som rör barn försatta i allvarliga situationer utomlands har hante-

rats på detta sätt av regeringen. Jag vill gärna förklara hur det har fungerat.

I dag, i maj 2006, föreslår regeringen att barn som dumpats utomlands och som är svenska medborgare ska få pass. Regeringen har dock känt till att det förekommer att barn skickas utomlands till länder, ofta föräldrarnas hemländer, som bedöms vara så farliga att återvända till att människor får asyl i Sverige för att inte tvingas återvända till dem. Ett exempel är Somalia. Regeringen har känt till detta förhållande inte i ett år, två år eller tre år. I mer än fyra år har man haft vetskap om detta hos statliga myndigheter och hos regeringen.

Barn har blivit strandsatta i företrädesvis Afrika. De har blivit lämnade ensamma utan pengar, pass eller returbiljett, utan att kunna förstå språket eller kulturen. Ändå har man inte gjort sig någon brådska. Jag ställer mig frågan om det är att sätta barnen i centrum. För mig och Moderaterna är det att negligera barns grundläggande rättigheter och behov av samhällets hjälp och beskydd när vårdnadshavarna sviker.

Redan under 2002 fick jag vetskap om en pojke som dumpats i Somalia av sina föräldrar. Föräldrarna lämnade snabbt Somalia och återvände till Sverige, medan pojken var kvar i Somalia under lång tid. Han flydde sedermera på egen hand till Etiopien och tog sig till den svenska beskickningen i Addis Abeba. Han var livrädd och har berättat hur hela resan gick till i en bok. Jag har också träffat honom.

Vilka chanser tror ni att en svart, svensk 15-åring har i den situationen, en pojke som senast gick i skolan och spelade fotboll?

I Addis Abeba levde han på gatan. Han besökte upprepade gånger den svenska beskickningen men kunde inte få någon hjälp. Han kunde inte få något ekonomiskt stöd, något konsulärt bistånd. Däremot samlade personalen ihop pengar, privata pengar, för att den här pojken skulle få lite mat och kläder.

Redan i maj 2003 debatterade jag och Sten Tolgfors dessa barns öde med dåvarande ministern Jan O. Karlsson. Jan O. Karlsson berättade för oss att han mycket väl visste om dessa bekymmer. Han berättade till och med att han själv hade varit på plats i Addis Abeba drygt ett år tidigare, alltså redan någon gång under 2002, och sett problemet med svenska barn som levde på gatan utan stöd från svenska myndigheter. Flera myndigheter hade alltså varit informerade. UD hade fått rapporter hem från ambassadpersonal. Ändå hände ingenting. Sedermera tog tv:s Uppdrag granskning, TV 4, Sveriges Radio, Expressen och Svenska Dagbladet upp frågan, men inget hände. Det var flera debatter i kammaren, och Morgan Johansson såg till att Socialstyrelsen utfärdade ett meddelandeblad till socialnämnderna.

Det finns uppgifter om att det rör sig om betydligt fler barn än vad som sägs i betänkandet och propositionen, att det rör sig om ett hundratal barn som är uppväxta i Sverige. Några har svenskt medborgarskap; många har permanent uppehållstillstånd. Helt klart är dock att det bara är de starkaste barnen som kan ta sig till en svensk ambassad i Afrika och söka hjälp. Flera av länderna är också så pass farliga att vi inte ens har ambassader eller beskickningar där. I stället får de fly till ett grannland.

Detta är också skälet till att det nämns att det är pojkar mellan 15 och 18 år som har dykt upp på svenska ambassader. Flickorna har inte klarat av resan. Det finns även flickor som är dumpade utomlands. När de uti-

Prot. 2005/06:125
17 maj

Utfärdande av provisoriska pass för barn för direkt resa till Sverige

från föräldrarnas uppfattning har blivit för försvenskade ska de tillbaka till hemlandet för att lära sig hemlandets kultur och annat.

När regeringen inte gjorde någonting i frågan var det flera riksdagsledamöter som motionerade och begärde åtgärder. Det är bra att det nu kommer ett förslag från regeringen om att man ska kunna ge tillfälliga pass även om vårdnadshavarna säger nej.

I dessa motioner från enskilda riksdagsledamöter finns en hel del olika förslag som faktiskt inte har med justitieutskottets hantering att göra. Vi har inte hand om socialtjänstlagen, lagen om vård av unga eller skollagen. Det finns förslag i motionerna om att man måste se över dessa lite grundligare, men av för mig okänd anledning har de förslagen bakats in i just det här ärendet. Frågan är mycket mer omfattande än så och skulle ha beretts på ett betydligt bättre sätt i socialutskottet. Värre så kallad motionsslakt än denna har sällan skådats.

Vi moderater frågar oss varför. Varför behandlas inte seriösa förslag på ett seriöst sätt? Är inte alla barn lika mycket värda, även de som har ett annat ursprung?

Vi moderater tycker att det är på tiden att strandsatta svenska medborgare får hjälp, särskilt när de är barn. Även de som har uppehållstillstånd i Sverige ska få hjälp. Men det kan inte behöva ta fyra år! Man undrar hur många barn som har skadats under den här tiden.

Det som krävs, enligt våra förslag i motionerna, är att det genomförs ett omfattande förebyggande arbete när det gäller dessa barn. Det krävs också att man tittar på vad som kan göras när det gäller skollagen. När barn inte dyker upp till höstterminen i skolan är det många kommuner som inte får vetskap om det. Vart tog barnen vägen? Är de kvar i sitt gamla hemland? Vem gör någonting åt det? Och föräldrarna uppbär fortfarande barnbidrag och låtsas som om ingenting har hänt.

Det finns förslag om att man kanske kunde använda lagen om vård av unga på utländska beskickningar. Det finns förslag när det gäller socialtjänstlagen om vilka krav man ska ställa på kommunerna. Man måste också kunna följa upp de barn som har hamnat i vanmakt och kommit tillbaka till Sverige.

Det är väldigt många förslag som hastas över i propositionen och som nu blir avslagna. Jag tror att vi alla är överens om att barn ska ha det stöd de har rätt till, och därför är det olyckligt med den här hanteringen.

Vi menar att barn som är utomlands också måste kunna få tillgång till konsulärt ekonomiskt bistånd, alltså få pengar på plats. Detta har ambassaden i Addis Abeba rapporterat är ett bekymmer.

En bra sak som nämns i propositionen är att regeringen nu ska ändra förordningar så att även barn som är utländska medborgare men har uppehållstillstånd i Sverige ska kunna få ett främlingspass och kunna resa tillbaka till Sverige.

En del av de barn som dumpats utomlands av sina vårdnadshavare har kommit tillbaka till Sverige, men många mår fortfarande väldigt dåligt. I en del fall har de fått reda på att de personer som de trodde var mamma och pappa i själva verket är avlägsna släktingar som inte har brytt sig om dem. De har fått reda på att de egentligen är betydligt äldre än vad de trott, och detta har de i dag problem med att reda ut hos svenska myndigheter.

Pojken jag berättade om, som jag lärde känna brevlades 2002, har jag träffat igen. Det gick ganska bra för honom. Han blev av sin så kallade mamma lurad ut på landsbygden i Somalia, varifrån han flydde. Han fick slutligen hjälp genom att han träffade en väldigt engagerad ambassadtjänsteman. Han hade tur som bodde i en kommun med en bra socialnämnd. Han hade tur som var stark och modig. Han hade tur därför att tv gjorde ett reportage om honom och en journalist tog sig an hans fall.

Men alla barn har inte den här turen. Det är för de barnen som samhällets skyddsnät måste vara starkt. Det är för de barnen som vi måste agera. Därför är det olyckligt och oacceptabelt att det ska ta fyra år att få fram ett sådant här lagförslag.

Vi menar att man måste ta till vara de goda motionsförslag som kommit från de här enskilda motionärerna. Det är personer, bland annat jag själv, som har träffat dessa barn när de kommit tillbaka till Sverige och som har förstått att 290 kommuner måste få mer kunskaper. Framför allt måste man förebygga så att inte fler barn dumpas utomlands av sina så kallade föräldrar – i vissa fall föräldrar.

Anf. 21 MARITA ARONSON (fp):

Herr talman! Barns rättigheter har det senaste halvåret varit uppe till diskussion överallt – i tv, tidningar och så vidare. Barns rättigheter är ett sådant diskussionsämne, det vill säga barn som har blivit dumpade utomlands.

Jag tillhör egentligen socialutskottet, men jag har hoppat in för Johan Pehrson i dag. Men det här känns bra för mig eftersom vi har haft det här ärendet också i socialutskottet.

Äntligen har vi kommit till skott med att stifta en lag om att utfärda pass för dessa barn så att de kan komma hem. Precis som Hillevi alldeles nyss sade har det tagit alldeles för lång tid. Det rör sig om få barn. Vi vet egentligen inte hur många barn det är, och det finns ett stort mörkertal. Man säger att det tidigare har varit 19 barn och att siffran har minskat under 2005. Vad jag har förstått finns det ett stort mörkertal när det gäller barn som har skickats i väg till andra länder. Barnen går igenom traumatiska upplevelser. Vi har inte kartlagt ordentligt vad som händer före och efter. Jag yrkar bifall till reservationen.

Vi har diskuterat frågan i socialutskottet, och vi tittade bara på hanteringen av själva frågan. Vi tyckte att den var bra. Men det känns helt naturligt för Folkpartiet att stödja det lite vidare perspektivet som framkommer i motionerna. Det gäller bland annat det förebyggande arbetet. Vad kan göras så att barnen inte skickas i väg? Vad händer på plats? Hur fungerar det hela? Vilka åtgärder ska ambassaden hjälpa till med – praktisk hjälp, ekonomisk hjälp och så vidare? Det är inte heller kartlagt. Är det till exempel möjligt att tvångsomhändertaga ett barn enligt LVU i ett annat land? Över huvud taget handlar det om socialtjänstens roll i det hela. Socialnämnden ska snabbt utreda vad som ligger bakom för att kunna utfärda ett pass när inte vårdnadshavaren vill underteckna, godkänna eller ge sitt medgivande. Man måste ha större faktakunskaper.

Det här gäller barn. Ibland kan jag känna att barn inte tas riktigt på allvar. ”Det är bara ett barn.”

Barn är jätteviktiga! Jag har tjatat om barn i denna kammare så att jag ibland blir trött på mig själv. Jag vet att barn ibland ses lite grann som inte fullvärdiga fullvuxna. De ska ha starka rättigheter.

Jag kan hålla med Hillevi om att ärendet inte har hanterats bra. Ärendet har skickats i väg till socialutskottet, och vi i socialutskottet har endast yttrat oss. Ärendet borde kanske ha delats upp i två delar med förslag från socialutskottet och från justitieutskottet. På det sättet hade det klarlagts mer vad som borde göras. Här finns mycket som det finns frågetecken kring och som inte har klarlagts. Det gäller också den förebyggande verksamheten. Hur kan man förebygga att barn skickas utomlands? Vi har inte fått klart för oss det. Det gäller också över huvud taget socialtjänstens roll.

Jag yrkar bifall till reservationen, men jag tycker att det är bra att förslaget äntligen har kommit – för barnens skull.

Anf. 22 JOHAN LINANDER (c):

Herr talman! I det här ärendet kan vi läsa att Utrikesdepartementet, UD, har fått kännedom om 19 fall 2004 och 15 fall 2005 där barn har skickats till ett annat land mot sin vilja. Hur många det egentligen handlar om har varken vi eller UD någon egentlig uppfattning om. Men att det är betydligt fler än de 19 fallen 2004 och de 15 fallen 2005 kan vi vara alldeles säkra på.

Det är något märkligt att man både i propositionen och i betänkandet lägger så stor vikt vid barnets egen vilja. Det skrivs ”i strid mot barnens vilja” på flera ställen. Det är tveksamt att lägga stor vikt vid vad egentligen ett barn vill när föräldrarna säger att det ska, måste, åka utomlands. Är det då så intressant att det är mot barnets vilja?

I Sverige säger vi att alla barn ska gå i skolan. De ska gå i skolor som följer den svenska läroplanen. Men borde vi då acceptera att barn även i enlighet med sin egen vilja skickas till länder och går i skolor där som vi aldrig någonsin skulle acceptera i Sverige? Det är högst tveksamt. Det är kanske en annan diskussion än den vi har här i dag om provisoriska pass, men den är väl värd att tänka på.

Från Centerpartiets sida har vi ingenting emot förslagen i propositionen. De är nödvändiga och bra, och kanske borde de ha kommit lite tidigare. Men trots det är det här bara att skrapa på ytan. Hillevi Engström gjorde en bra genomgång av vad som egentligen skulle behövas. Vi vet alldeles för lite om frågan.

Hur många barn är det egentligen? Vart skickas de? Vad vet socialtjänsterna? Skolor runtom i landet måste få veta att eleverna försvinner. De måste märka att rätt som det är kommer eleven inte tillbaka. Hur följer man upp var barnet är? Hur är samarbetet mellan socialtjänsten och skolan i de fallen? Det finns många frågor kvar, och det är därför vi har en reservation. Jag yrkar bifall till reservationen. Reservationen handlar om att vi måste få veta betydligt mer om barnen. Det kan låta lite med 19 barn ena året och 15 barn det andra året, men även ett barn är ett barn för mycket.

Målet måste vara att barn över huvud taget inte ska skickas i väg utomlands för att gå på skolor som vi inte skulle acceptera i Sverige. Det är inte bättre att barnen får den undervisningen i ett annat land.

Det finns fler frågor som man också måste ställa sig. När det provisoriska passet har utfärdats och barnet har kommit tillbaka till Sverige, hur får barnet det sedan? Ska barnet tillbaka till sina tidigare föräldrar? Vad är det som säger att inte föräldrarna ytterligare en gång åker i väg med barnet?

Det är bra med utfärdandet av provisoriska pass. Det är nödvändigt. Men fortfarande vet vi alldeles för lite i frågorna. Ärendet borde ha fått en mer seriös behandling än vad det har fått i justitieutskottet. Precis som tidigare talare har sagt borde kanske socialutskottet ha behandlat de viktiga frågorna och inte vi i justitieutskottet som tyvärr inte normalt har dessa frågor.

Jag yrkar bifall till reservationen, och jag hoppas att oavsett vilken regering det än blir efter valet – det borde såklart bli en borgerlig regering – ska vi åter ta upp frågan och titta betydligt närmare på den. Det ska inte vara 19 barn eller 15 barn utan 0 barn som skickas utomlands 2007 eller längre fram.

Anf. 23 BRITTA LEJON (s):

Herr talman! Det betänkande som vi debatterar här i kammaren berör barns liv och omsorg på ett sätt som kan vara svårt att ta till sig. Under de senaste två tre åren har ungefär 50 barn sökt upp svenska utlandsmyndigheter och berättat om sitt öde. De befann sig utomlands mot sin vilja och önskade inget hellre än att få återvända hem till Sverige.

Många av de här barnen var pojkar med ett ursprung i Somalia. Barnen var inte gamla – medelåldern var inte ens 16 år. Barnen övergavs av sina föräldrar eller vårdnadshavare utomlands, ofta utan möjlighet att ta sig hem till Sverige igen. Ungefär två av tre av dessa familjer var sedan tidigare kända av de sociala myndigheterna hemma i Sverige.

När barnen har sökt hjälp hos våra utlandsmyndigheter har de i flera fall behövt hjälp omedelbart med både mat och bostad. Utan pass, pengar och omsorg har de försatts i en oerhört sårbar och utsatt situation.

Många av fallen har lösts efter att UD har haft kontakt med släktingar eller socialtjänsten i den berörda kommunen. Men i samband med att svenska myndigheter har försökt hjälpa dessa barn har det uppstått problem och oklarheter kring utfärdandet av deras pass när deras vårdnadshavare inte har velat att barnen skulle få pass för att kunna resa hem. Det har också förekommit att kommunen i fråga inte har velat ta sitt ansvar för barnet.

I dag finns fortfarande några barn som befinner sig i detta ingenmansland och för vilka grundläggande behov av omsorg, trygghet och en god uppväxtmiljö förnekas.

Betänkandet *Utfärdande av provisoriska pass för barn för direkt resa till Sverige* behandlar ett oerhört angeläget lagförslag, som kommer att undanröja den otydlighet som hittills har funnits. Nu föreslås ett förtydligande i passlagen som innebär att pass kan utfärdas för barn under 18 år för direkt resa till Sverige även om barnets vårdnadshavare är emot utfärdandet. Förutsättningen är att barnet befinner sig i en situation där det finns risk för att barnets hälsa eller utveckling skadas eller om det annars finns särskilda skäl.

Detta förtydligande är välkommet. Det får inte finnas hinder för ett gott samhälleligt omhändertagande av de barn som övergetts och svikits av sin närmaste omgivning.

Vidare föreslås att på begäran av en passmyndighet ska den berörda nämnden, vilket oftast är socialnämnden, skyndsamt yttra sig i de fall då vårdnadshavaren har motsatt sig ett utfärdande av pass.

Socialutskottet har yttrat sig över ärendet. Man skriver att de föreslagna ändringarna innebär att barnets bästa sätts framför vårdnadshavarens i dessa fall. Utskottet menar att det verkar finnas ett behov av detta. Man noterar också att det yttrande som socialnämnden ska avge innebär att socialnämnden kommer att ha kännedom om barnet. Det ger förutsättningar för att kunna följa och stödja barnet.

Socialutskottet anser att justitieutskottet bör tillstyrka förslagen, vilket justitieutskottet har gjort i det nu aktuella betänkandet.

Propositionen har i sig inte föranlett några motioner. Däremot finns det sex motioner som har avgivits under den allmänna motionstiden 2004 och 2005 och som berör de här frågeställningarna.

Till betänkandet har de borgerliga partierna fogat en reservation. Man begär bland annat en översyn av socialtjänstens befogenheter och uppföljningsansvar. De frågeställningarna ligger utanför justitieutskottets berednings- och ansvarsområde, som flera av de tidigare talarna redan har varit inne på här i dag.

Jag vill dock för tydlighetens skull bara nämna att regeringen innevarande år, 2006, har givit länsstyrelserna i uppdrag att förstärka insatserna för strandsatta barn. Dessutom pågår just nu en översyn av den statliga tillsynen inom socialtjänstens område. Den översynen ska vara klar i december i år, om jag inte minns fel. De här frågorna får lämpligen fortsatt behandlas inom socialutskottet.

För den del av problematiken som justitieutskottet har ansvar för kan vi dock konstatera att dagens beslut innebär bättre förutsättningar att hjälpa strandsatta barn.

Herr talman! Med detta vill jag yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på reservationen.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 18 §.)

11 § Vissa frågor om förhandsavgörande från EG-domstolen

Föredrogs
justitieutskottets betänkande 2005/06:JuU39
Vissa frågor om förhandsavgörande från EG-domstolen (prop. 2005/06:157).

Talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under 18 §.)

Föredrogs

lagutskottets betänkande 2005/06:LU26

Lagstiftning om franchising (prop. 2005/06:98).

*Lagstiftning om
franchising*

Anf. 24 MARIANNE CARLSTRÖM (s):

Herr talman! Det betänkande som vi ska behandla handlar om ett stärkt skydd för franchisetagare. De som är franchisegivare har en informationsskyldighet. Man måste informera i god tid. Det finns väldigt många franchisetagare. Man har ganska stora problem i vissa fall. Dem vill vi komma åt med den här lagstiftningen. Om man inte uppfyller de krav som lagstiftningen ställer ska man kunna åläggas vite om att förbättra informationen.

I detta betänkande finns det tre reservationer.

Vi ska nu behandla detta här i kammaren.

Anf. 25 BERTIL KJELLBERG (m):

Herr talman! Inledningsvis vill jag yrka bifall till reservation 1 under punkt 1.

Frågan om särskilda regler för franchisingavtal har diskuterats vid ett flertal tillfällen under den senaste mandatperioden. Vi moderater har alltid varit mycket tveksamma till en särlagstiftning för just franchising.

Grundprincipen i svensk civilrätt är avtalsfrihet. Det innebär att två självständiga näringsidkare har rätt att träffa avtal med i stort sett vilket innehåll som helst. Vid en tvist kan däremot någon av parterna med stöd av reglerna i avtalslagen hävda att avtalet i sin helhet eller delar därav ska vara ogiltigt. Det kan vara svek, ocker eller annan omständighet som skulle göra det oskäligt att återropa avtalet.

Grundprincipen är dock *pacta sunt servanda*, avtal ska hållas. Det är en mycket viktig princip i svensk civilrätt.

Det har hävdats att det föreligger stora problem när det gäller franchisingavtal. Vet vi verkligen att så är fallet i dag? Jag är inte säker på det. Franchising är en relativt ny företeelse i Sverige. Det blev vanligt först under 1980-talet. Det är naturligt att det tar tid innan nya avtalsformer finner stadga.

Jag vill påstå att många av de avarter som fanns under 1980-talet i dag har försvunnit. Det är i alla fall min erfarenhet. Som så ofta förr kommer lagstiftningen för sent. På 1980- och 1990-talet när problemen fanns fanns inte lagstiftningen. Nu har branschen genom självsanering löst de flesta problemen.

Vi tror att självsanering är att föredra framför tvingande lagstiftning. När man väl har lagreglerat ett område är det svårt för lagstiftaren att backa. Vi ser med vilka svårigheter regeringen försöker genomföra regel-förenklingar för småföretagare. I och med att ett område har blivit lagreglerat upphör ofta den nyttiga självsaneringen. Den fria rättsutvecklingen upphör.

Ofta ser man brister i verksamheten som kräver ytterligare lagstiftning. Lagar läggs på lagar och vi får en massa onödiga regler som fördyrar och krånglar till det för företagsamheten.

Herr talman! Regeringen vill i sin proposition lagreglera den information som franchisegivaren ska lämna till franchisetagaren. Vi anser att detta är en onödig lagstiftning som inte i grunden löser de verkliga problemen när det gäller möjligheterna till jämkning av avtalsvillkor i allmänhet. Riksdagen har för mer än ett år sedan uttalat för regeringen att det bör tillsättas en utredning som får till uppgift att lägga fram förslag så att möjligheterna att jämka oskäligen avtalsvillkor ökar. Regeringen har som i så många andra fall inte hörsammat riksdagens begäran.

Herr talman! Det finns en lång rad rättsliga frågor för regeringen att ta itu med som på ett genomgripande sätt skulle förändra balansen mellan aktörerna på marknaden. Det föreliggande förslaget är som vi ser det ett kraftfullt slag i luften.

Jag slutar där eftersom mina alliansvänner kommer att utveckla saken vidare.

Anf. 26 JAN ERTSBORN (fp):

Herr talman! Franchising kom till Sverige någon gång på 1980-talet. Från början är det naturligtvis en amerikansk företeelse, vilket man kan förstå av ordet.

För många av oss i Sverige är McDonalds och 7-Eleven de kända exemplen på franchising. Det är väl därifrån tanken kommer att man måste lagreglera detta.

Vi tänker inte på att vi har en lång rad andra företag i Sverige som har franchiseavtal. Det är till exempel Hemtex, JC, Vero Moda, Länsförsäkringar och Pressbyrå. Jag skulle kunna räkna upp ganska många. Som konsumenter ser vi inte att det är franchiseavtal som ligger bakom.

Det typiska för ett franchiseavtal och det som lagstiftaren vill försöka åtgärda är att det finns en finansiellt stark part, franchisegivaren, med goda juridiska rådgivare, och en småföretagare som är franchisetagaren.

Vi kan titta på samhället i övrigt och en del andra förhållanden. Jag tänker på byggmarknaden. Skanska, NCC, PEAB och JM till exempel har avtal med en mängd småföretagare. Det är enmansföretagare som målar; det är elektriker och rörläggare. Det är precis samma relation mellan den starka parten som köper tjänsterna och den något svagare enmans- eller småföretagaren.

Det finns andra verksamheter i vårt samhälle som vi inte heller tänker så mycket på men som jag tycker att man ska ta fram i det här sammanhanget. Jag tänker på transportbranschen. Av egen erfarenhet vet jag att de flesta av de fordon som det står Lantmännen på och som åker omkring i landet och levererar foder till lantbruken ägs av privata åkare. Ibland äger man en bil, ibland några stycken.

Jag vet att det är likadant på bryggerisidan. Det står Carlsberg på bilen, men den ägs av en åkare som ofta är den som kör och har ett uppdrag för företaget. Till och med inom Länstrafiken målar man bussen i en färg, men det finns en småföretagare bakom.

Jag tar upp detta därför att jag vill klargöra att det finns en mängd situationer i det svenska samhället där vi har en väldigt stark avtalspart och

en småföretagare som naturligtvis inte har samma resurser. Här gäller det att träffa avtal.

Man frågar sig vad som är så speciellt med franchising. Jag kan inte svara på det. Med den exposé som jag har gjort tror jag att de flesta av oss inser att det är svårt att se några skillnader.

Vi har inte något underlag för att säga att det är speciella problem inom franchiseområdet. Det är speciella problem mellan en stark avtalspart och en svag avtalspart, mellan stora företag och små företag. Det känner vi mycket väl till. Om man vill komma åt det förhållandet och lagstiftningsvägen vill hjälpa upp den svagare parten – småföretagaren – måste man arbeta med avtalslagen så att man täcker in alla fall. Då måste man göra så som vi har bestämt oss för här i riksdagen, se över avtalslagens bestämmelser och speciellt 36 § avtalslagen som är en paragraf som kan utnyttjas i de situationer där man av olika skäl tycker att den lilla företagaren har blivit felaktigt behandlad.

Den förändringen i lagstiftningen är ytterst angelägen. Den kommer att täcka in de fall inom transportsektorn och byggsektorn som jag har gett exempel på.

Att göra som regeringen nu föreslår och lägga på en informations-skyldighet på franchisegivaren innebär att man tar fram ett antal papper – de finns redan – med information på. Franchisetagaren kommer glatt att signera att han eller hon har tagit del av informationen.

Det är ungefär på samma sätt som när vi går och lånar pengar i banken och skriver på reversen. Jag har inte varit med om – inte ens som advokat – att jag vänder på papperet och läser de allmänna lånevillkoren på s. 2. Det kommer att bli precis likadant på franchiseområdet.

Alltså blir det, precis som Bertil Kjellberg sade för en stund sedan, ett verkligt slag i luften att införa lagstiftningen. Den kan ju inte på något sätt åberopas av franchisetagaren – den lilla företagaren. Inte i någon situation i en tvist med franchisegivaren kan den lagstiftning som vi har på vårt bord åberopas som stöd för att få någon form av rättelse när man känner att man har blivit felaktigt behandlad.

Detta är alltså ett fullständigt missgrepp från regeringens sida som bara skapar ytterligare regler i vårt samhälle. Vi behöver inte fler regler – framför allt inte i näringslivet. Av den anledningen ska propositionen naturligtvis avslås. Det var min förhoppning att vi skulle få en majoritet för det.

Bertil Kjellberg yrkade bifall till reservation nr 1. Jag instämmer i det och yrkar också bifall till reservation nr 3.

Anf. 27 YVONNE ANDERSSON (kd):

Herr talman! Ärendet i dag handlar om förstärkt skydd för franchise-tagare. Men vi vill ha förstärkt skydd för alla företagare.

Kristdemokraterna och övriga allianspartier ställer sig bakom reservationerna 1 och 3. Det vill jag säga redan nu.

Trots att franchising har vuxit betydligt sedan sin start i Sverige på 80-talet – det finns i dag omkring 300 franchisingsystem med 9 600 så kallade enheter och ca 97 000 anställda – saknas det en specifik lag som reglerar det här. De utformade lagarna, avtalslagen, konsumenträttsliga, arbetsrättsliga och immaterialrättsliga lagar, blir tillämpliga.

Vi tycker att franchising är en bra samverkansform mellan företag. Men det behövs ingen särskild lagstiftning för att reglera just förhållandet mellan franchisetagare och franchisegivare, precis som min kollega Jan Ertsborn sade här för några minuter sedan.

Regeringen har inte presenterat några övertygande argument för att så skulle vara fallet. Företagare som ingår avtal som licenstagare eller återförsäljare har precis samma behov av att bli upplysta om särskilda förhållanden och villkor. Det säger sig självt att vi alla vill ha så mycket information som möjligt.

Den föreslagna lagstiftningen riskerar att på ett onödigt sätt byråkratisera förhållandet mellan fria företagare när näringslivet i själva verket behöver regelförändringar. Vi anser att nya regler enbart ska införas om de är absolut nödvändiga. Allians för Sverige efterfrågar en översyn av reglerna just för att ta bort onödiga regler som har tillskapats under de senaste åren med socialdemokratiskt styre.

De problem som kan uppstå mellan franchisetagare och franchisegivare kan mycket väl lösas inom ramen för nuvarande lagstiftning. Ytterligare regler är till för både företagare och konsumenter.

Jag ska gå över till att tala om oskäligen avtalsvillkor mellan näringsidkare. För mer än ett år sedan tillkännagav riksdagen att det krävs en utredning just om hur man kan komma åt problemet med oskäligen avtalsvillkor. Den utredningen tycks ännu inte alls vara tillsatt. Vi hoppas att det kommer att göras omgående, för det behövs en översyn av detta. Det är synd att regeringen inte har gjort det som vi har tillkännagivit. Det hade väl ändå varit bättre än att komma med nya regler, som egentligen behövs för hela området! Man bör hellre komma med regelförenklningar än ytterligare regler.

Jag yrkar bifall till reservation 1 och 3.

Anf. 28 PIA NILSSON (s):

Herr talman! Kolleger och kära åhörare! För oss socialdemokrater är de svenska företagen, stora som små, viktiga för tillväxten, viktiga för sysselsättningen och viktiga för välfärden för oss i Sverige. Det är oerhört glädjande att konstatera att över 40 000 nya företag har skapats bara under det senaste året. Arbetet med att förbättra just för småföretagarna går nu vidare.

Det förslag vi nu har framför oss innebär ett första mycket viktigt steg i riktning mot skydd för de utsatta småföretagare som franchisetagare faktiskt är.

Syftet är att stärka franchisetagarens ställning i de förhandlingar och diskussioner som ligger till grund för ett avtal. Förstärkningen sker genom att franchisegivaren ska lämna skriftlig information till franchisetagaren om bland annat den ersättning som ska betalas, om villkoren för uppsägning och om hur en tvist om avtalet kan prövas. Det här ska ske i god tid innan avtal undertecknas.

Ytterst handlar det alltså om att skapa goda förutsättningar för genomtänkta och balanserade avtal på franchiseområdet. Mer dramatiskt än så är det inte.

Herr talman! Behövs då en lagstiftning över huvud taget? Finns det verkligen ett behov av det?

I dag har vi inte någon lagstiftning i Sverige som direkt tar sikte på franchising, till skillnad mot Frankrike, Kanada, Kina, USA och ett flertal andra länder.

Visst är det bra om vi kan undvika onödig byråkrati för aktörerna om de själva kan hantera de frågor som uppstår, men samtidigt är det naturligt att samhället strävar efter en rimlig balans i styrkeförhållandet mellan avtalsparter.

För franchisetagaren kan den förstärkta informationen skapa bättre förutsättningar för att ta ställning till om han eller hon vill ingå avtalet. Av 310 tillfrågade franchisegivare och franchisetagare har 73 % svarat att de tycker att det är befogat med lagregler för franchising. Också tidningen Handelsnytt har i ett par nummer i år belyst skevheter som finns kring franchising och hur de skevheterna slår mot franchisetagarna. Så visst finns det ett behov!

Eftersom franchising under senare år har blivit en mycket vanlig samarbetsform i Sverige med, som Yvonne sade, 97 000 anställda och en omsättning på drygt 80 miljarder kronor finns det goda skäl för en rimlig lagreglering, tycker vi.

Franchisetagaren är i flera avseenden särskilt utsatt jämfört med parter i andra kommersiella avtalsförhållanden. Det gäller resurser, inflytande över affärsidén och tillgång till information. Vi tror att en lagreglering av informationsskyldigheten skulle kunna minska den obalansen mellan avtalsparterna.

Arbetet inom Unidroit visar också att franchising internationellt har ansetts inta en särställning i förhållande till andra samarbetsformer. Det är ett arbete som vi i Sverige för övrigt aktivt har deltagit i.

Unidroit är ett internationellt institut för harmonisering av privaträtten. Institutet blev i september 2002 färdiga med en modellag. Den lagen är tänkt att fungera som en inspirationskälla eller som en vägledning för de länder som vill införa en franchiseag. Men den reglerar bara vilken information en franchisegivare måste ge en blivande franchisetagare innan kontraktet tecknas. Den reglerar inte några bestämmelser om själva franchiseförhållandet.

Herr talman! De föreslagna nya bestämmelserna tar alltså inte sikte på avtalsvillkoren som sådana utan på den information som ska lämnas av franchisegivaren. Men varför stanna där? Varför omfattar inte lagförslaget även uppsägning av franchiseavtal, bestämmelser om jämkning av skiljeklausuler och franchisetagarens förhandlingsrätt?

Jag vill återigen slå fast att en viktig utgångspunkt för oss socialdemokrater är att lagbestämmelser bör införas bara i de delar där det finns ett verkligt behov av regler.

När det gäller bestämmelser om uppsägning av avtalen är regeringens bedömning att det inte har framkommit tillräckliga skäl för att närmare reglera de frågorna.

De problem som kan tänkas uppkomma borde kunna lösas med hjälp av de allmänna avtalsrättsliga regler och principer som finns. Frågor om uppsägning kommer också att finnas med som en obligatorisk punkt i det informationsförslag som vi nu lägger fram.

Hur är det då med skiljeklausulerna? Ja, 90 % av alla franchiseavtal innehåller en skiljeklausul. Det finns både för- och nackdelar med en sådan. Men skiljeklausulerna kan ibland drabba den resurssvaga parten

hårt, det vill säga franchisetagaren. Frågan om skiljeklausuler i kommersiella avtal mer generellt har också så sent som förra våren uppmärksammats av riksdagen, som det sagts tidigare här i dag.

I ett tillkännagivande uttalar riksdagen att regeringen bör tillsätta en utredning med uppgift att lägga fram förslag till åtgärder för att öka möjligheten att jämka oskäligen avtal mellan näringsidkare.

Det arbetet kommer sannolikt att påbörjas i höst. Även frågan om skiljeklausuler kommer enligt förslaget att omfattas av informationsskyldigheten.

Frågan om förhandlingsrätten gentemot franchisegivaren, herr talman, har inte ingått i det utredningsuppdrag som ligger till grund för propositionen, och den behandlas inte heller i Unidroits modellag. Däremot är det viktigt att slå fast att berörda parter och organisationer har ett ansvar att se till att arbetstagarinflytandet inte kringgås i samband med tecknande av franchiseavtal.

Herr talman! Som jag sade inledningsvis är det för oss socialdemokrater viktigt att skapa goda villkor för småföretagare, oavsett företagsform. Det förslag till förbättrat skydd för franchisetagare som vi nu har att ta ställning till är ett led i det arbetet.

I god tid innan avtalet sluts ska franchisetagaren få den information från franchisegivaren om avtalets innebörd och övriga förhållanden som behövs. Det är en återhållsam, men helt rimlig, lagstiftning.

Efter en tid kommer vi naturligtvis att utvärdera den här lagen. Om det visar sig finnas behov av ytterligare åtgärder kommer vi att överväga sådana, för vi vill ha en fungerande ordning på franchiseområdet. Därför yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Anf. 29 JAN ERTSBORN (fp) replik:

Herr talman! I debatter i riksdagen hör vi alltid hur måna vi är om småföretagarna. Det är vi från alla håll; alla sju partierna talar om detta, och nyss hörde vi Pia Nilsson berätta om det.

Men den som är praktiskt verksam ute i näringslivet, till exempel som franchisetagare, ställer sig naturligtvis frågan: Vad är det för hjälp jag får av den här lagstiftningen?

Vi kan kanske vara överens om att vi får en hjälp i form av en information som kan leda till att man säger nej tack till avtalet. Men någonting annat till hjälp för småföretagaren, franchisetagaren, kan i varje fall inte jag se.

Min första fråga blir därför: Kan Pia Nilsson se att det finns någon annan hjälp till den franchisetagare som hamnar i bekymmer gentemot den starke franchisegivaren?

Anf. 30 PIA NILSSON (s) replik:

Herr talman! Jag tror, Jan Ertsborn, att det är viktigt att – som jag mycket riktigt sade i mitt anförande – det här är en början.

Informationsskyldigheten ska vi inte på något vis underskatta. Jag tror att den kan utgöra en oerhört väsentlig del i ett avtal, framför allt – som jag tidigare sade – innan avtalet sluts. Jag tror att det är en viktig start.

Vi går, som sagt, vidare om det sedan visar sig finnas ytterligare behov. Som du, Yvonne med flera har nämnt i era inlägg finns det ett tillkännagivande om att en utredning ska tillsättas. Det arbetet kommer att påbörjas.

Just nu koncentrerar vi det här på franchisetagarnas möjlighet att få förbättrade villkor. Till hösten påbörjas arbetet mer generellt. Jag tror att det är en ganska bra ordning.

Anf. 31 JAN ERTSBORN (fp) replik:

Herr talman! Vi är överens om att avtalslagen behöver ses över och noterar med tacksamhet att nämnda utredning ska komma i gång, sannolikt till hösten – ungefär så uttrycks det. Med en borgerlig regering kommer utredningen att starta under hösten.

Min andra fråga är följande: Om vi nu genomför detta och det är så bra med informationen till franchisetagaren, vad är då nästa steg i vad som ska ske?

Ska det ske någonting till förmån för så att säga enmansåkaren som kör med sin lastbil för Carlsberg och levererar öl? Ska han få något slags information av Carlsberg? Ska Länsförsäkringar lämna information till alla små försäkringsföretagare som i dag uppstår?

Är det detta som är nästa steg, eller är nästa steg att man verkligen ska gå in på lagstiftningen och göra någonting så att franchisetagaren kan få ut några rättigheter av den här lagstiftningen?

Anf. 32 PIA NILSSON (s) replik:

Herr talman! Jag tror att vi ska ta en sak i sänder, Jan Ertsborn. Vi börjar, som jag sade, med informationsskyldigheten. Sedan måste den här lagen få verka en tid innan vi gör en utvärdering. Det finns ingen anledning för oss att redan nu dra förhastade slutsatser eller att redan nu tala om vad vi tänker göra som ett nästa steg. Det kan ju hända att det steget får vänta.

Om det skulle behövas ytterligare åtgärder får vi se specifikt vad det kan handla om, så i det här läget finns det ingen anledning att i detalj försöka kommentera det.

Anf. 33 YVONNE ANDERSSON (kd) replik:

Herr talman! Också jag funderar på vad den här propositionen egentligen innebär. Varför har den kommit till? Är inte grundproblemet att den ena parten inte är jämbördig med den andra och att man därför ska försöka skydda franchisetagaren från att ingå ett avtal, från att riskera att inte ha insikt i vilka avtal som faktiskt skrivs?

Mot den bakgrunden funderar jag på varför utredningen i fråga inte har föregått propositionen. Innebörden är ju egentligen att man väljer ut *en* form för företagande. Den formen ska särskilt få information, medan andra former – till exempel återförsäljare, som Jan Ertsborn nämnde – inte alls har någon lagreglering på samma sätt när det gäller information.

Vad är det vi ska förvänta oss av dem som tecknar avtal över huvud taget – avtal som inte lagregleras?

Anf. 34 PIA NILSSON (s) replik:

Herr talman! Det är jätteviktiga frågor som du, Yvonne, ställer. Jag tror till och med att du har svaren på dem. Jag menar att du svarat på dem åtminstone i ditt anförande.

Anledningen till att vi nu koncentrerar oss på franchising är att det under en längre tid har funnits behov av något slags skydd. Redan år 1984, tyckte jag mig läsa, tillsattes en utredning som visade på skevheter. Men av någon anledning upplevdes de åtgärder som föreslogs där som väldigt radikala, så regeringen 1991 – det var väl dina kamrater, Yvonne – drog tillbaka den och tyckte att det här var alldeles för starkt.

Sedan har det motionerats ett antal gånger här i riksdagen. Nu har vi presenterat ett väldigt försiktigt första lagstiftningssteg. Som jag sagt tidigare tycker jag att det är bra att börja i den änden. Uppenbarligen finns det ett behov av just en lagstiftning för franchisetagare. Det visar inte minst Unidroits internationella arbete. I ett antal länder har man redan nu en särskild lagreglering – dock inte här i Sverige – så jag tycker inte att det är någon större dramatik i detta.

Anf. 35 YVONNE ANDERSSON (kd) replik:

Herr talman! Nej, dramatiken är inte stor. Men det här går lite stick i stäv med talet om att man ska förenkla för företagandet. Vi har väldigt mycket av reglementen som ska styra verksamheten i näringslivet, och i de här talarstolarna har vi flera gånger varit överens om att vi ska förenkla regelverket för småföretagande. I stället väljs vissa grupper ut när nya förslag och propositioner skrivs.

Vi i alliansen tycker att det som ska göras är ett regelverk där alla olika företagsformer kan ingå. Där såg vi att det var väldigt viktigt att se över just detta med olika ojämlika villkor mellan näringsidkare.

Den utredningen tycker jag är väsentligt mycket viktigare. Den skulle föregås med nya reglementen för en del av företagandet. Jag tycker att det är märkligt att Socialdemokraterna väljer ut bara en del för att skydda informationen där, och det stick i stäv med förenkling av regelverket, i stället för att se möjligheten med ett förenklat regelverk och en utredning om hur oskäliga avtalsvillkor ska kunna jämkas.

Anf. 36 PIA NILSSON (s) replik:

Herr talman! Som jag sagt finns det ett extra starkt behov av att skydda franchisetagare just när det gäller franchiseavtalen. Det visar historiken inte minst, och det visar också det internationella arbetet i Unidroit. Det känns väldigt viktigt att lyfta fram den delen just nu.

Sedan kan det mycket väl vara så som du säger, Yvonne, att de oskäliga avtalen också finns i andra avtalsförhållanden. Det må då den här utredningen, som drar i gång sitt arbete till hösten, få utvisa. Men vi socialdemokrater tycker ändå att vi drar vårt strå till stacken genom att förbättra för småföretagare i det här avseendet när det gäller franchisetagare, och det känns väldigt bra.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 18 §.)

Föredrogs

lagutskottets betänkande 2005/06:LU29

Offentliga uppköpserbjudanden på aktiemarknaden (prop. 2005/06:140).

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under 18 §.)

14 § Europakooperativ

Europakooperativ

Föredrogs

lagutskottets betänkande 2005/06:LU30

Europakooperativ (prop. 2005/06:150).

Anf. 37 CHRISTINA NENES (s):

Herr talman! Ledamöter och kära åhörare! I dag ska vi debattera och besluta om lagutskottets betänkande nr 30. Det handlar om en lag om europakooperativ som innehåller bestämmelser som ska komplettera EG-förordningen om europakooperativ. Det handlar om frågor där EG-förordningen delegerar normgivningsrätten till medlemsstaterna eller där regeringen annars har bedömt att det är lämpligt att införa svenska regler vid sidan av förordningens regler.

Skatteverket och Finansinspektionen ska under vissa förhållanden även ha rätt att motsätta sig att ett europakooperativ flyttar sitt säte från Sverige till en annan medlemsstat eller att en svensk ekonomisk förening deltar i bildandet av ett europakooperativ genom fusion. Motsvarande bestämmelse föreslås gälla i lagen om europabolag.

Herr talman! EG-förordningen om europakooperativ ska träda i kraft den 18 augusti 2006, och den nya lagstiftningen är avsedd att träda i kraft samma dag.

I betänkandet finns en gemensam reservation från Moderaterna, Folkpartiet, Kristdemokraterna och Centern.

Herr talman! Efter denna korta inledning föreslår jag att debatten kan börja.

Anf. 38 BERTIL KJELLBERG (m):

Herr talman! Inledningsvis vill jag yrka bifall till reservationen i betänkandet.

Alliansens reservation sätter fingret på en viktig principfråga: Vilka möjligheter ska myndigheter ha att hindra civilrättsliga transaktioner som medborgarna anser vara rätt och riktiga?

För en socialist står ju kollektivets och statens intressen alltid över den enskilda medborgarens intressen, och det finns alltid en iver att begränsa medborgarnas fria val.

Vi moderater inser naturligtvis att det finns skäl att i vissa fall begränsa medborgarnas göranden och låtanden. Det ska dock alltid ske utifrån ett medborgarperspektiv och inte utifrån den fiskala statens intres-

sen. Historien är full av exempel där de fiskala intressena allvarligt har skadat medborgarna.

Herr talman! Min allianskollega Ingemar Vänérlov kommer att utveckla varför vi i alliansen säger nej till myndigheternas överprövningsrätt.

Anf. 39 JAN ERTSBORN (fp):

Herr talman! Även jag yrkar bifall till reservationen i betänkandet. Jag delar uppfattningen som Bertil Kjellberg nu har redovisat. Jag överlåter sakdiskussionen i övrigt till alliansbrodern Ingemar Vänérlov.

Anf. 40 INGEMAR VÄNERLÖV (kd):

Herr talman! Åhörare! För nästan exakt två år sedan hade vi här i kammaren en debatt om regeringens proposition om europabolag. Man kan nästan säga att den går i repris när vi nu ska debattera förslaget om europakooperativ. Vi var det enda parti som motionerade för två år sedan. Vi gjorde det då för att regeringen tydligt signalerade att man ämnade återkomma med lagar vilka riskerade att försvåra den europeiska integrationen och upprättandet av en gemensam inre marknad. Det ställde vi inte upp på. På den punkten fick vi stöd av Moderaterna och Folkpartiet då för två år sedan.

Justitiedepartementet remitterade i mars 2003 promemorian *Europabolag*. I fråga om europabolag som står under Finansinspektionens tillsyn föreslogs i promemorian att Finansinspektionen skulle få motsätta sig en flyttning av säte eller att ett sådant bolag deltar i bildandet av ett europabolag genom fusion om ett sådant motsättande grundar sig på hänsyn till allmänintresset.

När det gäller övriga bolag föreslogs inte någon möjlighet för en myndighet att motsätta sig en flyttning eller fusion. Staten, liksom andra borgenärer, behåller sina fordringar mot ett europabolag även efter det att bolaget har flyttat sitt säte. Även skattefordringar kan alltså krävas in efter det att ett bolag har flyttat sitt säte från Sverige.

I Justitiedepartementets promemoria 2003 gavs inte skattemyndigheterna någon möjlighet att motsätta sig en fusion eller flyttning av säte för att bolaget i fråga är föremål för en skatteutredning. Men det föreslog Riksskatteverket, numera Skatteverket, när man fick promemorian på remiss. Riksskatteverket hävdade att det fanns risk att europabolagsformen kunde komma att användas för att försvåra skattekontroll. Riksskatteverkets agerande var i sig inget att förvånas över. Verket förväntas hålla sig med en hög ambitionsnivå för att rädda skatteintäkter åt staten. Dessvärre tog regeringen intryck av Riksskatteverket och avsåg då att skyndsamt återkomma med förslag härom eftersom man inte hann med det innan förordningen om europabolag skulle träda i kraft den 8 oktober 2004.

Därmed kunde konstateras att regeringen antagit ett något negativt förhållningssätt till implementeringen av EG-förordningen i denna del. Det stämde inte helt överens med det faktum att regeringen som regel alltid utåt förespråkar vikten av den europeiska integrationen, även om stolta deklarationer härvidlag reducerades till en munnens bekännelse i samband med EU-utvidgningen våren 2004.

Nu två år senare har man, som det då hette, skyndsamt återkommit med förslag vilka finns i den nu gällande propositionen om europakooperativ. Den kritik vi gav för två år sedan, då regeringen aviserade sina planer, står fast. Därför har vi även i år skrivit en motion med anledning av nämnda proposition. I år har vi fått stöd från alla våra tre kamrater i Allians för Sverige, och det gläder oss.

Enligt den EG-förordning som ligger till grund för de nu föreslagna bestämmelserna får det genom lagstiftningen i en medlemsstat föreskrivas att en flyttning av en förenings säte som skulle medföra en ändring av tillämplig lag inte ska få verkan om någon behörig myndighet i medlemsstaten motsätter sig flyttningen. Motsättandet får grundas endast på hänsyn till allmänintresset.

Frågan är då vad som ingår i det så kallade allmänintresset. Enligt det nu föreliggande förslaget: Remissinstanser har invänt mot bedömningen att intresset av att förhindra skatteflykt är ett allmänintresse i förordningarnas bemärkelse. Regeringen anser att intresset av en effektiv skattetillsyn är ett sådant allmänintresse som avses i förordningarna. För att detta allmänintresse ska kunna tillgodoses i en flyttningssituation föreslår regeringen att Skatteverket ges rätten att motsätta sig exempelvis flyttande av säte.

Kristdemokraterna anser inte att Skatteverket enbart med åberopande av pågående skatteutredning ska kunna förhindra civilrättsliga transaktioner, vilket, förutom att det är negativt för det enskilda bolaget eller föreningen, även kan få en hämmande effekt på upprättandet av den gemensamma inre marknaden. Staten, liksom andra borgenärer, behåller sina fordringar mot ett europabolag eller ett europakooperativ också efter det att det flyttat sitt säte. Även skattefordringar kan alltså i och för sig krävas in efter det att bolaget eller kooperativet har flyttat sitt säte.

Om skattekontrollen skulle försvåras, vilket regeringen befärar men inte kan belägga, får regeringen, om problem uppstår, återkomma med erforderlig kompletterande lagstiftning. Den europeiska integrationen får inte försvåras på grund av regeringens negativa förväntningar när det gäller näringslivets kommande agerande för att inlemmas i den gemensamma inre marknaden. Kristdemokraterna motsätter sig därför ett införande av sådana ur systematisk synvinkel främmande inslag i svensk rätt.

Förutom att Finansinspektionen ska kunna motsätta sig att ett europabolag eller europakooperativ, som står under dess tillsyn, flyttar sitt säte från Sverige behöver det inte finnas någon möjlighet för Skatteverket att på motsvarande sätt motsätta sig att övriga europabolag eller europakooperativ flyttar sitt säte. Vi menar därför att regeringen bör skrota just de lagförslagen vilka skulle ge Skatteverket auktorisation som svensk bromskloss i upprättandet av den gemensamma inre marknaden.

Därför, herr talman, yrkar jag bifall till reservationen.

Anf. 41 JOHAN LÖFSTRAND (s):

Herr talman! Vi debatterar nu lagutskottets betänkande nr 30 som behandlar propositionen om europakooperativ. Som vi fått höra handlar diskussionen om vilka befogenheter skattemyndigheten och Finansinspektionen ska ha gällande framför allt möjligheten att motsätta sig att ett europakooperativ flyttar sitt säte från Sverige eller att en svensk ekonomisk förening deltar i bildandet av ett europakooperativ.

Vad är skälen till att regeringen lagt in den möjligheten? Jag tycker att Ingemar Vänerlöv mycket tydligt beskrev hur skattemyndigheten kan gå till väga och hur regeringen har resonerat. Det är en fullgod redovisning av regeringens synsätt, dock med något undantag. Regeringen och utskottsmajoriteten har konstaterat att en effektiv skattetillsyn är viktig. Det är viktigt att vi har ordning och reda på de papper som finns.

Vi menar därför från utskottsmajoritetens sida att regeringen har rätt i sin bedömning när den ger skattemyndigheten den ökade befogenheten att kunna säga att effektiv skattetillsyn är ett allmänintresse, vilket också uppfyller det som lyfts fram och avses i förordningarna SE och SCE.

Men inte nog med det. Förutom att regeringen lyfter fram vikten av en effektiv skattetillsyn och att det är fråga om ett allmänintresse går den ett steg längre. Det ska alltså finnas ytterligare en mekanism som gör att allmänintresset uppfylls och att möjligheten inte överutnyttjas. Det införs två kriterier, vilka måste uppfyllas för att myndigheten ska få möjlighet att göra det. Det första innebär att det ska finnas ett beslut om revision. Det andra är att det ska finnas skäl att anta att en revision, som är i gång och ska genomföras, avsevärt kommer att försvåras av en sådan fusion eller av bildandet av ett sådant kooperativ.

Man har mycket tydligt poängterat att det viktigaste är att uppnå en effektiv skattetillsyn och att inte använda det oerhört goda instrumentet europakooperativ, eller europabolag som den här lagstiftningen också kommer att handla om, på ett felaktigt sätt. Jag tycker att regeringen gjort en bra avvägning när den sagt att vi ska ha en effektiv skattetillsyn och samtidigt ställt upp dessa två kriterier. Det ska alltså ha beslutats om en revision, och det ska dessutom finnas anledning att tro att revisionen kommer att försvåras avsevärt om sätet flyttas eller fusionen ingås. Jag tycker att regeringen har gjort en korrekt bedömning.

Jag har inte mycket mer att säga eftersom jag tror att jag kommer att få upprepa argumenten ytterligare en gång i replikskiftet. Jag vill avsluta med att yrka bifall till lagutskottets förslag i betänkande nr 30 i dess helhet och avslag på den reservation som finns.

Anf. 42 INGEMAR VÄNERLÖV (kd) replik:

Herr talman! Johan Löfstrand sade bland annat att för att Skatteverket ska kunna förhindra en flyttning måste det finnas beslut om att revision kommer att ske. När man läste propositionen och remissinstansernas svar fanns det remissinstanser som hävdade att det i så fall bör finnas ett beslut eller att revision redan är inledd innan det kommer förslag från europakooperativet om att de vill flytta sitt säte.

Men så är det inte riktigt. I den föreslagna lagtexten står – s. 299, § 94 – bland annat att ett europakooperativ ska ansöka om prövning inom två veckor från det att ledningen eller förvaltningsorganet offentliggjort ett förslag om flyttning av säte. Då ska man alltså ansöka om prövning, och då ska Skatteverket kunna motsätta sig det hela. Skatteverket får bara motsätta sig det om det finns ett beslut om revision. Längre ned i samma paragraf sägs att Skatteverket, och Finansinspektionen, ska meddela beslut i frågan om flyttning av säte inom två månader från den dag då förslaget om flyttningen offentliggjordes enligt artikel 11 eller så.

Därför undrar jag, Johan Löfstrand, om detta ska ses enligt följande: Det kommer en förfrågan från ett europakooperativ till Skatteverket.

Skatteverket har två månader på sig. Under den tiden kan Skatteverket besluta sig för att genomföra en revision, och sedan kan det dröja mycket lång tid innan flyttningen kan komma till stånd.

Prot. 2005/06:125
17 maj

Europakooperativ

Anf. 43 JOHAN LÖFSTRAND (s) replik:

Herr talman! Man kan ställa sig två frågor. Är vi överens om att både propositionen om europakooperativ och den proposition om europabolag som vi diskuterade för något år sedan är bra? Ja, jag tror det. Jag tror att vi alla tycker att de två propositionerna är väldigt bra.

Den andra frågan är: Tycker vi alla att det är viktigt att de bolag som finns i Sverige och i Europa har en god revision och en väl uppställd ekonomi? Ja, jag tycker det i alla fall. Det tycker jag är viktigare än att kunna genomföra fusionen genast. Det är min och regeringens bestämda uppfattning att om Skatteverket finner det nödvändigt att påbörja en revision och de tror att revisionen avsevärt skulle försvåras av skapandet av europakooperativet eller fusionen, eller av flyttandet av sätet, då ska det finnas möjlighet att säga stopp. För oss är det faktiskt viktigt att alla företag som finns på marknaden har sjysta räkenskaper och har en fungerande bokföring. Jag menar att det är det viktigaste. Och då tycker jag att skattemyndigheten ska få den möjligheten, om det finns omständigheter som avsevärt försvårar för dem att genomföra en god revision.

Anf. 44 INGEMAR VÄNERLÖV (kd) replik:

Herr talman! Det betyder alltså, Johan Löfstrand, i princip att Skatteverket, i alla fall där ett europakooperativ vill flytta sitt säte, kan fördröja och förhåla det hela genom att besluta om en revision. Jag vet inte hur lång tid det kan ta, men är det en stor rörelse kan jag tänka mig att det kan ta ganska lång tid innan det här kan komma till stånd. Det kanske kan bli en fördröjning på något år innan det här kooperativet kan flytta sitt säte, till men för verksamheten och absolut till men för upprättandet av den inre marknaden.

Det blir precis som jag sade i mitt anförande. Skatteverket får auktorisation av att vara en svensk bromskloss i upprättandet av den inre marknaden.

Anf. 45 JOHAN LÖFSTRAND (s) replik:

Herr talman! Om det är alliansens uppfattning att skattemyndigheten är den största ondskan på jorden och att skattemyndigheten bara vill förstöra och inte på något sätt främja näringsliv och företagande har Ingemar Vänerlov rätt. Men jag tror inte att skattemyndigheten har den viljan, utan jag tror att skattemyndigheten faktiskt i mångt och mycket vill vara *service-minded*. Man vill jobba, och man vill se till att de här företagen driver en bra verksamhet.

Men jag tror också att deras uppgift faktiskt är att se till att möjligheterna för skatteflykt undanröjs, och då tror jag att det är bra att man ger skattemyndigheten ett antal instrument. Då det, återigen, finns avsevärt försvårande skäl för skattemyndigheten att genomföra en revision tycker jag att det är helt okej att de ska kunna hålla upp sin röda flagga och säga: Vänta lite grann! Vi kanske ska kolla hur det här bolaget har skött sina räkenskaper.

För mig är det viktigt att vi har en god revision i Sverige, men jag tror att skattemyndigheten är en sådan serviceinstitution att man faktiskt inte kommer att göra detta bara för att trilskas.

Anf. 46 INGEMAR VÄNERLÖV (kd):

Herr talman! Jag menar egentligen inte att förlänga det här. Jag vill bara säga till Johan Löfstrand en sista gång att det inte handlar om vad vi tror eller inte tror om Skatteverket, utan det handlar om vad lagen säger här. Och jag menar att en lag inte får vara så luddig som den här är. Den medger att Skatteverket alltid kan bromsa ett europakooperativ som vill flytta sitt säte.

Lagförslaget hade behövt vara formulerat på ett annat sätt, så att det skulle vara möjligt att bromsa vid särskilda skäl eller vid synnerliga skäl och så vidare.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 18 §.)

15 § Norden

Föredrogs
utrikesutskottets betänkande 2005/06:UU16
Norden (skr. 2005/06:90 och redog. 2005/06:NR1).

Anf. 47 ANITA JOHANSSON (s):

Herr talman! Ärade åhörare! I dag, på den norska nationaldagen, ska vi diskutera Norden. Jag tycker att det är mycket glädjande att utrikesutskottet har lämnat ett enigt betänkande om det nordiska samarbetet. Det visar på det stora stöd för nordiskt samarbete som finns i alla riksdagens partier. Några enskilda ledamöter i riksdagen har gett en annan uppfattning till känna. De är isolerade i sina åsikter, också inom sina partier.

För egen del vill jag gärna ge uttryck för den glädje som jag känner för det nordiska samarbetet. En stor del av mitt politiska engagemang har kommit att ägnas åt nordiskt samarbete, och det är min övertygelse att i en globaliserad värld behöver vi också en förstärkt regional samverkan. De viktigaste instrumenten för detta är Nordiska ministerrådet och Nordiska rådet.

Jag vill, herr talman, i denna debatt tacka alla ledamöter av denna kammare och vänner i de andra parlamenten för det konstruktiva samarbete, ofta över partigränserna, som jag har fått uppleva under mina år i Nordiska rådet. Ett särskilt tack riktar jag naturligtvis till min gode vän Gabriel Romanus som kommer efter mig på talarlistan.

Nordiska ministerrådet har reformerats för att göra arbetet mer koncentrerat, fokuserat och effektivt. Detta reformarbete har nu lett till en ny organisation för ministerrådet.

I Nordiska rådet har vi sett över vårt arbetssätt i syfte att effektivisera detta och förbättra förankringen i och återkopplingen till de nationella parlamenten.

Som ett resultat, herr talman, av detta arbete har en överenskommelse träffats med de nordiska parlamentens talmän. Rådet åtar sig att, efter samråd med talmännen, anordna ett antal temakonferenser varje år där de nationella parlamentens fackutskott deltar, i vissa fall tillsammans med motsvarande utskott i de baltiska staternas parlament.

Nordiska rådet fyller en mycket viktig funktion för att driva på och kontrollera de nordiska regeringarnas samarbete.

Det är en styrka för de nordiska länderna att ett stort antal ledamöter i de nationella parlamenten engagerar sig i samarbetet, både för att stärka det inomnordiska samarbetet och för att bygga nätverk som kan öka det nordiska inflytandet i EU och andra samarbetsorgan.

Herr talman! Nordiskt samarbete blir allt viktigare i framtiden. Det markerades inte minst av utrikesministrarna i Norge och Sverige, Jonas Gahr Støre och Jan Eliasson, för någon vecka sedan, och det är glädjande.

Nordiskt samarbete har växande betydelse. Norden är viktig för hela Europa. Och vi måste även sätta detta i ett globalt sammanhang. Det gäller bland annat frågor om vår framtida energiförsörjning, om vår säkerhetspolitik och om vår miljö- och klimatpolitik.

Många av de nordiska medborgarna har sina rötter utanför Nordens gränser. Hos oss gäller det var tionde sverigebo. En av de stora utmaningarna för framtiden för nordiskt samarbete är att erbjuda en nordisk gemenskap till dem som har sina rötter långt borta men som nu bor i Norden.

I betänkandet betonar utrikesutskottet, herr talman, den centrala plats gränshinderarbetet har haft och fortsatt kommer att ha inom det nordiska samarbetet. Trots framgångar inom många områden är undanröjandet av gränshinder en pågående process som hela tiden ställs inför nya problem och utmaningar. Utskottet betonar att Nordiska ministerrådet och Nordiska rådet fortsatt ska arbeta med dessa frågor.

Det nordiska samarbetet har stärkts av att samtliga nordiska länder deltar i den europeiska inre marknaden.

Sverige verkar inom Nordiska ministerrådet för att utveckla det nordiska samarbetet som en del av Sveriges Europapolitik, vilket jag tycker är bra. Samrådet på nordisk nivå ger de nordiska länderna möjlighet att tillvarata gemensamma intressen i det europeiska arbetet.

Herr talman! Det nordiska samarbetet är mer än Norden. Det är också samarbete med våra närområden, de baltiska länderna, nordvästra Ryssland, Arktis och Barentsregionen.

När Nordiska rådets utskott möttes i riksdagen i slutet av april var människohandel och sexuellt utnyttjande av minderåriga på rådets dagordning.

Rådet krävde en ökad insats mot handel med kvinnor. Det behövs kraftfulla åtgärder för de nordiska länderna för att få stopp på den handel med människor som också äger rum i våra nordiska länder.

Fotbolls-VM i sommar har visat att prostitutionen följer med stora arrangemang. Vid mötet i Stockholm deltog också flera nordiska parlamentariker i det socialdemokratiska kvinnoförbundets kampanj: Ja till VM – Nej till prostitution.

Riksdagens manliga nätverk redogjorde för vilka insatser som enskilda parlamentariker kan göra för att motverka prostitution och människohandel. Det tycker jag är ett mycket bra initiativ.

För dem som vill veta mer om nordiskt samarbete hänvisar jag till vår årsberättelse *Ett år av förnyelse*. Det är en mycket läsvärd skrift.

Herr talman! Jag yrkar bifall till förslaget i utrikesutskottets betänkande UU:16 *Norden*.

Herr talman! Detta är min absolut sista debatt i denna kammare. Tusen tack till er alla som har servat mig under alla dessa år, 27 år. Jag vill tacka skatteutskottet, utrikesutskottet och inte minst Eva Smekal med medarbetare, alla som har sett till att magen har fått sitt, grabbarna i Bankhallen, alla som städat och personal på förvaltningen, och tack alla ni som har burit all denna post till mig! Tusen tack till er alla!

Anf. 48 GÖRAN LINDBLAD (m):

Herr talman! I dag vävs utrikespolitik samman med ekonomi, handel och utvecklingsfrågor. Även energi- och råvaruförsörjning blir ibland utrikespolitik.

Möjligheterna globaliseras, men så även problemen. Dagens hot är gränsöverskridande. Därför behöver vi gemensamma lösningar. Sverige kan och ska bygga allianser för samarbete med andra länder. Det gäller inte minst länderna i vårt närområde.

Herr talman! Ett närmare Östersjösamarbete och även ett tydligt avgränsat och vidareutvecklat nordiskt samarbete kan och borde vara viktiga komplement till det europeiska samarbetet i övrigt.

Vi moderater vill initiera en diskussion om hur samarbetet mellan de nordiska länderna kan utvecklas och förstärkas. Kring detta finns det även i riksdagen en bred enighet. Det pågår ett förändringsarbete som syftar till att anpassa det nordiska samarbetet till dagens globaliserade värld.

Enligt min mening är det inte rimligt att Nordiska rådet och det nordiska samarbetet fortsätter att vara organiserat på samma sätt som vid tiden innan Danmark för länge sedan och Sverige och Finland för drygt tio år sedan blev medlemmar i Europeiska unionen. Vi moderater driver på förändringarna tillsammans med våra systerpartier i de nordiska länderna.

Herr talman! Enligt min mening innehåller motionen från Tomas Högström med flera många kloka synpunkter och reflexioner om det nordiska samarbetet. Den landar dessvärre i slutsatsen att omedelbart lägga ned Nordiska rådet. För egen del tror jag mer på successiv reformering av samarbetet. Dessutom måste det nordiska samarbetet vägas ihop med övrig internationell verksamhet inom riksdagens hank och stör.

Förutom samarbetet inom EU har riksdagens delegation vid Europarådets parlamentarikerförsamling en mycket stor betydelse för riksdagens och Sveriges möjligheter att bli internationellt respekterade och få ett ökat inflytande. Nätverksbyggandet med andra parlamentariker är helt avgörande för att den som vill påverka politiken såväl inom närområden som i världen ska nå resultat.

Jag yrkar alltså avslag på motionen U281 yrkande 1 och 2.

Herr talman! Det finns också förutsättningar att utveckla och förstärka Östersjösamarbetet inte minst genom tätare samarbete mellan regeringarna. Den svenska regeringen har dock inte förmått att utveckla närområdets potential tillräckligt. Det nordisk-baltiska samarbetet gnisslar, Rysslandsrelationen försummas och diktaturen i Vitryssland finns inte tillräckligt högt på EU:s dagordning.

Sverige skulle tillsammans med länder som Polen och Litauen kunna göra mycket mer för att främja ett fritt och demokratiskt Vitryssland. EU behöver utveckla en ny Vitrysslandsstrategi som stavas ”ökat engagemang”. För mig är det självklart att Sverige borde ta initiativ till denna Europeiska unionens viktiga nya Vitrysslandsstrategi.

Herr talman! I detta sammanhang vill jag också passa på att lyfta fram miljöfrågornas betydelse för att uppnå demokrati. Vi har sett det i Polen, Baltikum, ja i hela forna Sovjetunionen. Jag är övertygad om att vi kommer att se det även i Vitryssland.

När människor ser hur deras liv slås i spillror av miljöförstöringen, och det kan tydligt kopplas till de kommunistiska regimer som har misslyckats och hanterat miljön på ett rent kriminellt sätt, blir demokratin ett avgörande instrument för att kunna påverka. Jag återkommer, herr talman, i nästa debatt om betänkande UU:17 till frågan om kommunismens relation till miljöförstöring.

Jag ser goda möjligheter här att Sverige, som gärna vill framstå som ett föregångsland i miljöfrågor, framgångsrikt skulle kunna driva på en mer aktiv europeisk miljöpolitik i och kring Östersjön, och även stödja ett växande miljöengagemang i Vitryssland.

Herr talman! De senaste åren är det nog frågan om gränshinder och svårigheter i samband med flytt mellan de nordiska länderna som har fått störst uppmärksamhet. Vi vill verka för att gränshindren helt avskaffas. Ett steg i rätt riktning vore där att de nordiska länderna söker nya samverkansmöjligheter inom forskning och innovation såväl mellan sig själva som med de baltiska staterna.

Inte minst tvärs över Östersjön finns spännande möjligheter. Det nordiska ministerrådet och EU-kommissionens överenskommelse med det vitryska exiluniversitet European Humanities University i Vilnius är ett mycket bra exempel. Här kan uppemot 350 studenter från Vitryssland ges möjlighet att under tre år stimuleras till kritiskt tänkande, vilket de inte är bortskämda med hemma, civilt samhällsengagemang och en god solid akademisk utbildning.

Herr talman! Den här typen av insatser är nödvändiga för att en nation som den vitryska ska kunna resa sig ur förtryck och i stället värna medborgerliga och mänskliga rättigheter. Östersjösamarbetet kan alltså göra skillnad och medverka till en demokratisk utveckling även i vårt närområde. Världen behöver mer av sådant konkret samarbete för främjande av demokrati, mänskliga rättigheter och utveckling av rättsstaten.

Herr talman! I det utvidgade EU ökar samarbetet men även konkurrensen. Här måste de nordiska länderna utveckla sin samverkan så att hela området kan framstå som minst lika attraktivt som andra delar av Europa. Den borgerliga alliansen vill göra Östersjösamarbetet till en mer prioriterad fråga. Målsättningen måste vara att Östersjöregionen ska vara Europas starkaste tillväxtområde och fungera som en dynamisk region

för ekonomiskt, kulturellt, miljömässigt och även säkerhetspolitiskt samarbete.

Herr talman! Detta kräver ett samarbete kring handel. Företagande ska stärkas och gränshinder rivas för varor, människor och tjänster. Sverige måste agera pådrivande för en växande nordisk-baltisk arbetsmarknad. Dessutom är en vidareutveckling av samarbetet kring miljöproblemen, mot organiserad brottslighet och ytterligare diskussion om ickespridning nödvändig.

Anf. 49 GABRIEL ROMANUS (fp):

Herr talman! När svenskarna ska välja mellan nordiskt och europeiskt samarbete är det fler som föredrar det nordiska samarbetet än det europeiska. Det visar undersökningar inte bara i Sverige. Jag anser naturligtvis att det är fel att se en motsättning mellan nordiskt och europeiskt samarbete. Men det är tänkvärt när man försöker spela ut det europeiska samarbetet mot det nordiska att det finns en väldigt stark folklig förankring för nordiskt samarbete.

I själva verket har jag den uppfattningen att vårt samarbete i EU gör det än mer angeläget att vi har ett bra nordiskt samarbete. Utvecklingen inom EU visar nu att det är flera sådana regionala samarbeten som finns och som växer fram.

Beneluxländerna samarbetar, de brittiska öarna samarbetar, de baltiska staterna samarbetar i regionala organisationer, och nu kommer också liknande organisationer att växa fram bland EU:s övriga nya medlemmar.

Dessutom har två av de nordiska länderna en annan anslutningsform till EU än medlemskap, och det gör det särskilt angeläget för oss att ha ett bra nordiskt samarbete så att vi som är medlemmar kan företräda också gemensamma nordiska synpunkter. Detta har bekräftats av många norska och isländska politiker. De ser det nordiska samarbetet som ett sätt att få sina synpunkter hörda också inom EU.

Nu har det, som har nämnts här, blivit en debatt om det nordiska samarbetets former. Jag tycker att den är bra. Det är bra att den har kommit upp även om den delvis är osaklig.

En av de mindre sakliga aspekterna är när man talar om att det nordiska samarbetet skulle vara så dyrt och hänvisar till att av de delar som bekostas av riksdagen så står det nordiska samarbetet för en stor del. Detta är, minst sagt, ett ganska snävt betraktelsesätt eftersom de totala kostnaderna för samarbetet i Norden som ”drabbar” de nordiska skattebetalarna är betydligt mindre än till exempel kostnaderna för det europeiska samarbetet, även om det ligger delvis under andra konton än riksdagens konton. Men det bryr sig inte skattebetalarna så mycket om.

När det gäller det europeiska samarbetet så är bara avgiften till EU på nästan 30 miljarder, vilket är ungefär hundra gånger så mycket som kostnaden för svensk del för det nordiska samarbetet. Det nordiska samarbetet kostar totalt sett ungefär 1 miljard, varav Sverige står för ungefär en tredjedel. Det motsvarar ungefär 30 kr per medborgare. Det parlamentariska samarbetet, alltså riksdagarnas samarbete i Nordiska rådet, svarar för ungefär 1 kr och 50 öre per nordisk medborgare.

Faktum är att anslaget till Nordiska rådet har varit oförändrat i elva år sedan kansliet flyttade till Köpenhamn, bortsett från en enda prisupprä-

ning. Det innebär en rationalisering på ungefär 25 %. Vilka statliga verksamheter kan skryta med något sådant? Det kan man undra. I varje fall när det gäller riksdagen tror jag att vi ska tala lite tyst om rationalisering i detta sammanhang.

Ett annat inslag i den mindre sakliga debatten om Nordiska rådet är naturligtvis att man ofta anspelar på att det äts goda middagar. Nätverksbyggande, som är en viktig del av det internationella parlamentariska samarbetet, underlättas av om man träffas och äter gott och kanske till och med dricker ett och annat glas. Men jag vågar nog påstå, efter att ha bedrivit en del jämförande studier, att matstandarden i det nordiska samarbetet absolut inte är mer luxuöst än i annat umgänge, vare sig det som sker här i huset eller det som sker när svenskar i övrigt är ute på internationella parlamentariska uppdrag, talmansresor, utskottsresor och så vidare. Det är bra att man äter och dricker gott, men det är verkligen ingen lyx, och den aspekten kan avföras från diskussionen.

Det viktiga är: Är det nordiska samarbetet värt de kostnader som det innebär? Jag tycker, utan att hinna räkna upp det här, att det är lätt att visa att mycket har uträttats inom det nordiska samarbetet. Vi har legat långt före det europeiska samarbetet. Mycket återstår också av det som finns av hinder av att tillföra det politiska samarbetet men också för att undvika att nya hinder uppstår på grund av att en del av oss är medlemmar i EU och andra inte är det.

Det är klart att man kan säga att Nordiska rådet inte är den enda tänkbara formen för detta samarbete. Samtidigt är det lite förvånande att det kommer förslag från riksdagsledamöter om att man ska överlåta samarbetet till regeringarna och inte ha ett kontrollerande parlamentariskt organ. Det är särskilt förvånande när det kommer från oppositionsledamöter. Vi i våra partier hoppas naturligtvis att komma i regeringsställning, men man kan inte utesluta att vi hamnar i opposition igen någon gång i framtiden. Jag tror att vi måste räkna med att en sådan situation kan uppstå.

Därför tycker jag att det är väldigt bra att utrikesutskottet enigt avvisar dessa motionsförslag och inte bara det utan även understryker att Nordiska rådet fyller en viktig funktion för att driva på och kontrollera de nordiska regeringarnas samarbete. Utskottet säger: "Det är också en styrka, säger utskottet, för de nordiska länderna att ett stort antal ledamöter i de nationella parlamenten kontinuerligt engagerar sig i nordiskt samarbete, både för att stärka det inomnordiska samarbetet och för att bygga nätverk som kan öka det nordiska inflytandet i EU och andra samlarbetsorgan."

Som det har sagts har vi under de senaste åren haft en dialog med de nordiska talmännen. Detta inleddes på rådets initiativ, och det har nu gått i mål, kan man säga. Det går över i en ny fas, och det är dags att dra vissa slutsatser av det.

Den första är att talmännen och Riksdagsstyrelsen har ställt sig bakom att rådet får en oförändrad kostnadsram. I stället har rådet åtagit sig vissa nya uppgifter att efter samråd med talmännen ordna ämneskonferenser där de nationella fackutskotten bjuds in. Vi har också ökat insatserna för Östersjösamarbetet och Arktis- och Barentssamarbetet. Där har vi förklarat oss vara beredda att ta på oss ytterligare uppgifter.

Det är självklart att inte ens Nordiska rådet trots sin betydelse har fri dragningsrätt på statskassan, och därför är det bra att rådets budget kommer in i en organiserad budgetprocess. Vi ska arbeta för en bättre förankring i riksdagens utskott. Nordiska rådets delegation har redan företrädare i alla utskott utom ett. Samtidigt är det klart att partierna förbehåller sig rätten både att välja representanter till Nordiska rådet och att inom Nordiska rådets partigrupper nominera till rådets utskott. Arbetet med att åstadkomma ett bättre personsamarbete med utskotten har redan påbörjats, och det kommer att fortsätta. Och den svenska riksdagens utskott får också del av alla rekommendationer som rådet utfärdar inom deras ansvarsområden.

Jag ska ta upp en annan viktig sak. Talmännen har å sin sida åtagit sig att se till att de som är engagerade i Nordiska rådet har möjlighet att göra en fullvärdig insats på båda håll, det vill säga att arbetsplenum och utskottssammanträden inte ska äga rum när rådet har sina möten. Detta har varit väldigt trögt att få till stånd, men nu har talmännen lovat detta, och det kommer vi att se till att hålla dem räkning för att de också uppfyller.

Precis som Anita Johansson vill jag avsluta med några personliga tack. Det är såvitt jag kan se den sista debatten även för mig, i varje fall om nordiska frågor, här i riksdagen. Jag kan inte lova att jag avstår från att begära ordet i några andra debatter innan säsongen är slut här.

Det har varit fantastiskt roligt att efter 20 års bortovaro få komma tillbaka till riksdagen och till Nordiska rådet och även vara med i ledningen både för den svenska delegationen och för hela rådet. Jag vill precis som Anita tacka alla vänner i samarbetet. Men jag nämner också särskilt svenska delegationens vice ordförande Anita Johansson, som också var rådets första vicepresident, vår samarbetsminister Berit Andnor som är här och vår kanslichef Eva Smekal.

Men jag vill också sluta med något som en god vän till mig en gång påstås ha sagt men som jag säger nu: Lycka till i framtiden med det nordiska samarbetet. Det kommer att vara oförändrat viktigt för människa i vår del av världen.

Anf. 50 AGNE HANSSON (c):

Herr talman! Vi ska nu behandla regeringens skrivelse om verksamheten i Nordiska rådet och samarbetet på regeringssidan i ministerrådet. Vi behandlar också Nordiska rådets svenska delegations berättelse om verksamheten i det parlamentariska samarbetet i Norden under 2005.

Det är ett enigt betänkande som utrikesutskottet lägger fram. Det hör inte till vanligheterna att det är en så lång talarlista när det gäller eniga betänkanden, men vi är väl många som är engagerade i det nordiska samarbetet och gärna vill ge uttryck för det i en sådan här debatt. Det kan också bero på att det finns ett par enskilda motioner som är fogade till det här betänkandet. De avstyrks också enigt av utrikesutskottet. De föreslår att man ska lägga ned Nordiska rådet. Det är alltid bra att få sådana inlägg i debatten. Det stimulerar ofta debatten.

Herr talman! Det nordiska samarbetet har en lång tradition. Det står som ett exempel och som ett föredöme för parlamentariska samarbeten på andra håll i världen. Gabriel Romanus nämnde några sådana samarbeten. Det går att utöka den listan med parlamentariska samarbeten på

andra sidan Atlanten på det här jordklotet. Där har man faktiskt uppmärksammat parlamentarikersamarbetet här uppe i Norden.

Det parlamentariska samarbetet har också skapat ett samarbete mellan regeringarna som annars är den vanligaste samsarbetsformen när det gäller internationellt samarbete världen över.

Nordiskt samarbete är viktigt, och det måste utvecklas vidare. Det är min och Centerpartiets uppfattning.

Vi har mycket som är gemensamt för oss här i Norden. Det finns en rad självklara skäl för ett aktivt samarbete i Norden: Underlättande av rörelsefriheten mellan våra nordiska länder, stärkande av den nordiska kulturen och kulturer över huvud taget, Norden som en global vinnarregion för tillväxt och sysselsättning, gemensamma intressen av att fortsätta kampen mot organiserad brottslighet och kvinnohandel, att skydda Östersjöns miljö, arbeta mot miljöförstöringar, energiutveckling och att vara en brobyggare i det europeiska samarbetet.

En bredare offentlig debatt om nordiska frågor kopplat också till europeiska samsarbetsfrågor skulle kunna stärka legitimiteten inte enbart för Norden utan också för Europasamarbetet. De motioner som finns tar inte avstånd från samarbete i samsarbetets mening, men däremot tar de ställning när det gäller den organisationsform för nordiskt samarbete som för närvarande finns.

Europasamarbetet innebär inte att samarbetet med Västnorden, Arktis eller Barents blir mindre viktigt, snarare tvärtom. Ett fördjupat Europasamarbete skulle föra Västnorden närmare Europa som jag ser det.

Under det gångna året har fokus varit på gränshinderproblematiken, på samarbetet med Västnorden om arktiska frågor och samarbetet med nordvästra Ryssland och de baltiska staterna. Det har utvecklats under året. Med öppenhet och samarbete kan vi i Norden bidra till att utveckla demokratin och respekten för mänskliga rättigheter. Det nordiska samarbetet bör också ta ett ansvar för att utvecklingen i våra nya västliga grannländer går åt rätt håll, inte minst vad gäller det som nu sker i Ryssland. Det allt starkare grepp som president Putin håller på att ta bör vara ett observandum också för det nordiska samarbetet.

Herr talman! Det nordiska samarbetet har en bred folklig förankring, som också har nämnts här. Det visar vilket värde den svenska allmänheten ser i ett nordiskt samarbete. Det gäller naturligtvis också att leva upp till de förväntningarna i den organisation som vi har. Det kan vi bäst göra genom att ständigt vara uppmärksamma på hur vi samarbetar och förändrar oss för att hela tiden vara anpassade till förändringar i tiden. Därför är det också bra att Nordiska rådets verksamhet ifrågasätts som har gjorts i några motioner som har behandlats i det här betänkandet. Det ger Nordiska rådet anledning att med än mer skärpa ta sig an och bli bättre i det samarbete som vi bedriver.

Det är inte bra, det är oanständigt, att vi i denna internationaliserings tid ska ha så nationella och stela regler för medborgarna att de förlorar tryggheten om de pendlar mellan länderna för arbete och bostad. Gränshandelsproblematiken handlar i mycket stor utsträckning om att alla nordiska länder ska gå hem till sig själva och förändra de regler som orsakar att det är så krångligt. Problemområdena är sedan länge definierade i det nordiska sammanhanget även om det tillkommer ett och annat varje år. Förändringarna kan inte ske på nordisk nivå, men de kan natur-

ligtvis skyndas på där och pekas ut. Besluten måste i största utsträckning fattas på nationell nivå. Samtidigt är det viktigt att arbetet med att förebygga gränshinder fortgår, och det gäller inte minst i de egna parlamenten.

Herr talman! Miljöfrågorna bör stå högt på den nordiska agendan, och de gör det. Miljöproblemen gör som bekant inte halt vid nationsgränsen. Därför är miljöfrågorna viktiga internationella uppgifter, så också i det nordiska sammanhanget. Östersjöns problematik är en sådan viktig miljöfråga som angår såväl Norden som de baltiska länderna. Att skapa en hållbar utveckling i Norden är en viktig fråga som bör ha högsta prioritet, och den har högsta prioritet. Vi har ett omfattande arbete i miljöutskottet där de här överlevnadsfrågorna står högt på dagordningen.

Vi arbetar i år med att minska flaskhalsarna i energidistributionen inom Norden och med att skapa en gemensam nordisk marknad för alternativa drivmedel för att komma bort från fossilbränsleberoendet och minska utsläppen till miljö och därmed också stoppa klimatförändringarna och komma bort från nedsmutsningen av Östersjön när det gäller utsläpp och avfall och också den radioaktiva nedsmutsningen.

Herr talman! Det finns ytterligare en rad saker att ta upp som pekar på att nordiskt samarbete är viktigt. Nordiskt samarbete behövs. Mycket återstår att göra. Nya områden kommer till. Omvärlden förändras. Nordiskt samarbete har att rätta sig därefter och fortsätta utvecklas i takt därmed och möta de nya kraven.

Herr talman! Med det yrkar jag bifall till förslaget i utrikesutskottets betänkande nr 16 i sin helhet.

Anf. 51 Socialminister BERIT ANDNOR (s):

Herr talman! Det här är mandatperiodens sista nordiska debatt. Jag vill därför börja med att rikta ett varmt tack till riksdagen och till Nordiska rådets svenska delegation för ett mycket gott samarbete under de gångna åren. Jag tycker att vi tillsammans har utträttat en hel del av värde för samarbetet mellan de nordiska länderna.

Det gläder mig också att flera motioner tar fasta på att utveckla och stärka det nordiska samarbetet. Jag är övertygad om att samarbetet med våra nordiska grannar är en stor tillgång för vårt land.

Som flera av er redan tidigare har varit inne på är gränshindersfrågorna centrala i det nordiska samarbetet. Det var en av huvudprioriteringarna under det svenska ordförandeskapet. Vi hade då en särskild representant, Poul Schlüter. Han har nu avslutat sitt arbete. I vår skrivelse har vi redogjort för hur det här arbetet nu drivs vidare genom ett gränshinderssekretariat i Nordiska ministerrådet, genom ett särskilt gränspolitiskt forum.

Men det har också skett en del konkreta steg i det här arbetet. Jag vill bara nämna näringslivsportalen, skatteportalen som har lanserats. Den digitala arbetsförmedling som nu är i gång gör det möjligt att utveckla samarbetet mellan våra länder på ett mycket positivt sätt för våra medborgare.

Ett viktigt nästa steg i det här arbetet är ju att bygga upp en socialförsäkringsportal. Jag räknar med att de nordiska socialministrarna kommer att fatta beslut om en sådan innan sommaren. Det är min förhoppning att vi därigenom kommer att kunna erbjuda våra medborgare en mycket bra

och lättillgänglig information. Det är väldigt viktigt att vi successivt och uthålligt arbetar med att minska gränshindren mellan våra länder.

Vi kan i Öresundsregionen se hur integrationen gör mycket tydliga framsteg. Pendlingen mellan Sverige och Danmark fortsätter att öka. Kommunikationerna underlättas självklart av bron. Vi har ett nytt skatteavtal, och vi arbetar hela tiden med att i bilaterala kontakter se till att nedbringa gränshindren.

Samma sak gäller den svensk-norska gränsen där vi ser att samarbetet och det ekonomiska utbytet har ökat. Vi har tittat på särskilda lösningar för att underlätta för näringslivet i gränsregionerna. Från regeringens sida bidrar vi genom särskilt stöd till Grensetjänsten i Morokulien.

En annan viktig del av det nordiska ministerrådets arbete rör samarbetet med våra närområden. Vi har nya riktlinjer för närområdessamarbetet. Vi har ett samarbete i dag med de baltiska länderna utifrån ett jämbördigt grannlandssamarbete. Tyngdpunkten i närområdessamarbetet har förskjutits österut mot nordvästra Ryssland och Vitryssland.

Vi vill stärka demokratin, säkerheten och stabiliteten i det här området. Vi kommer inom en snar framtid att öppna ett kontor i Kaliningrad. Efter en lång tid av förhandlingar blir nu detta äntligen verklighet. Jag tror att det är ett viktigt instrument för att främja utvecklingen i den här regionen och också fördjupa samarbetet mellan de nordiska länderna och Kaliningrad.

Sverige har också drivit på i det nordiska ministerrådet för att vi mer aktivt ska engagera oss i Vitryssland. Med stöd av EU och Nordiska ministerrådet kan nu det oberoende vitryska exiluniversitetet, European Humanities University, verka i Litauens huvudstad Vilnius. Vi bidrar därutöver, tillsammans med USA och Finland, med nationella resurser till det här universitetet.

Slutligen vill jag säga några ord om de motioner som har lagts fram om nedläggningen av det nordiska rådet. Naturligtvis är det en fråga i första hand för Nordiska rådet att diskutera, men några kommentarer vill jag ändå göra. Jag vill göra väldigt tydligt att regeringen inte har några planer på att föreslå en nedläggning av Nordiska rådet. Jag är övertygad om att vi behöver både ett regeringssamarbete och ett parlamentariskt samarbete för att utveckla det nordiska samarbetet. Däremot tycker jag att det är väldigt viktigt, som tidigare också har sagts, att se över formerna för det samarbete vi har när det gäller form och inriktning. Det har vi gjort i Nordiska ministerrådet. Vi har minskat antalet ministerråd från 18 till 11, och vi har sett det som viktigt att vi ökar koncentrationen, fokuseringen, till de samarbetsområden som ger störst nordisk nytta.

Det nordiska samarbetet har bidragit till att vår region präglas av framåtanda och stabilitet. Jag tycker att vi ska slå vakt om detta. Vi ska dela med oss av våra erfarenheter till omvärlden och tillsammans fortsätta att stärka och utveckla det nordiska samarbetet.

Anf. 52 AGNE HANSSON (c) replik:

Herr talman! Det är bra att Berit Andnor som samarbetsminister och ministerrådet inte vill lägga ned det nordiska samarbetet men se över formerna. Det tror jag är nödvändigt att också göra på parlamentarikersidan, även om man ofta diskuterar organisationen. Men jag tror att det är

viktigt att behålla det nordiska samarbetet i den institutionella form som finns.

Jag begärde egentligen ordet för att fråga lite mer om gränshindersproblematiken eftersom Poul Schlüter har avslutat sitt gränshindersarbete. Innebär det att ministerrådet nu har lagt gränshindersfrågorna åt sidan och anser att de är slutförda? Jag hade anledning att förra året fråga samordningsministern om hon var nöjd med det arbete som hittills har bedrivits och resultatet, men det finns ju mycket mer att göra. Att ta bort gränshindren för de handikappade, färdtjänstproblemen, tryggheten vid arbetsskada över gränserna, stipendiefonder för elever som studerar på nordiska folkhögskolor är några andra exempel som jag förmodar ännu inte är lösta. Hur ser samarbetsministern på de frågorna? Fortsätter det här arbetet, eller är det nu lagt åt sidan?

Anf. 53 Socialminister BERIT ANDNOR (s) replik:

Herr talman! Vi har absolut inte lagt det här arbetet åt sidan, tvärtom. Som jag sade har vi nu upprättat ett sekretariat inom Nordiska ministerrådet som arbetar särskilt med de här frågorna. Det här är ju ett långsiktigt åtagande. Det innebär att arbetet måste drivas vidare inom de olika politikområdena. Låt mig bara nämna näringslivsområdet, det sociala området, som Agne Hansson särskilt nämner, men också arbetsmarknadsområdet. Det är områden där arbetet måste drivas vidare för att vi ska kunna åstadkomma resultat. Det står högt på dagordningen, och jag kan försäkra Agne Hansson om att det gör det fortsättningsvis också. Varje gång vi träffas och diskuterar i den nordiska samarbetsministerkretsen är gränshindersfrågorna med på dagordningen. Vi prioriterar detta. Det är så viktigt för att stärka vårt samarbete, och det är så viktigt för våra medborgare. Så det måste vi fortsätta med.

Anf. 54 AGNE HANSSON (c) replik:

Herr talman! Det är jättebra att det fortsätter. Det finns mycket kvar att göra i det sammanhanget. Det är glädjande att höra att det går vidare.

Jag har då egentligen inte mycket mer att tillägga i den här debatten utan vill instämma i den tackkör som var innan här och både tacka Berit Andnor för samarbetet under de här åren i Nordiska rådet och tacka Anita Johansson och Gabriel Romanus för ett utomordentligt fint samarbete som jag tycker har gett en hel del resultat. Jag hoppas naturligtvis på ytterligare resultat framöver.

Anf. 55 GÖRAN LINDBLAD (m) replik:

Herr talman! Det är ju bra att Berit Andnor och regeringen äntligen har uppmärksammat frågan om Vitryssland och demokratiutvecklingen. Är regeringen då beredd att vidare driva frågan om demokratiutveckling i Vitryssland och kanske förutom det här samarbetet på universitetet i Vilnius som vi båda tog upp i våra anföranden även medverka till ett större utbyte till Sverige? I dag pågår ju en hel del studentutbyten via Svenska institutet, men där är det mest vitryssarna som väljer ut vilka som får skickas. Kan man tänka sig att man ska medverka så att det verkligen blir en möjlighet för vitryska studenter att komma hit?

För det andra skulle jag vilja fråga Berit Andnor om reformeringen av det nordiska samarbetet. Är regeringen beredd att modernisera det nor-

diska samarbetet så att vi inte är kvar på en 50-talsnivå i organisationen av Nordiska rådet utan att det kommer en förnyelse till stånd? För där har ändå Tomas Högström en poäng i sin motion. Men jag tycker naturligtvis inte heller att vi ska lägga ned utan snarare reformera det. Hur tänker regeringen påskynda den reformeringen, och hur ska den se ut?

För det tredje undrar jag om Berit Andnor och regeringen vill medverka när det gäller Sveriges internationella engagemang i andra organisationer och hur vi ska kunna få flera plattformar och en större bredd och samordna det här. I dag är det väldigt mycket på det viset att olika delegationer från riksdagen, och tydligen även från regeringen, agerar lite var för sig utan något slags samordning.

För det fjärde ska jag passa på och fråga om miljöarbetet. Är man beredd från regeringens sida att ta på sig ledartröjan och säga att Sverige ska vara pådrivande när det gäller frågorna om miljön i Östersjöområdet?

Anf. 56 Socialminister BERIT ANDNOR (s) replik:

Herr talman! Jag kan försäkra Göran Lindblad om att Sverige är drivande inom flera av de områden som nämns, bland annat miljöarbetet, men också när det gäller frågor som rör Vitryssland. Vi har varit mycket pådrivande i det här arbetet och de initiativ som nu har tagits från Nordiska ministerrådet. Som jag också sade i mitt anförande är det så att Sverige tillsammans med Finland lägger in nationella resurser i det här arbetet. Vi är beredda att driva detta arbete vidare. Vi ser det som utomordentligt viktigt att fortsätta detta.

När det gäller reformeringen av det nordiska ministerrådet har vi genomfört ett mycket omfattande arbete när det gäller själva strukturen. Det syftar till att anpassa verksamheten till den tid som vi nu lever i och också se till att skapa uttryck för både koncentration och fokusering så att vi kan skapa det utrymme som krävs för att verkligen fokusera på de områden där vi kan se att vi gemensamt skapar största möjliga nordiska nytta. Det här har genomförts nu under förra året. Vi är precis i gång med att se till att få det här att fungera. Men vi är självfallet mycket intresserade och också inriktade på att driva det här arbetet vidare.

Sedan är det naturligtvis väldigt viktigt att vi inte ska göra något dubbelarbete, utan vi ska se till att samordna det arbete som pågår på en rad olika håll så att vi slipper springa på varandra i det internationella samarbetet.

Anf. 57 GÖRAN LINDBLAD (m) replik:

Herr talman! Det lät ju bra det här med reformeringen av det nordiska rådet, och då är jag kanske lite grann lugnad i alla fall. Men när det gäller de andra frågorna var det mest luftpastejer – det var inget sakinnehåll i dem. Hur ska man driva på i miljöarbetet? Är man beredd att till exempel understötta NGO:er, frivilligorganisationer, i Vitryssland som driver frågan så att man på så sätt dels får en förbättrad miljö och uppmärksamhet kring miljöfrågorna i diktaturen Vitryssland, dels kanske pushar på demokratiutvecklingen? Är regeringen beredd att delta i det?

När det gäller de studenter som jag frågade om undrar jag: Vill Berit Andnor se till att vi får hit fler studenter från Vitryssland som har möjlighet att komma och studera och att det inte är bara regimens så att säga tama studenter man skickar hit?

Anf. 58 Socialminister BERIT ANDNOR (s) replik:

Herr talman! När det gäller samarbetet inom Norden finns det en väldigt tydlig inriktning. Det finns några områden som är mer prioriterade än andra, till exempel forskning och innovationer men också miljöarbete och att stärka demokratiska krafter. Vi tar tydliga initiativ, vi är pådrivande och vi kommer att fortsätta vara pådrivande i det nordiska samarbetet men också i det samarbete som sker mellan Norden och länderna i vårt närområde. Vi har nya strategier inom det här området, och vi är inriktade på att driva det här arbetet med kraft framåt.

Anf. 59 REYNOLDH FURUSTRAND (s):

Herr talman! ”Om vi inte blir medvetna om grunderna till att Norden är en framgångsrik region och om vi försummar att utveckla styrkan och utveckla möjligheterna i den nordiska konkurrensmodellen riskerar vi att äventyra vår framtid i stället för att vinna den”. Så sammanfattar 27 ledande nordiska opinionsbildare som intervjuats i debattskriften *Norden som global vinnarregion – i den nordiska konkurrensmodellens spår* sin syn på de nordiska ländernas möjlighet att i framtiden utveckla den globala ekonomin.

I denna skrift ges två exempel på hur den globala verkligheten ser ut.

För det första: Torsk som är fångad i nordiska farvatten blir nedfryst, transporteras tusentals kilometer till Kina, tinas upp, fileas, fryses ned igen och transporteras tusentals kilometer tillbaka till de nordiska kyldiskarna. I Östasien är en typisk arbetsvecka 60 timmar, och en månadslön är ungefär 110–150 amerikanska dollar. Det är en sådan bild som vi oftast har framför oss som illustration till globaliseringen.

För det andra: Ett ledande danskt kunskapsintensivt företag – det kunde lika gärna ha varit svenskt, norskt eller finskt – flyttar forskningen utomlands, varvid de 1 000 nya arbetstillfällena som koncernen förväntas skapa under innevarande år också placeras utomlands. Det här är en annan bild av globaliseringen som vi får vänja oss vid. Det handlar inte längre enbart om att produktionsprocesserna flyttar utomlands. Nu flyttas även de så kallade innovationsprocesserna.

För att möta det här måste vi tänka nordiskt. Vi måste se vilka konkurrensfördelar vi har. Var för sig är de nordiska länderna mycket små i den stora världen. Tillsammans representerar vi en region med en befolkning på 25 miljoner invånare och en samlad bnp på ca 800 miljarder euro – fortfarande smått, men ändå större än vad vi representerar var och en för sig.

De nordiska länderna ligger i topp på ett antal internationella rankingslistor, bland annat vad gäller konkurrensförmåga, teknologi och kreativitet. Det är inte tillräckligt att vi bara anpassar oss till den press som vi utsätts för utifrån, utan vi bör också utveckla vår förmåga att identifiera nya behov och ny efterfrågan. Vi måste bli ledande och nytänkande på lösningar och koncept och därigenom bli aktiva och inte bara reaktiva.

I första hand har våra nordiska länder fyra egenskaper som ger oss en gemensam ram för våra värderingar, och detta bör vi använda oss av på ett offensivt sätt.

För det första: Vi har samma samhällsform, ett välfärdssamhälle med en bra offentlig sektor, ett högt skattetryck och en liknande institutionsuppbyggnad.

För det andra: Vi förstår varandras språk – med finskan som undantag – även om den nordiska språkförståelsen beklagligtvis är vikande.

För det tredje: Våra samhällen delar samma höga nivå av självrealisering.

För det fjärde: Vi har länge haft varandra som den primära referensramen.

Om vi förmår att använda oss av den goodwill som begreppet Norden står för har vi mycket bättre förutsättningar att möta de utmaningar som globalisering innebär. Vi kan också få en bättre utgångspunkt för att ta oss an framtiden. Vi kan se till att arbetstillfällen inte försvinner utomlands, utan vi kan se till att nya arbetstillfällen uppstår i de nordiska länderna om vi tänker offensivt och använder våra gemensamma styrkor och aktivt går in för att lära oss av varandra.

Det viktigaste kapitalet i de nordiska länderna är våra befolkningar och den starka bredd vi har i vårt utbildningssystem. Både företag och universitet kommer att se att det blir viktigt att attrahera arbetskraft med hög kompetens. Länder som Kina och Indien konkurrerar inte längre enbart med billig arbetskraft utan satsar hårt på att kunna dra till sig kunskapsintensiva tjänster i form av till exempel forsknings- och utvecklingsuppdrag. Det är därför viktigt att vi möter detta offensivt och positivt och bygger upp en kompetens i alla delar av samhället, både inom näringar och på universitet.

Norden har en lång tradition av stark och omfattande välfärdproduktion, och vi ser i dag att detta är någonting som fler länder faktiskt tittar på väldigt intensivt. Vi kommer ihåg – de flesta av oss i alla fall som såg på tv – bilden av hur den uppspelte japanske premiärministern Koizumi lekte fallskärm med barnen på förskolan Täppan. Det är så vi har utvecklat våra modeller. Där bör vi bli duktigare, där bör vi kunna kommersialisera mera och där bör vi kunna sälja.

Tillsammans har vi i de nordiska länderna gemensamma styrkepositioner som vi kan utnyttja på den globala marknaden genom att upprätta en bättre nordisk strategi för att möta konkurrensen.

För tre veckor sedan mötte vi i Nordiska rådets näringsutskott ordförandena för de nationella näringsutskotten här i Stockholm. Vid det mötet diskuterade vi gemensamma frågor, och engagemanget var stort, både från nationellt och nordiskt håll. Vi hade, som jag ser det, en mycket fruktbar diskussion där det fanns anledning att identifiera ett antal viktiga frågor som vi bör fördjupa oss i, bland annat kapitalbildningen i Norden, energifrågan och utvecklingen, energiforskning på alternativ energi och de framtida gemensamma utbildningsresurserna. Jag är övertygad om att man kommer att återkomma med besked om hur man ska jobba vidare med dessa frågor i framtiden.

Slutligen, herr talman, är detta sannolikt också min sista debatt i Sveriges riksdag. Jag trodde att den var i samband med den handelspolitiska debatten, men när jag såg att Nordenfrågorna skulle dyka upp tyckte jag att det fanns anledning att anmäla mig igen. Jag vill understryka det tack som jag då riktade till riksdagens talmän, kammarskansli och personal,

men jag vill också återigen rikta ett tack till dem som jobbar med de nordiska frågorna.

För över 35 år sedan hade jag den stora äran att få närvara vid möte med Nordiska rådet i Köpenhamn. Jag var mitt ungdomsförbunds, SSU:s, representant vid Nordiska rådets session i det danska folketinget. Den fråga som då stod högst på dagordningen var bildandet av Nordek, en nordisk ekonomisk och monetär union. Jag kan lova er att det hade förevarit enorma diskussioner i partigrupperna under lång tid kring hur och om denna nordiska monetära union skulle kunna genomföras. Vid den tidpunkten befann sig Finland i ett mycket speciellt förhållande till dåvarande Sovjetunionen rent handelspolitiskt, så det var inte möjligt att genomföra den. Ambitionen var dock oerhört stark från samtliga närvarande att detta skulle lyckas.

Då lärde jag mig, herr talman, vad det nordiska samarbetet betydde – förmågan att träffas över landsgränser, förmågan att träffas över parti-gränser och resonera om saker och ting som var angelägna för oss gemensamt. Den förmågan och den känslan har hela tiden följt mig i mitt politiska arbete. Att få avsluta med att berätta detta i Sveriges riksdag, där jag då inte hade en aning om att jag skulle stå, känns alldeles fantastiskt. För det ska ni alla, både nordiska vänner och andra, ha ett väldigt stort tack!

Anf. 60 TOMAS HÖGSTRÖM (m):

Herr talman! Jag tror att det i denna kammare finns en bred samstämmighet om betydelsen av de nordiska ländernas samarbete. Jag tror att vi kan vara helt överens om att de nordiska frågorna ska stå i centrum och att vi i detta arbete måste samarbeta – parlament, förtroendevalda och olika delar av samhällssystemet.

Men detta rymmer också mycket av vardaglig samvaro som vi kanske inte tänker på. Vi ser i dag till exempel hur svenska företag fusionerar med andra nordiska företag. Inte alltid är det de svenska företagen som blir de dominerande. Det kan vara ett annat nordiskt lands företag som blir det dominerande i den nya koncernen.

Vi ser också hur nordiska medborgare jobbar kortare eller längre tid i våra nordiska grannländer. Ett exempel är sjuksköterskor som åker till Norge och arbetar, samtidigt som danska läkare jobbar i Sverige. Vi ser samarbeten över nationsgränserna, till exempel det samarbete som pågår mellan Haparanda och Torneå eller mellan Köpenhamn och Malmö. Vi ser hela tiden ett sökande efter nya kontaktvägar, och det är detta vi i Sveriges riksdag ska vara med och möjliggöra, underlätta och stärka.

Då måste vi också börja fundera på hur vi jobbar. I vilka former arbetar vi? Kan vi lyfta upp de nordiska frågorna ytterligare? Kan vi öka närvaron av de nordiska problemställningarna i våra nationella parlament? Kan vi öka stödet för den nordiska diskussionen i våra respektive länder? Om vi börjar diskutera hur vi arbetar med dessa frågor tycker jag också att det är rimligt att vi diskuterar utifrån de parlament vi har, utifrån att det är i denna kammare som de nordiska frågorna ska diskuteras och ständigt vara närvarande.

I min motion U281, som jag skrivit tillsammans med andra, skissar jag en reformering av de nordiska samarbetsformerna utgående från att det är respektive parlament som ska hantera frågorna och att det är i

utskotten som de nordiska frågornas närvaro ska öka. Jag går till och med så långt – det är nästan som att svära i kyrkan – att jag redovisar att Nordiska rådet ska läggas ned.

Jag ser Nordiska rådet, den samarbets- och organisationsformen, som ett problem när det gäller att lyfta upp de nordiska frågorna i de nationella parlamenten. Konsekvensen har blivit att man stänger in de nordiska frågorna i Nordiska rådets sessioner. Jag tycker att vi på många sätt har fått detta belyst i de diskussioner som har varit.

Sedan Nordiska rådet instiftades har mycket hänt. Jag ska ge Nordiska rådet erkännandet att det har betytt mycket för de nordiska frågorna och för ett ökat nordiskt samarbete. Det har underlättat för människors rörelse mellan de nordiska länderna genom passunionen och reglerna på arbetsmarknaden. Mycket återstår att göra, men att Nordiska rådet har betytt mycket för att utveckla samarbetet mellan de nordiska länderna ska ingen ta ifrån det.

Var sak har dock sin tid, och det är dags att ifrågasätta och söka nya former. Jag anser att en logisk utveckling och förutsättning, utifrån att sätta det nationella parlamentet och dess utskott i centrum i dialogen med andra parlament, är att lyfta bort den form som i dag finns, nämligen Nordiska rådet.

Mycket har hänt. De baltiska länderna har blivit självständiga. Sovjetunionen finns inte längre utan har ersatts av andra statsbildningar. Europeiska unionen har tillkommit. Vi har fått globalisering i en omfattning som vi inte kunde föreställa oss när Nordiska rådet bildades. Nya samarbetsorgan har byggts upp. Inte bara Europeiska unionen utan mängder av andra organisationer har tillkommit. Det militärpolitiska samarbetet sker under andra förutsättningar i dag än tidigare. Vi reser och har ett resemonster som aldrig tidigare. Vi utbildar oss. Våldigt många av våra ungdomar utbildar sig kortare eller längre tid i andra länder, precis på samma sätt som andra länders medborgare kommer till Sverige för att arbeta och utbilda sig.

Det händer mycket, och naturligtvis påverkar det hur vi jobbar. Ta bara en sådan sak som demokratiseringen av Europa! Vem kunde tro att den var möjlig för 50 år sedan? Det har också kommit ny teknik som innebär utmaningar för dem som jobbar med Nordenfrågor – ny teknik, nya samarbetsformer och nya mötesplatser som inte fanns tidigare. Det har blivit kortare tid mellan möten och samtal i en omfattning som vi inte trodde var möjlig tidigare.

Att ifrågasätta den nuvarande organisationsformen med Nordiska rådet är som att svära i kyrkan. Omedelbart blir det fråga om prestige. Nu är det prestige; vi som sitter i Nordiska rådet måste stå upp och försvara våra taburetter! Det är i alla fall den bild man får av representanterna i Nordiska rådet.

Jag kan hålla med: För var och en av er betyder Nordiska rådet väldigt mycket. Det betyder mycket för era möjligheter inom era respektive partigrupper och annat. Men lyft blicken från att bevaka era egna intressen till att se vad som är bäst för de nordiska frågorna, för att sätta fokus på ett bättre nordiskt samarbete! Det är nämligen när det nordiska samarbetet omfattar alla, när hela parlamentet har delaktighet i det nordiska samarbetet och inte en liten exklusiv grupp, som ni ändå har kommit att utgöra.

Vi har hört anspelningar på att det är dyrt. Jag tillhör inte dem som har uppfattningen att ekonomin ska vara styrande när vi diskuterar hur vi organiserar det nordiska samarbetet. Jag har fått höra berättelser om era resemönster och annat. Jag bryr mig faktiskt inte om vad ni äter och dricker. Det må ni göra. Vi kommer att fortsätta att göra det oavsett formen.

Men vi måste lyfta upp diskussionen till hur vi stärker det nordiska samarbetet. Då är jag beredd att gå hela vägen och säga att det är här i parlamentet som debatten ska föras, inte i de slutna sessionerna och inte till exempel i de nödlösningar som redovisas i utrikesutskottets betänkande. Man föreslår ett antal temakonferenser varje år dit de nationella parlamentens fackutskott inbjuds. Men kom igen! Snacka om att bjuda in de nordiska frågorna med armbågen.

Herr talman! Jag yrkar bifall till motion U281. För att göra det lättare för kammarens ledamöter att rösta för den yrkar jag bifall till yrkande 2.

Anf. 61 GABRIEL ROMANUS (fp) replik:

Herr talman! Jag blir naturligtvis glad när Tomas Högström avstår från vulgärargument, till exempel att det kostar för mycket eller att det äts för gott i det nordiska samarbetet. Tack för det!

Men jag blir lite mindre glad när han ersätter dem med andra vulgärargument, till exempel att vi som försvarar nordiska parlamentariska samarbetet genom Nordiska rådet gör det för att slåss för våra egna positioner och värna vår prestige. Vad är det för låg nivå på debatten? Vi tre som har talat hittills ska lämna riksdagen. Vi försvarar inte våra egna positioner. Vi kommer att lämna Nordiska rådet automatiskt. Försök att återgå till en mer saklig diskussion – om detta är möjligt. Jag vädjar.

När Göran Lindblad skulle ge motionen en hederlig begravning började han med att säga att det ändå var en del kloka synpunkter i motionen. Det kan jag hålla med om. När det gäller beskrivningen av samhällsutvecklingen, världsutvecklingen och verkligheten finns det inte mycket att invända mot motionen. Men det som är så halsbrytande är att det skulle leda till att man avskaffar organet för samarbete mellan riksdagsledamöter i Norden och i stället diskuterar här i kammaren – som om det finns någon motsättning. Här har vi inga nordiska kolleger som är med och diskuterar. Finessen är att det är just riksdagsledamöter från de nordiska länderna som träffas regelbundet och bygger upp nätverk. Att det skulle förstärka det nordiska samarbetet om man avskaffar detta är en så halsbrytande slutsats att den är svår att ta till sig.

Hur ofta har vi gemensamma diskussioner med Europaparlamentarierna? Det finns naturligtvis andra skäl till att det finns ett särskilt Europaparlament, men det är ändå en styrka för oss att de som är engagerade nordiskt också finns här i riksdagen och diskuterar både här och med våra nordiska kolleger. Idén om temakonferenser skulle vara ett sätt att fullfölja det som redan har börjat, nämligen att bjuda in fackutskotten till aktuella diskussioner som tar upp de ämnen som för närvarande är hetast.

Anf. 62 TOMAS HÖGSTRÖM (m) replik:

Herr talman! Låt mig konstatera att när det gäller hur samarbetet ska se ut redovisas det i motionen i form av att det är respektive utskott som hanterar det. Då behövs inte mellanformen Nordiska rådet. Det är fråga

om hur man organiserar det. Då skapas också de naturliga kontaktvägar som i dag är förbehållna ett exklusivt fåtal av riksdagens ledamöter. Då omfattar det ledamöter i till exempel kulturutskottet, försvarsutskottet, lagutskottet och justitieutskottet. Det är den vägen jag tycker att man ska bygga samarbetet, inte i form av att därutöver ha ett nordiskt råd som bjuder in. Den inbjudan kan vi svara för själva.

Prot. 2005/06:125

17 maj

Norden

Anf. 63 GABRIEL ROMANUS (fp) replik:

Herr talman! Det är inte något litet exklusivt fåtal som ägnar sig åt nordiskt samarbete mer regelbundet. Det är 40 ledamöter av riksdagen – mycket brett. Alla partier är representerade. Vi kan sedan både i parti-grupper och i utskott aktualisera de nordiska frågorna och driva dem vidare.

Det är naturligtvis oförhindrat för alla ledamöter av Sveriges riksdag att ta upp nordiska frågor. Det har väl Tomas Högstöm haft många möjligheter att göra, inte bara genom att föreslå nedläggning av det kontinuerliga nordiska samarbetet utan genom att även ta upp sakfrågor om det har funnits intresse för det. Det är något konstigt i talet om att den nordiska debatten låses in när ett antal ledamöter som är särskilt engagerade och kunniga ges en chans att bedriva arbetet kontinuerligt, till exempel att bygga upp nätverk. Att tro att det skulle bli bättre eller mer genom att avskaffa det kontinuerliga samarbetet är en så konstig tanke.

Sedan var det frågan om att samarbetsformerna ska ses över. Jag vill påstå att Nordiska rådet har visat en större beredvillighet att se över och reformera sitt samarbete genom åren än vad Sveriges riksdag har gjort. Det kanske inte säger så mycket, men det är verkligen inte något som behöver påbörjas utan det är en kontinuerlig process. Vid en jämförelse med andra internationella organ har Nordiska rådet varit, och är, ovanligt reformbenäget.

Den partigrupp i Nordiska rådet som jag tillhör, Mittengruppen, bygger på drygt 15 nationella partier som där visar att vi kan samarbeta tillsammans. Den har därmed blivit den största gruppen i Nordiska rådet. Partierna i Sveriges riksdag skulle kunna ta intryck av vad vi uppnår i det nordiska samarbetet, till exempel introducera ett sådant samarbete här i Sverige.

Anf. 64 TOMAS HÖGSTRÖM (m) replik:

Herr talman! Vi kan konstatera att Gabriel Romanus och jag har definitivt olika uppfattningar. Jag tycker att kunskapsuppbyggnaden, möjligheten att bygga nätverk, ska omfatta mer än 40 ledamöter. Det ska vara en vardaglig möjlighet för de 349 ledamöterna av Sveriges riksdag. Jag anser att det nordiska samarbetet byggs bäst via att riksdagens fackutskott hanterar frågorna.

Anf. 65 REYNOLDH FURUSTRAND (s) replik:

Herr talman! Jag kan börja med att instämma i mycket av vad Gabriel Romanus sade i sin replikomgång.

Det var intressant att lyssna på Tomas Högstöm. Väldigt mycket av det Tomas Högstöm sade är grunderna till varför ett nordiskt råd en gång i tiden bildades, nämligen nödvändigheten av att politiker från de nordiska länderna, politiker med olika bakgrunder och erfarenheter inom

sina specifika områden, skulle få träffas och resonera om gemensamma viktiga frågor som var till nytta både nationellt och för det nordiska samarbetet. Det var grunden. Det var precis vad Tomas Högstöm sade i talarstolen. Han höll fram detta.

Men Tomas Högstöm vill avskaffa Nordiska rådet därför att institutionen inte fungerar. Tomas Högstöm! Förklara för mig då på vilket sätt som det utskott du sitter i ska lägga fram ett medlemsförslag som ska antas av ministerrådet som en rekommendation, som sedan ska omsättas i politisk praktisk handling i något av de nordiska länderna? Förklara hur det ska gå till.

Anf. 66 TOMAS HÖGSTÖM (m) replik:

Herr talman! Jag kan börja med att tacka för den indirekta elogen. Den innebär att jag har gjort en korrekt historieskrivning.

Jag anser att var sak har sin tid. Nordiska rådet i den form som det nordiska samarbetet organiseras i dag har haft sin tid.

Angående det praktiska arbetet har jag uppfattningen att de respektive fackutskotten i de nordiska parlamenten möts. Det kan se lite olika ut beroende på fråga. Men likväl som att 40 i den svenska delegationen till Nordiska rådet åker runt kan faktiskt också fackutskotten i det svenska parlamentet göra det och ha överläggningar. Då blir det olika möjligheter. Du har själv hänvisat till att ni har bjudit in näringsutskotten från de olika parlamenten. På det sättet går det att få ett fungerande nordiskt samarbete som involverar samtliga fackutskott och därmed samtliga ledamöter.

Anf. 67 REYNOLDH FURUSTRAND (s) replik:

Herr talman! Jo, men det är ett sätt att ytterligare bredda engagemanget i det nordiska arbetet. Det står Tomas Högstöm, mig och alla andra i Sveriges riksdag fritt att i våra partigrupper ta upp nordiska frågor hur mycket som helst. Vi kan i utskottsarbetet, i näringsutskottet eller i det utskott som Tomas Högstöm sitter i, ta upp de rekommendationer som är formerade av ministerrådet och se hur de har behandlats politiskt i det svenska parlamentet. Det står oss fritt att göra det.

Jag har erfarenhet av både nordiskt och europeiskt samarbete. Jag hade förmånen att komma in i Europaparlamentet år 1994 som en av 22 svenska ledamöter. Där lyftes, Tomas Högstöm, det nordiska samarbetet fram som kanske ett av de viktigaste bevisen på hur man kan samarbeta. Det var vad vi hade åstadkommit och uppnått i form av en tullunion mycket tidigare än vad man hade gjort på Europainivå. Det var den diskussion som jag nämnde i mitt anförande om den nordiska ekonomiska, monetära unionen, som är den diskussion som sedermera blev – dock inte för vårt vidkommande, men för andra länder – en gemensam monetär valutaunion på europeisk nivå.

De nordiska länderna, den nordiska debatten, vill jag påstå har varit ett föredöme i många avseenden. Det bygger på att vi har organiserat oss tillsammans.

Vi är ingen exklusiv grupp av svenska, norska, danska, finska och isländska parlamentariker som träffas bara för att vi tycker att det är roligt att diskutera. Det är roligt att diskutera också, men det är ett slitsamt, hårt arbete, där vi försöker utveckla politiken och politiken för de nordiska

invånarna. Jag tror att de uppskattar det. Jag vet att Tomas Högström nog också gör det innerst inne.

Prot. 2005/06:125
17 maj

Anf. 68 TOMAS HÖGSTRÖM (m) replik:

Herr talman! Ja, jag tror att vi samtliga här, som jag sade i mitt inledningsanförande, är överens om betydelsen av ett väl fungerande nordiskt samarbete och att de nordiska frågorna får den tyngd som de ska ha och som de betyder för våra respektive nationer.

När jag då i en motion här redovisar hur man kan bredda möjligheterna till samtliga utskott och samtliga ledamöter, som får konsekvensen att man lägger ned Nordiska rådet, blir det helt plötsligt tvärt omöjligt. Jag tror att här finns ett hinder därför att det finns en tradition. Om man ifrågasätter traditioner får man den typ av invändningar som bland annat har framförts här, att om man inte är för Nordiska rådet är man inte för nordiskt samarbete. Det är helt fel.

Norden

Anf. 69 LENNART KOLLMATS (fp):

Herr talman! Tack, Agne Hansson, för att du uppskattar våra motioner! Det är, lindrigt sagt, inte alla som har den vidsynen, men även Berit Andnor visade på att det var bra att de har kommit upp.

I övrigt vill jag säga att jag håller med om mycket av vad Tomas Högström har sagt i sin argumentering.

Jag ska börja med, herr talman, att berätta om en historisk realitet.

Som de flesta vet startade de olympiska spelen i modern tappning 1896. Det var sommarspel, och här hemma började så sakta en diskussion ta fart om behovet av internationella vintertävlingar. Det tog konkret form, och 1901 startade de nordiska spelen i Stockholm. Det var många olika grenar, en del lite udda, tycker vi kanske i dag, som sparkstötningstävling och isjakssegling, men det fanns också skidåkning, curling och konståkning – och till min överraskning tennis, men det var inomhus. Tävlade från de nordiska länderna bjöds in. Det här fortsatte vart fjärde år ett antal gånger. Ibland hade de lite otur med vädret, så tillvida att det redan då kunde vara för varmt ett antal vintrar.

Det är inte någon tvekan om att de nordiska spelen och arrangerandet av dem starkt bidrog till och hade en god inverkan på att Sverige fick de olympiska sommarspelen 1912.

Det intressanta var också att de nordiska spelen hade en spännande mix av idrott, kultur och turism – en koppling som kanske inte skulle vara så dum om den var starkare i dag.

Så småningom kom olympiska vinterspel på tal, och det första gick av stapeln 1928 i Chamonix. Sverige hade då fört en envis kamp *mot* olympiska vinterspel, därför att man hade ju de nordiska spelen. Men utvecklingen kom i kapp, och det var svårigheter att ha de nordiska spelen parallellt med OS. Det skulle genomföras spel 1930, men det fick ställas in på grund av långvarigt milt väder.

Det fanns en känd sportreporter, som jag tror att några känner igen namnet på fortfarande, Glokar Well. Han skrev i december 1932, när det var tal om en fortsättning, att han trodde att denna förr så glansfulla tävling lugnt och stilla dött sotsdöden, dels på grund av Stockholmsvintrarnas obeständighet, dels på grund av att spelen inte längre fyllde någon uppgift. Det blev heller inget mer.

När jag läste den här historien – det har nyligen kommit ut en bok om de nordiska spelen – såg jag parallelliteten med Nordiska rådet i en viss belysning. Det var utmärkt att det började och utvecklades, men så småningom kom tiden i kapp och internationaliseringen tog sig vidare svängar.

Här fick vi en historia om europeiskt samarbete, för vår del med en start i Efta 1960, tror jag, som handelsunion. Sedan känner vi historien fram till i dag, när vi nu har varit med i EU i över tio år. Efta i sig består fortfarande med Norge, Island, Schweiz och Liechtenstein som medlemmar.

Tyvärr tycker jag att det har varit tämligen trögt att få in EU-arbetet i riksdagens arbete. Men jag vill ge talman Björn von Sydow och vice talmännen en stor eloge för deras strävan att förbättra den situationen. EU har i dag en helt annan inverkan på vår vardag än det nordiska samarbetet genom möjligheten att utfärda förordningar etcetera som ibland även tar över vår lagstiftning. Vi har skyldighet att implementera dem i vår lagstiftning.

Jag nämnde redan i debatten för något år sedan att det är utmärkt att man tar tag i det här, att man engagerar fackutskotten alltmer i EU-frågorna. De riksdagsledamöter som är här i höst, till vilka jag inte hör, kommer med stor sannolikhet att kunna ägna sig mer åt EU-frågorna än vi hittills har gjort.

Vår motion syftar alltså till en prioritering och att riksdagen i än högre grad ser möjligheterna i att vara aktiv när det gäller EU-frågorna.

När det gäller de nordiska frågorna skriver utskottet beträffande förankringen och återkopplingen i de nationella parlamenten att fackutskottet har en viktig roll. Det känns som att den insikten kanske kommer under galgen. Varför har det annars inte lösts på de 54 år som Nordiska rådet har funnits?

Det finns ett antal frågor som har passerat Nordiska rådet och som måste betraktas som passerade. Jag ser radio- och tv-frågan som en sådan.

Jag brukar inte alltför ofta hänvisa till kulturministern som stöd, men i ett svar på en interpellation tidigare i vår sade han beträffande nordiskt tv-utbyte: "Samtidigt tycker jag inte att vi ska begränsa oss till bara de nordiska länderna. Min förhoppning är att vi ska få tillgång också till en större del av det övriga Europas utbud." Det är precis så här det är. Vi måste ha ett vidare synfält än att stanna i det nordiska.

Jag vill med all tydlighet markera att jag självfallet inte har något emot samarbete med övriga nordiska länder. I en ibland upphetsad debatt har sådant antytts, men jag har hittills sluppit höra det i dag och hoppas att det inte kommer några sådana antydningar senare heller.

Jag tycker också att det är utmärkt med Föreningen Norden som en folkligt förankrad organisation, med utbyte mellan människor över gränserna. Det är alltid bra.

Samtidigt är det så, som Agne Hansson sade, att mycket kan ske bilateralt. Förändringar kanske inte kan ske på nordisk nivå, som gränshinder, utan måste göras i respektive parlament. Förenklingar över Öresund är givetvis i första hand en fråga för Danmark och Sverige, och där finns fortfarande mycket att göra, även om en hel del har gjorts. Här kan jag

också hänvisa till den motion som Christer Nylander med flera från Folkpartiet har skrivit.

Jag vill också markera, lika tydligt som man markerade tidigare, att jag tycker om samarbete inom Norden och internationellt samarbete. Jag tror alltså på samarbete och pekar på vikten av samarbete när det gäller Östersjön. Men då måste också Baltikum, Ryssland, Polen och Tyskland vara med, förutom Sverige, Finland och Danmark, som är med i Nordiska rådet.

Man behöver inte ha Nordiska rådet som en paraplyorganisation för att ordna det samarbetet, inte ens för att hålla i gång ett gott nordiskt samarbete. Tiden är en annan.

Nordiska rådet har, som Tomas sade, gjort många bra saker historiskt sett. Ända fram till i dag har man alltid nämnt passfriheten och den fria arbetsmarknaden. Det är ju oerhört länge sedan de beslutats togs. Men det finns självfallet andra bra beslut. För personrörligheten och företagsrörligheten har ju inträdet i EU betytt långt mer.

Det har, precis som när det gäller Nordiska spelen, varit jättebra med en start, men nu ska vi koncentrera oss på ett vidare fält.

Jag har också kontakt med EU-parlamentariker. Samarbetet i frågor som är viktiga för Sverige sker ju där med alla länder där man ser en möjlighet att komma fram till bra och konstruktiva lösningar för Sverige. Det är långt ifrån alltid inom den nordiska gruppen som det är möjligt.

Fru talman! Jag står självfallet bakom vår motion. Vi är åtta personer som har skrivit den.

Jag yrkar, precis som Tomas Högström, bifall till motion 281 yrkande 2.

Det här är inte min sista debatt. Jag har bland annat en debatt om kampsport och boxning kvar. Det kanske blir samma hetta där som det ibland blir om de nordiska frågorna.

Anf. 70 GABRIEL ROMANUS (fp) replik:

Fru talman! Jag hoppas att min vän Lennart Kollmats lade märke till att även jag sade att det är bra att den här debatten om Nordiska rådets framtid har kommit upp. Att man uppskattar det behöver inte nödvändigtvis betyda att man uppskattar alla inslag i debatten och alla motioner.

Jag vill också passa på att tacka för den fina historielektionen om de olympiska spelens tillkomst. Lennart får ursäkta om man tolkar det som att det finns en motsättning mellan det europeiska samarbetet och det nordiska samarbetet och att det nordiska samarbetet därför blir mindre viktigt och kan läggas ned. Nu är Lennart ledsen för att jag uppfattar det som att han är emot nordiskt samarbete. Om man drar en sådan historisk liknelse får man kanske skylla sig själv.

Det framgick också av förra årets debatt att det var en väldig skillnad mellan Tomas Högströms upplägg av argumenten för Nordiska rådets nedläggning och Lennart Kollmats.

Jag vill påminna om att det i det europeiska samarbetet är vanligt med regionala sammanslutningar av typ parlamentariska sammanslutningar och Nordiska rådet. Vi har Baltiska församlingen, Beneluxförsamlingen och British-Irish interparliamentary body. Det är inte någon motsättning där. Det kan tvärtom sägas att det just för Norden är bra att vi har ett nordiskt parlamentariskt samarbete.

Det är inte någon omvändelse under galgen att vi vill engagera fackutskotten i ett mer organiserat samarbete. Vi har under flera år engagerat fackutskotten genom att komma med de nordiska rekommendationerna till fackutskotten.

Anf. 71 LENNART KOLLMATS (fp) replik:

Fru talman! Gabriel Romanus sade i sitt inlägg tidigare att det görs undersökningar i Sverige som visar att fler föredrar ett nordiskt samarbete före ett europeiskt. Är det inte något som oroar Gabriel Romanus att vi har en sådan situation när vi är medlemmar i en församling som har bland annat lagstiftningsrätt på ett helt annat sätt än den nordiska? Det kanske är det som gör att man upplever ett ovanifrånperspektiv som en del inte tycker om. Så blir det naturligtvis aldrig när det gäller Nordiska rådet eftersom de kan ge rekommendationer.

Det jag tar upp är inte en motsättning. Det är en prioritering att Sveriges riksdag måste ägna sig mer åt EU-frågor och då kanske mindre åt nordiska frågor. Man kan inte ägna sig åt allt på en gång.

Det finns regionala sammanslutningar. Men det finns också ämnesinriktade sammanslutningar. Östersjösamarbetet tas ibland som exempel på nordiskt samarbete. Det är väl så viktigt att få med Tyskland, Polen och Ryssland i det. Det kanske är mindre viktigt att Island är med i ett Östersjösamarbete, och Norge – som inte är det.

För mig handlar det väldigt mycket om prioriteringar. Även om Tomas Högström och jag kommer till delvis samma slutsats kan vi ha olika infallsvinklar. Gabriel Romanus hade ett något annorlunda upplägg av sitt inlägg och tog upp mat och resor, något som varken Tomas eller jag har nämnt över huvud taget. Det var att slåss mot spöken.

Anf. 72 GABRIEL ROMANUS (fp) replik:

Fru talman! Det är inget spöke. Det är nog en och annan av Lennart Kollmats medmotionärer som brukar komma med slängar om god mat och höga kostnader.

I Kollmats med fleras motion talas det om att det nordiska samarbetet i stort sett lyser med sin frånvaro i utskottsarbetet. Jag sade avslutningsvis i min förra replik att vi faktiskt informerar de svenska utskotten om allt inom deras område som kommer från Nordiska rådet.

För säkerhets skull har jag gjort i ordning ett litet kulturpaket till Lennart Kollmats. Jag vet att du var med på ett gemensamt sammanträde med Nordiska rådets kulturutskott redan för tre år sedan, men det gjorde tydligen inte något större intryck. Här finns lite mer information om det nordiska kultursamarbetet.

En mycket stor del av det nordiska samarbetet består av kultursamarbete. Jag måste medge att jag blir lite orolig när kulturutskottets ordförande i olika sammanhang säger att han aldrig har hört talas om det nordiska kultursamarbetet eller att det verkligen inte är mycket att fästa sig vid.

Jag har lite information här. Jag är medveten om att Lennart också kommer att få mer fritid i framtiden. Då kanske det här kan vara till glädje.

Anf. 73 LENNART KOLLMATS (fp) replik:

Fru talman! Jag vill naturligtvis till protokollet få ett stort tack inskrevet till Gabriel Romanus för detta kulturpaket. Jag ska med glädje ta till mig det. Jag kanske till och med kan engagera mig i Föreningen Norden. Jag tycker att det är väldigt bra.

Gabriel Romanus säger att mycket av det nordiska samarbetet bygger på kulturfrågor. Jag måste ändå säga att det som har kommit till kulturutskottet och som jag i egenskap av ordförande har sett inte är särskilt mycket under de sju år som jag har suttit i utskottet. Jag var deporterad till skatteutskottet under ett år.

Vice ordföranden i kulturutskottet kommer upp här strax och har då möjlighet att tala om hur kulturutskottet har överflödats av handlingar och rekommendationer från Nordiska rådets kultur- och utbildningsutskott där han är ordförande.

Anf. 74 TUVE SKÅNBERG (kd):

Fru talman! Också mina 15 år i riksdagen går mot sitt slut. Det här lär vara den sista debatt som jag deltar i i egenskap av riksdagsledamot.

Jag noterade att Gabriel Romanus har tagit på sig sin nordiska slips. Det är inte vilken slips som helst. Det är den skånska lagen skriven med runskrift. Jag valde mellan den slipsen och den jag bär för denna min sista debatt. Den slips jag bär visar Bayeuxtapeten som gjordes till åminnelse av hur nordmännen invaderade England i slaget vid Hastings 1066.

Detta säger jag för att ge en bakgrund till gränsöverskridande och internationalisering och det faktum att det har gått framåt i historien.

Vi vet, fru talman, inte hur bra vi har det. Om vi ser de gränshinder som finns när man ska arbeta i Norge eller i Danmark och gnäller över dem så gör vi väl rätt i det. Det är vår uppgift som nordiska parlamentarer att få bort alla hinder.

Men glöm inte att det är många andra hinder som kvarstår. Låt mig ta exemplet med USA. USA är kanske det stora land som vi har den djupaste relationen med. För 100 år sedan, i runda svängar, emigrerade en fjärdedel av Sveriges befolkning till USA – en miljon människor. I dag finns det fler svenskättlingar i USA än vad det finns svenskar här hemma. Ändå, fru talman, när jag nu i vår har sökt om visum för att leva i USA en längre tid och verka där så visade det sig att det var mycket besvärligt. Det var blanketter, väntetider och personlig inställelse både för mig och min hustru vid ambassaden. Det varnades och sades att man skulle ta varma kläder därför att det kunde vara en timmes väntan innan man ens kom in på ambassadområdet. Det var höga avgifter – 800 kr bara för att få lämna in papperen. Det var flera gånger om eftersom det var flera ansökningar, så det blev tusentals kronor. Förvisso är ett turistvisum inte så dyrbart eller krångligt, men man kan inte bygga ett samarbete och bo och verka i ett annat land på ett turistvisum. Visum för en längre tid var alltså mycket, mycket svårt och komplicerat att få. Och nu talar vi om världens kanske ledande nation, USA, dit 170 000 forskare från Europa i princip har emigrerat för att leva. Så svårt är det, alltså.

För en vecka sedan hade jag förmånen att få tala i EU-parlamentet. Det var ett möte där 70 medlemmar av EU-parlamentet samt sex stycken medlemmar från varje nationellt parlament i alla medlemsländer plus kandidatländerna var samlade och fyllde EU-parlamentet i Bryssel.

Frågan gällde krisen i EU-samarbetet. Den är djupgående. Frankrike och Nederländerna har inte sagt ja. Tvärtom har de i sina referendum sagt nej till konstitutionen. Nu gällde frågan hur man skulle kunna få liv i den döda konstitutionen. Fanns det vägar att gå för att komma förbi den eller förnya den?

Man hittade inga lätta vägar under de dagar som vi var där nere och debatterade. Österrikes parlament hade tagit initiativet, och vi parlamentariker från de olika nationerna kom ned för att ge vår synvinkel och vår hjälp i processen. Vi behövdes som nationella parlamentariker. Däri kan jag naturligtvis ge Tomas Högström rätt – parlamenten måste bli in-dragna också i det nordiska samarbetet. Men det är de ju!

Fru talman! Vi som sitter i Nordiska rådet är nationella parlamentariker. Vi finns här. Jag står här och talar. Vi hörde Gabriel Romanus i ett hedervärt och långt föredrag. Vi finns tillgängliga i alla utskott. Vi är ingen exklusiv grupp. Må vara att det är hedrande att sitta i Nordiska rådet – men, Tomas Högström, säg till din partiledning att du vill kandidera till det då! Om dina meriter är de rätta så kanske du får göra det. Alla vi ledamöter av Sveriges riksdag har möjligheten att intressera oss för Nordiska rådet och finnas med där. Det är ingen exklusiv grupp.

Jag skulle, fru talman, med de sista orden jag säger i denna talarstol vilja framhålla det internationella samarbetet och i all synnerhet det nordiska rådet. Det är mycket, mycket konstruktivt. Det är inte all gemenskap i parlamentariska sammanhang som är lika konstruktiv. Men vi vet att vi inte kommer fram med en fråga om vi inte samarbetar. Aldrig har jag haft så goda relationer till goda vänner i de andra partierna över alla block- och partigränser som just i Nordiska rådet. Varför då? Jo, därför att tillsammans är vi starka, men själva och ensamma blir vi svaga. Det är genom att kroka arm som vi kan göra ett bättre Norden för våra barn och vår framtid. Det tycker jag skulle kunna vara vägledande för politik i Europa, i Sverige och i världen över huvud taget. Det ska inte vara så att var och en står upp för sin mening och slåss för den, utan vi ska söka det gemensamma bästa.

Fru talman! Jag vill avsluta med att tacka kollegerna i Nordiska rådet och i parlamentet här i Sveriges riksdag och personalen – ingen nämnd och ingen glömd – för allt det goda samarbete som jag har fått vara delaktig i under 15 år.

Anf. 75 LARS WEGENDAL (s):

Fru talman! Av tre skäl har jag anmält mig till debatten om samarbetet i Norden på parlamentarisk nivå och på ministernivå.

För det första skulle jag som ordförande i kultur- och utbildningsutskottet inom Nordiska rådet vilja beskriva lite av det arbete som pågår inom utskottet.

För det andra skulle jag vilja kommentera min egen motion i betänkandet.

För det tredje skulle jag vilja kommentera de motioner som lyfter fram en kritisk röst mot rådet och som i praktiken vill avskaffa det parlamentariska samarbetet i Norden.

Redan 2004 lyfte jag fram frågan i motsvarande debatt här i kammaren om det omstruktureringsarbete som då hade påbörjats i ministerrådet vad gäller det nordiska kulturella samarbetet. Bakgrunden var att vi

parlamentariker hade konstaterat att de gemensamma medel som avsatts för kultursamarbete tenderade att uteslutande hamna i en sorts administration i stället för att komma kulturarbetarna och den nordiska befolkningen till godo.

Arbetet har nu nått den punkt där man ser att förändringarna både blir påtagliga och innebär förbättringar för det kulturella Norden och därigenom även för svenska kulturutövare och kulturkonsumenter. Från den 1 januari 2007 ska det nordiska samarbetet på detta område övergå från att ha varit ett samarbete i något som man kan kalla kulturella stuprör till att bli ett mycket bredare samarbete om tematiska program.

Ministerrådet lägger ned ungefär hälften av de kulturinstitutioner som finns för att effektivisera kultursamarbetet. Samtidigt vidareför man de aktiviteter som dessa institutioner har haft på sina verksamhetsområden. Man stärker de nordiska husens och institutens roll i samarbetet och håller fast vid Nordiska kulturfondens stora roll som finansiär av många viktiga nordiska projekt.

Jag kan också nämna att jag så sent som i går var i Oslo för att träffa den norske kulturministern och diskutera hur vi parlamentariker i Norden ser på hur kultursamarbetet ska organiseras och utvecklas. Det var ett mycket givande samtal, som gav ett tydligt svar: Man är från regeringarnas sida beredd att ta hänsyn till vad vi parlamentariker har för uppfattningar i frågan.

Jag vill även nämna att utskottet under året har arbetat med en mängd andra frågor som berör både kultur- och utbildningspolitiken i alla de nordiska länderna. Vi har antagit förslag som har handlat om en komparativ studie av medlemsländernas lärarutbildningar. Vi har stärkt den arktiska forskningen. Vi har genomfört ett seminarium om bioteknik och bioetik. Vi har fortsatt vårt arbete för att stärka den nordiska språkförståelsen. Vi har regelbundet haft sammanträffanden med de nationella utskotten för att öka förståelsen för och utbytet av vårt gemensamma arbete.

Fru talman! Just frågan om ett samspel mellan de nationella parlamentens utskott och motsvarigheterna i Nordiska rådet har diskuterats från och till. Inte minst har de nationella talmännen lyft fram frågan. För min del tycker jag att det har fungerat riktigt bra – både detta att vi har en nationell förankring i kultur- och utbildningsutskottet genom ledamöterna och att vi både har haft regelbundna möten med de nationella utskotten och inbjudit dem till intressanta seminarier som det nordiska utskottet har anordnat. Det gäller inte minst på utbildningsområdet, där våra seminarier inom ramen för vårt arbete med kvalitetsbegreppet i skolan har fångat in både de nationella utskotten och vårt systerutskott i den baltiska församlingen.

Fru talman! Just ett brett samarbete här uppe i norra Europa ser jag som en av de viktigaste frågorna i det framtida nordiska samarbetet. I någon mening har vi en värdegemenskap, något grundläggande gemensamt som det är viktigt att utveckla. Jag är övertygad om att de bilaterala samarbeten som vi har inte förmår att lyfta dessa viktiga frågor på en parlamentarisk nivå.

Man kan också konstatera att den rörlighet som uppstått mellan de nordiska länderna som ett resultat av det nordiska samarbetet har, och har

haft, en avgörande betydelse för den ekonomiska utvecklingsnivån i de nordiska länderna.

Detta är något som jag starkt hävdar utifrån den erfarenhet jag har av utvecklingen i Norden. Men det finns personer som hävdar att denna utveckling skulle ha haft sin gång utan att vi parlamentariker drivit på. Det är just av det skälet som jag i min motion hävdar behovet av en djupgående utredning som kunde klargöra vad som möjliggjort den stora rörligheten i Norden, vilka krafter som har bidragit till rörligheten och vilken roll rörligheten beträffande personer, varor och tjänster mellan våra länder har haft för den dokumenterade välbefinnandeutvecklingen i Norden – en utredning som tydliggör och förklarar att en region med endast 25 miljoner människor kan hysa fem stater som placerar sig bland de tio främsta bland mer än hundra stater i fråga om konkurrenskraft och välbefinnande.

Fru talman! Jag kan konstatera att utskottet inte ger ett klart besked vad gäller yrkandet i motionen. Det är tråkigt men samtidigt kanske förklarligt med anledning av det arbete som pågår inom både Nordiska rådet och det nordiska ministerrådet. Men samtidigt konstaterar jag att utskottet är väldigt tydligt när det gäller att konstatera att Nordiska rådet fyller en viktig funktion.

Fru talman! I två nästan identiska motioner – en från Folkpartiet underskriven av åtta av Folkpartiets ledamöter och en från Moderaterna underskriven av 22 av Moderaternas ledamöter – föreslår motionärerna en nedläggning av Nordiska rådet – eller, som det i den ena motionen uttrycks: Nordiska rådet kan hemförlovas för gott.

Vad motionärerna egentligen är ute efter är det lite svårt att utröna. Man talar om nya tider och om att nya tider kräver andra samarbetsformer. Vad man förordar är att de frågor som i dag diskuteras mellan parlamentariker i de nordiska länderna i samlad form i Nordiska rådet ska överföras till de enskilda parlamentens utskott och ligga till grund för motsvarande diskussioner mellan de nordiska ländernas parlament. Om man menar bilateralt mellan utskotten eller samlat i diskussioner som förs mellan samtliga nordiska länder framgår inte klart.

För mig verkar det som att man i någon mening vill efterlikna de diskussioner som förs i de nationella utskotten vad gäller europeiska frågeställningar. Men man glömmer bort, eller så att säga ser vid sidan om, det faktum att vi på europeisk nivå har en församling med parlamentariker som för de nationella frågorna vidare till beslut. Man är också duktig på att samordna de ställningstagandena mellan de nordiska partigrupperna.

Inte heller är man beredd att se Nordiska rådet som ett regionalt samarbete mellan parlamentariker som alla på ett eller annat sätt tillhör EU – detta trots att ett oändligt antal parlamentariker från både Europa och övriga världen besöker våra nordiska länder bara i syfte att se och diskutera detta parlamentariska samarbete. Man ser vårt samarbete som någonting positivt och som någonting som man för egen del gärna vill kopiera.

Avslutningsvis, fru talman: Ordföranden i riksdagens kulturutskott, som ju står först bland undertecknarna av den folktoppartiska motionen, uttrycker i den att diskussionerna bör flyttas från Nordiska rådets olika möten till diskussioner i de nationella utskotten. Samma person som i sin egenskap av ordförande haft möjlighet att styra dagordningen i riksdagens kulturutskott har inte en enda gång tagit initiativ till denna typ av

diskussioner. Vid endast ett tillfälle har utskottet haft en relation med ett annat nordiskt utskott. Det var i anslutning till markeringen av unions-upplösningen – ett initiativ som då togs av talmannen.

Prot. 2005/06:125
17 maj

Norden

Anf. 76 TOMAS HÖGSTRÖM (m) replik:

Fru talman! Jag begärde ordet med anledning av att Lars Wegendal sammanfattade beskrivningen av de båda motioner där Nordiska rådets existens ifrågasätts utifrån att det i praktiken innebär att man ska avskaffa det parlamentariska inflytandet. Så är det ju inte! Det är en vantolkning av sällan skådat slag. Den bygger ju på att det, förutsätter Lars Wegendal, om det ska vara ett nordiskt samarbete ska vara ett nordiskt råd. Här ser vi, tycker i alla fall jag, väldigt tydligt den fattigdomsfälla som representanterna i Nordiska rådet i sin argumentation har fastnat i. Det visar hur tunt uppbyggt detta är – det handlar om att värna formen.

Här ifrågasätter man till exempel om riksdagens utskott haft ett nordiskt samarbete eller inte. Nej, jag kan väl själv konstatera att det nordiska samarbetet mellan respektive parlaments utskott är väldigt litet. Det är ju för att kunna lyfta upp det som vi föreslår nämnda lösning. I dag ligger, enligt min uppfattning, Nordiska rådet där som en propp och förhindrar de här kontakterna.

Ska vi utveckla det nordiska samarbetet förutsätter det ökad delaktighet i respektive parlament, i respektive parlaments utskottsorganisation. Sedan kan vi organisera det samarbetet bilateralt eller på annat sätt – visst! Det kan vi diskutera vidare.

Anf. 77 LARS WEGENDAL (s) replik:

Fru talman! Fattigdomsfälla talar Moderaternas företrädare om när det gäller ställningstagandet för Nordiska rådet.

Vad jag hävdar är att den samarbetsform som existerar och som har existerat i över 50 år är ett fungerande samarbete där alla länder och alla partier kan lyfta fram frågor till debatt, diskussion och beslut.

Att de nationella utskotten inte har tagit åt sig den här möjligheten att föra diskussionen vidare i de frågor som diskuteras i Nordiska rådet tycker jag är ett fattigdomsbevis. Det finns alla möjligheter i det avseendet. Varje år redovisar vi de rekommendationer som fastslagits under sessionen. Där finns det alla möjligheter för de nationella utskotten att föra en rejäl diskussion om de ställningstaganden som gjorts både före och efter.

Jag förstår inte riktigt Tomas Högströms uppfattning när det gäller samarbetsformen. Som jag uppfattat motionen handlar det om att ni vill föra ned det här till utskottsnivå och föra bilaterala samtal mellan de olika nordiska länderna. Det blir någonting helt annat än det vi lyckas åstadkomma i Nordiska rådet.

Anf. 78 TOMAS HÖGSTRÖM (m) replik:

Fru talman! Lars Wegendal, du har helt rätt. Ja, vi föreslår någonting helt annat. Vi föreslår en ny samarbetsform i syfte att lyfta fram de nordiska frågorna och göra parlamenten mer delaktiga. Framför allt ska till exempel de 349 ledamöterna i Sveriges riksdag omfattas, inte det 40-tal ledamöter som i dag omfattas.

Sedan kan man också ställa sig följande fråga, och detta är ganska intressant: Hur många nya organisationer, råd, sammanslutningar etcetera har tillkommit sedan Nordiska rådet skapades?

Det har inrättats många typer av samarbetsorgan. Men det är väldigt sällan man ser att något samarbetsorgan tas bort. Kanske skulle man pröva just nya vägar genom att också effektivisera, genom att minska antalet och mer bygga på direktkontakter, precis som vi redovisar i motionen. Ett exempel finns ju, nämligen att i varje fall Warszawapakten har upphört.

Anf. 79 LARS WEGENDAL (s) replik:

Fru talman! Jag vet inte riktigt vad Tomas Högström är ute efter i detta sammanhang. Men jag har klart förstått att Tomas Högström inte riktigt förstår det nordiska samarbetet. Han förstår inte poängen med att samarbeta i ett regionalt forum där man faktiskt kan komma fram till konsensusbeslut som sedan också effektueras av de regeringar som finns häruppe i Norden. Så jag förstår att det finns mycket kunskapsbrist bakom Tomas Högströms förslag.

Sedan är det naturligtvis så att alla de personer som vill ha ett nordiskt engagemang i den här riksdagen har alla möjligheter att ta åt sig de frågor som vi diskuterar. Vi har alla möjligheter att diskutera dem.

Jag uppskattar att Tomas Högström i varje fall vill diskutera nordiska frågor, men jag tror att han kanske bör ha något bättre kunskap om det nordiska samarbetet innan han går in och föreslår förändringar av själva organisationen.

Anf. 80 NILS-ERIK SÖDERQVIST (s):

Fru talman! Jag har under några år haft förmånen, vill jag säga, att få vara delaktig i ett arbete kring kvalitetsfrågor för våra nordiska skolor. Kopplat till frågans art när det gäller kunskap och lärande och dess betydelse, vill jag påstå, för att vi har fått en nordisk välfärdsmodell, tycker jag att det finns anledning att reflektera en del kring just detta: Vad är det som har varit framgångsfaktorer i kunskap och lärande för att vi har kommit dit vi har gjort med den nordiska modellen, där det här området har varit en verksam del?

Jag ska bara för att kunna utgå från ett exempel ta den svenska skolkommissionen 1946 som utgångspunkt, därför att den är rätt intressant. Den leddes ju dessutom av Tage Erlander på sin tid. Det finns någonting där som är rätt bra i det här sammanhanget. Det låter så här: Demokratien bygger på alla medborgares fria samverkan. En sådan samverkan måste i sin tur bygga på fria personligheter. Skolans främsta uppgift blir att fostra demokratiska människor. Demokratins skola måste vara en miljö för barnens fria växt. Den enskilde elevens individualitet och personliga förutsättningar bör i skolan inte endast uppmärksammas och respekteras utan vara själva utgångspunkten för uppläggningsen av fostran och undervisning. Skolans arbete bör inriktas på att befrämja en fri och harmonisk utveckling av alla sidor av elevens personlighet, men dessutom tillgodose och utveckla det för honom egenartade och speciella. Den demokratiska skolans uppgift är således att utveckla fria människor för vilka samarbetet är ett behov och en glädje.

Låt vara att det är en gammal språkdirkt. Precis detta finns i vår nationella läroplan och skollag. Och jag vill påstå att det också i ett nordiskt sammanhang, låt vara också där uttryckt med andra ord men ändå med samma innebörd, finns en grund för just detta.

Jag tar upp det här därför att det är en mycket viktig bärande del i vårt uppdrag både i Sverige och i Norden för våra skolor och för kunskap och lärande. Det har bäring exakt på frågan om välfärdsbygget i Norden.

Det som jag tycker att vi ibland glömmer bort är att se hela uppdraget. Man gör mycket ofta mätningar på hur det står till med vår kvalitet och hur det står till med svensk och nordisk skola. Då kan vi konstatera att om man mäter hela uppdraget ordentligt, hävdar vi oss oerhört väl i Norden. Vi ligger i framkanten vid en internationell jämförelse. Det här är det naturligtvis oerhört viktigt att vi uppmärksammar, inte minst när vi vet att den kanske enskilt viktigaste faktorn för fortsatt välfärd och fortsatt utveckling är just att vi vågar satsa rätt på kunskap och lärande och får en bra kvalitet på det. Vi vet att vår breda satsning på detta, där vi har fått med den övervägande delen av befolkningen i Norden, har skapat de här förutsättningarna.

Därför är det just nu viktigt att vi funderar på hur vi i Norden kan bli bättre, vad det är för faktorer som ger ett bra utfall och hur vi kan kommunicera detta. Vi har under några år kommunicerat med de baltiska länderna, därför att de ser att det är oerhört viktigt att stärka exempelvis demokratifrågan, att få in den i sin fostran men också andra saker. Vi vet att vi naturligtvis måste gå vidare och kommunicera detta också med övriga Europa och för den delen också med länder utanför EU.

Det här är också ett bra exempel på hur nordiskt samarbete faktiskt sätts in i ett sammanhang i vår egen världsdel, i tidigare Östeuropa med de problem som har funnits och fortfarande finns där, och också i ett större internationellt sammanhang. Det är ett exempel som jag tycker är viktigt att lyfta fram, och det finns oerhört mycket att göra även framgent kring detta.

Avslutningsvis vill jag tacka för mycket lärorika och spännande år i Nordiska rådet. Jag lämnar både Nordiska rådet och riksdagen. Det har varit ett mycket givande arbete. Jag vill också önska lycka till, som Gabriel gjorde, till dem som är kvar i det här arbetet.

Anf. 81 RUNAR PATRIKSSON (fp):

Fru talman! Jag har fyra minuter på mig i ett viktigt ämne för mig som riksdagsledamot och som vald representant för gränsborna i Värmland gentemot ett annat nordiskt land – i mitt fall Norge, som just i dag firar sin 17 maj. Jag säger grattis till Norge för både år 1814 och år 1905.

Norden används som ett positivt kraftuttryck ibland, och det tänker jag göra nu, fru talman. Är politiken om nordiskt samarbete viktig för Sverige? Mitt svar blir: Ja, så in i Norden!

Svenska industrier, norsk fisk och olja, Danmarks matproduktion och dess placering i Europa, Finlands kunskap om företagande och den finska sisun är en politisk kraft, liksom det fantastiska landet Island med 260 000 invånare som genom ett ekonomiskt under är med och dominerar den nordiska ekonomiska marknaden.

Ett stärkt Norden i Europa är enligt min politiska tanke en vision som ger fem mindre länder mer kraft gemensamt. Likheten i synen på demokrati och samhällsbyggande är påfallande och binder oss samman. De politiska partiernas systempartier i Norden är ofta på god talefot med varandra. Detta är en kraft i sig. Det märker vi som arbetar politiskt i det nordiska arbetet.

Vi har enligt min mening tyvärr ännu misslyckats med att göra Norden till en nordisk arbetsmarknad med ett enkelt regelverk som ger enskild arbetskraft och småföretagare trygghet vad gäller skatter, sjukförsäkringar och andra arbetsmarknadsförsäkringar.

Trots Schlüters arbete, som var gott i sig, är Norden inte en säker och enkel arbetsmarknad ännu. Många har drabbats av våra olika regelverk. Regeringen borde tillsätta en haverikommission för att utreda de drabbades situation, anser jag.

Mitt förslag om ett bemannat nordiskt skattekontor skulle lösa många problem och motverka kravet på lika skatteregler. Det regelverk som finns ska dock inte drabba den enskilde arbetstagaren eller småföretagaren. Det måste vara målet för det nordiska samarbetet.

Till sist vill jag tacka alla er i riksdagen som jag samarbetat med i den nordiska delegationen. Det gäller er alla, från alla partier, samt talmanen. Det känns som att omtanken om Norden, så som jag framfört den i mitt inlägg, delas av er alla. Jag bär med mig hem till gränsbygden minnet av våra möten runtom i Norden, inte minst av våra förberedande möten i Stockholm.

Ett speciellt tack till Gabriel Romanus och Anita Johansson, som jag anser har varit ett nordiskt politiskt radarpar av bästa märke.

Jag vill även framföra ett stort tack till den otroligt kunniga, solidariska och hjälpsamma personalen vid RIK:s nordiska kansli. Var rädda om detta kansli, som borde förstärkas, ja kanske delvis återföras till Stockholm från Köpenhamn.

Min förhoppning är att de framtida politikerna i denna kammare tar Norden på samma allvar som vi har gjort under den gångna perioden, 2002–2006. Det är viktigt, fru talman. Ja, viktigt så in i Norden!

Anf. 82 GABRIEL ROMANUS (fp):

Fru talman! Jag vill tacka Runar för de vänliga orden. Jag måste som replik säga att det finns väl ingen i denna kammare som bättre än Runar Patriksson visat att de nordiska frågorna verkligen hör hemma i riksdagsarbetet och även i kammardebatterna. Det är något som ni som kommer efter bör ha som ett föredöme.

Fru talman! Jag har begärt ordet för att som avrundning framföra tre korta synpunkter. Det har framförts ett yrkande mot det enhälliga utskottets förslag. De två motionärerna har förenat sig om ett yrkande, och jag vill påpeka att av deras inlägg framgår att den ene av dem anser att hans förslag skulle lyfta upp de nordiska frågorna medan den andre motionären säger att det handlar om en omprioritering, det vill säga minskad betydelse för det nordiska samarbetet. Vad det gemensamma yrkandet går ut på är därmed något oklart.

För det andra vill jag framhålla att den nordiska modellen finns, och den är framgångsrik. Vi har olika meningar om inslag i den nordiska modellen – den nordiska välfärdsmodellen, om man så vill – men så snart

man går utanför Norden påminns man om den stora politiska och ideologiska gemenskap som vi har i Norden. Den går över nationsgränser och partigränser.

För det tredje vill jag säga att vi som är för ett svenskt EU-medlemskap men vill göra EU mer socialliberalt och mindre råkapitalistiskt marknadsliberalt har all anledning att stärka det nordiska samarbetet, för det är en plattform från vilken vi mer framgångsrikt kan arbeta för detta mål.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 18 §.)

Prot. 2005/06:125
17 maj

Norden

16 § Internationella frågor om hållbar utveckling och miljö

*Internationella frågor
om hållbar utveckling
och miljö*

Föredrogs
utrikesutskottets betänkande 2005/06:UU17
Internationella frågor om hållbar utveckling och miljö.

Anf. 83 GÖRAN LINDBLAD (m):

Fru talman! Redan i den tidigare debatten om det nordiska samarbetet kom vi in på miljöfrågorna. Jag vill inledningsvis konstatera att jag står bakom alla de reservationer i detta betänkande där det står ett m, men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservation nr 1.

Hotbilder förändras. I dag är hotbilden inte densamma som under det kalla kriget. I dag har klimat och miljö samt länken miljö och fattigdom visat sig ha betydligt större inflytande på hoten i världen. Mellanstatliga konflikter kan komma att se annorlunda ut när man är osams om miljöutsläpp, tillgången till vatten eller utsläpp i vatten. Det gäller att vi stärker FN:s arbete på miljöområdet. Det gäller att vi stärker FN:s arbete när det gäller att garantera friskt och bra vatten för alla människor.

Fru talman! Jag kommer att uppehålla mig en hel del vid Kina. Kina och Indien är de stora tillväxtekonomierna som kan vara intressanta att diskutera. Kinas mirakelekonomi är kanske inte så mycket ett mirakel när man räknar in miljöförstörelsen. Ett exempel är bensenutsläppet i höstas, då tolv miljoner människor under en längre period fick sitt färskvatten fördärvat och förgiftat. Det finns fortfarande gift i vattnet i de ryska delarna av floderna. Det har sin grund i utsläppet av bensen.

Beijing är en av världens mest miljöförstörda städer, och numera är lungcancer dödsorsak nr 1 i Beijing. En Nasasatellit fotograferade nyligen kvällsbilder av Beijing och upptäckte då en opak smog som låg som ett svaveltäcke över huvudstaden.

Det är inte konstigt att sådant händer i just Kina. Kina har i decennier varit utsatt för kommunistisk diktatur. Det är inte konstigt att det inträffar miljöförstörelse i ett land med den typen av regim. Vi såg det i Östeuropa. Vi såg det i Sovjetunionen. Vi har sett på Balkan hur en kommunistisk regim förstört ett lands miljö. Man använder sig av rovdrift på naturtillgångar. Människor har inget värde. Det spelar ingen roll om några gruvarbetare dör, vi skickar in några till. Så tycks det kinesiska kommunistpartiet resonera. Det är ett cyniskt sätt att agera.

Det visar sig att folk även i Kina tar ställning mot miljöförstöringen, precis som man gjorde i forna Sovjetunionen, Polen och andra öststater. De blir aktiva. En support av miljörelsen i Kina kan säkert främja utvecklingen av demokrati, mänskliga rättigheter och en rättsstat. Miljörelsen har stor betydelse. Den kvinnliga miljöaktivisten Dai Qing fängslades redan i samband med massakern på Himmelska fridens torg. Hon släpptes senare och har nu lett protester mot det stora dammprojektet i Yangtze-floden. Institute of Energy Economics i Tokyo har dessutom funnit att mängder av svavel och andra farliga ämnen når Japan från Kina.

Trots att Kinas miljöchef Xie Zhenhua avgått och 30 projekt värda över 10 miljarder dollar lagts ned har mycket lite ändrats i Kinas politik. Fortfarande använder man tekniken att dölja och neka tills man blir överbevisad, precis som i alla andra kommuniststater. Man erkänner inga fel. Man erkänner inte utsläpp förrän man blivit överbevisad. Man erkänner inte smitta förrän det är alldeles uppenbart varifrån smittan kommer. I ett kommunistiskt samhälle är risken stor att budbäraren av det dåliga budskapet blir skjuten. Därför törs budbäraren inte meddela makthavaren vad som pågår.

Kinas prioritering är politisk stabilitet och ekonomisk tillväxt. Man har kombinerat de två värsta delarna i olika ekonomiska system. Man har kombinerat den totala råa kapitalismen, utan några lagar, utan någon kontroll, med ett kommunistiskt förtryck av befolkningen. Det råder total ofrihet, och ingen har möjlighet att protestera eller uttrycka sin åsikt.

Fru talman! I sina femårsplaner prioriterar Kinas regering bilar i stället för kollektivtrafik, fossilbränslen i stället för renare alternativ. Dessutom prioriterar Kinas kommunistiska regim billiga råvaror så att tillverkningsindustrin kan använda dem i stället för att öka effektiviteten. Det är en rovdraft på miljön. Enbart i Beijing har 70–80 % av cancerfallen samband med miljöfaktorer.

Tillväxten i Kina är kanske inte ens verklig. Kostnaderna för miljöförstöringen drabbar naturligtvis inte samma personer, samma industrier och samma statliga företag som tar vinsten. I stället är det nykapitalister i Kina som drar i väg med vinsten, nöjda och glada, medan bondbefolkningen sitter kvar med sina beslagtagna gårdar och utan möjlighet att försörja sig. Den ena blir fattig; den andra blir rik. Det är en rovdraft på människor. Det kan lite kommunism ställa till med.

Miljöförstöringen drabbar också ännu inte födda. Kostnaderna är ju inte bara dagens kostnader för att akut bekämpa miljöförstöringen, utan kostnaderna är också kostnader i framtiden.

Enligt Folkets Dagblad, som vi väl får tro på i det här sammanhanget, som jag läste på nätet, inträffade över fem miljoner olyckor bara under år 2004. Det var fem miljoner olyckor i industri och produktion. Dessa orsakade 210 000 personers död. 210 000 personer dog i olyckor i arbetslivet 2004, enligt den officiella kinesiska statistiken. Ytterligare 1 750 000 skadades, detta till en kostnad av 57 miljarder dollar. Den årliga direkta kostnaden är alltså ca 80 miljarder dollar, och då tar man inte någon hänsyn till den långsiktiga effekten.

Kinas tillväxt äts alltså upp, delvis kortsiktigt för att täcka skadorna på miljön och definitivt långsiktigt därför att man tillämpar rovdraft på naturen.

Fru talman! I den här kammaren har det funnits ett stort engagemang för Tibet och situationen i Tibet. Vad man inte talar så högt om är att Tibet också används som Kinas miljöoptipp. Man gör av med miljöfarligt avfall i stora mängder i Kina. Av världens tio mest miljöförstörda städer finns sju stycken i Kina.

2001 var Kinas energikonsumtion 9,8 % av världens. 2025 räknar man med att den kommer att vara 14–15 %, om utvecklingen fortsätter. Redan i dag är Kina tvåa när det gäller kolväteutsläpp.

Fru talman! Fågelinfluensan eller *avian flu*, som den korrekt heter, orsakas av smitta som sprids genom fåglar. Bland annat doktor Lili Feng har gjort studier som visar att nästan samtliga människor i Kina som drabbats av fågelinfluensa, *avian flu*, har fel på immunsystemet, orsakat av miljöförstöring. Dessutom visade det sig att en hel del av fåglarna är drabbade av immundefekter som ger dem problem och gör dem mer utsatta för smitta. Så miljöförstöringen har implikationer även när det gäller epidemier och pandemier i världen.

Två miljoner kineser dör varje år på grund av luftföroreningar. Enligt Kinas miljömyndigheter är det minst 370 miljoner människor som inte har tillgång till rent dricksvatten. 370 miljoner människor i Kina har alltså enligt officiella uppgifter inte tillgång till rent dricksvatten. Vatten är alltså en jätterisikfaktor när det gäller konflikter.

Det är ca 70 000 protestaktioner av olika slag inom Kina. Väldigt många av dem har med miljöproblem att göra. De har med beslagtaget land att göra, som ska användas för öppen gruvdrift och så vidare. Det är 70 000 protester årligen, som vi känner till.

Skogsbruket i Kina har gjort slut på 95 % av de totala skogarna, och dagbrotten inom gruvindustrin i Shanxiprovinsen har gjort nära 400 000 människor hem- och arbetslösa. 400 000 människor i en provins är alltså hem- och arbetslösa på grund av gruvdriften i bara den provinsen.

Sedan 1949 har landområden som är bebodda minskat från sex miljoner kvadratkilometer till tre miljoner kvadratkilometer. Sedan 1949, då kommunisterna tog makten, har den bebodda delen av Kina alltså halverats.

Kina producerar svavelutsläpp större än Tokyo och Los Angeles tillsammans. Samtidigt har man inte bilar som kommer i närheten av vad man har i Tokyo och Los Angeles.

Jag talade om protesterna, fru talman. Det var, som sagt, över 70 000 förra året. Det är ett gott tecken att den kinesiska befolkningen reagerar. Vi måste ge dem stöd. Dessutom lämnar miljoner kommunistpartiet varje år. Diplomater hoppar av. Det här var tecken som de inte riktigt förstod inför Sovjetunionens fall. Jag tror att det förebådar kommunistregimens fall.

Protesterna i Guangdongprovinsen känner vi till. Fattiga bönder protesterade. Tänk vad lite kommunism ändå kan göra!

Miljörörelsen, fru talman, hade stor betydelse, som jag sade, när det gällde Sovjetkommunismens fall. Den kommer att ha stor betydelse när det gäller fallet för kommunistpartiet i Kina. Man prioriterar social stabilitet. Och man konstaterar att 7 % av tillväxten behövs för att bevara den sociala stabiliteten, enligt Kinas regim. Miljöförstöringen kostar dock mellan 8 och 12 % av bruttonationalinkomsten, så den äter sakta upp delar av de här 7 %, och det här är ökande.

Avslutningsvis, fru talman, vill jag konstatera att det som bäst skulle kunna rädda Kinas miljö är demokrati, mänskliga rättigheter och introduktionen av en rättsstat. Där har Sverige och världen en viktig uppgift. Om det hade gått hade jag till protokollet fogat ett antal bilder om miljöförstörelsen i Kina.

Anf. 84 BIRGITTA OHLSSON (fp):

Fru talman! Jag vill inleda med att säga att jag givetvis står bakom Folkpartiets samtliga reservationer, men jag vill koncentrera mig på att yrka bifall till reservation 5 i utrikesutskottets betänkande som vi i Folkpartiet har tillsammans med Miljöpartiet och Kristdemokraterna. Den handlar om att införa en internationell miljödomstol, och det är just detta jag ska prata om i det här anförandet.

Vi ärver inte jorden av våra föräldrar – vi lånar den av våra barn. Så löd en gammal klyscha från miljörelsens tidiga 1970-tal. Och nog gäller det här allmängiltiga budskapet för både tidigare och kommande generationer, här i Sverige och på resten av klotet.

På samma sätt som människan, enligt liberalismen, inte har rätt att skada andra människor, har vi inte heller rätten att förstöra kommande generationers möjlighet att växa upp i en god miljö.

På jorden finns i dag allt vi behöver. Luft, vatten, jord och solenergi fungerar i livsnödvändiga system tillsammans med allt levande. Men naturtillgångarna är inte oändliga. Därför måste vi hushålla med våra resurser. Och även om vi i dag inte kan förutspå hur kommande generationer av människor och djur kommer att leva är det inte speciellt djärvt att göra antagandet att dessa också kommer att vilja ha rätten till rent vatten, frisk luft och en uthållig miljö. Därför stöder vi i Folkpartiet förvaltarstanken, att man också ska se framtida generationers rätt till en god miljö.

Hoten mot miljöutvecklingen i världen ligger inte främst i globaliseringen. Avgaserna och föroreningarna skyr inga nationsgränser. Därför behöver de bemötas med mer globalisering, men framför allt måste solidariteten globaliseras.

Göran Lindblad från Moderaterna talade förtjänstfullt om miljöförstörelsen i Kina. Det handlar om ett långt och utdraget lidande. Människor dör, inte i medialt stora katastrofer, utan i enskilt nötande, på grund av förstörelse år efter år. Men vi ser också hur människors livsmönster präglar och styr.

Förra veckan representerade jag riksdagen på en FN-konferens i Haag, som Habitat hade arrangerat, om just urbanisering och hållbar utveckling. Där hade vi oerhört intressanta diskussioner om hur vi här i Europa, på hemmaplan, men också i andra länder kan använda exempelvis bistånd för att jobba mera miljömessigt hållbart.

Men de senaste åren i världen har ändå visat hur nära vi människor står varandra, även om tusentals mil kan skilja oss åt rent geografiskt. Det har varit naturkatastrofer med så grymma följder att de har skördat tusentals liv. Följderna också har påverkat oss i Sverige.

Flodvågskatastrofen, med tsunamin, drabbade Sydostasien, med hundratusentals dödsoffer, på annandagen den 26 december 2004. Orkanen Katrina drog in mot USA:s sydliga kust med 1 203 döda individer som följd sensommaren, förra hösten, 2005. 30 000 personer dog i Paki-

stan den 9 oktober 2005. De här tre sakerna var inte isolerade händelser i Långtbortistan, utan de berörde oss i själ och hjärta.

Genom CNN:s kameror, personliga svenska offer och rapportering dygnet runt kunde vi följa enskilda individers öden och framför allt se hur vår värld krymper. Även om vi i dag kan dela in miljöfrågor i globala, regionala, inklusive internationellt rum, samt lokala är likväl ansvaret för miljöförstöringen globalt.

Även om marknadsekonomin, för mig som liberal, är grunden för att lösa miljöproblemen, både globalt och lokalt, krävs det att staterna sätter upp tydliga lagar och spelregler för att förhindra miljöförstöring.

Det ska kosta att skita ned för företagen, på ren svenska. Man behöver också satsa på föroreningsrätter, global skatt på koldioxidutsläpp med mera. Ansvaret för hållbar utveckling vilar framför allt tyngst på oss i den rika världen. Men utvecklingsländerna måste också anta egna alternativ, och vi måste ställa relevanta krav för att främja hållbar utveckling.

Det är vår moraliska skyldighet i väst att nedmontera västvärldens nationalstatsegoism som att avskaffa hindren för utveckling genom att radera tullmurar och skulder. Men det gäller också att se möjligheter till utveckling genom bistånd. Skyddet av miljön i världen ska inte ses som något lyxmål, något som de fattiga kan börja bekymra sig om när de väl har lämnat fattigdomen bakom sig.

Här måste vi ha ett miljöbistånd för att sanera u-ländernas redan skadade miljö och införa miljövänlig teknik. Här tror vi liberaler att man ska vara utvecklingsoptimistisk. Vi tror att det finns konkreta förslag som kan påverka världen i bättre riktning.

Det kan handla om att motverka växthuseffekten globalt, som är det största miljöhotet, genom att se till att man inför en europeisk koldioxidavgift för att stoppa luftföroreningar och förurning. Det kan handla om att skapa internationella regelverk för att kunna sätta dit miljöbovar och ställa krav på progressiva miljöreformer hos länder.

I dag lider det globala samarbetet när det gäller miljöfrågor av brist på samarbete och starka institutioner. Det är väldigt bra att man har internationella miljökonventioner för att skydda djur, natur och människor. Men hur effektiva blir de egentligen om man inte kan implementera dem och driva igenom dem på olika sätt?

Vi tror från Folkpartiets sida att om man inrättar en internationell miljödomstol skulle det internationella ramverket på miljöområdet bli mycket starkare. Man skulle kunna få ett sanktionssystem så att man på det sättet kan lösa tvister mellan olika länder. Det skulle i sin tur kunna främja efterlevnaden av internationella miljökonventioner.

I dag har vi en radda globala organ på miljönivå som jobbar. Där står FN, Förenta nationerna, i centrum. Genom FN-systemet har vi FN:s miljöprogram Unep, vi har kommissionen för hållbar utveckling, Commission on Sustainable Development, CSD, och vi har diverse olika miljökonventioner och initiativ, som exempelvis toppmötet i Johannesburg hösten 2002.

Men det saknar institutioner som kan följa upp alla dessa bra och lovade initiativ. Vi har ingen internationell miljödomstol i dag, även om den internationella domstolen i Haag, som FN styr över, har en speciell miljökammar. Det sker diskussioner i världen i dag hur man kan ändra

Prot. 2005/06:125
17 maj

*Internationella frågor
om hållbar utveckling
och miljö*

Uneps roll och hur man kan stärka den. Men jag tror inte att det räcker ifall man på allvar vill anta Kyotoprotokollet fullt ut.

Jag tror att vi behöver en domstol på global nivå, eftersom miljöförstörförfrågorna kanske är de mest gränsöverskridande politiska frågor vi har. Jag tror också att vi kan få inspiration genom att titta på andra fält. Se på ICC, den internationella brottmålsdomstolen som finns i Haag och har verkat ett par år och redan är framgångsrik.

Sist men inte minst tar en liberal global miljöpolitik sin utgångspunkt i det personliga engagemanget. Vi måste uppmärksamma mer att individens initiativ ofta varit nyckeln till att det utvecklats en mer miljövänlig värld. Man brukar säga att om 10 % av västvärldens konsumenter skulle börja köpa miljövänliga produkter eller rättvisemärkta produkter skulle det förändra världen mer än allt bistånd gör tillsammans i dag.

Tänk också på hur det har varit i Sverige. Tänk på hur svenska konsumenters efterfrågan av exempelvis miljövänligt toalettpapper eller återvinningsbart kaffefilter drev bort miljöskadliga produkter från marknaden. Det var inte primärt nya lagar som ändrade så att det blev mer miljövänligt utan faktiskt konsumenterna som ville ha någonting som passade och var mer fromt mot miljön.

Avslutningsvis vill jag säga att miljöförstöring och resursslöseri i stor utsträckning beror på att miljön har betraktats som en fri tillgång som man kan behandla lite hur som helst. Där tror jag att äganderätt till ekonomiska styrmedel kan vara ett väldigt bra exempel på effektiva metoder och hur man använder marknadskrafterna i miljöpolitiken. Här har vi alla ett ansvar.

Fru talman! Vill man förändra världen måste man börja med sig själv. Det gäller inte minst för oss i denna kammare. Därför är det viktigt när vi har diskussioner om global miljö att vi också tänker på hur vår egen riksdag kan vara ett föredöme och att leva som man lär.

Anf. 85 ROSITA RUNEGRUND (kd):

Fru talman! Först vill jag yrka bifall till reservation 5 som vi har tillsammans med Miljöpartiet och Folkpartiet. Jag ska uppehålla mig vid det särskilda yttrande som Kristdemokraterna har när det gäller mål och inriktning.

Begreppet hållbar utveckling definieras ofta som en utveckling som tillgodoser dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillgodose sina behov. Generationsperspektivet återspeglar väl de principer som är grundläggande för Kristdemokraternas förhållningssätt till miljön, den så kallade förvaltarens principen.

För att kunna lösa många av de hotande problemen krävs en effektivisering av vår egen energi- och resurshantering och teknisk hjälp till utvecklingsländerna att hoppa över de smutsiga stegen i utvecklingen.

Klimatförändringen liknar inte något annat miljöproblem som vi står inför. Huvudorsaken är att klimatsystemet inte är linjärt till sin karaktär och kännetecknas av att man inte vet när droppen får bägaren att rinna över. När en viss nivå på koncentrationen av växthusgaser överskridits i atmosfären kommer med största sannolikhet hela klimatsystemet att genomgå drastiska förändringar.

Det kan i sin tur få katastrofala följder och ödeläggande konsekvenser för hela världen till exempel i form av årligen återkommande materiella skador på grund av extrema väderförhållanden som kan uppgå till hundratala miljoner dollar. Miljontals människor måste evakueras eller ge sig av från hembygd. Allvarliga värmeböljor uppstår, och distributionen av grödor och arter förändras drastiskt, och så vidare. Detta är inte science fiction utan kan faktiskt bli verklighet.

Kristdemokraterna befarar att utvecklingsländerna då kommer att drabbas hårdast. De är mycket mer sårbara för fenomen som översvämningar, stormar och torka. I vissa regioner kommer ett torrare klimat att leda till att livsmedelsproduktionen skadas.

Klimatförändringarna har allvarliga effekter inte bara för ekosystem utan även för ekonomin i stort och för folkhälsan, vatten- och livsmedelssäkerheten, migrationen, och så vidare. Att leva upp till kraven enligt Kyotoprotokollet måste vara en av EU:s första prioriteringar.

Kyotoprotokollet är bara ett första steg. Även efter perioden 2012 måste arbetet inom EU och resten av världen gå vidare. Trots att utsläppen inom EU är så stora är EU:s andel av de totala växthusgasutsläppen bara 14 %. Klimatproblemen kan inte tacklas effektivt. Vi har här i dag hört om en huvudaktörerna, Kina. Det finns en början till ett aktivt engagemang från Kina. Det är nödvändigt att de stora staterna får spela en avgörande roll.

Fru talman! När kontakter tas från industriländernas sida för att diskutera en begränsning av klimatpåverkan med utvecklingsländerna uppfattas det ofta som att industriländerna försöker att begränsa den ekonomiska utvecklingen i dessa länder. Utvecklingsländerna understryker med rätta att industriländerna aldrig behövde bekymra sig om klimatfrågan och sina växthusgasutsläpp när de moderniserade sina ekonomier.

För den framtida klimatdialogen är det nödvändigt att utveckla ett synsätt där utvecklings- och fattigdomsfrågorna sätts i centrum just för att få till stånd det samarbete som är helt nödvändigt med utvecklingsländerna. Ett effektivt sätt är att få till stånd det som vi kallar för tekniksprång så att utvecklingsländerna slipper att gå igenom samma faser som västvärlden gjort.

I går kväll var jag på Västsvenska handelskammaren som hade ett seminarium. Man tog där exempel på den så kallade *brain drain* från de fattiga länderna.

Det är många från de fattiga länderna som utbildas vid västlänernas universitet. De har en hög utbildning och god kunskap, men de flyr sina länder på grund av att det saknas resurser.

Ett effektivare sätt att få till ett tekniksprång skulle också kunna vara att man hjälpte till att finansiera kostnadsskillnaden mellan till exempel investeringar i ny avancerad teknik och konventionell teknik och att man uppmuntrar de fattiga ländernas högutbildade och ser att deras kreativitet kan tas till vara.

Vi tycker att eftersom det svenska biståndet har ökat till 1 % av bni bör det också skapas ett utrymme för större satsningar på tekniksprång.

Fru talman! Kristdemokraterna vill också verka för att Sverige och EU verkligen tar initiativ till ett förstärkt internationellt miljösamarbete och att man då tar hänsyn till de fattigas akuta problem.

För att detta arbete ska kunna bli så effektivt som möjligt och leda till reella förbättringar tror vi att det krävs tydliga prioriteringar och uppsatta mål. Och vi har i vårt särskilda yttrande fem punkter som jag ska ta upp här.

Den första punkten handlar om skydd av de naturresurser som ligger till grund för ekonomisk utveckling, inte minst dricksvatten, energi och jord. Målet måste vara att bryta sambandet mellan ekonomisk tillväxt och ökad miljöbelastning. Kunskapen finns.

Den andra punkten handlar om integration av miljöaspekter och bekämpning av fattigdom, det vill säga att kopplingarna mellan fattigdom och miljöförstöring måste förstås bättre.

Den tredje punkten handlar om främjandet av en hållbar globalisering, det vill säga att se till att den internationella handeln entydigt främjar hållbar utveckling och inte går på tvärs med ambitionerna på till exempel miljöområdet.

Den fjärde punkten handlar om främjandet av god förvaltningssed och större engagemang, vilket bland annat handlar om att förstärka institutioner på både internationell och nationell nivå.

Den femte punkten handlar om en konkretisering och samordning av genomförandet av internationella miljökonventioner. De rika och de fattiga länderna har här ett gemensamt ansvar.

Med dessa prioriteringar, fru talman, som grund tycker vi att EU och Sverige ska ta initiativ till ett förstärkt internationellt samarbete på miljöområdet som också ska ta hänsyn till de fattiga ländernas villkor och därmed akuta problem.

Anf. 86 ALICE ÅSTRÖM (v):

Fru talman! I dag debatterar vi ett betänkande som bygger på motioner från allmänna motionstiden om internationella frågor, om hållbar utveckling och miljö. Ett flertal av de frågor som tas upp i detta betänkande har tidigare behandlats i andra betänkanden och i andra sammanhang i utrikesutskottet. Om man nu läser detta betänkande kan det kanske ses som lite hugget och lite otydligt. Men då är det viktigt att man också ser att de internationella miljöfrågorna har lyfts in i sitt sammanhang i flera andra betänkanden.

Fru talman! Katastroferna som vi ser i dag skapade vi i går. Det är dessa stora utmaningar som vi står inför.

Hur ska resten av världen och utvecklingsländerna kunna utveckla sin ekonomi och sin levnadsstandard utan att genomföra samma miljöförstöring som vi har gjort? Det är viktigt att man i detta sammanhang, där vi ställer viktiga krav på miljöåtgärder och viktiga krav när det gäller utsläpp, också inser att den ekonomiska utvecklingen i väst genom historien skedde genom en skövling av råvaror, genom en skövling av miljön och genom utsläpp som nu har skapat de katastrofer som vi ser i dag. Då har självklart västvärlden ett stort ansvar när vi nu inser de misstag som vi har gjort. Och den ekonomiska tillväxt som vi skapade skapades inte på ett hållbart sätt.

Kraven på utvecklingsländerna att de ska ha en miljöriktig och hållbar utveckling kan ibland kännas som hopplösa krav från oss i väst som redan har gjort alla våra misstag. Men vi tillåter inte utvecklingsländerna att skövla sina råvaror och sin skog och att ha utsläpp som påverkar kli-

matet och som skulle leda till en katastrof för oss alla. Det är ett stort ansvar som vi har när vi ställer dessa krav.

Ungefär 10 % av jordens befolkning utnyttjar ungefär 80 % av jordens resurser. Därför handlar mycket av en miljöomställning inte bara om de internationella frågorna, utan den handlar också om en omställning i vår egen vardag och i vårt eget levnadssätt.

Jag kan jämföra mitt vardagsliv med vardagslivet för en kvinna i något av de fattigaste länderna i Afrika. Då är det ganska lätt att se att om alla skulle leva på samma sätt som vi gör skulle det inte vara hållbart. Det handlar om bilar, flyg, hur vi använder vattenresurserna, hur vi handlar mat, om snabbmatskulturen, om förpackningskulturen och om ett energislöseri som är enormt.

Därför är det viktigt att inte bara se detta som en bistandsfråga. Och jag vill ändå poängtera att i och med att biståndet har höjts riktas också mer till miljöinsatser. Förutom det har det också avsatts 1 miljard till miljöbistånd i denna budget plus att Sida använder ytterligare 1 miljard till miljöinriktat bistånd när det handlar om möjligheten till tekniksprång. Sedan är det ytterligare 235 miljoner som satsas på vissa riktade insatser. Men det är lätt att säga att detta är biståndspengar. Det är en stor summa, och det är en stor del.

Men för oss i Vänsterpartiet är det tydligt att detta inte kommer att vara tillräckligt. Det måste bli mer inriktning på miljöinsatser när det gäller biståndet. Och där är det viktigt att koppla ihop frågan om bistånd som emellanåt dyker upp – om biståndet är för stort eller litet. Har vi råd med så mycket bistånd till de fattigare länderna när vi har behov på vår egen hemmaplan? Då är det återigen bara att titta på hur vi byggde upp vårt välstånd och vilken skyldighet som vi har att se till att dessa länder inte upprepar våra misstag. Så det är ett sätt att återbetala en skuld, och det är ett sätt att försöka se till att vi också förändrar fördelningen att 10 % av jordens befolkning utnyttjar 80 % av jordens tillgångar.

Fru talman! Jag vill också beröra frågan om hur vi ska kunna följa upp alla internationella konventioner. Det har berörts tidigare från talarstolen av Birgitta Ohlsson från Folkpartiet. Vänsterpartiet delar i mångt och mycket den uppfattning som finns i reservationen om detta. Men vi i Vänsterpartiet tycker att det fortfarande är för tidigt att säga att vi ska skapa en egen internationell miljödomstol. Vi tror fortfarande att det är möjligt att utveckla den internationella domstolen i Haag när det gäller konflikter om internationella konventioner om miljö och när det gäller konflikter om andra konventioner.

Anledningen till att vi fortfarande tror på möjligheten att utveckla Haagdomstolen är att vi är rädda att det skulle ta alldeles för lång tid att skapa en helt ny domstol med helt nya förutsättningar. Vi tror inte att den tiden finns. Därför ser vi det som en möjlig väg att utveckla den avdelning som finns inom Haagdomstolen och det arbetet som bedrivs där. Men i grund och botten är vi helt överens om att det behövs en förstärkning inom domstolsväsendet när det gäller internationella miljöfrågor.

Fru talman! Med detta vill jag yrka bifall till reservation 2. Men är det inte möjligt att komma fram när det gäller Haagdomstolen är vi i Vänsterpartiet också beredda att se om det kommer att behövas en särskild domstol.

Prot. 2005/06:125
17 maj

*Internationella frågor
om hållbar utveckling
och miljö*

Anf. 87 AGNE HANSSON (c):

Fru talman! Miljöförstöringen gör inte halt vid nationsgränser. Det är många som har sagt det förut. Frågor om miljö och uthållig utveckling är internationella. De har också en säkerhetspolitisk aspekt. Därför är det naturligt att diskutera miljöfrågor och frågor om hållbar utveckling i ett internationellt perspektiv och under den utrikespolitiska agendan. Det är en uppfattning som vi i Centerpartiet har hävdat sedan länge, och så långt kan vi nu vara tillfreds.

I vår partimotion som behandlats i betänkandet tar vi upp det starka samband som finns mellan ekonomisk och social utveckling och skyddet för miljön. Vi tar upp den säkerhetspolitiska aspekten och en rad globala miljöfrågor om energi, vatten och klimat. Det är frågor som hör intimt samman med en hållbar utveckling i världen nu och på sikt. Vår inriktning är att Sverige och regeringen måste vara mer fokuserade och aktiva i det internationella arbetet för en hållbar utveckling och miljö, men vi måste också som goda förebilder städa upp framför egen dörr.

Vi har inte fått gehör på samtliga punkter, inte på någon punkt för övrigt, och därför finns det en rad reservationer fogade till betänkandet. Centerpartiet står givetvis bakom samtliga, men för tids vinnande yrkar jag bifall till reservation nr 11. I övrigt yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkandet under punkt 3 och 7, de enda två punkter där inte centerreservationer står emot.

Fru talman! Mänskliga samhällen konsumerar i dag 20 % mer av jordens förnybara tillgångar än vad de levande ekosystemen förmår åter skapa. Med andra ord blir världen för vart år som går fattigare och mindre förmögen att upprätthålla liv. Samtidigt tillkommer varje år 70 miljoner fler människor, och merparten av dem har fullständigt berättigade krav på ett bättre liv än vad deras föräldrageneration har upplevt.

Utsläppen av klimatförändrande gaser från fossilbränsleanvändningen växer snabbt, och världens oljeberoende likaså. I dag står fossila bränslen, kol, olja och fossilgas, för 90 % eller mer av energitillförseln i de flesta industriländer. För världen som helhet har denna del ökat med nästan 700 %, en sjudubbling, under de 40 åren mellan 1961 och 2001. Allra värst är Nordamerika. En människa som lever i USA eller Kanada lämnar ett ekologiskt fotavtryck efter sig som är dubbelt så stort som en europés och sju gånger större än en genomsnittlig människa i Asien eller Afrika. Det ställer stora krav på oss alla, och inte minst på USA som förbrukar allra mest av de ändliga naturresurserna i världen.

Länder som Kina och Indien, som har nämnts här, växer. Enbart i Kina ökar andelen transporter med 15 % årligen. Konsekvenserna för världens miljö när alla människor i dessa länder vill ha samma levnadsstandard som den vi i väst har kommer att bli stora. Vad händer den dag varje kinesisk familj är bilburen? Det är en omöjlighet med dagens energilösningar i världen. Det är långt ifrån en hållbar utveckling som vi ser i världen i dag. Vi kommer att ha en kortsiktig, ändlig tillvaro om vi inte ställer om tänkandet och konsumtionsmönstren.

Det är hög tid att bryta oljeberoendet både i Europa och globalt. En omställning till ett hållbart energisystem är nödvändigt av miljöskäl, av ekonomiska skäl och av säkerhetsmässiga skäl. Det är dags att på allvar föra upp miljö-, bränsle- och energifrågorna på den internationella agendan på ett betydligt kraftfullare sätt än vad som skett hittills.

Fru talman! I reservation 1 som berör mål och inriktning av det uthålliga internationella miljöarbetet tar vi upp den förändrade hotbild som finns i världen. Vi pekar på nya hot som internationell terrorism, risker för global sjukdomsspridning, naturkatastrofer och konflikter kring sinande naturreserver och naturresurser. Redan i dag noteras stora kostnader i människoliv och ekonomiska termer till följd av sådana hot. Göran Lindblad var också inne på det.

Klimatförändringarna och vikten av att förebygga framför att dyrt reparera i efterhand är en annan fråga. Vi tar upp miljöförstörelsen i Kina och de asiatiska länderna där det nu växer så det knakar. Där finns det stora utmaningar för att främja energieffektiviteten så att utsläppen av föroreningar och växthusgaser kan minskas från dagens nivå. Sverige bör driva på för att öka samordningen mellan EU:s länder så att EU kan bli en stark aktör i internationellt samarbete i miljöfrågor när det gäller energi, vetenskap och teknik. Det är dags att föra upp miljö- och energi-frågorna på allvar på den internationella agendan.

Fru talman! Det som jag hittills har sagt om miljöfrågorna i ett internationellt perspektiv visar mer än tydligt att det också finns en säkerhetspolitisk aspekt på det här. Det finns en rad exempel som visar hur miljö- och energi-frågorna har legat bakom konflikter i världen. Mycket talar för att de kommer att vara de främsta konfliktorsakerna i framtiden. Den ändliga oljan som företrädesvis finns i instabila områden i dag, bristen på rent vatten och megastäder som växer och slukar resurser och orsakar enorma utsläpps- och avfallsproblem är några sådana exempel. Allt det här har en folkrättslig aspekt.

I reservation 4 från Centerpartiet och Moderaterna tar vi upp den säkerhetspolitiska aspekten och menar att Sverige måste verka för att FN:s medlemsländer omsätter det skrivna folkrättsliga ordet i konkret handling då det gäller mellanstatliga konflikter kopplade just till miljö, vatten och utsläpp. I reservation nr 8 från samma reseranter menar vi att vattenprojekt bör ges större tyngd i det svenska och europeiska utvecklingssamarbetet.

Fru talman! Jag nämnde nyss folkrätten i det här sammanhanget. Folkrätten är ett medel som står till buds när det gäller att säkerställa internationell fred och säkerhet och bidra till att minska lidandet under en pågående väpnad konflikt. Folkrätten kan också lösa många av de mellanstatliga miljöproblem som ligger bakom de konflikter som hotar säkerheten.

Folkrättsprincipen ligger bakom Stockholmsdeklarationen från 1972 och Riodeklarationen om miljö och utveckling från 1992. Den har legat bakom många bilaterala avtal som reglerat många bilaterala tvister inom miljöområdet. Ett ledord i FN:s miljöarbete är hållbar utveckling. Innebörden är att staters utveckling och utvinning av naturtillgångar måste vara hållbar. Här finns en grundläggande tanke om en rättvis fördelning av jordens resurser. Vi är långt ifrån den visionen fortfarande.

I reservation nr 6 tar vi upp de folkrättsliga aspekterna i det internationella miljöarbetet och menar att Sverige bör verka för att FN:s arbete för hållbar utveckling och miljö stärks, att FN går från ord till handling. Även det kravet har majoriteten yrkat avslag på.

Fru talman! Frågan är vad regeringen och majoriteten vill när det gäller internationella frågor om hållbar utveckling och miljö när man avslagit samtliga Centerpartiets motionskrav på samtliga punkter.

Sammanfattningsvis yrkar jag bifall till reservation nr 11.

Anf. 88 LOTTA HEDSTRÖM (mp):

Fru talman! Sommaren 1972 blev jag miljöpartist. Visserligen fanns inte Miljöpartiet alls då, men det som jag lärde mig och hörde som Röda Korsets dåvarande 16-åriga sjukvårdare ute på Skarpnäcksfältet, där de inresta miljövännerna från hela världen kamperade, var avgörande för mig.

I dag är alla mer eller mindre miljöpartister. Lyssna bara på denna debatt! Det är fantastiska anföranden som över huvud taget inte hördes i denna kammare fram till för några år sedan. Tack ska ni ha alla ni som har talat så väl hittills. Vad roligt att ni är med!

Till och med Moderaterna, de som under de gångna 35 åren ägnat mycket kraft åt att bekämpa miljöåtgärder och förneka sammanhang och fakta, har i dag välvilliga om än lite uddlösa reservationer om att vi ska vara snällare mot klimatet och jobba mer internationellt, bara det inte skadar de heliga vinsterna. Ta gärna replik på mig, för det här är en av årets sista och mandatperiodens nästan sista debatt!

Folkpartiet är med oss i kravet i dag på en internationell miljödomstol som verkligen skulle kunna ta itu med miljöbovarnas fortsatta framfart på planeten. Bra! Men Folkpartiet vill ju ändå börja bryta uran i Sverige. Visserligen är det en skandal i sig att kärnkraften över huvud taget fortfarande får pågå eftersom bara uranbrytningen är en katastrof ur miljöhänsyn och värst drabbad – som vanligt – de fattigaste. Därför skulle inte kärnkraft och uranbrytning tåla en granskning som energisystem hos en effektiv miljödomstol. Men det kanske Folkpartiet glömde i hastigheten.

Under de 35 år som gått sedan Stockholmskonferensen och dess banbrytande arbete för medvetandet om överlevnaden på den här planeten har situationen inte blivit bättre. Det är tristare än trist att konstatera igen och igen. Miljöindikatorerna, miljöparametrarna, pekar så gott som allihop nedåt. Så skriver FN:s milleniumprojekt i sin underrapport om hållbarhetsmålet.

Här hemma är vi som vanligt bäst och klokast och har fattat mest – jag hoppas att ironin går in i protokollet – men vi kommer troligen bara att nå maximalt 24 av våra egna stolta 72 miljödelmål. För att nå ytterligare 14 stycken krävs det synnerligen kraftfulla åtgärder här på svensk botten, här där vi har både råd, kunskap, administrativ kapacitet och demokratisk kraft. Har jag Moderaterna med mig även då?

Hur ser det ut med förmågan att ta itu med den lokala och globala överlevnaden i ett land som till exempel Tchad, eller i Darfur som vi pratar så mycket om nu? Har de råd, kunskap, administrativ kapacitet eller demokratisk kraft?

Överutnyttjandet av resurser som mark och vatten, utfiskning och skogsskövling, skapar svält. Men är det vedplockning av fattiga små mammor utanför penningekonomin eller är det industriskogsskövling som är den största boven? Vem sågar av inte bara grenen som alla sitter på utan gnager bort hela livsroten till ekosystemen och mänsklig överlevnad? Det är kapitalismen i sin fulaste form. Vinst först är den regel

som gäller. Men jag har fortfarande inte med mig resten av utskottet eller riksdagen ännu på att underställa världshandelsreglerna miljökonventionerna i världen. Om så inte sker, mina vänner, kommer vi till sist varken ha kunder eller varor kvar att handla med.

På toppen av det här kommer klimatkatastrofen. Christian Aid rapporterar att minst 182 miljoner människor i Afrika söder om Sahara kommer att dö i klimatrelaterade sjukdomar i slutet av århundradet – om ingenting görs. WHO har en *Disasters Report* som meddelar att antalet naturkatastrofer har fördubblats under de 30 gångna åren som mitt perspektiv är just nu. Röda Korset räknar också på sådant här. De redovisar skadekostnader till följd av naturkatastrofer under samma tid på i runda tal 655 miljarder US dollar, alltså nästan lika mycket som de rustningskostnader för militären som jag brukar angripa när jag står här.

FN:s klimatpanel, IPCC, varnar för att de 25 miljoner som i dag är klimatflyktingar kan ha blivit 150 miljoner människor i framtiden – om ingenting görs.

Till sist lär oss New Economics Foundation att länderna söder om Sahara lägger ungefär 10 % av sina samlade budgetar – det gör 57 miljarder dollar – till betalning till oljebolag. Borde inte de pengarna hellre ha gått till skolor och sjukvård? Det är sektorer som i dag får ungefär bara 5 miljarder totalt i det icke-elektrifierade Afrika.

Naturkatastroferna är *man-made*. Det är vi som hugger ned skogarna, det är vi som släpper ut växthusgaserna, det är vi som flyger alltmer, och det är vi som slösar med fossil energi och värmer upp och kyler ned med fullständigt ohållbara medel. Så en ytterst viktig men i dag sidoordnad fråga är: Vems är felet? De fossila bränslena är den stora boven och de industrier som lever av oljan och oljebaserade system.

Vi i Sverige subventionerar det här, både genom Exportkreditnämnden och Svensk Exportkredits långivning liksom genom världsbankssystemet. Vi har inte bytt skifte från fossila energisystem till hållbara. Det är läpparnas bekännelse vi hör här inne i dag.

Både vi och de fattiga länderna behöver de långsiktiga och hållbara energibärarna nu. Kärnkraftens och de andra fossila energislagens era är sedan länge egentligen över. Den globala energiomställningen är, fru talman, det största av alla politiska uppdrag.

Al Gore – ni vet han som inte blev USA:s klokaste president genom åren – säger i en bok som heter *A moment of truth* att krisen är här redan. Isbjörnarna drunknar nu på Antarktis för att det är för glest mellan isflaken och glaciärerna till följd av uppvärmningen av planeten efter den fossilbränslechock som vi har genomlevt de senaste 50 åren. Men kris är både möjlighet och fara, säger han också. När väl medvetandet har satt sig hos en kritisk massa av beslutsfattare – ungefär som vi här i riksdagen som det låter i dag – kommer en resning som blir ett lyft även för oss som art, för oss människor. För, säger Al Gore, när vi reser oss kommer vi att inse att krisen inte alls egentligen handlar om politik utan är en moralisk och andlig utmaning.

Nu är jag ledsen att Rosita Runegrund inte är kvar, men jag hoppas att hon läser protokollet. Innan klimatförstörelsen har gått till sin katastrofala slutfas kanske även Kristdemokraterna har kommit med på tåget och insett hur djupt omoraliskt och oandligt för att inte säga vulgärt och

cyniskt det är att 2006 gå till val på sänkt bensinpris. Skam åt Kristdemokraterna!

Samtidigt har vi i Miljöpartiet i massor av år ändå försökt, och faktiskt kraftfullt verkat för, att få igenom underlättnader för andra icke-fossila bränslen, för CO₂-relaterad, alltså koldioxidrelaterad, beskattning, för miljöbilsproduktion, för trängselskatter i städerna, för alternativpumpar på mackarna, för svensk etanolproduktion, för förmånsbilsbeskattning på miljöbilar, för vind- och solfångarbidrag och för direkt-elomställning till villor. Det här har vi fått *trots* vad andra partier här inne har tyckt.

Fru talman! Mycket viktig är också klimatbeskattning av flyget. Det har levt i en fossil gräddfil länge nog. De pengarna ska gå till bättre kollektivtrafik i stället.

Men jag ska inte tjata mer om enskilda partiets tillkortakommanden en dag som i dag och om glappet mellan välvilja och förmåga. Rösta bara med oss på reservation 12 i stället, så förlåter jag er tills vidare! I den reservationen skissar vi på en verkligt riktad, kraftfull och rättvis åtgärd för att komma åt just dem som felar mot människor och klimat, nämligen företag utanför Kyotoprotokollet som överutnyttjar energi och levererar klimatförstörande produkter. Vi måste öka tempot i klimatåtgärderna. Väl utformade klimattullar som verkligen träffar rätt och tvingar fram en omställning av produktion och energisystem är en nödvändig åtgärd. Ni andra kommer att komma med på tåget förr eller senare, men ju förr, dess bättre!

Fru talman! Mina övriga reservationer är minst lika viktiga, särskilt nr 10, som jag också yrkar bifall till. Men till exempel i frågan om ett uppgraderat FN-organ för miljön har jag blivit nedröstad så många gånger i den här kammaren, så det får vara till nästa mandatperiod.

Något som däremot inte kan vänta eftersom det tar sådan tid att förbereda och arbeta in är en distinkt och heltäckande global konvention om skydd för vårt gemensamma vatten – mänsklighetens dyrbaraste och känsligaste resurs. Det var en stor tillfredsställelse för mig personligen att hela vårt utskott tog vattenfrågorna på så pass stort allvar efter att ha vandrat i öknen alltför länge – om uttrycket tillåts – att vi samlades till en stor och lyckad hearing i frågan härom månaden. Alla som på minsta vis har insett vilken akilleshäla och samtidigt vilken enorm möjlighet till en ny, god ordning, som ett enande runt vattenförsörjningsfrågorna utgör, rekommenderas att läsa bilagan till det här betänkandet från vår vattenhearing. Just runt vatten bildas FN:s nya treenighet – mänskliga rättigheter, global säkerhet och fattigdomsbekämpning – väldigt påtagligt. Det har flera varit inne på i dag också på ett bra sätt.

Vi måste säkra vatten som en global nyttinghet, och vi måste säkra det som en mänsklig rättighet – inte som en handelsvara, inte som en avfallstunna, utan som vårt viktigaste livsmedel, vår viktigaste medicin och vår största livgivare. Det är på sin plats, således, med ett globalt helgande av vatten via en FN-konvention.

Begreppet ”virtuellt vatten” blir till exempel mer och mer intressant. Vet du hur mycket osynligt vatten som ligger inlagrat i en T-shirt? 25 000 liter har det gått åt för att producera den, vatten som någon inte drack upp eller tvättade sig i, som någon inte fick vattna majsen med och som troligen inte ersattes på ett vettigt sätt. Vatten är alltså förvisso en

miljöfråga, en ekonomifråga, en jordbruksfråga och en hälsofråga, men det är också en säkerhetsfråga, en demokrati-fråga och en rättvisefråga.

I vårt eget miljömålsarbete som jag omnämnde i början, saknas ett viktigt mål, det 17:e. Det brukar kallas det saknade miljömålet, nämligen ett mål om den internationella dimensionen. Vi lever inte i ett svenskt isolat. Resurserna på planeten är allas, och ansvaret är allas. Därför behöver vi bindande regler, konventioner, och därför måste millenniemålsagendan om fattigdomsbekämpning knytas hårdare till insikten om rättvist miljöutrymme och våra ekologiska fotavtryck. Vi måste dela, och dela rättvist.

Även om människans kreativitet är utan gräns så finns det två tydliga väggar för vår frihet: att inte ta mer av materien, jorden, miljön och resurserna än vad som kan återväxa, och att inte ta mer än vad som räcker åt din granne och dina efterkommande. Rättvisa mellan människor och hänsyn till den miljö som vi alla lever av är detta betänkandes politiska grundprincip för förvaltning och beslutsfattande. Många, fru talman, är bara i begynnelsen av att inse vidden av det här, och konsumtionen hos oss i den rika delen av världen får inte innebära utarmning någon annanstans. Vi behöver veta var de prylar som vi omger oss med kommer ifrån och vad de kostar planeten.

Anf. 89 BIRGITTA OHLSSON (fp) replik:

Fru talman! För 26 år sedan hade vi en folkomröstning i Sverige om kärnkraftens vara eller inte vara. En av parollerna från nej-sidan, Nej till kärnkraft, var: Vad ska väck – Barsebäck, vad ska in – sol och vind.

26 år senare ser vi att sol- och vindenergin inte har gett den positiva utveckling som man kanske trodde då. Vi ser också hur elmarknaden har internationaliserats och hur Sverige allt oftare importerar exempelvis kärnkraft från forna Sovjetrepubliker. Vi ser hur kärnkraftens livslängd har blivit oerhört förändrad, och vi ser hur växthuseffekten har fullkomligt exploderat på många håll. Vi inser att vi måste bryta ett oljeberoende.

Även om jag är positiv till kärnkraften i grunden och också delar mitt partis uppfattning om att vi kan tänka oss att bygga ut kärnkraften på sikt så är det någonting jag ofta saknar i debatten från motståndarsidan. Det är klart: Kärnkraften kanske inte är något vi kommer att ha för alltid, och visst är det bra om det kommer upp flera olika alternativ i debatten, men var finns alternativen från er sida? Var finns de hållbara alternativen? Handlar det om att vi ska bygga ut några av de fantastiska orörda älvar som finns i norra Sverige? Handlar det om att vi ska fortsätta att importera kolkraft som är smutsig och mer miljöförstörande än kärnkraften? Handlar det om att vi ska fortsätta importera olja från diktatorer i Saudiarabien som pryglar sina medborgare? Var finns alternativen?

Jag tycker att den dag då vi har seriösa alternativ till kärnkraften, då har vi en annan form av diskussion, men fram till dess tycker jag faktiskt att det är väldigt oansvarigt att avveckla kärnkraften i förtid.

Anf. 90 LOTTA HEDSTRÖM (mp) replik:

Fru talman! Jag vill tacka dig, Birgitta! Det är fantastiskt att du, som trots allt är en så erfaren politiker, efterlyser alternativen. Har du inte varit med i en enda energidebatt så här långt?

Prot. 2005/06:125
17 maj

*Internationella frågor
om hållbar utveckling
och miljö*

Under folkomröstningskampanjen 1980 lärde jag mig av en centerpartist på den tiden. Birgitta Hambræus var min stora idol. Hon sade: Man behöver inte förstå alla tekniska detaljer, men har man förstått att kärnkraften är onödig, farlig och dyr så räcker det.

Så är det fortfarande. Kärnkraft är en fossil källa. Behåller man den så behåller man ett högenenergiförbrukarsamhälle som i sig kommer att kräva fortsatt uttag av kol, olja och torv, de som inte räcker. Och satsningen, Birgitta, på alternativen, måste du ha förstått är ju stoppad. Vi har ju inte alls med kraft och flit sett till att bygga ut alternativen. Det har man gjort i Danmark, och det har man gjort i Tyskland. De har till exempel på vindkraftsidan en mycket större expansion och en mycket större lönsamhet på en teknik som vi har, som är finslipad, som är tillgänglig och som först nu, de absolut senaste åren, 2004 och 2005, kommer i Sverige i stället för 1981. Energimyndigheten har inte gjort sitt jobb. Vattenfall har inte gjort sitt jobb. Regeringen, s-märkt, har inte gjort sitt jobb. Den borgerliga regeringen gjorde definitivt inte sitt jobb. Industrin gjorde inte sitt jobb. Det är inte miljörörelsen eller de som har insett behovet av hållbar energi som har stoppat alternativen, Birgitta.

Hållbar energi betyder förnybar energi. De som finns kommer igen, men den allra viktigaste åtgärden – det får du inte glömma till nästa debatt, för då är du bortgjord, Birgitta – är den icke använda negawatten. Det är den viktigaste åtgärden. 50 % av den energi vi förbrukar i Sverige i dag går att effektivisera bort genom bättre metoder och genom de befintliga energisystem vi har i dag som kan bli effektivare.

Anf. 91 BIRGITTA OHLSSON (fp) replik:

Fru talman! Alla miljövänner drar inte samma slutsats som Lotta Hedström, utan många drar faktiskt en annan slutsats.

Det som utmärker kärnkraften är att den har en oerhörd hög energitäthet. Ett kilo anrikat uranbränsle motsvarar 90 ton kol, om man tittar på energimängden. Andra fördelar är att den inte släpper ut växthusgaser. Den styrs inte som vind och sol av vilken årstid vi har för tillfället utan har en hållbarhet på annat sätt. Den är också konkurrenskraftig på energimarknaden.

Jag tycker att det är jätteviktigt att miljöaspekterna ska utvecklas. Jag tycker också att vi ska ta fram nya alternativ. Där kan jag hålla med om att det har funnits brister hos regeringen och oss andra. Kanske har det inte heller alltid funnits ett intresse från företagens sida. Men jag tycker likväl att det är väldigt oansvarigt att avveckla kärnkraften just nu. Jag tycker att man tar ut den alldeles för tidigt.

När det gäller uranbrytningen är ju Sverige i dag helt beroende av import. Kanada, Australien och Ryssland är några av de länder som vi importerar från. Men också där har det ju skett en utveckling. Vi diskuterade detta med min partikollega Hans Blix, tämligen välkänd i dessa frågor och en auktoritet på det internationella planet, och man kan se att metoderna för uranbrytning har förbättrats genom åren. Det är inte samma metoder som fanns för decennier sedan, utan det går i rätt riktning också där.

Jag välkomnar fler alternativ i debatten om energi. Jag tycker dock inte att man kan bortse från att vi i dag ser ett alltmer ökat oljeberoende. Vi ser att vi måste slå om till nya principer och satsa mer på grön el, men

vi ser också att kärnkraften har en av de största fördelarna i och med att den inte släpper ut växthusgaser.

Avslutningsvis undrar jag bara: Tycker Lotta Hedström att vi i dag har tillräckliga alternativ? Skulle vi ur ditt perspektiv kunna stänga av kärnkraften i morgon och fortsätta med svensk industri på samma sätt?

Anf. 92 LOTTA HEDSTRÖM (mp) replik:

Fru talman! Birgitta talar om oansvarighet. Oansvarigheten är ju att omställningen politiskt och näringslivsmässigt inte är påbörjad redan för längesedan, Birgitta, utan att vinstintressena har styrt och att kärnkraften fortfarande är så subventionerad. Den har aldrig opererat enligt de marknadsliberala principer som Folkpartiet i alla sammanhang omhuldar. Den har åkt i samma gräddfil som till exempel flyget nu gör. Detta är du och ditt parti delansvariga för. Detta är en politik som har förts därför att man inte har velat släppa fram alternativen.

Kärnkraft, olja och kol – *same, same* – ska alla ersättas. Om det ska ske i morgon eller inte handlar om tillpassningar i politiken och möjligheter – så fort som det bara går, naturligtvis. Oansvarigheten är ju uppskjutandet och fastklängandet vid gårdagens teknologi och gårdagens energi.

Det är inte heller så att kärnkraften har blivit säkrare. Det är inte så att du i dag skulle kunna övertyga svenska kommuner att ta på sig uranbrytning för att det är säkert. Det är en förskräcklig miljöhantering världen över. Utanbrytning är oerhört miljöförstörande, och avfallsfrågan är inte löst. Både i början och i slutet av processen, liksom i mitten med kärnkraften, är kärnkraften alltså en miljöbov – förutom att den naturligtvis upprätthåller den höga energikonsumtion som i övrigt ger förutsättningar för den typ av industrialisering, miljöförstöring och övrig energianvändning som inte heller är hållbar.

Kärnkraften är garanten för det fortsatta energislöseriet på den här planeten. Var i stället med oss, Birgitta, och se till att avveckla kärnkraften, ju förr desto bättre! Det är det som är ansvarighet.

Anf. 93 BERNDT EKHOLM (s):

Fru talman! I dag diskuterar vi globala miljöfrågor. När man diskuterar miljöfrågor kan man nog utan vidare säga att detta är de viktigaste miljöfrågor vi har, de som är globala. Det är de som utgör det största hotet på olika sätt. Det framgår också av vårt betänkande.

Eftersom det är globala miljöfrågor vi ska diskutera får jag en utmärkt chans att knyta an till förra veckans IPU-konferens. IPU är Interparlamentariska unionen, som enklast kan beskrivas som någon form av världsparlament med drygt 140 medlemsstater. Ungefär 115 av dem, om jag minns rätt, var med på den här konferensen i Nairobi. En av sessionerna handlade just om de globala miljöfrågorna. Jag har slutresultatet här framför mig och har anledning att rekapitulera några av de 42 olika punkter som siktar framåt.

Parlamentarikermötet ger bland annat stöd för att ombilda Unep till en världsorganisation, något som för övrigt återkommer i vårt betänkande.

Man säger att vi bör följa millenniemålen och göra en lista över globala miljömål med kriterier och indikatorer, alltså på samma sätt som med millenniemålen.

Man säger att vi ska göra en satsning på att stoppa klimatförändringarna, att alla länder måste ansluta sig till Kyotoprotokollet och att alla länder måste ta ett ansvar, även u-länderna. Man nämner särskilt en region, den arktiska regionen här uppe i norr. Många av oss känner ju till dess miljöproblem.

Man slår ett starkt slag för förnybar energi – med liten miljöpåverkan, tillägger man till och med.

Man pekar på utbildning för hållbar utveckling. Där har Sverige också ett starkt intresse, inte minst i form av den utbildningsdekad som nu pågår, FN:s utbildningsdecennium, där också den framlidna ledamoten Inger Lundberg hade ett mycket starkt engagemang.

Man föreslår en ekologisk skattereform, något som jag tycker att vi redan är på gång med här i Sverige och som delvis motarbetas av alliansen.

Man talar om att vi har en genderbudgetering, som IPU vill arbeta för, och pekar man på att man nu vill ha en grön budgetering. Också det är ett område som vi har försökt börja öva oss på.

Ett norskt förslag som gick igenom var att vi i budgeten ska redovisa inte bara finansiella kostnader utan även icke finansiella kostnader som är orsakade av miljöförstörelsen.

Vi ska utveckla nya verktyg och metoder – detta var ett svenskt förslag – för att mäta bnp där vi inkluderar naturresursernas värdeökning och värdeminskning.

Detta var några av de förslag som kom fram. Man kan utan vidare, om man deltar i det sammanhanget, säga att parlamentarikerna är betydligt mer framsynta än regeringarna. Å andra sidan ska sägas att regeringarna också har gjort stora insatser – 1972 i Sverige, 1992 i Rio, 2002 i Johannesburg och vid en massa mellanliggande möten. De två sista större mötena hade jag möjlighet att själv delta i då de inföll under min parlamentariska period. Världstoppmötet i september tog också upp miljöfrågorna och deras betydelse.

I vårt betänkande talar vi om målfrågor när det gäller miljön. Vi tar också upp miljöhotens ställning och gör därmed en koppling till säkerhetspolitiken, vilket har kommit fram i debatten tidigare. Vi tar upp tvistefrågorna – det är ett stort och svårt dilemma i miljöpolitiken hur man ska komma till rätta med och lösa de tvister som uppstår. Vi tar upp institutionsfrågorna – jag har redan nämnt att IPU också tog upp frågorna om att få en starkare institutionsstruktur i miljöpolitiken.

När det gäller ämnena har vi denna gång koncentrerat oss på vattenfrågorna och klimat- och energifrågorna. Vattenfrågorna hade vi till och med, som Lotta Hedström säkert har nämnt, en hearing om – för övrigt på Lotta Hedströms eget initiativ – där vi frågade ut ett antal personer. Den finns nu kopplad till det här betänkandet.

Vattenfrågan är kanske en av de allra allvarligaste miljöfrågorna. Den handlar på ett sätt verkligen om överlevnadsfrågor – vilket i och för sig också klimatfrågan gör, även om den kanske inte är lika drastisk som vattenfrågan. Klimatfrågan är dock det största miljöhotet om vi ser till miljöhot som miljöförstörelse.

Det finns till betänkandet knutet ett antal reservationer. Om dem har Agne Hansson redan sagt, vilket han brukar säga i alla de här debatterna, att vi från majoritetens sida inte har lyssnat på minoriteten, och därför har man reserverat sig. Och så läser man reservationerna och konstaterar att de säger samma sak som majoriteten. Nu vet ju alla som deltar i riksdagsarbetet att man måste få fram sitt partis politik, och av någon anledning uppfattas det vara starkare om man reserverar sig – eller om man gör som kd, som lade ut hela texten om sin miljöpolitik i ett särskilt yttrande.

Nåväl, det finns några reservationer som faktiskt har motförslag. Man ska vara rättvis.

Den första reservationen, under rubriken Mål och inriktning, handlar om att man vill stryka under att det verkligen finns ett miljöhot. Jag tycker att reservationen är insiktsfullt skriven. Någon annan – Alice Åström eller Lotta Hedström – pekade på att man här ser hur eniga vi egentligen är i miljöpolitiken. Det finns en hotbild som vi måste ta på allvar, men det som är särskilt intressant i den första reservationen är att det står att världen står inför en förändrad hotbild – i stället för en militär upptrappning. Denna reservation har Moderaterna skrivit under. Då kan vi konstatera att detta parti samtidigt kräver ökade militära resurser. Samtidigt säger man i reservationen att hotet inte är militär upprustning utan att det är fråga om ett miljöhot. Man pekar också på klimathotet. Jag vill stryka under att i fråga om EU-samarbetet eller överläggningar med Kina, Indien, USA och Japan delas denna uppfattning av majoriteten. Jag tycker alltså att man slår in öppna dörrar. Men det är bra, som tidigare har framgått, att Moderaterna har anslutit sig till den stora skaran miljövännar i riksdagen – åtminstone i detta betänkande.

Sedan har vi reservation 2. Den handlar om konflikten mellan handelsfrågorna och miljöfrågorna, WTO och miljön. Orden ”ömsesidigt stödjande” har kommit till för att det var den kompromiss man kunde uppnå, det vill säga miljön har lika stor betydelse som handelsreglerna. Jag skulle inte alls motsäga att vi i en framtid borde gå åt det hållet som Miljöpartiet förespråkar, nämligen att miljön har en mer grundläggande ställning. Det handlar om vår överlevnad. Det har varit en stor kamp för att komma fram till formuleringen ”ömsesidigt stödjande”. Jag menar att den ska tolkas som att miljön *inte* är satt på undantag. De som försöker driva formuleringen i en annan riktning – de krafterna finns, inte här i riksdagen men ute i världspolitiken – bör motarbetas. Det är viktigt att vi sluter upp kring miljöns ställning. Utrikesutskottet har gjort det i ett annat uttalande.

Reservationen tar också upp frågan om en internationell miljödomstol. Jag återkommer till frågan. Jag har på det här sättet också berört reservation 3 från Miljöpartiet.

Den fjärde reservationen handlar om säkerhetspolitiska aspekter. Det är åter intressant att notera att Moderaterna agerar för miljön av säkerhetspolitiska skäl och markerar klimathotet och kopplingen till fattigdom. Detta tas upp i betänkandet. Välkomna med i båten!

Sedan var det frågan om internationell miljödomstol. Det har sagts mycket. I stort sett skulle jag kunna ansluta mig till det som Alice Åström har sagt. Man ska aldrig säga aldrig när det gäller internationell miljödomstol, men vägen dit synes svår.

När vi besökte IPU-konferensen i Nairobi fick vi också chansen att besöka Unep, FN:s miljöorgan. Där träffade vi vice chefen. Jag ställde en rak fråga till honom. Han sade att det inte finns någon rörelse i världssamfundet för en internationell miljödomstol, samtidigt som han erkände att miljökonventionerna är svaga, dock inte alla. Kyotoavtalet inom ramen för klimatkonventionen har en viss styrka. Men det är klart att WTO har helt andra tändar, och vi måste göra något här. Som Vänsterpartiet redan har pekat på är den lättaste framkomliga vägen att utveckla Internationella domstolen i Haag.

Det är intressant att man i reservation 6 från Moderaterna och Centern markerar anslutningen till de ekonomiska, sociala och kulturella rättigheterna. Samtidigt minns jag att vi hade en ganska intressant MR-debatt där Folkpartiet, som är emot att markera de ekonomiska och sociala rättigheterna, hade fått med sig de andra partierna på att ansluta sig till en folkpartiåsikt. Men här är man åter tillbaka i sina ursprungliga tongångar att rättigheterna är viktiga. Jag noterar med en viss glädje att Folkpartiet inte har anslutit sig till reservationen.

Sedan har vi reservation 7 där man tar upp att Unep ska ombildas till en världsorganisation, United Nations Environment Organization. EU verkar för det. Som jag nämnde anslöt sig världsparlamentet också till den uppfattningen. Unep har i dag 58 länder som frivilligt ger bidrag. En världsorganisation skulle ha en obligatorisk avgift, och det är inte förvånande att USA och Japan är emot. Japan skulle få betala 21 % av kostnaderna. Det har landet naturligtvis inget större nöje av. Men också u-länderna är emot, ofta för att de är rädda för de tvingande reglerna. De vill plantera sin skog som det passar dem själva. De vill inte underordna sig något regelsystem. De tror att en världsmiljöorganisation skulle bli så stark att den skulle kunna hota deras intressen. Vi ska komma ihåg att u-länderna inte är miljöns bästa vänner. De har fattigdomsproblem att brottas med. Vi behöver hjälpas åt att skapa förståelse bland u-länderna för vikten av att bekämpa miljöhoten.

Vattenfrågan finns omnämnd, men tiden rinner i väg illa kvickt. Jag säger inte något särskilt om den. Det framgår av betänkandet. Reservationerna i det fallet slår in öppna dörrar. Det finns en lång miljöpartireservation. I stället för att vilja ansluta sig till MR-konventionen där vattenrättigheter ingår vill man ha en särskild vattenrättskonvention. Jag kan förstå det, men det är också en svår fråga. Tills vidare ansluter vi oss till de vattenrättigheter som finns i MR-konventionen.

I reservation 12 från Miljöpartiet tas frågan om klimattullar upp. Problemet är att förslaget är intressant men orealistiskt. Det skulle aldrig finnas någon som helst chans att få uppbackning för klimattullar. Det skulle strida mot många andra regelverk, även mot Sveriges frihandelsvänliga linje. Jag tror inte att klimattullar är vägen att påverka USA. Det kan låta slagkraftigt som förslag, men det är svårt att genomföra. Jag bedömer det som orealistiskt.

Fru talman! Jag har gjort ett väsentligt tidsöverdrag. Det är väldigt vad klockan går fort när jag är uppe i talarstolen! Hur som helst. Jag yrkar avslag på samtliga reservationer och bifall till utskottsmajoritetens förslag.

Anf. 94 AGNE HANSSON (c) replik:

Fru talman! Berndt Ekholm ska snart få fortsätta att prata igen.

Berndt Ekholm sade att miljöfrågorna är viktiga, och det håller jag med om. Det är klart att det har hänt en del sedan Centerpartiet 1968 väckte den första heltäckande motionen – fyra år innan Lotta Hedström blev miljöpartist. Berndt Ekholm är en mycket god och sann miljövän, och han jobbar mycket internationellt på det parlamentariska planet med miljöfrågor. Det är också sant att han har haft större framgångar än vad regeringar har haft i dessa frågor.

Men nu är det inte IPU:s förslag vi ska diskutera utan det är vad vi åstadkommer i Sverige och vad regeringen åstadkommer. När vi talar om internationella miljöfrågor är det första vi måste göra att sopa rent framför egen dörr och vara ett föredöme. Vad gör regeringen för att få ett fossilbränslefritt Sverige, för att få bort de miljöskadliga utsläppen, för högre bilskrotningspremier, för att byta bilar till nya energivänliga bilar och för bättre renare bränsle?

”Ni har inte lyssnat.” Nej, det har inte majoriteten gjort eftersom man då skulle bifalla våra motioner. Ni har avslagit förslag om miljöinriktat bistånd. Ni har avslagit kravet om att Sverige ska agera starkare för ett EU som en kraftigare aktör i arbetet med miljöfrågorna mot Kina och Indien och frågan om miljökonventionen. Den säkerhetspolitiska aspekten är en annan viktig fråga, likaså att ta med miljöarbetet i arbetet med den hotbild som finns.

Vi är ense om alliansfriheten. Den har tjänat oss väl. Sverige som ett alliansfritt land utan bindningar skulle kunna göra mycket för att bilda opinion för en bättre miljö och en uthålligare tillväxt i världen. Varför gör ni inte mer?

Anf. 95 BERNDT EKHOLM (s) replik:

Fru talman! Jag tycker att vi har sopat rent framför egen dörr. Jag återknyter också till framlidne miljöminister Kjell Larsson. Han satsade hela sin miljöministertid på att arbeta för att vi skulle få ett större genomslag för klimatpolitiken. Han lyckades till viss del med detta, även på det internationella planet. Det gäller framför allt i fråga om insatser i Sverige.

Vi fick ett beting som innebar att vi kunde öka våra utsläpp, men vi har satt upp som mål att minska dem med – om jag minns rätt – 4 %. Utsikterna att vi ska kunna nå det målet är goda. Jag menar därför att vi utan vidare kan säga att vi städar framför egen dörr.

Tar vi det fossilbränslefria samhället har vi till och med en kommission ledd av självaste statsministern för att göra oss av med de fossila bränslena. Vad mer kan man begära? Vi vidtar också en hel del åtgärder. Efter oljekrisen 1974 har vi arbetat hårt med att befria oss från det fossila bränslet, med kärnkraften som en parentes, är tanken. Vi har gjort insatser för det. Beskrivningen måste sluta med att vi har städat och fortsätter att städa framför egen dörr.

När det sedan gäller att göra insatserna med miljöinriktat bistånd och så vidare beskrev Alice Åström utförligt hur vi går till väga, och jag behöver inte repetera det.

Att göra EU till en kraftigare aktör: Ja, vi har hela tiden satsat på det. På det internationella planet är det EU som gör de stora insatserna.

Slutligen gällde det Sveriges alliansfrihet och kopplingen till det. Centerpartiet ska nu gå i lag med partier som inte alls är intresserade av alliansfriheten, så det kommer inte att underlätta miljöarbetet.

Anf. 96 AGNE HANSSON (c) replik:

Fru talman! Jag har inte sagt att regeringen inte gör någonting. Det är klart att någonting har hänt. Men att sätta till kommissionen löser inte våra utsläppsproblem och gör inte att vi kommer närmare ett fossilbränslefritt Sverige. Det krävs stimulanser och åtgärder för att vi ska komma dit. De förslag som vi har lagt från Centerpartiet i andra sammanhang avvisar man ständigt, och då går det saktare och man kommer inte till målet så fort som det skulle kunna gå.

Den säkerhetspolitiska aspekten är viktig. Miljön och energin kommer att bli den största säkerhetspolitiska frågan framöver. Jag tror att det är viktigt att vi är med där. Därför är det, Berndt Ekholm, med förvåning som jag ser att alla dessa förslag avvisas genom avslag på motionerna. Man kan inte säga att man gör precis det som står i reservationer och motioner om man inte på en enda punkt bifaller motioner.

Det här är kanske den tyngsta motion som vi har prioriterat under det här riksdagsåret på det utrikespolitiska området. Mycket arbete är nedlagt på den, då vi inser att det är en mycket viktig fråga. Men alla förslag avvisas från majoritetens sida. Det är med stor förvåning som jag ser det.

Att till exempel lyfta miljöfrågorna i FN:s folkrättsarbete, där vi har en utrikesminister som är ordförande, är ett utmärkt tillfälle. Vad har vi gjort där?

Anf. 97 BERNDT EKHOLM (s) replik:

Fru talman! De flesta av de förslag som ni lägger fram och som ni har reserverat er för gäller sådant – det framgår om man läser betänkandet – som redan är på gång. De är inte avvisade, utan det här är något som redan rullar på. Det finns också några förslag som vi inte delar. Då kan man inte säga att vi avvisar alla förslag.

Agne Hansson har varit längre i riksdagen än jag och känner väl tågordningen när man fattar beslut här. Man brukar inte fatta beslut om sådant som redan är genomfört eller på gång att genomföras. Det är ett konstigt sätt att formulera sig på.

Agne Hansson säger att man ska komma till målet så fort det bara går. Jag är ganska övertygad om att Centerpartiet i så fall skulle ha anslutit sig till den andra sidan i blockpolitiken. Jag tycker att vi har visat att samarbetet med Vänsterpartiet och Miljöpartiet har inneburit att vi går fortare mot målet. Om Agne Hansson frågar Miljöpartiet, vilket han inte kan göra nu, är jag helt övertygad om att de kommer att verifiera detta.

Jag har inget emot att det går fortare, men jag betvivlar i allra högsta grad att den andra konstellationen skulle gå snabbare fram när det gäller miljöpolitiken. Det finns ingenting som talar för det. Jag tror att Agne Hansson här är ute på vad man brukar kalla hal is.

Anf. 98 LOTTA HEDSTRÖM (mp) replik:

Fru talman! Tack för ett underhållande replikskifte precis nyss!

Tack, Berndt, för allt du har gjort i miljöfrågorna, även om du är en försiktig general.

Det var roligt att höra vad som hände i IPU. Det är ett jätteviktigt forum, som jag tror kommer att få mer och mer betydelse. Just detta att man mjukar upp attityder och att man har tagit upp ekologiska skattereformer, grön budgetering och icke-finansiella kostnader i IPU kommer att ha betydelse.

Det var bra att du punkterade det jag också retade mig på i betänkandet, nämligen en radda slå-in-öppna-dörrar-reservationer, som blir lite patetiska. Jag skulle gärna ta debatten även med Agne, då man inte har hängt med och sett vad som har hänt.

Vad gäller gröna miljömiljarden har vi gjort ett bra jobb tillsammans, framför allt s och mp. Det gäller miljöbilar, koldioxidbeskattningen och att storsatsa på trafiken.

Men det finns saker kvar, Berndt. När du slutar i riksdagen undrar jag: Hur kommer du att kunna hjälpa till att beskatta flyget bättre så att det inte åker i sin fossila gräddfil längre? Hur kan vi få bättre klimatrelatering på alla skatter? Hur kan kilometerskatten införas? Är du beredd att jobba vidare med de här frågorna fast du själv slutar i riksdagen?

Anf. 99 BERNDT EKHOLM (s) replik:

Fru talman! Det är väl bara att konstatera att riksdagen går miste om något mycket väsentligt. Det är säkert så att det blir mycket mindre chans att påverka när man inte är riksdagsledamot. Varje människa som blir politiker är väl besjälad av att arbeta för de förändringar som man tror på, oavsett om man befinner sig i riksdagen eller inte.

Jag vill inte påstå att allt som Miljöpartiet föreslår är så väl genomtänkt. Det skapar opinion, och det är bra. Men jag tror generellt sett på modellen – vilket för övrigt inte bara är Miljöpartiets idé utan också finns i det andra blocket – att använda sig av skatter som drivkraft för att få en miljöutveckling. När det gäller bilismen tror jag att skatter är en bra metod att arbeta med, över huvud taget när det gäller infrastruktur, för att få en förändring till stånd. Det är det man kan kalla ekoskatter, att man växlar skattesystem. Jag tror att det är rätt tänkt.

Anf. 100 LOTTA HEDSTRÖM (mp) replik:

Fru talman! Jo, och jag tror att klimatrelaterade skatter med nödvändighet, oavsett regering, kommer att bli en stor fråga nästa mandatperiod. Vem som än sitter på andra sidan vattnet här kommer riksdagen att behöva trycka på rejält, därför att klimathotet accelererar.

Vad gäller opinionsbildning, Berndt Ekholm, är du en försiktig general. Du är trots allt nöjd med att det orealistiska Miljöpartiet 2006 i ord har med sig en så stor del av partierna här i huset och att vi i samarbetet om budgeten med er har drivit igenom så många rejäla förändringar i miljöfrågor.

Ta det här med klimattullar. Ta Världshandelsorganisationen, där miljöreglerna är överställda själva WTO-systemet. Är det inte bra att vara med och skapa opinion? Om man säger att det inte finns någon opinion för en miljödomstol och att man därför inte ska driva det förändras ju inte världen. Det är precis detta, att ligga på, att skapa opinion, som driver på gentemot de fattiga länderna. Vi ska inte heller acceptera att det är dåligt politiskt ledarskap i de fattiga länderna, när de säger: Nej, vi vill inte ha flera miljöpålagor. Det är naturligtvis dåligt ledarskap och brist på opinion som inte heller driver fram saker där.

Berndt Ekholm! Erkänn att opinionsarbete och modet att driva djärva frågor, kanske ensam i fronten i många år, verkligen behövs!

Anf. 101 BERNDT EKHOLM (s) replik:

Fru talman! Jag är inte emot att man driver opinionsarbete. Jag tycker att det är alldeles utmärkt som det är nu, att Miljöpartiet driver opinion och Socialdemokraterna regerar. Det går ju jättebra! Om väljarna är kloka kan man fortsätta på den linjen.

Jag tror absolut att opinionsbildning är viktig, och jag har inget emot att man satsar rejält när det gäller opinionsbildning. Men om man befinner sig i regeringsställning måste man lägga förslag som har en chans att gå igenom. Om vi nu talar om den internationella arenan, i det internationella samfundet eller i Sverige ska man ha folket med sig.

Då tror jag att en del av Miljöpartiets förslag tyvärr bara är opinionsbildning. De är inte realistiska. Klimattullar är ett exempel på det. Om man skulle lägga ett sådant förslag – man kan ju fundera på om det är rätt tänkt – skulle man inte ha en chans att komma någonstans. Man skulle skaffa sig ovänner och göra det svårare att nå framgång på andra områden. En regering måste satsa på vissa områden där man tror att man kan nå framgång och se till att man kan genomföra insatser.

Man behöver en folklig opinionsbildning, gärna även av Miljöpartiet.

Anf. 102 GÖRAN LINDBLAD (m) replik:

Fru talman! Driver Berndt Ekholm och Socialdemokraterna politik i miljöfrågor, eller driver ni omkring i politiken puffade än hit än dit av bland andra Miljöpartiet?

Tycker Berndt Ekholm och Socialdemokraterna som kamraterna i vänsterkartellen när det gäller flygskatt? Berndt Ekholm och jag brukar ju åka med det stora flygbolaget från Göteborg då och då. Jag undrar om vi inte båda uppfattar det som kollektivtrafik att trängas på det fullsatta planet. Vad tycker Berndt Ekholm egentligen i den frågan?

Det är väl alldeles utmärkt att Interparlamentariska unionen har synpunkter, men det är mer en diskussionsklubb än en institution som har ett verkligt inflytande. Hur driver Socialdemokraterna egentligen miljöfrågorna i FN och i EU?

Man har haft makten i Sveriges riksdag i mer än tio år. Ändå säger Berndt Ekholm att det är en massa saker kvar att göra. Har den socialdemokratiska riksdagsgruppen inte något inflytande på den egna regeringen av samma partifärg utan försöker i stället driva frågorna i IPU i något slags internationell mening utan att nå så långt? Vad gör man inom FN och EU för att det verkligen ska bli något resultat av detta?

Berndt Ekholm läser handlingarna som någon annan ibland läser Bibeln. Det står i reservationen om förändrad hotbild: I stället för en militär upptrappning mellan öst och väst förekommer nya former av hot såsom internationell terrorism, risker för global sjukdomsspridning, naturkatastrofer och konflikter kring sinande naturresurser.

Miljön och naturresurserna är en fråga. Det finns ju ingen anledning att inte satsa på militär beredskap mot terrorister bara för att vi också ska bekämpa miljöförstöringen. Man måste väl faktiskt göra både–och?

När det gäller prioriteringen inom mänskliga rättigheter tycker vi från alliansens sida att de grundläggande mänskliga rättigheterna är absolut viktigast när det gäller att introducera demokrati och rättsstater. Det finns ingen anledning att inte också driva frågan om de sociala mänskliga rättigheterna, men det är ju en helt annan sak.

Prioriteringen på MR-området är tydlig.

Anf. 103 BERNDT EKHOLM (s) replik:

Fru talman! När det gäller den sista frågan kan man ju inte låta bli att observera att Folkpartiet inte har skrivit under den reservationen. Det måste finnas någon anledning till det. När jag läser reservationen blir jag helt övertygad om att det beror på att man skjuter fram de ekonomiska, sociala och kulturella rättigheterna. Då vill inte Folkpartiet vara med. Det är i alla fall min tolkning.

När det gäller flygskatter står jag självklart bakom regeringens framlagda förslag. Jag har ingen annan åsikt.

Jag tycker att det är märkligt att säga att Sverige inte är drivande i FN eller i EU när det gäller miljöpolitiken. Jag har ändå deltagit i ett antal konferenser. Jag nämnde Riömötet och Johannesburgsmötet, men jag har deltagit även i andra konferenser som inte alls har med IPU att göra. Jag kan konstatera att EU är drivande i de konferenserna. Sverige är en av de parter inom EU som är allra mest drivande. Jag tycker att det är ett osant påstående att vi inte anstränger oss i det sammanhanget. Jag känner inte igen mig i den beskrivningen.

Kommentaren om IPU förstår jag inte varför Göran Lindblad gör. Jag skulle vilja påstå att IPU har större inflytande på politiken än vad Moderaterna har, om vi ska använda oss av den lätta argumentationen.

Jag är broderskapare, så jag läser inte som någon annan läser.

Anf. 104 GÖRAN LINDBLAD (m) replik:

Fru talman! Då måste det vara så att Berndt Ekholm har hoppat över några rader i betänkandet. Jag tar Berndt Ekholm på orden när han säger att han inte läser på det sättet, men några rader var uppenbarligen inte med. Det gäller sjukdomsspridning och internationell terrorism. Då kan vi vara överens om det.

När det gäller riksdagens socialdemokraters inflytande över regeringen var det alldeles uppenbart av Berndt Ekholms svar att man egentligen inte har något inflytande. Man förlitar sig på IPU och på att där driva åsikter som sedan studsar tillbaka till regeringen. Jag tycker att det är ett mycket konstigt sätt att bedriva politik när man företräder det parti som har något slags majoritet bakom sig, även om det är inom en vänsterkartell med stöd än här och än där från Vänstern och Miljöpartiet.

Vad gör egentligen Socialdemokraterna för att det ska komma en ändring till stånd i arbetet inom FN och i EU? Berndt Ekholm sade att det görs saker, men vad sker? Jag har inte sett så mycket av det.

Anf. 105 BERNDT EKHOLM (s) replik:

Fru talman! Det kan bero på att Moderaterna till denna dag inte har haft så väldigt stort intresse av att följa arbetet inom miljöområdet.

Regeringen är faktiskt oerhört aktiv när det gäller arbetet inom EU. Vi har haft miljöministrar som har varit besjälade att jobba hårt. Senast är det Lena Sommestad.

Det räcker med att peka på vårt arbete med klimatpolitiken där vi var föregångare. Det finns fler exempel, som kemikaliepolitiken. Vi placerade en av våra bästa tjänstemän inom ramen för Margot Wallströms direktorat när hon var miljökommissionär för att arbeta med kemikaliepolitiken. Man nådde stora framgångar och har sedan fått ett starkt motstånd från bland annat den tyska kemikalieindustrin. Det finns flera områden att räkna upp. Det är ett osant påstående att den socialdemokratiska regeringen inte är aktiv i EU-sammanhang.

Samma sak gäller FN. Det har varit ett signum inte minst för statsministern själv att jobba intensivt med miljöfrågorna både på hemmaplan och internationellt.

Under den förra valrörelsen ansåg Göran Persson att det var så viktigt att han reste till Johannesburg och deltog någon dag på världsmiljömötet. Det är väl om något en signal som markerar att den socialdemokratiska regeringen tillmäter miljöpolitiken väldigt stor betydelse.

Göran Lindblads kommentarer om IPU är väldigt irrelevanta. Jag förstår inte kopplingen att vi skulle gå omvägen över IPU. Jag redovisade att det är viktigt att vi har ett världsparlament som arbetar med de här miljöfrågorna och att vi har ett starkt parlamentariskt stöd för att arbeta med dem och förbättra situationen. Det tycker jag att Göran Lindblad ska vara tacksam för.

Till slut ska jag säga något positivt. Jag har i betänkandet noterat att Moderaterna svänger i den internationella miljöpolitiken och ansluter sig till ståndpunkter som andra partier har stått för tidigare. Det tycker jag är positivt.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 18 §.)

17 § Migration och asylpolitik

Föredrogs
socialförsäkringsutskottets betänkande 2005/06:SfU10
Migration och asylpolitik (skr. 2005/06:18).

Anf. 106 TOBIAS BILLSTRÖM (m):

Fru talman! Jag börjar med att yrka bifall till reservation nr 1 och säga att vi självfallet står bakom alla våra reservationer i detta betänkande men att vi för tids vinnande inte yrkar på dem.

Fru talman! I dag debatterar riksdagen den svenska migrations- och asylpolitiken. Det finns anledning för mig att vara hård när det gäller omdömet om detta politikområde som är ett dåligt skött pastorat där många människor far illa och där utvecklingen ofta sker med myrsteg i mörkret.

Det är nog få områden som är i så stort behov av reformer och där man ändå från Socialdemokraternas horisont väljer att hantera politiken styckevis och delat.

Vi har från moderat sida ändå ställt upp på ett antal av de reformer som trots allt presenterats under denna mandatperiod. Den nya instans- och processordningen är nu på plats och vi följer med stort intresse den utveckling som den innebär.

Denna ordning får emellertid inte skymma det faktum att det framöver kommer att vara nödvändigt med en översyn av såväl bestämmelser som praxis. Vi är inte färdigbyggda när det gäller detta system, långt därifrån.

För oss moderater gäller i dag tre grundprinciper för vår syn på asyl- och migrationspolitiken.

För det första är det bra att människor vill komma till Sverige. Det betyder att Sverige är ett attraktivt land att leva, bo och arbeta i.

För det andra ska människor som är förföljda kunna få en fristad i Sverige. Rätten att söka asyl är fundamental enligt internationella konventioner, och Sverige har ett absolut ansvar för att upprätthålla flyktingars rätt att söka asyl i enlighet med dessa konventioner.

För det tredje ska alla som kommer till vårt land arbeta och göra rätt för sig. Ingen har rätt att begära att ett land ska ställa upp med försörjning när skyddsbehov saknas.

En utomordentligt viktig komponent som fortfarande återstår att lösa ut är frågan om hur människor ska kunna beredas större möjligheter att komma till Sverige på andra sätt än enbart som flyktingar. För att klara tillväxten och välfärden och för att ge människor som saknar flyktingskäl en möjlighet att söka sig hit anser vi att Sverige bör öppna sig för ökad arbetskraftsinvandring. Ökade möjligheter till detta skulle sannolikt också minska den stora tillströmning av asylsökande utan asyl- eller skyddsskäl som vi i dag har till Sverige.

Man ska hamna i rätt kö från början – i arbetskraftskön i stället för asylkön om man inte har asylskäl. Det skulle sannolikt även leda till snabbare integration på arbetsmarknaden och därmed till mindre problem med utanförskap och bidragsberoende bland invandrare. En ökad möjlighet att arbetskraftsinvandra skulle även minska möjligheterna att göra vinster genom människohandel.

En person som kommer till Sverige som arbetskraftsinvandrare bör enligt Allians för Sverige ha rätt till tidsbegränsat uppehållstillstånd som ska utfärdas för ett år i taget. Arbetsgivaren bör fritt få avgöra vem han eller hon vill anställa. Om man kan visa att man har ingått ett anställningsavtal ska man också kunna beviljas såväl uppehållstillstånd som arbetstillstånd utan övrig diskussion. Om anställningen går förlorad ska personen få stanna i Sverige under tre månader för att söka ett nytt arbete. Om det inte lyckas faller därefter grunden för uppehållstillståndet. Efter fem års arbete i Sverige bör permanent uppehållstillstånd normalt kunna beviljas.

Vidare bör det bli tillåtet för medborgare från länder utanför EU och EES-området att vistas i Sverige under en period av tre månader för att kunna söka arbete. Under tiden ska det självfallet ställas krav på självförsörjning och eget ansvar för boende.

Jag är nöjd med att kunna konstatera att de fyra borgerliga partierna i Allians för Sverige på den här liksom på andra punkter när det gäller arbetskraftsinvandringen står eniga i ett stort antal reservationer till betänkandet.

Lika intressant är det att konstatera att våra motståndare i form av Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet har helt spretande uppfattningar i denna liksom i många andra frågor. Socialdemokraterna vill inte ha något annat än en synnerligen begränsad möjlighet att söka arbete i Sverige. Den ska främst baseras på facketts vetorätt. Det är alltså samma princip som vi har sett sedan 1968, då Tage Erlander kapitulerade inför LO och tyvärr införde det system som fortfarande existerar.

Miljöpartiet är visserligen preliminärt positivt, men Vänsterpartiet är i detta betänkande direkt avvisande och har inte en enda egen reservation till förmån för arbetskraftsinvandring i betänkandet.

Det är faktiskt inte för mycket att säga att den väljare som står i begrepp att lägga sin röst i höst kommer att ha ytterligt svårt att se vilken migrationspolitik som kommer att föras av Socialdemokraterna och deras regeringsunderlag. Det är en betänklig sak.

Avslutningsvis är vi moderater öppna för diskussioner om migrationspolitikens utformning. Det är vi alltid. Klart är dock att de grundprinciper som jag har redogjort för här måste ligga till grund för ett sådant samråd. Det går inte att bygga en solid bas för en framtida migrationspolitik utan att inse kopplingen mellan arbetskraft, rörlighet och möjligheten att söka sig en framtid i andra länder och den kravprofil som då bör finnas.

Anf. 107 ANNE-MARIE EKSTRÖM (fp):

Fru talman! Det här är den sista debatten om migrationspolitik under den här mandatperioden. Jag har räknat ut att det är den åttonde det här riksdagsåret.

Det senaste året har det hänt en del förändringar till det bättre, åtminstone på papperet – det måste jag erkänna. Men det har tagit tid. Redan i november 2001 begärde riksdagen ett förslag från regeringen om hur det skulle gå till att lägga ned Utlänningsnämnden för att få en mer rättssäker asylprocess. Först i september 2005 fattades beslutet, och de nya domstolarna har nu varit i kraft i ungefär en månad.

Fru talman! Min allra första interpellationsdebatt i riksdagen på hösten 2002 handlade om hur man ska beakta asylsökande barns hälsoskäl. När jag tittade i protokollet såg jag att jag redan då påtalade att det fanns barn i asylsökande familjer som tystnade och blev apatiska.

Men mycket lite hände – inte förrän kyrkornas påskupprop förra året då ca 150 000 personer krävde en flyktingamnesti och att de apatiska barnen skulle få stanna i Sverige. Folkopinionen bidrog till att vi fick en tillfällig lag som har medfört att många barnfamiljer, varav en del har levt gömda av rädsla för att återvända till hemlandet, har fått uppehållstillstånd.

Även om jag i de flesta andra frågor inte tycker som Miljöpartiet och Vänsterpartiet och även om Folkpartiet hade ett något annorlunda förslag måste jag ge er en eloge för att ni drev igenom den tillfälliga lagen. Den har medfört att många människor har kunnat starta ett nytt liv.

Fru talman! Den tillfälliga lagen har dock inte gynnat alla. Det finns apatiska barn som fortfarande inte har fått något beslut. I några fall har föräldrarna polisanmälts för att ha förgiftat barnen eller misshandlat dem på annat sätt. Det som förvånar mig är bland annat att dessa barn fortfarande bor tillsammans med föräldrarna trots att de är misstänkta för att ha misshandlat dem – om det nu är så. Borde inte barnen ha skilts från sina föräldrar så snart misstanke uppstod om att de blir misshandlade?

Jag har också en annan fråga om de här barnen. Vad händer med dem om det visar sig att de har misshandlats? Ska de då avvisas tillsammans med sina misshandlande föräldrar? Dessutom har utredningen om de här barnen tagit alldeles för lång tid. Det återstår att se huruvida de har blivit misshandlade eller inte. Det finns inga klara bevis på att de har blivit det.

Fru talman! Familjer med riktigt små barn har inte heller fått stanna och inte heller ensamstående. I går fick jag ett telefonsamtal om en familj som har väntat i flera år på besked om sitt överklagande. De har bland annat en dotter på över 18 år som är så neddrogad att hon går som en zombie.

Fru talman! Det återstår således mycket att göra för att flyktingpolitiken ska bli human och rättssäker. Det visar inte minst att det till betänkandet finns hela 64 reservationer som spänner över många delar i asylpolitiken.

Jag har redan nämnt barnen. De återkommer ständigt i våra debatter. Asylsökande barn är ännu mer utsatta än andra barn. Det är glädjande att utskottet har fört in en skrivning där det klart uttalas att barnen ska höras i asylutredningen även inför migrationsdomstolen och att utskottet starkt betonar vikten av att barnen möts av ett humant och rättssäkert asylsystem. Dessutom görs ett tillkännagivande till regeringen om att det behövs särskilda barntolkar.

Förhoppningsvis stannar utskottets ställningstagande inte bara vid tomma ord, vilket tyvärr har hänt många gånger förr. Vi hoppas att det blir en realitet.

Folkpartiet vill dock gå längre när det gäller barnen. Hänsynen till barnens bästa måste väga tyngre i asylprocessen och som regel gå före samhällets intresse av att reglera invandringen. Dessutom anser Folkpartiet tillsammans med några andra partier att lagen ska ändras så att barn ska kunna få uppehållstillstånd om det föreligger särskilt ömmande skäl, och inte synnerliga som det står i den nya utlänningslagen. Detta anser vi tillsammans med Kristdemokraterna och Centerpartiet.

Men, fru talman, även när det gäller asylprocessen i dess helhet finns det en hel del övrigt att önska. För att alla ska kunna ha tilltro till att de beslut som fattas är rättssäkra måste hela asylprocessen vara rättssäker. Genom de nya migrationsdomstolarna har andra instans förhoppningsvis blivit mer rättssäker med bland annat möjlighet för den asylsökande att framföra sina skäl muntligt.

Men ingen kedja är starkare än sin svagaste länk. Även på Migrationsverket måste rättssäkerheten ökas. Visst finns det i dag problem som ställer till svårigheter. Många asylsökande har i dag inte identitetspapper

med sig när de kommer. Men de som flyr har många gånger svårigheter att få giltiga handlingar från de myndigheter som de flyr ifrån, eller så har de blivit lurade av någon smugglare att slänga sina handlingar.

Därför, fru talman, används ibland till exempel språkanalyser. Jag vänder mig inte mot användandet av språkanalyser i sig för att ta reda på från vilket land asylsökande kommer. Men en språkanalys får inte vara det enda underlaget för ett beslut. Det säger också Barbro Holmberg i ett svar på en skriftlig fråga som jag ställt. Dessutom är det viktigt att analyserna görs på ett rättssäkert och vetenskapligt sätt. Men så är det inte i dag.

Jag har tagit del av ett par fall där det enda som ligger till grund för beslutet är språkanalysen. I ett inslag i Aktuellt i Sveriges Television har det framkommit att av de språkanalyser som hittills har utförts upplever Migrationsverket självt att ca 10 % är felaktiga, det vill säga att av de ca 4 000–5 000 språkanalyser som görs varje år kan så många som 400–500 vara felaktiga. Detta är inte rättssäkert.

Dessutom är det så att de som utför analyserna är anonyma bortsett från ett identitetsnummer. Det kan komma att ändras i samband med att migrationsdomstolarna införs därför att det då kan krävas att identiteten avslöjas för att använda den som bevis i samband med en muntlig förhandling.

Inte heller framgår det vilken utbildning som krävs för en språkanalytiker. Numera har Migrationsverket bytt leverantör. I avtalet står det att de som utför språkanalyser ”om möjligt” ska ha högre utbildning.

Det jag fann mest märkligt i ett av de fall som jag tagit del av var att analytikerna också analyserar den engelska som kvinnan i sammanhanget talar – kvinnan kommer från Afrika. Den analytiker som kommer från land x tror att kvinnan kommer från land x, och den analytiker som kommer från land y tror att kvinnan kommer från land y – detta utifrån den engelska som talas.

Onekligen behöver det göras en översyn av hur Migrationsverket använder språkanalyser och av hur rättssäkra dessa är.

Fru talman! Det finns en rad ytterligare punkter i betänkandet där Folkpartiet har reservationer. Jag ska här ta upp några av dem.

Redan i samband med att den nya asyllagstiftningen togs föreslog vi att en asylsökandes offentliga biträde inte ska utses av Migrationsverket utan av migrationsdomstolen. Det är det offentliga biträdet som ska bistå den asylsökande både vid handläggningen på Migrationsverket och i migrationsdomstolen. I betänkandet säger majoriteten att Migrationsverket inte är motpart till utlänningsen vid handläggningen vid verket. Det är väl till en viss del sanning. Men när ärendet sedan kommer till domstolen är Migrationsverket verkligen den asylsökandes motpart.

Fru talman! Förutom att själva asylprocessen ska vara human och rättssäker måste också mottagandet av de asylsökande vara humant, och de asylsökande måste behandlas med respekt. En proposition om mottagandet har länge aviserats. Men var finns den?

Folkpartiet anser att mottagandet måste ses över helt och hållet. Enligt vår syn borde Migrationsverket enbart ägna sig åt själva utredningen. Mottagandet i övrigt vill vi överlåta till kommuner och frivilligorganisationer.

Det är också viktigt att de asylsökande verkligen får något att sysselsätta sig med, i första hand ett riktigt arbete. Vidare är det viktigt att utreda vilken kunskap och kompetens de asylsökande bär med sig.

Fru talman! Förhoppningsvis kommer asylprocessen att bli mer rätts-säker och få en större tilltro i framtiden så att ingen ska behöva gömma sig och gå under jorden. Men självklart kommer människor också i framtiden att få avslag på sina ansökningar. Ett återvändande måste då vara värdigt, och de som återvänder ska få hjälp och stöd.

I det sammanhanget kan det nämnas att vi tycker att det kan vara bra med återvändandeavtal, men dessa bör inte vara kopplade till motprestationer. Risken finns då att själva återtagandet av landets medborgare på ett bra sätt inte blir det väsentliga utan i stället till exempel löften om avskaffat visumtvång – som i Bosnien till exempel.

Folkpartiet har vid ett flertal tillfällen framfört att tveksamma avvisingar bör följas upp, inte minst för att skaffa kunskap om landet i fråga.

Fru talman! Folkpartiet efterlyser också en samlad analys av varför antalet anmälningar till FN:s kommitté mot tortyr och i Europadomstolen ökat mot Sverige och av vad man ska göra för att Sverige i framtiden inte ska fällas.

Trots att EG:s direktiv tillåter att en gammal mamma eller pappa ska ha rätt att få komma till Sverige och bo hos sina barn valde den svenska socialdemokratiska regeringen att inte ta med det i den svenska lagen när denna för någon månad sedan beslutades – tyvärr! Det är många som är oroliga för en ensam kvarvarande mamma eller pappa i hemlandet. Detta kan också påverka integrationen i Sverige.

För många föräldrar och andra anhöriga är det dessutom svårt att få besöksvisum. Vid beviljandet görs en bedömning av om det är troligt att personen kommer att lämna landet. En mormor som bor på andra sidan jordklotet borde ha samma rätt som jag att någon gång då och då träffa sina barnbarn eller delta vid en nära anhörigs bröllop eller begravning. Jag tror också att genom att göra det lättare att få besöksvisum minskas risken att den som kommer hit stannar för gott.

Fru talman! Till sist vill jag påpeka hur viktigt det är att vi tillåter arbetskraftsinvandring även från länder utanför EU. Inom en nära framtid kommer det att behövas fler som försörjer mig och andra 40-talister. I övrigt har Tobias Billström klart redogjort för hur vi ser på detta med arbetskraftsinvandring där vi har gemensamma reservationer.

Även om mycket, som sagt, är gjort finns det mycket kvar att göra. Att detta är en fråga som engagerar många är tydligt. Många har hört av sig till oss i socialförsäkringsutskottet inför nästan varje debatt. Intresset har visat sig inte minst i form av alla journalister som stundtals belägrat korridoren utanför socialförsäkringsutskottets sessionssal. Jag sitter också med i skatteutskottet, men jag tror inte att vi någonsin haft några journalister utanför när vi har avslutat vårt möte.

Till sist, fru talman: Det är viktigt att ta till vara engagemanget både bland människor och bland oss som är engagerade i de här frågorna. Jag och Folkpartiet tänker fortsätta att kämpa för en human och rättssäker asylpolitik.

Jag yrkar bifall till reservationerna 1 och 23, men självklart står jag bakom alla övriga reservationer där Folkpartiet finns med.

Anf. 108 SVEN BRUS (kd):

Fru talman! I den första reservationen i betänkandet säger fyra partier att den svenska migrationspolitiken ska vara öppen, human och generös. Det är tre självklara honnörsord, kan man tycka. Ändå finns det anledning att påminna om de här viktiga begreppen och att göra det gång på gång.

Orsaken är att den migrationspolitik som förs av den nuvarande regeringen så dåligt förmår att hantera de här problemen. Problem finns naturligtvis även på detta område.

I den bästa av världar är visionen en öppenhet över alla landgränser, en värld där alla ska kunna välja det land där de vill skapa sig en framtid. Men än så länge lever vi inte i den bästa av världar.

I vårt land är vi överens om att det krävs en reglerad invandring. Men även inom ramen för en reglerad invandring kan mycket mer åstadkommas än som i dag sker när det gäller att ta vara på de möjligheter som ligger i en större öppenhet.

Regeringens politik på migrationsområdet har varit inriktad på att åtgärda verkliga eller förmenta problem snarare än på att ta vara på möjligheterna.

En av möjligheterna på det här området är den som handlar om arbetskraftsinvandring till vårt land. Det är i högsta grad relevant att tala om arbetskraftsinvandring trots hög arbetslöshet. Det kan tyckas paradoxalt, men det är ändå rimligt att föra det resonemanget.

Den demografiska utvecklingen i vårt land präglas av låga födelsetal och en alltmer åldrande befolkning. Obalansen mellan förvärvsarbete och bidragsförsörjda förvärras av att så många i arbetsför ålder står utanför arbetslivet i dag.

Genom en ökad arbetskraftsinvandring även från länder utanför EU och EES-området kan vi förbättra den demografiska balansen och få en mera dynamisk samhällsutveckling i vårt eget land. Det finns delar i vårt land och också yrkesområden där det råder brist på arbetskraft. Just därför kan en ökad arbetskraftsinvandring också bidra till en starkare ekonomisk tillväxt i Sverige.

En person som kommer till Sverige för att arbeta bör ha rätt till ett tidsbegränsat uppehållstillstånd under ett år i taget, menar vi. Det måste vara fritt för arbetsgivaren att anställa den han eller hon finner lämpligast för arbetet. Om anställningen skulle upphöra ska personen få stanna i landet under tre månader för att söka ett annat arbete. Om det mot förmodan inte skulle lyckas upphör ju grunden för uppehållstillstånd.

Fru talman! Om fler människor från andra länder får arbete i Sverige leder det rimligen till att den nuvarande diskrimineringen av invandrare på arbetsmarknaden minskar. Invandrare kommer att förknippas med något positivt och inte, som ofta nu, med omhändertagande och problem. Därför är den här frågan, som så många andra på det här området, också i hög grad en fråga om vilka attityder vi skapar.

Fru talman! Arbete är nyckeln till delaktighet och integration i samhället. Det gäller också de asylsökande. En tidig kontakt med arbetslivet är därför avgörande för asylsökandes chanser att få ett arbete. Därför måste det bli enklare för asylsökande att få arbetstillstånd, samtidigt som handläggningstiderna måste kortas. Det betyder väldigt mycket för en persons självförtroende att ha ett arbete, att betyda någonting, att ha en

plats i samhället. Det gäller inte minst för de asylsökande som fått avslag på sin ansökan. Därför bör det vara möjligt att arbeta så länge som avvisningen inte kan verkställas. Vidare anser vi kristdemokrater att en asylsökande som fått avslag men som har ett arbete som man kan försörja sig på ska kunna få ett tidsbegränsat uppehållstillstånd – detta utan att behöva åka tillbaka till hemlandet och söka därifrån.

Fru talman! Viseringsfrågorna är högst aktuella när vi talar om migrationspolitik. Efter anslutningen till Schengenavtalet har listan över viseringspliktiga länder blivit allt längre. Bland de viseringspliktiga länderna återfinns sådana länder som många av de asylsökande i Sverige och Europa i själva verket kommer ifrån. Därför finns det anledning att se över listan över viseringspliktiga länder och inte tillåta att den får växa. Sverige bör i själva verket verka för att den ska kortas.

När man bedömer om visum ska beviljas sker det utifrån sannolikheten att den sökande kommer att stanna i Sverige. Om det förefaller troligt avslås ju ansökan. Det kan för väldigt många människor innebära att man inte kan få besök av en nära anhörig ens i samband med stora familjehögtider. Vi kristdemokrater menar att det finns anledning att se över systemet med besöksvisum utifrån rimliga krav på släkt- och familjegemenskap.

Vi menar också att regeringen bör utreda förutsättningarna för att införa asylvisum eller det som man skulle kunna kalla för nödvisum. Det är tyvärr inte ovanligt att skyddsbehövande personer anlitar skrupelfria människosmugglare för att ta sig till Sverige. Det innebär stora risker och stort mänskligt lidande. Exempelen på detta är förfärande. Transportörsansvaret, som vi ska diskutera lite senare här i eftermiddag, innebär också att det är svårt för många att ta sig till EU och EES-området på ett lagligt sätt. Detta är inhumant och oacceptabelt.

Fru talman! Vi har fått en ny instans- och processordning i utlänningsärenden. Det har tagit lång tid att komma dit, men det är en efterlängtd och bra reform. Nu måste vi visa tilltro till den nya ordningen och ge den nya instans- och processordningen resurser och tilltro att fungera på det sätt vi önskar.

Inget är så bra att det inte kan förbättras ytterligare. Vi anser till exempel att ett system med medborgarvittnen i ett asylärende bör införas, om den sökande önskar det. Det skulle kunna öka öppenheten i asylprocessen.

Vi anser vidare att det bör göras en översyn av Migrationsverkets användning av språktester, som Anne-Marie Ekström redan har varit inne på här. I regleringsbrevet bör regeringen ange att testerna ska upphöra medan översynen pågår. Vi anser också att regeringen bör återkomma med redogörelser för vilka åtgärder man har vidtagit för att förverkliga det tidigare kravet på att i första hand anlita auktoriserade tolkar och översättare i asylprocessen.

Fru talman! Dagens betänkande rymmer också ett viktigt tillkännagivande som har att göra med barnens situation i asylprocessen. Det är bra att utskottet betonar hur viktigt det är att barn som söker skydd i Sverige möts av ett humant och rättssäkert asylsystem. Barns egna asylskäl ska naturligtvis utredas grundligt och redovisas. En rad satsningar har gjorts i den riktningen, som också redovisas i betänkandet. Enligt en utvärdering som Rädda Barnen gjort har Migrationsverket blivit bättre på att höra

barns egna asylskäl. Det är positivt. Men utskottet konstaterar också att det fortfarande finns brister i handläggningen.

Viktiga aktörer i en rättssäker asylprocess är naturligtvis tolkarna. Regeringen bereder redan nu ett förslag som bland annat handlar om tolkarnas utbildning. Där talas det om fördjupningskurser och om särskild utbildning i att tolka för barn. Utskottet förutsätter i tillkännagivandet att frågan om behovet av speciella barntolkar tas med i det här sammanhanget och att regeringen snarast återkommer till riksdagen med förslag. Det finns anledning att noga följa vad som händer i frågan.

Fru talman! Avslutningsvis står jag naturligtvis bakom de kristdemokratiska reservationer som vi har själva och tillsammans med andra partier. Men för att vinna tid yrkar jag här bifall bara till reservationerna 1 och 15.

(forts. 19 §)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.56 på förslag av tredje vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 16.00 då votering skulle äga rum.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 16.00.

18 § Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

JuU32 Ett stärkt nämndemannainstitut

Punkt 2 (Vissa rekryteringsfrågor)

1. utskottet

2. res. 1 (m)

Votering:

240 för utskottet

47 för res. 1

62 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 121 s, 39 fp, 24 kd, 22 v, 18 c, 15 mp, 1 -

För res. 1: 47 m

Frånvarande: 23 s, 8 m, 9 fp, 9 kd, 6 v, 4 c, 2 mp, 1 -

Punkt 4 (Nämndemännens ersättningsvillkor)

1. utskottet
2. res. 3 (fp, m, kd, c)

Votering:

160 för utskottet

127 för res. 3

62 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 121 s, 1 kd, 22 v, 15 mp, 1 -

För res. 3: 47 m, 39 fp, 23 kd, 18 c

Frånvarande: 23 s, 8 m, 9 fp, 9 kd, 6 v, 4 c, 2 mp, 1 -

Prot. 2005/06:125

17 maj

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

JuU37 Utfärdande av provisoriska pass för barn för direkt resa till Sverige

Punkterna 1 och 2

Kammaren biföll utskottets förslag.

Punkt 3 (Svenska barn som befinner sig i vanmakt utomlands)

1. utskottet

2. res. (fp, m, kd, c)

Votering:

158 för utskottet

128 för res.

63 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 121 s, 22 v, 14 mp, 1 -

För res.: 47 m, 38 fp, 24 kd, 18 c, 1 mp

Frånvarande: 23 s, 8 m, 10 fp, 9 kd, 6 v, 4 c, 2 mp, 1 -

JuU39 Vissa frågor om förhandsavgörande från EG-domstolen

Kammaren biföll utskottets förslag.

LU26 Lagstiftning om franchising

Punkt 1 (Lagförslagen)

1. utskottet

2. res. 1 (m, fp, kd, c)

Votering:

159 för utskottet

128 för res. 1

62 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 121 s, 22 v, 15 mp, 1 -

För res. 1: 47 m, 39 fp, 24 kd, 18 c

Frånvarande: 23 s, 8 m, 9 fp, 9 kd, 6 v, 4 c, 2 mp, 1 -

Punkt 2

Kammaren biföll utskottets förslag.

Punkt 3 (Jämkning av avtal mellan näringsidkare)

1. utskottet

2. res. 3 (m, fp, kd, c)

Votering:

157 för utskottet

129 för res. 3

63 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 121 s, 21 v, 14 mp, 1 -

För res. 3: 47 m, 39 fp, 24 kd, 18 c, 1 mp

Frånvarande: 23 s, 8 m, 9 fp, 9 kd, 7 v, 4 c, 2 mp, 1 -

LU29 Offentliga uppköpserbjudanden på aktiemarknaden

Kammaren biföll utskottets förslag.

LU30 Europakooperativ

1. utskottet

2. res. (m, fp, kd, c)

Votering:

159 för utskottet

128 för res.

62 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 121 s, 22 v, 15 mp, 1 -

För res.: 47 m, 39 fp, 24 kd, 18 c

Frånvarande: 23 s, 8 m, 9 fp, 9 kd, 6 v, 4 c, 2 mp, 1 -

UU16 Norden

Punkt 1 (Det nordiska samarbetet)

Yrkanden:

1. utskottet

2. utskottets förslag med den ändring däri som föranleddes av bifall till mot. U281 yrk. 2 (m)

Kammaren biföll utskottets förslag med acklamation.

Punkterna 2–6

Kammaren biföll utskottets förslag.

1. utskottet

2. res. 1 (m, fp, c)

3. res. 2 (v)

Förberedande votering:

108 för res. 1

22 för res. 2

157 avstod

62 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Huvudvotering:

148 för utskottet

104 för res. 1

35 avstod

62 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 121 s, 24 kd, 2 v, 1 mp

För res. 1: 47 m, 39 fp, 18 c

Avstod: 20 v, 14 mp, 1 -

Frånvarande: 23 s, 8 m, 9 fp, 9 kd, 6 v, 4 c, 2 mp, 1 -

Gustav Fridolin (mp) anmälde att han avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Punkt 3 (Internationell miljödomstol)

1. utskottet

2. res. 5 (mp, fp, kd)

Votering:

207 för utskottet

80 för res. 5

62 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 121 s, 46 m, 22 v, 18 c

För res. 5: 1 m, 39 fp, 24 kd, 15 mp, 1 -

Frånvarande: 23 s, 8 m, 9 fp, 9 kd, 6 v, 4 c, 2 mp, 1 -

Punkt 5 (Globala miljöfrågor – vatten)

1. utskottet

2. res. 10 (mp)

Votering:

184 för utskottet

14 för res. 10

89 avstod

62 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 121 s, 37 fp, 24 kd, 2 mp

För res. 10: 13 mp, 1 -

Avstod: 47 m, 2 fp, 22 v, 18 c

Frånvarande: 23 s, 8 m, 9 fp, 9 kd, 6 v, 4 c, 2 mp, 1 -

Gustav Fridolin och Lars Ångström (båda mp) anmälde att de avsett att rösta nej men markerats ha röstat ja.

Punkt 6 (Globala miljöfrågor – klimat och energi m.m.)

1. utskottet

2. res. 11 (m, fp, kd, c)

3. res. 12 (mp)

Förberedande votering:

128 för res. 11

16 för res. 12

143 avstod

62 frånvarande

Kammaren biträdde res. 11.

Huvudvotering:

143 för utskottet

128 för res. 11

16 avstod

62 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 121 s, 22 v

För res. 11: 47 m, 39 fp, 24 kd, 18 c

Avstod: 15 mp, 1 -

Frånvarande: 23 s, 8 m, 9 fp, 9 kd, 6 v, 4 c, 2 mp, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

*Migration och
asylpolitik*

19 § (forts. från 17 §) **Migration och asylpolitik** (forts. SfU10)

Anf. 109 KALLE LARSSON (v):

Fru talman! Vi lever som bekant i en orättvis världsordning. Vi lever i en värld där de allra rikaste människorna har makt över andra människors liv bara i kraft av sin rikedom. Vi lever i en värld där enskilda företag har större förmögenhet på sina konton än vad hela länder har som bnp. Vi lever i en värld där många män har stora förmögenheter som är skapade på kvinnors bekostnad. Vi lever i en värld där företag och privatpersoner, många gånger med rovdrift på miljön som vapen, driver fram privata vinster.

Så länge vi lever i en sådan värld kommer också människor att tvingas lämna sina länder. Det kommer säkert att vara så också i framtiden, när dessa motsättningar är övervunna – jag är nämligen optimist inför framtiden – att människor behöver eller vill flytta och bosätta sig på andra platser i världen än där de är födda. Förhoppningen för vår del är dock att detta ska kunna ske av fri vilja och inte därför att man tvingas.

I den världsordning vi har i dag spelar internationella konventioner, som Sverige också har undertecknat, en stor roll. Respekten för de internationella konventioner som vi har undertecknat – om mänskliga rättigheter, om kvinnors rättigheter, om rätten att söka och åtnjuta skydd undan förföljelse – är bland det väsentligaste vi i denna kammare kan diskutera.

I dag handlar det om migration och asylpolitik. Det är väl värt att säga att när man diskuterar dessa frågor finns det de – och det har inte varit osynligt utan tvärtom fullt öppet redogjort för – som ser frågan om flyktingpolitik, migration och asylpolitik som en fråga om nytta för Sverige, som om utgångspunkten vore att vi har behov av att människor kommer hit. Missförstå mig inte: Det är klart att det är bra att människor får komma till Sverige. Men utgångspunkten för asylpolitiken måste förstås vara solidaritet, ett begrepp som tyder på ömsesidighet. Det måste förstås vara en rättighet man har att i ett annat land söka och åtnjuta skydd. Annars är risken uppenbar att asylpolitiken blir en konjunkturfråga. Vissa perioder har man råd att ta emot människor från andra länder medan man i andra perioder inte längre har råd, och därför snävas möjligheterna in att få stanna i Sverige vid förföljelse.

Fru talman! Jag tror att det är viktigt att ta med sig dessa perspektiv så att man inte hamnar fel i den debatt vi har framför oss.

Vi får ibland frågan från ministrar, statssekreterare och emellanåt på gatan om vi i Vänsterpartiet verkligen står bakom den reglerade invandringen. Svaret på frågan är både ja och nej. Vi står bakom principen om att det i dag ska finnas *en* reglerad invandring. Den som talar om öppna gränser och fri invandring är antingen en person som lever i framtiden, där också jag skulle vilja leva, där vi kan tala om och välkomna öppna gränser, eller också en person som anser att öppna gränser i dag skulle innebära en press på människors löneanspråk och människors förmåga att göra sig hörda på arbetsmarknaden. Man är antingen en drömmare som har mycket gemensamt med vår dröm eller också en cynisk person som vill sätta press på möjligheterna på arbetsmarknaden.

Men vi står inte bakom *den* reglerade invandring vi i dag har. Skillnaden är betydelsefull. Vi har i stället i det betänkande vi nu diskuterar ett stort antal reservationer som pekar på vilken politik vi i stället skulle vilja föra. 24 reservationer bär Vänsterpartiets namn. En del är gemensamma med andra, men i några fall är de helt självständiga.

Vi har nu möjlighet, fru talman, att summera den gångna mandatperiodens flyktingpolitik. Det är lätt att konstatera att det har varit en dragkamp. Det har varit en dragkamp mellan å ena sidan den mörka kraften, den mörka sidan, och å andra sidan den ljusa kraften, den ljusa sidan. Det har varit de som vill inskränka, begränsa och försvåra samt de som snarare vill välkomna, öppna och göra flyktingpolitiken mer human.

Vi börjar med den mörka sidan, del 1 av vad som har hänt. Det är lätt att konstatera att vi de senaste åren sedan förra valet har fått en hårdare flyktingpolitik. Den är mer restriktiv i dag. Ett exempel på det är att de som har fått möjlighet att stanna har nästan halverats sedan förra valet.

Vi har också sett hur den EU-anpassade harmoniseringen har inneburit att förslag efter förslag – vi återkommer till sådana i nästa debatt – som innebär ökad restriktivitet har föredragits för denna riksdag. De

förslag som EU har genomfört, som har varit mer positiva när det gäller flyktingmottagande, är, mildt uttryckt, få – om några.

Vi har också sett hur järnaxeln mellan socialdemokrater och moderater de senaste åren i allt väsentligt har upprätthållits. Jag ska ge några exempel. Det var Socialdemokraterna och Moderaterna som bildade majoritet i Kommittén för översyn av utlänningslagstiftningen. Det är ett arbete som ligger till grund för införandet av den nya instans- och processordningen. I det sammanhanget vill jag bara notera, utan att yrka bifall, att vi ställer oss bakom den reservation som nu finns om att ändra begreppet ”synnerligen ömmande omständigheter” till ”särskilt ömmande omständigheter”, precis som vi gjorde i utredningen.

Vi har också gemensamt med flera andra partier en reservation i betänkandet om att det inte längre ska vara Migrationsverket som utser offentliga biträden i domstolarna.

Det var också Socialdemokraterna och Moderaterna som sade nej till att de apatiska barnen ska få stanna i Sverige. Det är en debatt som jag personligen minns mycket väl från denna kammare. Jag vet att flera debattörer i dag har minnen från den som en av de svåraste debatterna vi har genomlidit. Det handlar om barn som lever i en situation som det helt enkelt är svårt att göra något åt, annat än att få börja ett tillfrisknande genom att få chansen till den trygghet som ett uppehållstillstånd innebär.

Det har varit en diskussion om dessa frågor de senaste veckorna. Regeringens utredare Marie Hässle har lämnat en delrapport i fråga om kartläggningen av den situation som har funnits under ett antal år. Det finns mycket att säga om den, men det är inte nu tillfälle att utveckla resonemangen. Men en sak kan man konstatera: att i utredningen dras slutsatsen dels att det var långt ifrån någon humanitär katastrof att många av dessa barn får stanna – som någon antydde – dels att det faktum att barnen får stanna också är det som bedöms av utredaren vara det som enskilt gör mest för möjligheten att komma tillbaka till livet igen.

Det var dessutom socialdemokrater och moderater som avvisade en generell flyktingamnesti i omröstningen i höstas. Det är det förslag som hade varit enkelt att genomföra och som hade gett både upprättelse och uppehållstillstånd för ett stort antal människor. Visst har järnaxeln bestått, och den mörka sidan har skördat en del framgångar de senaste åren.

Samtidigt finns det motbilder. Det finns ett annat ljus att skåda – om man så önskar. Förändringar till det bättre har skett, som Anne-Marie Ekström uttryckte det tidigare.

Nedläggningen av Utlänningsnämnden är nu genomförd. Det är bra att det nu ges ett allmänt stöd i kammaren till att den reformen var välkommen. Det har låtit lite olika genom åren om vi ser historiskt på det, men vi välkomnar att samtliga partier i stora drag står bakom den förändring som genomförs. Rättssäkerheten ökar, öppenheten blir bättre, tvåpartsförfarandet gör att den enskilde får en helt annan möjlighet än tidigare att lägga fram sin sak med, i bästa fall, hjälp av en erfaren advokat. Man ska förstås vara medveten om att det fortfarande är en restriktiv lagstiftning som också nu gäller. Alla de som hoppas på en stor förändring av bifallsfrekvenser och möjligheter att stanna riskerar att bli besvikna. Det är en lång strid kvar för att åstadkomma den utlänningslag som Vänsterpartiet gärna skulle vilja se.

Låt mig ändå säga att det är positivt att skyddsskålen utvidgas i lagstiftningen, att barns möjligheter att få stanna blir större och att möjligheterna att få stanna på grunden kvinnors asylskäl förbättras – även om vi från Vänsterpartiets sida gärna hade gått ännu längre.

Vi kan konstatera i fråga om den tillfälliga asyllagen att än så länge åtminstone 13 000 personer har fått stanna. Det är personer som annars skulle ha avvisats från Sverige eller fortsatt ha levt gömda. Det är förstås en framgång. Vi vet också att tusentals andra kommer att tillkomma. Vi vet att de apatiska barn som har fått prövning enligt den tillfälliga lagen, vilket är ett stort antal, har fått stanna. Inget apatiskt barn har, efter det att de har prövats, fått avslag eller utvisats. Det är också ett välkommet resultat för en kammare som engagerade sig mycket i de frågorna.

Det här är inte en lösning för alla. Därför måste vi fortsätta vårt arbete så att den tillfälliga asyllagen inte bara blir en parentes utan blir en möjlighet att på något sätt i framtidens asylsystem ge människor den rätt till uppehållstillstånd de har.

Fru talman! Vi har haft en del motgångar de senaste åren. Vi har också haft en del framgångar. Avgörande för de framgångar som den ljusa sidan har åstadkommit har handlat om att en rörelse, en kraft, har funnits. Vi har sett att tusentals, tiotusentals, kanske hundratusentals, människor har engagerat sig för en human och rättssäker asylprocess. Det här kommer vi att behöva bygga vidare på. Vad några partier i den här salen kan åstadkomma är begränsat om inte stödet utanför också är omfattande. Det har vi, om något, kunnat se de senaste åren.

Vi noterar att valrörelsen närmar sig. Det är välkommet. Det ska bli spännande. Inte minst i de här frågorna är det intressant att se detta. De borgerliga partierna börjar formera sig som ett block i flyktingfrågor. Det är trevande, i flera fall halvdant. Det är till intet förpliktande när det gäller den första reservationen. Men man ska minnas att de som i praktiken åstadkommit något när det gäller förändringar i flyktingpolitiken inte är de borgerliga partierna gemensamt utan faktiskt de partier som har samarbetat om nedläggningen av Utlänningsnämnden och om den tillfälliga asyllagen. Vi har åstadkommit en konkret förändring som har inneburit att många människor har kunnat bygga en framtid i det här landet.

Fru talman! Jag vill kommentera några av de punkter som finns i dagens betänkande. Jag har nämligen emellanåt under de år jag har varit här i riksdagen fått höra att när man själv har en reservation och andra partier har reservationer och ens egen har fallit ska man antingen avstå konsekvent eller alltid rösta för majoriteten. Jag har aldrig riktigt begripit att man ska ha en princip runt det där. Det är väl snarare så att man ska se till vad det politiska resultatet blir av de ställningstaganden man gör. I första hand företräder man sina egna idéer – det gör vi alltid. Om de faller vill man ha ett så gott resultat som möjligt ändå.

Låt mig därför säga att på punkt 11, som handlar om Dublinförordningen, yrkar jag bifall till reservation nr 16. Om den faller kommer vi att avstå från att rösta i slutvoteringen. Den beskrivning som görs i den borgerliga reservationen är avsevärt bättre än den som majoriteten har lyckats komma fram med. Men den innehåller också en formulering om att asylprocedurdirektivet ska genomföras skyndsamt, och det är ett ställningstagande som vi inte delar.

När det gäller punkt 17 om EU:s flyktingpolitik vill jag meddela att vi också där kommer att avstå från att rösta i slutvoteringen. Skälet till det är att inte vare sig den borgerliga reservationen eller den majoritetstext som föreligger säger något särskilt bra om hur EU:s flyktingpolitik borde utvecklas. Faktum är att den inte borde utvecklas utan avvecklas. Det vore det bästa för möjligheterna att visa på en framgångsrik väg för hur asylpolitiken skulle kunna utvecklas också i Sverige.

Jag vill också yrka bifall till reservation nr 63 under punkt 43. Det handlar om att man ska låta alla kommuner ta ansvar för flyktingmottagandet. Skälet till det är egentligen ganska enkelt.

Jag tror att det är välbekant för kammaren att det inte är Södertälje kommun som har skrivit under Genèvekonventionen. Det är inte heller Malmö kommun som har undertecknat den ena eller den andra lagstiftningen. Av den anledningen är det självklart att det är hela landets ansvar att människor som söker en fristad i Sverige får möjligheten att stanna och få ett värdigt mottagande.

De kommande åren kommer kampen att fortsätta. Dragkampen fortsätter, den mörka sidan mot den ljusa. En sak vet vi, och det är att rörelsen är med oss.

I detta anförande instämde Ulla Hoffmann (v).

Anf. 110 TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik:

Fru talman! Kalle Larsson brukar vara lite slängig med att jag inte tar repliker på honom trots att han riktar slängar mot mitt parti. Därför hade jag tänkt ta tillfället i akt och ta replik och ställa ett par frågor.

Om man bortser från den *Star Wars*-inspirerade retoriken om diverse sidor slår det mig att den historieskrivning som Kalle Larsson levererade nyss kring hur den nya instans- och processordningen togs fram inte är korrekt.

Det var ju så att det var de borgerliga partierna, visserligen tillsammans med Miljöpartiet och Vänstern men icke desto mindre, som åstadkom den förändring som vi nu i nästan varje debatt prisar som någonting positivt. Jag tycker att Kalle Larsson skulle kunna ge det erkännandet i stället för att bara göra den här uppdelningen.

Sedan har jag en fråga, som jag berörde i mitt anförande, och det är om Vänsterpartiets inställning till arbetskraftsinvandring. Det fick vi inte höra någonting om i Kalle Larssons annars mycket uttömmande beskrivning. Var står Vänsterpartiet i den här frågan? Vilken slutsats kommer man att landa i?

Vi vet att det finns en kommitté som sitter och arbetar med de här frågorna, men jag tycker att det är ganska rimligt att ställa frågan till Kalle Larsson: Vad har ni för uppfattning när det gäller människors möjligheter att få komma hit, arbeta och göra rätt för sig? Vad säger ni om de borgerliga förslagen som ligger i reservationerna här och som vi är eniga kring? Ni har ju ingenting som är gemensamt i de här frågorna från den vänsterkartell som regerar det här landet för närvarande.

Anf. 111 KALLE LARSSON (v) replik:

Fru talman! Jag uppskattar att Tobias Billström tar replik. Det gör att jag kan krossa en av mina egna fördomar, att skälet till att Tobias Billström alltid sitter still när jag talar är att han inte har något särskilt att fråga om. Men det har han uppenbarligen, och nu väljer han att också göra det.

Jag är ledsen om jag fann ett fungerande sätt att beskriva motsättningen som Tobias Billström inte delar. När det gäller den nya instans- och processordningen tror jag att Tobias Billström ska gå ytterligare några år tillbaka i tiden för att se hur historien egentligen såg ut.

Det första initiativet kom 1996 med en debattartikel på DN Debatt. Därefter fanns det en utredning som lämnade sitt betänkande 1999 som handlade om en ny instans- och processordning i utlänningsärenden. Då vidtog – jag följde med spänning de debatterna – en förändring i partiernas ställningstaganden. Ett efter ett anslöt sig partierna. Några av oss var överens från början. Jag ska inte ensam ta äran av detta.

Det parti som sist, före Socialdemokraterna, anslöt sig till positionen att Utlänningsnämnden borde läggas ned var Moderaterna. Ulla Hoffmann, här i kammaren i dag, och Gustav von Essen, tidigare moderat riksdagsman, hade ett stort antal debatter där den här frågan blev huvudfrågan. Gustaf von Essen försvarade för Moderaternas räkning väldigt länge ställningstagandet att man inte skulle lägga ned Utlänningsnämnden, men sedan valde man ändå att göra det. Det är riktigt: Ni ska ha en eloge för att ni anslöt er till den uppfattningen. Det dröjde lite för länge.

Jag gav Miljöpartiet och Vänsterpartiet en eloge för att ha genomfört det, och det berodde nog på att vi satte en press under budgetförhandlingarna som gjorde att det gick snabbare än vad det annars skulle ha gjort.

Frågan om arbetskraftsinvandring: Ja, vi lade motioner i den här riksdagen före de flesta andra partier om behovet av att se över möjligheterna för arbetskraftsinvandring. Vi är långtifrån motståndare till detta, som ibland antyds. Tvärtom ser vi att det kan finnas ett sådant behov. Men det ska alltid vara med samma rättigheter och samma möjligheter som de har som är födda i landet. Jag ska utveckla detta i min andra replik.

Anf. 112 TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik:

Fru talman! Det ser vi fram emot. Jag tycker att det här är en väldigt viktig fråga, där det är angeläget för kammaren och för svenska folket att få reda på var Vänsterpartiet kommer att landa.

Om historieskrivningen kan man naturligtvis alltid ha diskussioner. Vad jag vände mig emot var snarast det totala avvisandet av att de borgerliga partierna skulle ha haft någon del i detta. Man kan alltid diskutera i vilken ordning vi kom in. Jag konstaterar icke desto mindre att våra två representanter i utredningen om den nya instans- och processordningen, Sten Tolgfors och Hillevi Engström, var väldigt klara i sina ställningstaganden och presenterade vårt ställningstagande till förmån för i stort sett hela den modell som sedan blev proposition och sedermera beslut och lagstiftning i denna kammare.

Huruvida det har funnits diskussioner internt i budgetarbetet må vara en sak, men det är ett faktum att utan de borgerliga partiernas gemensamma uppslutning här i kammaren hade det inte blivit någon ny instans- och processordning.

Jag ska avslutningsvis bara förtydliga lite kring arbetskraftsinvandringen. Vad jag framför allt söker efter är Vänsterpartiets uppfattning när det gäller synen på uppehållstillstånd, det vill säga möjligheter för människor att komma hit, ”scouta runt”, om man vill använda det uttrycket, och försöka hitta en arbetsgivare. Jag tycker också att Kalle Larsson borde tala om var partiet kommer att landa när det gäller principerna, den nuvarande ordningen, där fackföreningarna och länsarbetsnämnderna har ett oproportionellt stort inflytande över möjligheterna för enskilda arbetsgivare att leta upp människor som vill komma hit och arbeta och göra rätt för sig. På de två punkterna tycker jag att det vore angeläget med klargöranden.

Anf. 113 KALLE LARSSON (v) replik:

Fru talman! Sten Tolgfors och Hillevi Engström i all ära, men diskussionen om Utlänningsnämnden startade ju långt före det – därav min historieskrivning.

Tobias Billström säger att man alltid kan diskutera i vilken ordning partierna kom in. Det kan man säkert. Man kan också ta reda på hur det var, och det finns väl beskrivet i kammarens protokoll hur partierna ställde sig.

Jag ska ge alla en eloge, samtliga partier, inklusive socialdemokrater och moderater, för att ni nu gemensamt, som jag sade i mitt anförande, står bakom en reform som jag tror kommer att öka rättssäkerheten och öppenheten. Detta är liksom redan sagt. Men man kan väl säga så här för att inte gå för långt: Tobias Billströms parti har inte direkt varit den främsta tillskyndaren av att genomföra den här reformen, utan det tog rätt lång tid. Att vi nu har kommit fram är utmärkt.

När det gäller arbetskraftsinvandringen efterfrågar Tobias Billström våra ställningstaganden. De finns också att ta del av. Vi har alltså sagt att man ska utreda frågan om arbetskraftsinvandring för att se hur möjligheterna ska kunna formuleras. Skälet till att göra det är att det inte är alldeles enkla frågor, om man inte har bakomliggande syften, att i allmänhet öppna den svenska arbetsmarknaden för lägre löner och sämre villkor för människor från andra länder.

Har man den bakomliggande agendan är det enkelt att säga: Låt oss öppna för arbetskraftsinvandring. Har man tvärtom uppfattningen att det ska ske med samma regler och med samma möjligheter som för dem som sedan generationer är födda i Sverige är frågan mer komplicerad att organisera. Därför finns det en utredning.

Jag är inte tillskyndare av utredningar i allmänhet, men i komplicerade frågor kan de vara bra.

Jag hörde Kristdemokraternas företrädare tidigare presentera en modell som ett av de borgerliga alternativen. Den handlade om att man ska ha tillfälligt tillstånd i ett år. Om man har kvar sitt arbete kan det därefter förlängas. Om man förlorar det har man tre månader på sig att söka ett nytt arbete. Det är den typen av modell som sätter press på arbetstagaren att vara tyst på arbetsplatsen och vara återhållsam med lönekraven. Den

här frågan behöver utredas ordentligt för att vi ska komma fram till ett system som fungerar och ger lika rättigheter.

Prot. 2005/06:125
17 maj

Anf. 114 BIRGITTA CARLSSON (c):

Fru talman! Det finns några debatter som återkommer oftare än andra. Debatter om migration och asylpolitik återkommer några gånger per år. Den här gången är det med anledning av regeringens skrivelse.

Detta är ett politikområde där vi i Centerpartiet inte uppskattar regeringens förda politik. Det kan man se tydligt när man läser betänkandet där det finns inte mindre än 64 reservationer. Centerpartiet står bakom många av dem.

Jag ska vara ärlig och säga att det under de senaste åren har vidtagits åtgärder som vi känner stor tillfredsställelse med. Som några har nämnt tidigare är det den tillfälliga asyllagen. Jag menar att påskuppropet, som de samlade kyrkorna stod bakom, har haft viss betydelse. Det var också samarbetspartierna som lyckades få med sig regeringen. Det var inte utan motstånd. Vi kan också känna stor tillfredsställelse med att ha kommit så långt när det gäller migrationsdomstolar.

Jag tror också att den tillfälliga asyllagen har varit bra för många barnfamiljer, även om alltför många inte har fått glädje av den ännu.

Den svenska migrationspolitiken måste bygga på en öppen, human och generös flyktingpolitik. Det är inte minst viktigt med tanke på alla dem som på grund av förföljelse kommer till vårt land för att bygga en ny framtid här och vars högsta önskan är att skaffa sig ett arbete och bli självförsörjande.

I dagens globaliserade ekonomi är människors rörlighet både naturlig och nödvändig. Utgångspunkten måste vara tron på det universella och okränkbara i de grundläggande mänskliga fri- och rättigheterna samt tron på den enskilda människans kraft, vilja, förmåga och skyldighet att ta ansvar.

Fru talman! Jag vill så här i början av mitt anförande yrka bifall till reservation nr 4 som handlar om barnets bästa och till reservation nr 19.

Jag har vid många olika tillfällen träffat barn som kommit till vårt land med förhoppningen att de nu ska få leva ett liv i fred och frihet. Därför har jag valt att i mitt anförande den här gången mest fokusera på barnen.

Många barn som kommit till Sverige från andra länder får illa i dag. Det handlar om barn som kommit hit ensamma, så kallade gömda barn och barn som kommit hit med sin familj. Enligt utlänningslagen ska hänsyn tas till portalparagrafen om barnens bästa med hänvisning till barnkonventionen. Med stor besvikelse kan vi se hur liten betydelse portalparagrafen har i svensk asylpolitik. I förarbetena till lagen anförts att kravet om barnens bästa inte är absolut, exempelvis kan hänsyn till samhällets intresse att reglera invandringen väga tyngre, vilket kan medföra att åtgärder vidtas som inte är förenliga med barnens bästa.

Vi kan gång på gång konstatera att hänsyn till barnens bästa inte tas i tillräckligt hög grad. Ansökningar om uppehållstillstånd från barn som varit utsatta för allvarliga övergrepp har vid ett flertal tillfällen avslagits med motiveringen att det inte rört sig om systematisk förföljelse. Barn splittras från någon av sina föräldrar genom att de avvisas till olika länder. Detta är naturligtvis oacceptabelt.

*Migration och
asylpolitik*

I den nya utlänningslagen finns en skrivning om att i fall som rör ett barn ska särskilt beaktas vad hänsynen till barnens hälsa och utveckling samt barnens bästa i övrigt kräver. Det är 1 kap 10 § nya utlänningslagen. Vi i Centerpartiet vill betona vikten av att denna skrivning verkligen efterlevs.

Barnens bästa måste beaktas i asylprocessen. Vi anser att hänsyn till barnens bästa som regel måste gå före samhällets intresse av att reglera invandringen, särskilt i de fall där det är uppenbart att barn varit utsatta för allvarliga övergrepp eller bevitnat övergrepp och därför har behov av hjälp att bearbeta de avskräckande händelser som de själva upplevt.

Det finns alltför många asylutredningar där barnen i familjer inte har hörts. Jag vet att det finns bra skrivningar om detta i det här betänkandet. Naturligtvis ska man inte tvinga barn att höras i asylprocessen men man ska heller inte utgå ifrån att barn inte har eventuella asylskäl bara för att de kommer hit i sällskap med sin familj. Barn ska alltid ha rätt att höras om sina egna asylskäl.

Fru talman! Det senaste året har den tragiska företeelsen apatiska barn eller depressivt devitaliserade barn haft en stark ökning i vårt land. Jag vet att många av de barnen har fått en annan behandling i den senaste tillfälliga asyllagen. Vi lyssnade till ett seminarium förra veckan som Vänsterpartiet och Miljöpartiet hade ordnat. Det var olika forskare som har arbetat med den här problematiken som medverkade. Förhoppningsvis ska kunskapen om detta fenomen göra att man kan arbeta förebyggande med barn som kan finnas i riskzonen för att drabbas av detta svåra tillstånd. Men ännu är kunskapen kring de här barnens sjukdomstillstånd för låg. För att kunna sätta in rätt åtgärder för de här barnen måste det satsas mer på forskning inom detta område.

Andra åtgärder som kan bidra till att fler barn inte hamnar i ett apatiskt tillstånd är att barn som är i riskzonen för att bli apatiska måste få snabbutredningar och rättmätig vård. Psykologisk expertis bör sättas in i ett tidigt skede i asylutredningarna. Redan vid den första frivilliga hälsokontrollen bör en barnpsykolog finnas till hands.

Sjukvården bör utveckla former för att kontinuerligt informera Migrationsverket om de apatiska barnens situation så att problemet uppmärksammas i god tid före en eventuell avvisning. Dessutom är det helt fel att myndigheter delar på asylsökande familjer med hänsyn till risken för att utsatta barn drabbas av psykisk ohälsa.

Barns hälsoskäl måste särskilt beaktas vid beslut om uppehållstillstånd. Centerpartiet vill att barn ska beviljas uppehållstillstånd när det förekommer särskilt ömmande omständigheter. När det förekommer barn i asylprocessen, oavsett om det är barn i en familj eller ensamkommande barn, är det särskilt viktigt att det framgår att barnens asylskäl inte behöver vara lika starka som de vuxnas.

Fru talman! Varje år kommer ett stort antal barn och ungdomar utan sina familjer från olika delar av världen till Sverige. Sedan 1989 har 8 000 barn och ungdomar ansökt om uppehållstillstånd i Sverige. Ungefär hälften av dem har kommit med eller till släktingar, vänner till familjen eller andra vuxna i Sverige. Andra har kommit utan att någon vuxen tagit emot dem i det nya landet.

De ensamkommande barnen har en särskilt utsatt situation och kräver mycket uppmärksamhet, trygghet och omvårdnad. Därför är det särskilt

viktigt att ensamkommande barn snabbt placeras hos vårdnadshavare i kommunen snarare än att de tvingas vistas länge på flyktingförläggningar. Kommunerna är bäst lämpade att ha ansvar för mottagandet av de ensamkommande barnen.

Den senaste tiden har vi kunnat läsa om hur ensamkommande barn söker asyl i Sverige för att sedan försvinna spårlöst. De kommer främst från Kina. Förra året kom 104 kinesiska barn till Sverige via Arlanda. Av dem är 97 barn försvunna. Ingen vet riktigt vad som har hänt med dessa barn, men risken är stor att de utnyttjas som illegal arbetskraft eller i prostitution någonstans i Europa. Sådant får inte ske i Sverige. Vi måste ta hand om de barn som kommer hit och förhindra utnyttjande och människohandel.

Fru talman! Det är naturligtvis viktigt att alla människor som kommer till Sverige behandlas värdigt när det gäller hur de mottas både under utredningen och under väntetiden här i Sverige. Ett av de viktigaste sätten att behandla människor värdigt är att låta människor arbeta och att uppmuntra till arbete.

Så är det inte i dag. Den asylprocess vi nu har präglas av passivitet och långa väntetider. Tyvärr resulterar detta i många deprimerade människor som har tappat tron på all framtid. Så kan vi inte ha det.

Därför är det viktigt att asylsökande får och uppmuntras till arbete så snart som möjligt efter det att de har anlänt till Sverige. Oavsett om den sökande får asyl eller inte är det oerhört centralt att väntetiden är så värdefull som den kan bli. Det måste bli enklare för asylsökande att arbeta samtidigt som handläggningstiderna måste bli kortare utan att rättssäkerheten i utredningen minskas. När människor arbetar ökar självförtroendet och man mår mycket bättre både till kropp och själ.

Barnen mår också bättre om mamma och pappa mår bra. Ett jobb betyder så mycket. Därför vill jag uppmuntra till samarbete mellan Migrationsverket, arbetsförmedlingen, kommunerna och inte minst näringslivet för att de ska göra insatser för att asylsökande ska kunna arbeta under den tid de väntar på asyl eller fram till eventuellt avvisningsdatum. Oavsett om man ska stanna i Sverige eller åka tillbaka till sitt hemland är arbetslivserfarenheten värdefull.

Många asylsökande kommer i dag till storstäderna och stannar där under väntetiden. Det är inget fel i det, men det är problematiskt när det gäller möjligheter till jobb och bostäder. Därför vill vi i Centerpartiet uppmuntra till bättre information till de asylsökande om var i Sverige det finns arbete och bostäder för att motverka passivt bidragsberoende och i stället öka insatserna för arbete och en bra boendemiljö.

Undersökningar visar att många asylsökande skulle ha valt en annan bostadsort om de hade fått bättre information om var det finns arbete. Det borde vi bli mycket bättre på i Sverige.

Fru talman! I dag är asylvägen i princip den enda vägen för människor utanför EU- och EES-området att komma in i Sverige. Det innebär att asylsystemet belastas mycket hårt. Många som verkligen har asylskäl tas inte på allvar på grund av detta. Många vill komma till Sverige för att arbeta eller kanske för att starta företag. Det behöver Sverige. Vi behöver inte bara fler som kan arbeta här – inte minst i framtiden när befolkningen åldras – utan också fler människor som kommer hit med visioner och idéer och som kan starta nya och växande företag.

Därför vill vi i Centerpartiet att människor utanför EU och EES ska få komma hit och under tre månader söka arbete. Under denna tid ska krav ställas på självförsörjning och eget ansvar för boende. Men det ställer också höga krav på oss i Sverige när det gäller att skapa ett bra företagsklimat så att fler jobb skapas. Vi måste även göra insatser så att människor kommer in på arbetsmarknaden. Om vi ser positivt på människor som kommer hit och underlättar för dem att arbeta kan diskrimineringen av människor med utländsk bakgrund minska eftersom invandrare då kan förknippas med något positivt och inte som i dag med omhändertagande-problem. Vi måste se människor, oavsett bakgrund, som resurser med mycket att ge.

Anf. 115 GUSTAV FRIDOLIN (mp):

Fru talman! Allt började för 13 år sedan. Jag var då fyra år gammal, och fram till dess var jag ett lyckligt barn. I mitt hemland började krig. Jag blev i stället flyktingbarn under åtta år. Till slut kom jag till Sverige, och jag har nu varit här i fyra år. Min familj fick inte uppehållstillstånd när vi sökte asyl, och vi stannade illegalt i Sverige, som det heter.

En tidig morgon när vi fortfarande låg och sov i ett hus som vi gömde oss i för tillfället kom polisen. De slog på fönstren och dörrarna, och vi vågade inte öppna. Till slut kom de in genom ett fönster på andra våningen. Vi var alla jätterädda. Mamma kramade om mig och sa att jag inte skulle vara så rädd och att de inte kommer att behandla oss illa.

Mamma hade fel. Den första polisen som kom in hade en pistol i handen som hon riktade mot mig och mamma. Mamma fick panikångest och ramlade ned för trapporna till första våningen. Jag sprang efter för att hjälpa henne, men hon hade redan låst in sig på toaletten. Hon tog en massa sömntabletter för hon ville ta sitt liv.

Några minuter senare var huset fullt av polismän. Mamma svimmade. Vi ville komma fram till henne men det fick vi inte för polisen även om vi kunde förlora henne för alltid. Efter ett tag körde de oss andra bort till polisstationen. De sade till oss att några poliser stannade med mamma och väntade på ambulansen som skulle köra henne till sjukhuset. På kvällen sade polismän till oss att vi skulle sova över på ett hotell därför att mamma var tvungen att stanna på intensivavdelningen på ett sjukhus i en annan stad.

Fru talman! Jag tycker inte om när människor säger att vi inte kan göra någonting åt krig, orättvisor och förföljelse i världen. Det är klart vi kan! Vi kan och vi ska göra mycket när det gäller bistånd, skuldavskrivningar och aktivt engagemang för att göra världen mer rättvis. Men det är ett hårt arbete. Jag är nog böjd att säga att det kommer att ta sin tid att göra världen rättvis. Så länge världen är så orättvis som den är i dag och så länge människor betar sig på det sätt som de gör mot varandra i dag, så länge diskrimineringen upprätthålls och orättvisorna och krigen fortsätter så kommer människor att tvingas fly.

Då har vi ett val: att hjälpa dem som flyr, ta hand om dem på ett bra sätt och öppna våra armar eller att inte göra det. Det valet är ganska enkelt för oss i Miljöpartiet; vi väljer att hjälpa dem.

Den historia jag läste upp kommer från Adela, som nu är 17 år. Den finns i konvolutet till en cd-skiva som heter *För dom vi skickar tillbaks*. Den cd-skivan var en del av den kampanj som drevs för att få en allmän amnesti för flyktingar som väntat länge eller tvingats gömma sig i vårt land. Den kampanjen, tillsammans med många riksdagsledamöters arbete och tillsammans med våra ansträngningar – vi i Miljöpartiet och Vänsterpartiet – i budgetarbetet ledde till att Sverige slutligen fick en tillfällig lagstiftning som gjorde det möjligt för många människor att få en ny prövning. Många av dem har nu också fått ett besked, om än med armbågen, att de är välkomna till Sverige. Det är jag glad och stolt för.

Dessutom har vårt gemensamma arbete i kammaren, våra ansträngningar i budgetarbetet och tillkännagivanden från riksdagen lett till att Utlänningsnämnden äntligen har lagts ned. Överprövningar av asylärenden börjar nu att ske i tre länsrätter och en kammarrätt. Förhandlingarna kommer i de allra flesta fall att ske muntligt. Alla handlingar som ligger till grund för beslutet kommer att vara tillgängliga för båda parter. Det här är också en seger för flyktingarna, men framför allt för rättssäkerheten. Det är också en seger för alla oss som har kämpat för flyktingars rätt till humanism och för ett öppnare Sverige.

Prövning enligt den tillfälliga lag som vi i amnestirörelsen tvingade igenom håller nu på att avslutas. Lagen har i vissa fall tolkats onödigt strikt; alltför få ensamma ser ut att ha fått en rättvis prövning. Men nära 90 % av barnfamiljerna och de som på grund av situationen i hemlandet inte har kunnat sändas tillbaka har nu fått en chans att stanna och få trygghet i Sverige.

Till alla dem säger vi: Välkomna! Vi vill ha er här! Ni behövs här. Vi hoppas att den misshandel som ni har blivit utsatta för under era första år i Sverige med en utdragen asylprövning och avslag och ett liv som gömda utan tillgång till vård, skola och omsorg inte har satt djupare spår än att ni kan se att det finns de av oss som hela tiden har kämpat för era rättigheter.

Den här kampen, fru talman, är inte över. Den tillfälliga lagen och nedläggningen av Utlänningsnämnden markerar en nystart för svensk flyktingpolitik. Under lång tid har de enda förslag som presenterats för riksdagen handlat om att göra svensk asylprövning hårdare, att göra det svårare för människor att få en fristad här och att inskränka asylrätten. Socialdemokrater och moderater, oftast, har utgjort en järnaxel som har stängt ute våra andra partier från påverkan och sakta men säkert har byggt upp en mur runt vårt land och vår världsdel.

Flyktingrörelsens engagemang, kyrkornas påskupprop, fackförbundens arbete och Miljöpartiets och Vänsterpartiets påtryckningar i budgetarbetet har nu lyckats förändra detta. Vi vill därför, fru talman, att 2006 ska gå till historien som det år då Sverige vände blad i flyktingpolitiken.

Nedläggningen av Utlänningsnämnden och den tillfälliga lagen har varit bra, men det är långtifrån tillräckligt. Det behövs en mer aktiv och mottagande politik och en bättre politik för dem som även fortsättningsvis kommer att tvingas leva gömda i vår världsdel och vårt land. Detta tar vi upp i en reservation till betänkandet som bär numret 60 och som jag härmed yrkar bifall till.

Men det behövs också en del andra saker. Låt mig ta upp fem punkter.

För det första gäller det en ny förstainstans. Inte bara Utlänningsnämnden är i behov av att läggas ned. Skandalerna inom Migrationsverket visar på ett stort behov av en ny förstainstans i prövningen för den som kommer till Sverige. En sådan myndighet, som bara tar hand om den asylsökandes prövning, bör inrättas under nästa mandatperiod.

Omhändertagandet, mottagandet och stödet till den asylsökande kan delegeras ut till kommuner och folkrörelser. Integrationsverket bör vara huvudman för den verksamheten. Den som ser en kränkning inom prövningen eller mottagandet ska kunna göra en anmälan i likhet med hur lex Sara fungerar inom äldreomsorgen. Dessutom behöver reglerna för vem som utser ombud för en asylsökande vid asylprövningen ändras. Detta tas i betänkandet upp i reservation 46. Det är inte rimligt att den som är motpart i överinstansen också utser ombudet för den enskilde asylsökanden.

För det andra behöver lagarna fortfarande förändras. Den nya utlänningslag som gått igenom har varit ett bra steg framåt, men fortfarande kan justeringar göras. Viktigt för oss är till exempel att barnkonventionen görs till svensk lag. Barnets bästa ska alltid sättas i främsta rummet. Ändå har vi sett exempel på att sjuka eller funktionsförhindrade barn eller andra barn utvisas till länder där deras möjligheter till trygghet, vård och framtid varit små. Genom att göra barnkonventionen till svensk lag och därmed direkt tillämplig i de nya migrationsdomstolarna och i andra domstolar kan vi få ett slut på det.

För det tredje ska ingen behöva vänta mer än ett år på slutligt beslut. För att asylprocessen inte ska bli onödigt lång krävs det att staten tar ansvar för att de tidsgränser som satts upp också följs. Den som väntat längre än ett år på slutligt besked ska automatiskt kunna få permanent uppehållstillstånd om den på ett positivt sätt varit engagerad i asylprocessen på det sätt som faktiskt kan krävas.

För det fjärde gäller det att öppna upp för arbetskraftsinvandring. Under nästa mandatperiod är utredningen om arbetskraftsinvandring klar. Vi vill snabbt sjösätta regelverket och öppna upp Sverige för att den som vill ska komma hit och börja arbeta.

Återvändandeklausulen för utländska studenter bör tas bort så att studenter från andra länder som tagit ut examen i Sverige automatiskt ska erbjudas möjlighet att stanna kvar och arbeta här.

I samband med den reformen bör de människor som befinner sig i Sverige som immigranter utan legal status, så kallade papperslösa arbetare, erbjudas amnesti. Det är inte acceptabelt att en marknad av människor som stämplats som "illegala" växer fram i ett välfärdsland som Sverige.

Frågan om arbetskraftsinvandring tas förutom under punkten om papperslösa immigranter upp under punkt 4 i betänkandet om ökade möjligheter till arbetskraftsinvandring. Under denna punkt kommer vi i Miljöpartiet i avvaktan på den utredning som är tillsatt att lägga ned våra röster.

Den andra punkten där arbetskraftsinvandring tas upp och berörs är punkt 36 om asylsökande och rätten till arbete. Här finns det en reservation från Vänsterpartiet och Miljöpartiet där den politik klargörs som vi i

första hand vill driva. Om den reservationen inte kommer till omröstning eller om den vid en sådan omröstning inte vinner bifall i kammaren kommer möjligen reservation 51 att stå mot utskottsmajoritetens text. Jag kan i detta läge se det som ganska svårförklarligt att det skulle behövas ett nytt tillkännagivande. Samtidigt har vi svårt att stödja utskottsmajoritetens text och skulle vid en sådan omröstning rimligen få stödja reservation 51.

För det femte handlar det om att riva EU:s murar. EU:s flyktingpolitik har med transportörsansvar och en princip om att asylansökan prövas i bara ett EU-land successivt kommit att bli allt hårdare. I dag saknas i princip legala vägar att ta sig till EU. De modiga vitryssar som protesterat mot diktaturen har få möjligheter att ta sig till Europas demokratier om de tvingas fly från Lukasjenkos regim.

Vi vill under nästa mandatperiod motverka att EU får en gemensam flyktingpolitik och i stället verka för att legala vägar öppnas till unionen och att Sverige ensidigt börjar pröva så kallade Dublinfall. Detta tas i betänkandet upp under den punkt som gäller frågor rörande Dublinavtalet. I en sista omröstning där kommer Miljöpartiet likt Vänsterpartiet att tvingas avstå från att rösta.

Avslutningsvis, herr talman: Den gröna rörelsen kämpar internationellt för att värna asylrätten, för en human flyktingpolitik och för öppna gränser. Miljöpartiet driver det arbetet i Sverige tillsammans med den breda flyktingrörelsen, tillsammans med kyrkor och med judiska och muslimska samfund samt tillsammans med fackförbund och många andra. Vi strävar efter att efter valet ingå i en regering. Men ingen i vårt parti är beredd att acceptera att gröna ministrar medverkar i en flyktingpolitik som stänger ute flyende och förföljda människor.

I dag fördöms svensk flyktingpolitik också internationellt. FN:s tortyrkommitté har flera gånger fällt Sverige för att ha avvisat människor till tortyr, och Europadomstolen stoppar allt oftare avvisningar från Sverige. Dagens reformer måste bli de första i en serie av reformer för en humanare politik, en politik som inte sänder tillbaka sjuka barn eller vägrar förföljda homosexuella uppehållstillstånd.

Anf. 116 KALLE LARSSON (v) replik:

Herr talman! Precis innan jag reste mig för att begära replik övervägde jag att instämma i Gustav Fridolins anförande. I stor utsträckning är det ett anförande som det för mig som vänsterpartist är enkelt att instämma i. Vi har ju i många år gemensamt arbetat för en rättssäkrare och bättre asylpolitik, och jag hoppas att vi kommer att kunna fortsätta att arbeta på det viset. Vi har också åstadkommit goda resultat. Jag vill ge Miljöpartiet en stor eloge för det arbete man uträttat i detta sammanhang.

Jag blir ändå lite fundersam och vill därför ta chansen att fråga Gustav Fridolin vad som avses med eventuellt stöd till reservation 51 om asylsökande och rätten till arbete. Där har Miljöpartiet och Vänsterpartiet en gemensam reservation som vi står bakom. Men det jag hörde Gustav Fridolin säga var att man övervägde att ställa sig bakom den borgerliga reservationen om vår gemensamma reservation faller.

Det är inte, som man vid en första anblick kan tro, en allmänt positiv reservation när det gäller asylsökandes rätt att arbeta. Det hade varit en sak, och det är ungefär vad vi skriver och också det som vi i budgetför-

handlingarna gemensamt har kommit fram till ska gälla. Men här står det någonting annat, nämligen att en asylsökande som fått avslag på sin asylansökan och som har ett arbete som han eller hon kan försörja sig på ska kunna få ett tidsbegränsat uppehållstillstånd utan att behöva åka tillbaka till hemlandet för att därifrån söka uppehållstillstånd.

Vad betyder då detta? Jo, herr talman, det betyder att det blir arbetsgivaren som får möjligheten att bestämma om en person ska stanna i Sverige eller inte. Konsekvensen av förslaget – om det nu ska uppfattas som ett skarpt förslag här i kammaren – är ju att man sätter en oerhörd press på den människa som befinner sig som arbetssökande i Sverige att godta lägre löner och sämre villkor därför att det är förutsättningen för att få stanna i landet.

Om avsikten från Miljöpartiets sida är att sätta lite fart på utredningen om arbetskraftsinvandring är det önskvärt och lovvärt. Men jag tror att man ska fundera en omgång till över vilka formuleringar reservationen i fråga innehåller och över vad som ligger bakom att de borgerliga partierna vill att den ska röstas fram.

Anf. 117 GUSTAV FRIDOLIN (mp) replik:

Herr talman! Elogen returneras till Kalle Larsson!

Mycket på grund av Miljöpartiets och andras ansträngningar i denna kammare tittar en utredning på reglerna för arbetskraftsinvandringen. Ingången är att möjligheterna till arbetskraftsinvandring till Sverige ska ökas, att det ska vara lättare att komma till Sverige från andra länder än EES-länderna och arbeta här. Den utredningen var vi tillskyndare av. Vi är fortfarande tillskyndare av att den blir färdig ganska snart.

En linje som vi driver i den här utredningen är att den person som fått avslag på sin asylansökan men som har ett arbete i Sverige inte ska behöva åka tillbaka till det land han eller hon ursprungligen kom från för att där söka arbets- och uppehållstillstånd. Den processen ska kunna skötas i Sverige. Det står också i den borgerliga reservationen. Hamnar vi i läget att vi ska välja mellan utskottsmajoritetens text och den reservationen kan vi välja att stödja reservationen – och kommer att göra det.

Jag har markerat att jag kan tycka att ett tillkännagivande i det här läget är ganska ointressant därför att tillkännagivandet kommer av regeringen direkt att hänvisas till sittande utredning. Men om vi har att välja mellan en utskottstext som säger att den politik vi för i utredningen inte är speciellt bra och en reservation som säger att den politik som vi för i utredningen är bra, väljer vi givetvis det senare alternativet.

Anf. 118 KALLE LARSSON (v) replik:

Herr talman! Nu har vi varit trevliga mot varandra, och det är bra. Men jag uppfattar att Gustav Fridolin anser att det som den här reservationen innehåller är ett tillkännagivande till regeringen. Det är klart att det i någon mening är så – man talar om vad som gäller. Men jag uppfattar också att Gustav Fridolin egentligen anser att frågan bör så att säga läggas som en del av Arbetskraftsinvandringskommitténs arbete.

Men är det verkligen nödvändigt att göra det en gång till? Den frågan ligger ju där redan. Även Miljöpartiet är ju representerat i den kommittén.

Problemet med det här är inte att en gång till säga samma sak som förut, för det kan man väl i och för sig tycka att man ska göra, utan det är att riksdagen, om man fattar beslut om den här reservationen, kan anses lägga särskild vikt vid just det här ställningstagandet innan kommittén egentligen har lämnat något besked. Det är lite knepigt att veta hur man ska uppfatta det förslag till beslut som den borgerliga reservationen egentligen innebär.

För de borgerliga partierna tror jag att frågan är klar. De anser nog att det är så här det ska vara. De har bakomliggande argumentation för detta som handlar om att det nog i alla fall inte är något stort problem att en arbetstagare sätts under press från en arbetsgivare att acceptera sämre villkor och löner. Jag trodde inte och tror fortfarande inte att det är den uppfattningen som Miljöpartiet har. Men finns det inte en uppenbar risk här att man än en gång i ett riksdagsbeslut nu slår fast att den ordning som utredningen kommer fram till också ska vara gällande? Vore det inte bättre att följa den linje som Vänsterpartiet har? Det är inte konstigt att jag anser det. Men det vore också politiskt, tror jag, rätt så klokt, därför att det skulle betyda att man med full kraft kan driva detta i utredningen men då också lägga fram all argumentation och bakgrundsinformation och få på plats hela systemet innan man föregriper det med att tala om vad riksdagen tycker i den här frågan. Se det som en uppmaning, se det som en vädjan, se det som en förhoppning! Om den inte verkställs får vi väl ta den debatten. Det har vi i och för sig inga stora problem med. Det är inte en utmaning utan bara ett konstaterande att då har vi en ganska viktig debatt som nu är inledd.

Anf. 119 GUSTAV FRIDOLIN (mp) replik:

Herr talman! Vi har många viktiga debatter, och de flesta av dem som gäller arbetskraftsinvandringen förs just i den utredning som är tillsatt för att titta på arbetskraftsinvandringen. Det är ganska självklart så. Men nu är det så att vi kan hamna i en situation i kammaren vid voteringen i morgon där vi ska rösta för en utskottsmajoritetstext med meningar som säger till exempel att kravet på ansökan för inresa till Sverige är en del av den reglerade invandringen som enligt utskottet bör upprätthållas även fortsättningsvis. Vad är det om inte ett föregripande av vad utredningen ska komma fram till? Eller så ska vi rösta för en utskottsmajoritetstext som säger någonting som Miljöpartiet driver i utredningen.

Jag understryker ytterligare en gång att jag har svårt att se nödvändigheten av tillkännagivanden till en sittande utredning. Konsekvensen med ett tillkännagivande blir givetvis att regeringen lägger fram det i den sittande utredningen. Men om vi har möjligheten att välja mellan en utskottsmajoritetstext som inte delar den miljöpartistiska uppfattningen eller en reservation som gör det så får vi välja det senare.

Anf. 120 GÖTE WAHLSTRÖM (s):

Herr talman! Jag konstaterar av inläggen och anförandena här i kammaren att det är ett brett politikområde vi diskuterar. Regeringens årligen återkommande migrationsskrivelse till riksdagen behandlar en rad olika frågeställningar inom politikområdet. För den intresserade är den ett bra uppslagsverk för att förstå den komplexitet som föreligger inom området. När vi i dag behandlar skrivelsen här i riksdagen gör vi det genom ett

betänkande från socialförsäkringsutskottet till vilket en rad motioner från allmänna motionstiden fogats samt en motion som inkommit med anledning av skrivelsen.

Jag vill inledningsvis yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet innefattande ett av utskottet enligt framlagt tillkännagivande rörande barntolkar i asylprocessen. Vad gäller de till betänkandet fogade reservationerna vill jag yrka avslag på desamma med hänvisning till betänkandet.

Herr talman! När man gör en analys av regeringens återkommande skrivelser inom migrations- och asylpolitiken för de år som innevarande mandatperiod omfattar, får man en ganska bra bild av de möjligheter och problemställningar som samhällets ställs inför vad gäller människors rörlighet i världen.

I ett globalt perspektiv har vi fått frågan belyst genom den av FN gjorda undersökningen om migrationen i vår omvärld, som leddes av bland annat tidigare migrationsministern Jan O. Karlsson.

Vi har också kunnat se hur antalet flyktingar i världen förändrats genom de beräkningar som UNHCR gjort. Enligt organisationen var siffran för år 2004 den lägsta på 25 år, vilket vi naturligtvis kan glädjas åt.

Den svenska migrations- och flyktingpolitiken är starkt berörd av vad som händer i vår omvärld. Politiken och vår lagstiftning måste kunna förhålla sig till denna situation. Svensk migrations- och flyktingpolitik berör många människor, såväl direkt som indirekt. Det är ett förhållande som vi alla som arbetar med dessa frågor väl känner till. Såväl det politiska systemet som de berörda myndigheterna, kommunerna och frivilligorganisationerna måste finna former för att skapa möjligheter till en bra hantering för mottagande och integration av dem som kommer till vårt land.

Under de tre första åren av innevarande mandatperiod har mer än 150 000 uppehållstillstånd beviljats för människor som kommit till vårt land. Grunden för dessa uppehållstillstånd är såväl skyddsskäl som en ansevärd andel anhöriginvandring, studie- och arbetskraftsinvandring samt genom EES-avtalet.

Utskottet uttalar i betänkandet att migration kan ses som en tillgång för vårt land. Vi ska därför genom en aktiv integrationspolitik verka för möjligheten för dem som får uppehållstillstånd att snabbt finna sina förutsättningar i det svenska samhället.

Herr talman! Vad jag menar med det jag sagt är att Sveriges riksdag och svenska folket har visat på en stor samsyn när det gäller den svenska migrations- och flyktingpolitiken. Regeringens skrivelse visar också på att Sverige genom vårt agerande såväl på hemmaplan som internationellt, också inom EU, har visat på en human och kraftfull hållning inom politikområdet. Sverige ses, trots den ibland hårda retoriken på hemmaplan, som föregångare inom stora delar av politikområdet i internationella kretsar. En viktig del i detta utgörs av att Sverige, till skillnad från många andra länder i världen, inte har något flyktingfientligt parti i parlamentet.

Under föregående år planerades för den, som migrationsminister Barbro Holmberg uttryckte det, kanske största reformen inom politikområdet någonsin i Sverige. En ny lagstiftning, nedläggning av Utlänningsnämnden under 2006 och uppbyggandet av migrationsdomstolar och migrationsöverdomstol utgjorde en kraftfull satsning på ökad rättssäkerhet för

individerna. Härtill ska föras det förändringsarbete som måste till inom första instans hos Migrationsverket för att skapa förutsättningar för ett bra underlag för kommande rättsprövning i ärenden.

Utskottet har på olika sätt kunnat ta del av det stora arbete som föregick införandet av den nya instans- och processordningen. Utskottet får under kommande år ett viktigt arbete med att följa upp rättstillämpningen men också att se hur den nya organisationen praktiskt kan hantera de många gånger svåra avvägningar som migrations- och asylpolitik innebär.

Riksdagen fattade under hösten beslut om en tillfällig lagstiftning, detta som ett led i att ge möjlighet till ny prövning för de personer som erhållit lagakraftvunnet avvisningsbeslut, men som på grund av verkställighetshinder ej lämnat landet.

Ca 30 000 personer har fått eller kommer att få sin sak prövad enligt den tillfälliga lagstiftningen. En stor del av dessa ärenden gäller barnfamiljer, vilka också i stor utsträckning fått positiva besked vad gäller uppehållstillstånd. Och särskilda insatser har gjorts för de barn och familjer som har svåra sjukdomsbilder.

Genom den särskilda lagstiftningen har även personer som tidigare har gömt sig i landet kunnat göra ansökan om prövning av sina verkställighetshinder. För vissa har detta inneburit ny prövning av asylskälen då deras gamla ärende har preskriberats.

Ett stort arbete pågår nu med att finna kommuner som är villiga att ta emot dem som erhållit uppehållstillstånd. Enligt Integrationsverket, som nyligen informerade utskottet, kommer behovet för innevarande år att vara tre gånger större än under år 2005. Jag tvingas konstatera att den öppna hållning som fanns bland många lokalpolitiker under hösten inte följs upp med samma entusiasm när Integrationsverket gör förfrågan om kommunernas möjlighet till mottagande av dem som genom den tillfälliga lagstiftningen fått uppehållstillstånd.

Under gårdagen kunde vi i medierna följa hur exempelvis Täby intagit en reserverad hållning till att ta emot flera människor med invandrarbakgrund, trots påstått goda förutsättningar.

Regeringen har i tilläggsbudget för året anslagit extra medel för att stimulera kommunerna till ökat mottagande, och utskottet kommer noga att följa utvecklingen.

I en rad motioner i denna del lyfts frågeställningar upp vilka var föremål för behandling i samband med framtagandet av den nya lagstiftningen men också processordningen. Det finns skäl att avvakta utfallet av den nya instans- och processordningen, vilket också är utskottets uppfattning.

Herr talman! Frågan om arbetskraftsinvandring har under flera år lyfts fram i riksdagens behandling av migrationspolitiken. Ett skäl har utgjorts av den demografiska utveckling som Sverige står inför och härigenom kommande arbetskraftsbrist. Ett annat skäl är det som utskottet tidigare lyft fram i form av positiva incitament, som en ökad arbetskraftsrörlighet skapar.

I den debatt som förs i Sverige kan det lätt uppstå en konflikt mellan nuvarande arbetslöshet och arbetskraftsinvandring. Redan i dag kan konstateras att det, såväl i Sverige som i många andra länder, finns förhållanden där såväl regionala som yrkesspecifika arbetskraftsbrister kan

förekomma, samtidigt som arbetslöshet kan råda i landet. En ytterligare komplikation i fråga om arbetskraftens rörlighet inom EU utgörs av arbetstagarbegreppet. Utskottet har informerats om det EG-rättsliga arbetstagarbegreppet och insett de konsekvenser som detta kan få för svensk välfärdspolitik. Problematiken lyfts fram i motioner, och utskottet utgår ifrån att Sverige noggrant följer och agerar i frågan.

Riksdagen har, precis som tidigare sagts här, givit regeringen i uppdrag att utreda frågan om arbetskraftsinvandring från länder utanför EU och formerna för densamma. Den parlamentariska kommittén KAKI som nu utreder frågan kommer under hösten att lägga fram sitt betänkande. Utskottet finner därför inte skäl att förekomma denna utredning utan avvaktar kommande remissförfarande och beredning, vilket inte minst var föremål för det förra replikskiftet.

Vad gäller flyktingpolitik i övrigt kan jag liksom utskottet konstatera att Sverige följer gällande konventioner. Sverige är också, som tidigare anförts, mycket aktivt i EU-perspektivet för en human flyktingpolitik byggd på de internationella förpliktelserna. Den aktiva hållningen från svensk sida liksom den stora öppenheten gör att vi också exponeras vad gäller de prövningar som sker från FN:s kommitté mot tortyr. Frågan lyftes upp från utskottets sida i samband med ett besök i Genève för något år sedan. Ett av skälen till de många påtalandena mot Sverige sades av ansvariga utgöras av den öppenhet i hanteringen som finns från svensk sida. Sverige följer noga de ställningstaganden som görs från kommitténs sida och är följsamma gentemot desamma. Utskottet utgår ifrån att regeringen noggrant granskar de fall där kritik har uttalats mot Sverige.

Inom EU fortgår en rad olika processer som berör det migrationspolitiska området. Som jag tidigare uttalat är Sverige starkt pådrivande för en human politik inom området. En rad direktiv är på väg att implementeras i respektive medlemsstaters lagstiftning under året. På vissa områden har Sverige starkt markerat mot förslag om såväl begrepp som ”säkra länder” som höjda avgifter för viseringshandlingar.

Från och med den 31 mars har Sverige en ny utlänningslag och en ny processordning. Prövning av ärenden kommer att ske inom Migrationsverket med överprövning i migrationsdomstol och efter prövningstillstånd i migrationsöverdomstol. Processordningen ställer, som tidigare nämnts, stora krav på de olika instanserna. En rad utbildningsinsatser har gjorts på alla nivåer, vilka ytterligare kommer att kompletteras.

Ett område som särskilt lyfts fram av utskottet är tolkfrågan. Bristen på tolkar har på olika sätt påtalats för utskottets ledamöter. Utskottet konstaterar att en utredning gjorts, och medel till utbildningsinsatser har tagits fram. För att ytterligare se barnperspektivet i asylprocessen vill utskottet lyfta fram behovet av särskilda barntolkar. Utskottet har därför i betänkandet gjort ett tillkännagivande i frågan.

Herr talman! Under den gångna mandatperioden har migration och asylpolitik tagit stort utrymme i utskottets hantering av ett brett arbetsfält. De migrationsskrivelser som regeringen inkommit med till riksdagen visar på de många frågeställningar som politikområdet innehåller. Många gånger handlar frågorna om enskilda människors öden och de missförhållanden som man lämnar bakom sig för ett bättre liv i Sverige. De bilder som framkommer i kontakter med asylsökande eller via medier skapar

hos många en känsla av empati men också frågetecken inför de krafter som skapar oro i världen och människors behov av skydd och trygghet. Sveriges roll i det internationella arbetet för en global stabilitet framkommer genom vårt engagemang via FN eller biståndsbete, men också genom att ge människor skydd i vårt land och genom aktivt arbetande frivilligorganisationer på hemmaplan och ute i världen.

Sverige för en aktiv politik på området. Mina förhoppningar är att Sverige också i framtiden kan skapa den majoritet som finns i denna kammare för en human och aktiv flyktingpolitik med ett starkt internationellt engagemang.

Herr talman! Under debattens gång har det uppkommit ett antal frågeställningar som det finns skäl att belysa lite ytterligare utifrån vad olika partier har framfört. Jag måste naturligtvis först ta upp frågeställningen om allvaret i debatten. Ena stunden och dagen i denna kammare lyfter man från alliansens sida fram det stora problem som man säger finns i att 1 ½ miljon människor står utanför arbetslivet i Sverige. Man pratar om den stora arbetslösheten som ett gigantiskt problem och är så vårdslös i siffrorna att man kan ifrågasätta vilken dagsnotering som ska gälla när partiöverträdarna ställer sig här. Att i samma andetag omedelbart prata om arbetskraftsinvandring och påskynda en process där vi vet att en utredning nu sitter och arbetar gör att man naturligtvis blir lite frågande till processens gång. Man måste ställa sig frågan: Ser inte alliansens partier den problematik som man lyfter fram genom detta agerande?

Jag måste naturligtvis också ställa den fråga som lyfts fram i diskussionen när det gäller frågan om arbetsmarknadsprövning, som också lyfts fram från alliansens sida. Är det inte så att vi har skäl att göra samma bedömning som partierna i denna kammare gjorde i mitten av 60-talet, när man talade om den trepartsöverenskommelse som föreligger när det gäller arbetskraftsinvandring? Den innebär en enskild arbetssökande från ett annat land som kommer till Sverige, en arbetsgivare på plats som är beredd att ta emot och öppna upp sin arbetsplats och samhället, som ska vara berett att ta emot såväl den arbetssökande som de anhöriga som följer med i form av anhöriginvandring – detta för att se helheten och se den lösning som måste till från samhällets sida. Ska det då bara vara arbetsgivaren som ensidigt gör den bedömningen, som vi tidigare varit så överens om är en trepartsöverenskommelse? Arbetsmarknadsprövningen berör ju inte bara länsarbetsnämnden och facken, som ju också har inflytande över det här. Länsarbetsnämnderna har det utifrån att de är statens representant i den debatt som trepartsöverenskommelsen innehåller.

Den enskildes utsatthet blir ju också i det perspektivet ett väldigt starkt incitament för att förändra positionerna på arbetsmarknaden. När jag tittar på den reservation som föreligger där den här frågeställningen lyfts fram så blir jag ytterligare konfunderad, därför att den stämmer inte med de inlägg, den debatt och den diskussion som har förts från allianspartiernas sida i den utredning där jag bland annat sitter som en företrädare för mitt parti i arbetet. Det blir alltså på något sätt en ny diskussion som lyfts fram, därför att argumentationen och de tidsangivelser som nu finns i reservationen stämmer inte överens med partiernas ställningstagande så här långt i en snart sagt färdig utredning.

När det gäller Centerpartiet ställer jag mig också något frågande till vad som lyfts fram när det gäller möjligheterna att komma ut i arbetsli-

vet. Sverige är ett av få länder som ger utrymme för att ge arbetstillståndsanslag för att kunna komma ut i arbetslivet i den mån prövningstiden i ärendet överstiger fyra månader. Vi kan konstatera att väldigt många tillstånd ges men att väldigt få kan utnyttja det, kanske beroende på arbetsmarknadens utseende. Men möjligheterna finns, och det finns också en öppenhet från samhällets sida.

Dessutom konstaterar vi i utredningen om arbetskraftsinvandring att just egenföretagare, som lyftes fram av Birgitta Carlsson, har det väldigt förmånligt i det svenska samhället i förhållande till vår omgivning. Detta var egentligen också en nyhet för den process där vi nu sitter och arbetar.

Jag måste naturligtvis också vända mig till kd, som lyfter fram problematiken med tolkfrågan. Vi ser problematiken i dess helhet. Det var ju en av de frågor som lyftes fram i samband med NIPU-utredningen – den situation vi befann oss i vad gällde behovet av såväl tolkutbildning som tolkar totalt sett. Nu är vi på väg att hitta lösningar, vilket också Sven Brus lyfte fram i debatten. Det behov som föreligger var vi dock ganska överens om när vi satt i utredningen inför de beslut som vi fattade för kanske ett år sedan.

Herr talman! Med dessa ord vill jag än en gång yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.

Anf. 121 ANNE-MARIE EKSTRÖM (fp) replik:

Herr talman! Jag skulle vilja ta upp frågan om mottagande av asylsökande med anledning av den nya tillfälliga lagen. Socialdemokraterna vill gärna framhålla att det är de borgerligt styrda kommunerna som inte tar emot flyktingar medan de socialdemokratiska gör det. Visst kan det vara så; jag har inte den senaste noteringen om hur många som sagt att de tar emot eller inte tar emot. Det viktiga är dock att det pågår en process i många kommuner, till exempel i min egen hemkommun som är borgerligt styrd. Vi var väldigt tidigt ute och sade att vi tar emot dubbelt så många asylsökande som vi brukar göra. Vi brukar ta emot 150, och nu är det uppe i ungefär 300. I Luleå ville den socialdemokratiska majoriteten säga nej, men moderater och folkpartister lyckades få den att inse att man skulle ta emot. Det kanske också finns de som har problem. Har man inte tagit emot tidigare har man inte en uppbyggd organisation för det hela.

Sedan är det ju så att Socialdemokraterna skickar med pengar för ett år. Detta kostar faktiskt en del pengar. Tänker Socialdemokraterna ge mer pengar de ytterligare år som kommer? Vi i Folkpartiet tycker att det är så viktigt att man tar emot att vi i vår budget som en morot vill ge kommunerna lite pengar även år 2 och 3, inte bara det första året.

Anf. 122 GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik:

Herr talman! Först kan vi konstatera att utskottet för något sammanträde sedan gästades av Integrationsverket, som då redovisade svaret på de förfrågningar som gått ut till kommunerna. Det är klart att man var något konfunderad över såväl den låga svarsfrekvensen som det låga antal kommuner som var beredda att med omedelbar verkan ta sig an sitt ansvar att ta ytterligare personer till sin kommun. Integrationsverket såg likväl med förhoppning fram emot de överläggningar man skulle ha med respektive kommun, inte minst med anledning av de ytterligare medel som regeringen har ställt till förfogande.

Min förhoppning är att Integrationsverket i sina överläggningar med kommunerna kan få en situation där ett ökat mottagande kan komma till stånd. Det är ju ute i kommunerna som dessa människor ska kunna bo och leva och utföra de gärningar där vi gärna vill att de ska finnas med för att komma in i integrationen.

Det vi gjort från regeringens och socialdemokratins sida är att i vår propositionen, tilläggsbudgeten, ange en summa att skjuta till som stimulans. Därefter ska vi naturligtvis i kommande propositioner se vilket utrymme som finns att ge kommunerna det stöd de behöver för att kunna vidta de åtgärder som behövs på det här området.

När det gäller vilka kommuner det handlar om vill jag liksom Anne-Marie Ekström inte peka ut kommuner. Vad jag kan konstatera är att de kommuner som tidigare har tagit på sig ett stort ansvar nu tar på sig ytterligare ansvar medan de kommuner som tidigare har avhållit sig från att ställa upp solidariskt också nu ställer sig vid sidan av. Det är bekymmersamt.

Anf. 123 ANNE-MARIE EKSTRÖM (fp) replik:

Herr talman! Jag ska inte förlänga den här debatten. Det låter bra när Göte Wahlström säger att det kan tänkas att man kan tillskjuta ytterligare pengar till kommunerna. Jag tycker dock att man redan nu borde kunna se om det finns möjligheter och medel. Jag tror att det kan stimulera kommuner.

I kommunerna pågår det en process, precis som det gör här i riksdagen. Man får inte en förfrågan ena dagen och fattar beslut nästa dag. Jag tycker i och för sig att vi kan vara överens om att vi ska påverka våra respektive partier att se till att vi tar emot så många asylsökande som möjligt.

Anf. 124 GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik:

Herr talman! Vi vet att vi nu har att ta ett gemensamt ansvar för den särskilda lagen. Precis som jag sade i mitt inledningsanförande räknar Integrationsverket med att för 2006 tredubbla det antal personer som behöver kommunplacering. Det innebär naturligtvis att det behövs en extra insats just för innevarande år, och det ställde vi också i utsikt när den särskilda lagen antogs här i riksdagen. Vi tar naturligtvis ansvar för den fullt ut under innevarande år. Därefter ska vi titta på vilka ekonomiska förutsättningar som finns att stötta kommunerna i det här arbetet.

Anf. 125 TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik:

Herr talman! Jag börjar med att yrka bifall till reservation 51 under punkt 36.

När det gäller den diskussion Göte Wahlström för om arbetskraftsinvandringen och relationerna tycker jag att det är ganska intressant att notera att Göte Wahlström nämner det stora antal arbetslösa människor som i dag lever i utanförskap i vårt land. Det är intressant att han gör så eftersom statsminister Göran Persson ju har förklarat att så inte alls är fallet. Vi har inte alls några problem med höga arbetslöshetstal i det här landet. De är på väg ned. I sitt förstamajtal slog han också fast att arbetslösheten inte skulle bli någon stor valfråga och att de borgerliga partierna hade hoppat i galen tunna när vi utsåg detta till huvudproblemet.

Helt plötsligt ser det nu annorlunda ut i Göte Wahlströms retorik – mycket intressant! Men det kanske inte är så lätt att vara socialdemokrat i dessa dagar och veta vilket ben man ska stå på.

Därutöver gör Göte Wahlström en fullständigt felaktig analys när han utgår från att arbetsmarknadspolitik är detsamma som att ta en kaka och sedan stycka upp den i ett antal delar. Hela vårt synsätt inom den borgerliga alliansen utgår från det rakt motsatta perspektivet: Det handlar om att få kakan att växa. Framför allt handlar det om att inse att kakan kan både växa och krympa i olika tider och att detta kanske är både nationellt och globalt. Men det perspektivet utelämnar Göte Wahlström helt och hållet i sin framställning. Det är inte intressant. Här ska fack och stat sätta sig ned med kniv och slev, höll jag på att säga, och dela upp kakan.

Slutligen ska jag också svara på den fråga som lite dolt kastades fram om vår syn på arbetsgivarens roll när det gäller arbetskraftsinvandring. Ja, vi tycker att den kategorin har haft en alldeles för svag ställning i den arbetsmarknadsprövningsordning som finns. Vi tycker att det är rimligt att ändra det styrkeförhållandet. Arbetsgivaren bör få en frihet att själv få välja vem han ska samarbeta med.

Avslutningsvis kan jag på de korta sekunder jag har kvar konstatera att när det gäller alla de andra synpunkterna om den tillfälliga lagstiftningens konsekvenser hade vi när vi diskuterade integrationspolitiken här en tydlig och klar debatt som visade att vi från vår sida tycker att detta ska bli ett nationellt åtagande och att staten ska stå för kostnaderna. Men den reservationen röstade Göte Wahlström ned.

Anf. 126 GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik:

Herr talman! Nu är återigen Tobias Billström som moderat väldigt slarvig med argumentationen och med att lyssna in vad som sägs. Jag sade att det är den borgerliga alliansen som åberopar siffran 1,5 miljoner arbetslösa i Sverige. Vi har kritiserat siffrorna därför att de är orealistiska, felaktiga och framtagna från helt felaktiga förutsättningar. Men det är där vi utnyttjar diskussionen och argumentationen: Utöver att vi har, som ni påstår, 1,5 miljoner arbetslösa ska ni nu öppna för arbetskraftsinvandring med kort varsel och med snabba reaktioner i samhället. Det är det vi tycker är en märklig retorik i debatten.

Vi vill i stället att det först och främst ska vara rim och reson när det gäller vilka siffror vi använder när vi pratar om arbetslösheten. Det är bara att konstatera vad som har framkommit i medierna i dag vad gäller antalet ytterligare arbetstillfällen som har skapats under denna del av året i förhållande till samma period föregående år.

Det finns skäl att avvakta den parlamentariska utredning där vi tillsammans tittar på under vilka förutsättningar vi vill ha den framtida arbetskraftsinvandringen. Det är mer rimligt att vi gör det än att vi nu lägger fram förslag som jag upplever är stick i stäv med de inlägg och den argumentation som har förts fram inte minst från Tobias Billströms parti i den utredning där bland annat jag sitter med och arbetar.

Anf. 127 TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik:

Herr talman! Det är bara att konstatera att det var Göte Wahlström som sade att vi har en hög arbetslöshet i landet. Det sade han i sitt tydliga

och klara inledningsanförande. Det är det jag har som utgångspunkt för mina repliker.

Det finns en klar motsättning i Göte Wahlströms sätt att argumentera i frågan. Antingen har vi en låg arbetslöshet, och då är den arbetskraftsinvandring vi nu diskuterar inget problem, eller så har vi en hög arbetslöshet. Då har Göte Wahlström ett mycket stort problem, inte minst i förhållande till sin partiledare statsminister Göran Persson som har en helt annan uppfattning. Men Göte Wahlström kan inte stå på bägge benen samtidigt utan han får bestämma sig.

När det gäller arbetsmarknadsprövningen anser vi att förhållandena i dag är orimliga. Facket har i princip en vetorätt och kan tillsammans med länsarbetsnämnderna sätta ned foten och bestämma att man inte är intresserad av att ta in någon, trots att det kan handla om nyckelkompetens, trots att det kan handla om att ett enskilt företag genom att ta hit någon från ett annat land de facto kan skapa ännu fler arbetstillfällen och då få kakan att växa.

Det är här vi skils åt, Göte Wahlström. Det är här vi kan se skillnaden mellan den socialdemokratiska arbetsmarknadspolitiken och den som den borgerliga alliansen står för. Vi erbjuder oss att försöka skapa ökad tillväxt. Ni vill stå kvar och stampa på samma fläck som ni har gjort, precis som Göte Wahlström var inne på, ända sedan 60-talet, med de konsekvenser som det har fått för Sverige.

Anf. 128 GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik:

Herr talman! Återigen tvingas jag konstatera att Moderaterna inte vill hålla sig till sanningsbilden när vi diskuterar frågorna. Jag åberopade de siffror som används av inte minst Tobias Billströms parti när det gäller att tala om arbetslösheten i vårt land. Jag har sagt att siffrorna är felaktiga, att de inte ligger på de nivåer som Tobias Billström och hans parti vill framhärda utan på helt andra nivåer. Likväl är det oroväckande höga nivåer. De nivåerna är på väg ned med ganska snabb fart. Därigenom är det ett angeläget uppdrag vi har att titta på utformningen av arbetskraftsinvandringen.

Utformningen av arbetskraftsinvandringen ska också innebära, precis som har framförts från talarstolen tidigare, att ordning och reda föreligger på arbetsmarknaden. De som kommer till Sverige som arbetskraftsinvandrare ska få samma förutsättningar och samma möjligheter som de i Sverige födda som finns på arbetsmarknaden. Men Tobias Billström och hans parti vill, om man följer upp den samlade politiken, skapa en arbetsmarknad där lönedumpning ska skapas med hjälp av inte minst arbetskraftsinvandring under helt andra förutsättningar än vad som i dag är tillämpliga i det svenska samhället.

Det fackliga inflytandet i processen innebär inte någon vetorätt. Men jag åberopade den samsyn som fanns under mitten av 60-talet när vi såg effekterna av dåtidens arbetskraftsinvandring, där vi gemensamt i denna kammare var överens om vad som skulle göras. Det var inte enbart parterna utan också det politiska systemet som såg allvaret i och behovet av att ha en reglerad invandring och en översyn av hur vi skulle hantera frågorna om arbetskraftsinvandring.

Det är ett problem att Tobias Billström lämnar den linje som har varit så gångbar för kammaren tidigare och intar en helt annan hållning i det läge vi befinner oss just nu.

Anf. 129 BIRGITTA CARLSSON (c) replik:

Herr talman! Det är många bollar i luften just nu. Jag ska börja med det Göte Wahlström angrep oss för i Centerpartiet, nämligen att vi vill ha folk i arbete. Vi vet att människor mår bra mycket bättre av att ha en meningsfull tid i Sverige. Vi har sett alltför många bevis på att människor som har väntat och väntat, utan meningsfull sysselsättning i form av arbete eller i form av utbildning, har brutits ned av passiviteten. De har så mycket svårare att komma tillbaka. Att gå år efter år utan att vara sysselsatt med något meningsfullt gör det svårt att komma tillbaka i arbete igen. Det är därför vi menar på att det är oerhört viktigt att direkt när man kommer hit det också ställs krav. Kommer man hit, söker asyl och vill bosätta sig i Sverige är det ett rimligt krav att delta dels i undervisning, dels i arbetspraktik någonstans i samhället.

Det viktiga jag lyfte fram i mitt anförande är att man försöker locka ut människor till platser i Sverige där det finns både arbetstillfällen och bostäder. Man har jobbat med detta på några olika ställen med lyckat resultat. Det finns inget som säger att bara för att vi har en hög arbetslöshet på vissa platser ska ingenting göras åt problemen.

Vi ser det som oerhört viktigt och värdefullt att dessa människor, så fort det går, oavsett om de får uppehållstillstånd eller inte, har en meningsfull tid i Sverige. Den meningsfulla tiden består i möjlighet till arbete.

Anf. 130 GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik:

Herr talman! Birgitta Carlsson och jag är helt överens om det värdefulla i meningsfulla aktiviteter. De meningsfulla aktiviteterna kan naturligtvis bestå av många olika saker. Organiserad verksamhet inom ramen för Migrationsverkets uppdrag är en sådan del när det gäller undervisning, utbildning och så vidare. Behovet av informationsinsatser har lyfts fram i tidigare debatter.

Vi vet att regeringen i regleringsbrev har påtalat dessa frågor och på vilket sätt de ska följas upp från verkets sida när det gäller den organiserade verksamheten inom ramen för Migrationsverkets aktiviteter.

Sverige är ett av få länder som också ger möjlighet till att få arbeta under tiden ansökan processas. Om ansökningstiden beräknas överstiga fyra månader, vilket snart sagt alla ärenden gör, har man också möjlighet att få komma ut i arbetslivet, att få undantag från behovet av intyg i övrigt.

Problemet är att så få människor registrerar att de också får ett arbete och kan utnyttja denna möjlighet. Där har vi ett gemensamt ansvar när det gäller att öppna arbetsmarknaden så att dessa människor får möjlighet att komma ut, njuta av kontakten med arbetskamrater, få information, lära sig språk och så vidare. Birgitta Carlsson och jag är helt överens om vilka åtgärder som behöver vidtas. Här har vi något som vi tillsammans kan hitta lösningar för.

Herr talman! Förra året kunde FN:s flyktingkommissarie berätta att antalet flyktingar i världen låg på den lägsta nivån på 25 år. Vi ser också hur antalet flyktingar i världen minskar.

Samtidigt konstaterar FN att under precis samma period, de senaste 25 åren, har antalet migranter, människor som flyttar av andra skäl, fördubblats och uppgår i dag till ungefär 200 miljoner.

Dessa siffror speglar en stor förändring. De speglar samtidigt en kraft och utveckling som har fått, och kommer att få, en oerhört stor påverkan på alla länder i världen. Det gäller inte minst den ekonomiska utvecklingen och det gäller inte minst ett ökat välbefinnande – om vi kan hantera migrationsfrågorna på ett bra sätt.

Siffrorna visar också att asyl- och migrationspolitiken har ställts, och står, inför nya utmaningar. Vi ser att en del av dem som kommer och söker asyl inte primärt är i behov av internationellt skydd utan att de har andra skäl för att komma hit. Vi ser också nästan varje dag i medierna hur utsatta migranterna är och hur människors önskan att få ett bättre liv utnyttjas i ren människohandel.

Allt detta understryker nödvändigheten av att samarbeta med andra länder i asyl- och migrationsfrågor. Det gäller att samarbeta regionalt i EU men också internationellt. Vi kan inte själva här i Sverige lösa världens flyktingproblem, utan vi måste samarbeta med andra länder i FN. Vi kan inte heller själva hantera den ökande migrationen i världen helt, utan det måste vi göra i ett brett samarbete tillsammans med andra.

Men Sverige är och kommer att fortsätta att vara pådrivande internationellt, genom att påverka alltför många länder att underteckna flyktingkonventionen, genom att bistå länder i vår omgivning i att bygga upp migrationspolitisk kapacitet, genom att värna asylrätten både internationellt i EU och här hemma.

Sverige har en flyktingpolitik som vi kan vara stolta över. FN:s flyktingkommissarie framhåller ofta Sverige som ett föredöme och ett föregångsland när det gäller värnandet av asylrätten. Faktum är att Sverige har en betydligt mer generös och human politik än många andra länder. Vi ser hur Sverige på punkt efter punkt skiljer ut sig från andra länder, och jag skulle vilja nämna några sådana punkter.

Sverige har varit ett kvotland sedan 50-talet. Det betyder att vi har åkt ut till flyktingläger där de flesta flyktingar finns. Vi har hämtat hit människor som aldrig annars skulle haft en chans att ta sig någonstans. Sverige är ett av ungefär 15 länder i världen som tar emot flyktingar på det här sättet. Vi är ett av sju länder i EU, och vi driver i alla tänkbara sammanhang att också andra EU-länder ska bli kvotländer, att vi får 25 kvotländer i EU.

Sverige är den fjärde största bidragsgivaren till FN:s flyktingkommissarie. FN:s flyktingkommissarie finns på plats överallt där det finns krishärdar i världen.

Sverige är det enda landet i världen där människor med uppehållstillstånd kan återförenas med sina familjer utan att vi villkorar det med försörjningsansvar. Den som har fått ett uppehållstillstånd i Sverige får ta hit sin familj, och vi frågar inte om den personen kan försörja familjen omedelbart eller om man har någonstans att bo. Hela politiken utgår från människors behov av att ha sina nära och kära hos sig.

I Sverige kan, som Göte Wahlström nämnde, människor som söker asyl och som väntar på besked få möjlighet att arbeta. Den möjligheten finns inte heller i många andra länder.

Om man ser till mottagandet av asylsökande i Sverige är det oerhört stor skillnad jämfört med många andra länder. Titta till exempel på bostäder. Här i Sverige kan en barnfamilj få en vanlig lägenhet som Migrationsverket hyr. I många andra länder ordnar man självklart bostäder, men det är en helt annan standard och mycket mer av institutionsboende.

Jag menar att vi har väldigt mycket att vara stolta över. Jag tycker också att det är glädjande att så många i den här debatten har uttryckt viss stolthet och inte bara fokuserat på problemen. Även om man säger att det finns någonting som är bra säger man inte samtidigt att allting är bra, utan det finns också mycket som vi kan göra bättre.

Vi har haft stora problem i asylsystemet som har krävt mycket stora reformer, vilket också framgår av den skrivelse som nu ligger på riksdagens bord. Jag tror att jag vågar säga att det under den här mandatperioden har gjorts fler och större reformer än på mycket länge, och jag skulle vilja nämna några av dem.

Vi har förbättrat mottagandet och stärkt skyddet för de ensamkommande barnen. Vi har utökat mandatet för den gode mannen, så att den gode mannen kan träda in i föräldrarnas ställe och företräda barnen i förhållande till Migrationsverket men också i förhållande till sociala myndigheter. Den 1 juli träder ännu en stor reform i kraft, då det blir kommunerna som tar över själva omhändertagandet av barn som kommer ensamma till Sverige. Vi renodlar Migrationsverkets roll till att utreda och pröva barnets asylansökan.

Vi har gjort en rad förändringar för att stärka rättssäkerheten i första instans, hos Migrationsverket. Vi har sett till att de juridiska ombuden kommer in mycket tidigare i processen, vilket ger ett bättre beslutsunderlag. Vi har sett till att utredningen av barns egna asylskäl har förbättrats. Barnhandläggare har utbildats. Landinformationen som myndigheten baserar sina bedömningar på, som tidigare var förbehållen handläggare, har nu gjorts allmänt tillgänglig.

Vi har också genomfört en mycket stor reform, som jag tror att alla talare hittills har nämnt, när vi numera har ett domstolssystem. Den asylsökande som fått avslag kan överklaga till länsrätter och Kammarrätten i Stockholm. Kärnan i den reformen är just detta med en ökad muntlighet och ett tvåpartsförfarande, så att den asylsökande får möta domstolen och berätta om sina skäl.

Samtidigt har vi stärkt asylrätten. Flyktningbegreppet har utvidgats till att också omfatta människor som förföljs på grund av sitt kön eller sin sexuella läggning. Även de övriga skyddsgrunderna har utvidgats, och därmed har vi satt fokus på det som flyktingpolitik handlar om, nämligen att ge skydd till människor som flyr undan förföljelse och övergrepp.

Jag nämnde inledningsvis att människosmugglingen har ökat. Det var länge så att handel med människor var en av de mest lönsamma och minst riskabla delarna av den organiserade brottsligheten. Därför har vi höjt straffen för människosmuggling och gett offer för människohandel ökat skydd.

Vi har vidtagit åtgärder för att komma till rätta med att så många i dag saknar identitetshandlingar. Det är ett av de största problemen i asylprocessen, och det leder till att vi har fått långa handläggningstider, att de blir längre än de annars skulle behöva vara. Att 90 % av dem som kommer inte har identitetshandlingar slår knut på hela systemet, eftersom vem man är och varifrån man kommer är den viktigaste frågan att få svar på i en asylutredning.

Den här listan är väldigt lång, och jag tror att man kan göra den ännu längre när det gäller de reformer som har genomförts under den här mandatperioden.

Vad vi alla vill – jag tror att vi alla är överens om det – är att det ska fungera så att den som kommer till Sverige och söker asyl ska få ett bra mottagande. Man ska få en rättssäker prövning, och man ska inte behöva vänta för länge. Får man ett besked om att man får stanna ska man snabbt komma in i samhället. Får man ett besked om att man inte får stanna ska man få ett stöd att återvända till sitt hemland.

I alla de här leden har reformer gjorts, i mottagandet, i asylprocessen och i lagstiftningen. Men jag tror heller inte att ens de reformerna gör att vi kan slå oss till ro. Jag tror att det ännu är så att det är mycket som vi måste göra och som återstår att göra under nästa mandatperiod.

Det gäller först handläggningstiderna. Trots att handläggningstiderna har minskat kraftigt de senaste åren – mellan åren 2003 och 2004 minskade handläggningstiderna med 30–35 % – får en del vänta alltför länge. Därför kommer vi att sätta upp ett nytt mål om max tre månaders handläggningstid för barnfamiljer.

Jag tror att det är ett rimligt mål. Det är också ett realistiskt mål om de asylsökande kan styrka eller medverka till att styrka sin identitet och om man har alla skäl och om alla skäl presenteras för Migrationsverket.

Vi ska också se över Migrationsverkets uppdrag. Mottagandet av asylsökande har ju genomgått enormt stora förändringar de senaste tio åren. Kommunerna har tagit och tar ett allt större ansvar i mottagandet. Jag tror att vi nu måste stanna upp och se över Migrationsverkets roll och kommunernas roll. Vi måste se på Migrationsverkets roll i en ny och globaliserad värld och i förhållande till andra myndigheter och till kommuner.

Hur mycket vi än förbättrar mottagandet av asylsökande och hur många reformer vi än genomför av asylprocessen tror jag inte att vi någonsin kan reformera bort att vissa människor kommer att få avslag på sina asylansökningar.

Så länge vi inte har en helt fri invandring och så länge vi lever i en orättvis värld kommer vissa av dem som kommer hit att få avslag. Därför måste vi bli betydligt bättre på att ge stöd till de människor som ska återvända till sina hemländer.

Vi ser redan i dag hur kyrkor och frivilligorganisationer stöder individer som ska återvända. Jag tror att det stödet är väldigt viktigt och att det stödet bör utvecklas. Det tror jag är oerhört viktigt för att vi inte ska hamna i samma situation som vi var i för ett år sedan då väldigt många människor blev kvar i landet trots ett avvisningsbeslut.

Anf. 132 TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik:

Herr talman! Min fråga till statsrådet handlar naturligtvis om det som vi tar upp i vår borgerliga alliansreservation nr 15 i betänkandet. Det handlar alltså om det så kallade asylprocedurdirektivet som lades fram under hösten 2005. Där fanns det en lista på så kallade säkra länder. Den listan har lyfts ur direktivet, men vi menar från alliansens sida att regeringen bör få ett uppdrag från riksdagen att verka för att listan helt och hållet försvinner. Den är inte förenlig med asylrätten.

Det är inte rimligt att vi med utgångspunkt i Genèvekonventionen och andra föreskrifter håller oss med listor på länder som förhindrar att de som kommer hit får en rättssäker prövning. Jag vill gärna höra statsrådets argumentation för varför man inte ämnar verka för att listorna försvinner. Man tänker ju avslå reservationens innehåll.

Anf. 133 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s) replik:

Herr talman! Jag antar att Tobias Billström har talat med sina kolleger i EU-nämnden. Det här är en fråga som har godkänts i EU-nämnden.

I fråga om listor för säkra länder nådde vi inte ända fram när det gäller harmonisering av EU:s asyl- och migrationspolitik. Vi lämnade helt enkelt den frågan. Alla länder som har listor får fortsätta att ha listor. De länder som inte har listor behöver inte ha listor.

Det bestämdes att det skulle fastställas en lista över säkra ursprungs-länder. Anledningen till att vi kunde gå med på det och anledningen till att EU-nämnden kunde godkänna det är att det inte tummar på principen att det ändå ska vara individuell prövning. Det är det som är grundläggande. Det ska vara individuella prövningar i varje enskilt fall.

När det gäller listor över säkra tredjeländer var diskussionen att det skulle vara kollektiva beslut, det vill säga att vi ska ha listor och om någon kommer från något av de länderna ska de avvisas utan att över huvud taget få en prövning. Det kunde vi inte gå med på.

När det gäller ursprungslandslistorna är det individuella prövningar i varje enskilt ärende. Sverige kommer inte att använda de listorna, men vi vet att andra länder använder sådana listor.

Anf. 134 TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik:

Herr talman! Man måste för det första fundera över vad det egentligen var som godkändes i EU-nämnden. Det var ju bara frågan om förhandlingar och regeringens ingångsvärde till förhandlingarna.

Från vår sida här i kammaren kvarstår kravet att regeringen ska ha mandat att verka för att listorna försvinner helt och hållet. Vi menar att det är fel att man upprättar den här typen av listor. När de väl finns finns också risken att de kan förlängas.

Med utgångspunkt i vår syn om hur viktigt det är att garantera asyl-rätten och de rättigheter som följer av denna och vikten av individuell prövning är det svårt att se hur man kan kombinera det med listor som på förhand utesluter människor från rätten till en rättssäker prövning. Vi ser inte hur det är kompatibelt med vartannat.

Jag är inte nöjd med statsrådets förklaring. Jag tycker att man naturligtvis borde gå med på att plocka bort listorna helt och hållet.

Anf. 135 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s) replik:

Herr talman! Jag kan bara hålla med Tobias Billström. Det är inte bra med listor. Det drev också Sverige i förhandlingarna hela tiden. Anledningen till att vi kunde gå med på just den typen av listor var att vi hade rådfrågat UNHCR som sade att kärnan trots allt är att det alltid ska vara individuella prövningar. Det fick vi också in.

Jag håller med. Det är inte någon bra lösning som många länder använder sig av. Men, återigen, den grundläggande principfrågan är kollektiva beslut kontra individuella beslut. Där viker vi oss inte en tum.

Anf. 136 SVEN BRUS (kd) replik:

Herr talman! Jag vill lyfta fram frågan om viseringspolitiken.

Sverige är ju bundet av en EG-förordning när det gäller viseringsfrågorna. Samtidigt säger utskottet i sitt betänkande att Sverige aktivt ska driva linjen att så många länder som möjligt ska vara viseringsfria.

Det kom ett betänkande från Anhörigkommittén redan 2002, tror jag, som pekade på vikten av en generös viseringspolitik.

Vi som arbetar med de här frågorna vet hur ofta vi konfronteras med förtvivlade människor som upplever att viseringspolitiken är alltför stram.

Anhörigkommittén sade att presumptionen måste vara att det inte med automatik handlar om personer som tänker hoppa av utan man ska ha en annan presumption.

Utskottet konstaterar att det inte finns något förslag från regeringen för att underlätta släktbesök. Anhörigkommittén bereds väl fortfarande i Regeringskansliet. Jag undrar hur läget är i den frågan och vad regeringens ambitionsnivå är när det gäller att driva ned antalet viseringsfria länder och underlätta släktbesök i Sverige.

Anf. 137 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s) replik:

Herr talman! Jag är helt enig med Sven Brus om att vi ska ha en generös viseringspolitik. Presumptionen ska självklart vara positiv såtillvida att det handlar om ett utbyte mellan länder. Det kan vara besök av olika anledningar. Det kan bland annat vara att man vill besöka sina släktingar.

Jag kan glädja Sven Brus med att 190 000 viseringar avgjordes förra året. 87 % av dem bifölls. Jag tror nog att vi kan säga att det är en generös viseringspolitik som vi naturligtvis hela tiden måste följa och se till att den följs.

Anf. 138 SVEN BRUS (kd) replik:

Herr talman! Generös eller inte – Anhörigkommittén fäster ändå uppmärksamheten på att det finns mer att göra på det här området. Jag tror inte att den allmänna uppfattningen bland människor som drabbas av den här politiken är att vi har en generös viseringspolitik.

Med siffran 87 % kan man ju peka på att många får bifall. Trots allt finns det mer att göra. Min fråga gällde vad ambitionsnivån är från regeringens sida och var frågan just nu befinner sig i beredningsprocessen.

Anf. 139 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s) replik:

Herr talman! 87 % bifall är ändå en hint om hur förhållandena ser ut och vilka bedömningar man gör. Men även om vi hade 99,9 % bifall skulle den person som får avslag självfallet inte uppleva det som generöst. Men vi måste följa det här.

Dessutom är detta en gemensam politik inom EU. Vi driver inom EU att få till stånd alltfler viseringsförenklingsavtal. Nu håller kommissionen på att förhandla om Ukraina. Man räknar med att påbörja förhandlingarna med västra Balkan inom kort. Hela tiden utvidgar man detta område så att vi får viseringsförenklingsavtal med alltfler länder.

Jag kan lugna Sven Brus med att säga att riktningen är tydlig. Vi vill ha ett så stort utbyte som möjligt samtidigt som viseringspolitiken naturligtvis också är ett instrument och ett redskap för att upprätthålla en reglerad invandring.

Anf. 140 ANNE-MARIE EKSTRÖM (fp) replik:

Herr talman! Visst håller jag med om att det har gjorts en hel del, och det finns mycket som är glädjande. Framför allt gläds jag med de barnfamiljer som nu har fått möjlighet att stanna och som har farit mycket illa.

Men jag kan inte känna mig stolt så länge det fortfarande finns människor som far illa i vår asylprocess. Det finns otroligt mycket mer att göra. Jag skulle kunna ställa massor med frågor till migrationsministern.

Men jag ska återkomma till den punkt som jag har haft uppe flera gånger, och den gäller just detta med språkanalyser. Jag har fått till svar att inte enbart språkanalyser ska ligga till grund för ett beslut. Men jag har tagit del av åtminstone två ärenden där så är fallet. Dessutom har Sveriges Television gjort ett par reportage där man har konstaterat att 10 % av de språkanalyser som är genomförda är felaktiga. Jag känner inte att detta är särskilt rättssäkert.

Med anledning av det vill jag ställa en fråga till migrationsministern. När det framkommer sådana uppenbara felaktigheter – skulle migrationsministern kunna tänka sig att begära en översyn av hur språkanalyserna används och hur rättssäkra de är på Migrationsverket?

Anf. 141 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s) replik:

Herr talman! Jag tror att Anne-Marie Ekström och jag har haft det här replikskiftet tidigare. Jag tror att jag också då sade att språkanalyser är och ska vara bara en del av det beslutsunderlag som man har. Språkanalyser kan vara någonting som ger en hint om varifrån en människa kommer eller vilket land en människa kommer ifrån.

Men det är helt riktigt som Anne-Marie Ekström säger; självfallet måste vi ha tydliga regler för verksamheten. Jag vet att Migrationsverket har utfärdat riktlinjer för just språkanalyser. Jag vet också att punkt nummer ett i de riktlinjerna är att när man ska fastställa någons identitet så är det första man bör göra naturligtvis att fråga vederbörande. Det här handlar om människor där identiteten är oklar. I första hand ska man förstås inte använda sig av språkanalys, utan man ska tillsammans med den enskilde individen arbeta för att individen kan fastställa och styrka sin identitet. Det är enbart i de fall där det inte sker en sådan medverkan

som man kan använda sig av detta som en del av ett underlag. Det är viktigt att det finns riktlinjer för detta, och det gör det också.

Prot. 2005/06:125
17 maj

Anf. 142 ANNE-MARIE EKSTRÖM (fp) replik:

Herr talman! Jag håller med statsrådet om att det är bra att det finns riktlinjer. Det är självklart att man ska följa dem. Men min fråga gällde inte det. Man har kommit på att det finns felaktigheter – det har visat sig att det gör det – och ärenden där man bara har gått efter ett beslut på grund av att man tror att en person kommer från Uganda, Kenya eller var som helst trots att personen säger att hon eller han kommer från ett annat land. Man gör analyser av personer som kommer från ett visst land och säger att de kommer från det ena eller det andra landet utifrån den engelska de pratar.

Jag har ställt en fråga. När det nu visar sig att det finns sådana felaktigheter – skulle man då inte kunna begära av Migrationsverket att det görs en översyn av hur verket använder språkanalyser och hur rättssäkra de upplevs?

Anf. 143 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s) replik:

Fru talman! Den bild som Anne-Marie Ekström ger är en tydlig bild av de svårigheter som Migrationsverkets personal ibland har med att fastställa varifrån en person kommer. Det kan finnas flera olika fakta som talar i olika riktningar. Återigen är språkanalyser någonting som används som bara en del av ett mycket, mycket bredare material.

Anne-Marie Ekströms parti och alla partier har varit med på att vi nu har ett domstolssystem. Om man inte är nöjd med det beslut som Migrationsverket har fattat så kan man överklaga till Länsrätten i Stockholm, Göteborg eller Malmö. Då kan man också muntligt inför en domstol berätta om denna språkanalys och vad man anser om den. Språkanalytikern kanske kallas in som vittne eller som expert i domstolen. Det finns ett system som ser till att fel inte får begås i det nya systemet.

Anf. 144 BIRGITTA CARLSSON (c) replik:

Fru talman! Mycket av det som Barbro Holmberg säger håller jag med om. Visst är det bra om vi kan få ett mjukare klimat. Visst är det bra om vi kan minska tiderna som barnfamiljer får vänta på besked.

Det finns mycket kvar att göra när det gäller detta. Men det jag vill ta upp gäller tryggheten för barn. Jag nämnde i mitt anförande de 104 kinesiska barn som kom hit förra året. 97 av dem har försvunnit, och vi har ingen aning om vart de har tagit vägen. Vilka åtgärder har ministern vidtagit för att verkligen ta reda på vad som händer barn som kommer hit, söker asyl och bara försvinner? Jag tycker att det känns oroande. Man kan ana att det förekommer någon form av människohandel eller barnhandel. Var hamnar barnen någonstans i så fall?

Jag fick i förra veckan ett brev från en flicka på elva år. Hon skrev på lite knackig svenska och frågade mig: Varför får vi inte besked? De har varit i Sverige i mellan fyra och fem år. Hon var äldst av fyra syskon varav ett par var födda i Sverige. Det känns som om även om många barnfamiljer fick besked enligt den tillfälliga asyllagen så finns det oerhört många barnfamiljer kvar. De väntar med oro och ser fram emot att få sitt besked. Vad gör man? Är det enbart det nya domstolsförfarandet

*Migration och
asylpolitik*

som gäller nu eller finns det någon form av trygghet i att kunna få prövas enligt den tillfälliga lagen fortfarande?

Det är klart att det finns åtgärder som man skäms för som svensk, till exempel när man skickar hem en familj utan att veta att det finns någonstans den kan ta vägen. När en barnfamilj ska bo i en park känns det som om vi nästan har dumpat den i ett land som vi skickar hem den till. Om vi skickar hem en familj så tycker jag att vi ska veta var den hamnar någonstans.

Anf. 145 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s) replik:

Fru talman! När det gäller de kinesiska barn som har försvunnit – det finns också andra barn som har gjort det – så har vi sett ett hundratal kinesiska barn som har kommit till Sverige. Jag tror att det var Birgitta Carlsson som tog upp det i sitt anförande. Många av dem har försvunnit bara efter några dagar.

Det har gjorts mycket. Myndigheterna kunde tidigt se att det fanns ett mönster här. Det var barn som ofta kom med direktflyg från Kina. De hade med sig en viss summa pengar, de hade ryggsäckar och de kom i grupp. Det fanns alltså ett mönster. Barnen försvann efter bara några dagar.

Vad man gjorde då var naturligtvis att man ökade bevakningen på de här barnen. Man har provat att omhänderta barnen och placera dem i familjehem långt bort från platser där mobiltäckning finns så att de inte skulle kunna ha kontakt med några andra. Ändå har de försvunnit.

Vad vi nu gör och det som ska diskuteras här i kammaren efter detta ärende är detta med att utöka polisens möjligheter att få ta del av passageraruppgifter. Det är tre fall med barn där vi har lyckats få kontakt med barnens föräldrar och kunnat återsända barnen till Kina. Det är tre barn som vi har kunnat konstatera vilka de är och kunnat fastställa deras identitet. Just om man kan fastställa deras identitet kan man också göra någonting. Jag tror därför att det som ska diskuteras efter det här ärendet kommer att vara en mycket mycket viktig del i bekämpandet av att barn far illa i de här processerna.

Anf. 146 BIRGITTA CARLSSON (c) replik:

Fru talman! Jag fick svar på bara en fråga. Vad händer med de barnfamiljer som fortfarande finns kvar här och som väntar på besked? Är det nu enbart det nya domstolsförfarandet som gäller, eller finns det fortfarande möjligheter att pröva enligt den tillfälliga lagen? Och är det humanant att skicka hem familjer utan att ens veta om de någonstans kan få tak över huvudet?

Jag kan inte låta bli att fråga om detta med arbete för de nya svenskarna. Det har ju visat sig att det trots allt är ganska många som lyckas skaffa sig ett arbete. Men från och med att man får besked om avslag på sin asylansökan får man inte arbeta.

Det känns så fel att de som överklagat och som så småningom faktiskt fått rätt inte har kunnat arbeta under tiden. Dessutom är det så att en del av de här människorna inte kan skickas hem därför att det land som de kommer från inte tar emot dem. Vilka möjligheter kommer regeringen att öppna för att de här människorna får arbeta fram till dess att man hittar ett land att utvisa dem till?

Anf. 147 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s) replik:

Fru talman! Det är så många stora frågor, och jag har så kort tid på mig. Men jag kan svara väldigt kort.

Den tillfälliga lagen upphörde att gälla den 31 mars. Men naturligtvis prövar Migrationsverket i de ärenden där en ansökan lämnats in före den 31 mars. Sedan gäller naturligtvis det domstolssystem som vi har inrättat – är man missnöjd med Migrationsverkets beslut kan man överklaga till länsrätt och kammarrätt. Fortfarande återstår ett antal ärenden att pröva. Men min förhoppning är att någon gång kring sommaren ska alla de ärenden som är hänförliga till den tillfälliga lagen prövas.

När det sedan gäller barnfamiljer och återsändandet tror jag, precis som jag sade i mitt inledningsanförande, att vi måste ge mycket mera stöd till människor som får ett avslag och som ska återvända till sitt hemland. Som jag sagt går det inte att reformera bort att det även i framtiden kommer att finnas människor, kanske också barnfamiljer, som får avslag på sina asylansökningar. Därför tror jag att vi måste arbeta mera med att utveckla stödet till de människor som ska återvända, kanske genom frivilligorganisationer, kyrkor och så vidare som behåller kontakten och på så sätt kan ge det stöd som de här människorna så väl behöver.

När det gäller arbete har regeringen gjort förändringar på den punkten. Naturligtvis får man arbeta fram till den dagen man får ett slutligt besked. Efter det ska man återvända. Det är så att säga det besked man får ifall man får ett avslagsbeslut. Men vi har sagt att om myndigheterna inte kan avvisa en person med tvång kan personen få arbeta fram till den dagen då verkställigheten, avvisningen, sker.

Anf. 148 GUSTAV FRIDOLIN (mp) replik:

Fru talman! Det gläder en miljöpartist mycket att höra migrationsministern så lovorda den nya instans- och processordningen och den tillfälliga lag som vi gemensamt har kommit överens om. Jag har också haft nöjet att läsa en artikel i Göteborgs-Posten i dag där migrationsministern lika värtaligt – om än i skrift – lovordar det arbete som många av riksdagens partier har lagt ned för att överföra omhändertagandet av ensamkommande barn till kommuner från Migrationsverket. Det är glädjande att se att regeringen har kommit till den uppfattningen.

Jag vill dock fråga om det som migrationsministern tar upp om flyktingsmuggling. Vad är det som gör att de grupper som smugglar flyktingar ”göds”, som migrationsministern uttryckte det? Är det i första hand regelverket rörande smugglarna, eller är det i första hand det faktum att människor som kommer från andra länder har svårt att ta sig hit? Är det inte så, migrationsministern, att anledningen till att det går att exploatera utsatta människors vilja att ta sig från förföljelse, krig eller annan utsatthet är just att det är så extremt svårt att ta sig till Europa? Kan migrationsministern peka på *en* legal väg att ta sig in i Europa för flyende och flyktingar?

Anf. 149 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s) replik:

Fru talman! Jag tror att det var Kalle Larsson som uttryckte detta så oerhört värtaligt – att vi lever i en orättvis värld; det finns fattiga länder, och det finns rika länder.

Faktum är att vi fortfarande har en reglerad invandring. Självklart är det så att här finns ett utrymme för människosmugglare att utnyttja fattiga människor, att lura fattiga människor att betala väldigt mycket pengar för att kanske ta sig till ett annat land.

Om man ställer frågan hur en flyktingsmugglare ser ut kan man, tror jag, få väldigt många olika svar – allt från människor som hjälper flyktingar, förföljda människor, att ta sig ut ur sitt land till EU eller till Sverige eller vilket land det nu är till en väldigt cyniskt organiserad brottslighet där man helt enkelt arbetar med att tjäna pengar på fattiga människor.

Så som lagstiftningen ser ut tycker jag ändå att den på något sätt är anpassad till den ganska komplexa verkligheten där vi säger att om man smugglar någon av humanitära skäl – det vill säga att man inte tar ut några pengar, att man inte tjänar någonting på det – är det inte brottsligt. Men om man gör det för egen vinnings skull, då är det brottsligt.

Anf. 150 GUSTAV FRIDOLIN (mp) replik:

Fru talman! Jag kan bara hålla med om den bild som Barbro Holmberg ger av hur flyktingsmugglare ser ut. Det gläder mig också att migrationsministern just tar upp att det finns de som kallas för flyktingsmugglare men som kanske inte gör något annat än det som skånska och danska skeppare gjorde under andra världskriget när de hjälpte flyende judar från det ockuperade Danmark – alltså att det finns de som av välvilja försöker hjälpa landsmän från ett helvete i ett land där de blir förföljda. Samtidigt finns det de som cyniskt utnyttjar utsatta människor.

Min fråga handlade snarare om den senare gruppen, om dem som cyniskt utnyttjar utsatta människor. Vad är det som gör att de kan göra det? Ja, det är självklart förföljelse och krig. Det är självklart det som gör att människor vill ta sig från de länder som de kommer från. Men det gäller också det faktum att vi har rest höga murar mot omvärlden.

Vill man verkligen bekämpa flyktingsmugglandet ska man öppna legala vägar att ta sig in i Europa. Man ska göra det möjligt för flyende att till exempel ansöka om asylvisum på en ambassad eller att på andra sätt legalt ta sig in i vår världsdel. Då slår man verkligen undan fötterna på flyktingsmugglarna. Men så länge vi håller murarna uppe runt vår världsdel kommer flyktingsmugglarna att fortsätta att profitera på utsatta människor.

Anf. 151 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s) replik:

Fru talman! Vad är det som gör att det finns en marknad för människosmugglare? Ja, det kan – precis som Gustav Fridolin säger – vara förföljelse och många andra saker som gör det men också det som Kalle Larsson sade, att vi lever i en orättvis värld. Det finns fattiga människor, människor som också har ganska starka legitima skäl att vilja ta sig till ett annat land och skapa sig en annan tillvaro. Naturligtvis finns det en sådan drivkraft.

Vad vi måste göra är naturligtvis att arbeta väldigt brett. Vi kan inte lösa problemet med fattigdomen i världen med migrationspolitik. Vi måste se till att migration blir en möjlighet, inte en nödvändighet, för människor. Det ska vara en möjlighet, någonting som gör att man utvecklas, inte något som gör att man drivs i väg från sitt land på grund av fat-

tigdom. Här måste vi arbeta med biståndspolitik, med utrikespolitik och naturligtvis också en del med migrationspolitik.

När det sedan gäller flyktingar vill också vi öka kvoten för flyktingmottagning. Hur ska en människa som befinner sig i ett flyktingläger ta sig till Sverige, till EU, till USA eller Kanada? De allra flesta kan inte det därför att de inte har råd. Man har inga möjligheter att ta sig någonstans. Man kanske heller aldrig någonsin kan återvända till sitt hemland. Här ska vi använda flyktingkvoten för att kunna lyfta ut människor som befinner sig i de situationerna.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 18 maj.)

Prot. 2005/06:125
17 maj

*Migration och
asylpolitik*

20 § Genomförande av EG-direktiven om överföring av passageraruppgifter och uppehållstillstånd för studier

Föredrogs
socialförsäkringsutskottets betänkande 2005/06:SfU14
Genomförande av EG-direktiven om överföring av passageraruppgifter och uppehållstillstånd för studier (prop. 2005/06:129 delvis).

*Genomförande av EG-
direktiven om
överföring av
passageraruppgifter
och uppehållstillstånd
för studier*

Anf. 152 TOBIAS BILLSTRÖM (m):

Fru talman! Jag ska börja med att yrka bifall till reservation 5.

Egentligen borde vi kanske inte ha en särskild debatt kring detta betänkande, eftersom frågorna i det är så pass intimt förknippade med vad vi nyss pratat om när det gällde betänkande SfU10. Men ibland måste man ju anta utmaningar. För att citera Shakespeares Henry V: *Once more unto the breach, dear friends, once more*. Så är det ju med förslaget som ligger på bordet framför oss. För oss moderater innebär det föreliggande förslaget att vi följer upp våra tidigare gjorda ställningstaganden från förra riksmötet och den debatt kring det så kallade transportörsansvaret som då ägde rum.

Vi har inte sett någon grund för att förändra den inställning som då gjorde att vi röstade för implementeringen av det EU-direktiv som då var aktuellt. När detta i dag vidgas är det enligt samma principer och samma villkor. Sverige har undertecknat internationella konventioner som för binder oss att tillse att inresande till vårt land har tillräckliga identitetshandlingar med sig. Detta påbjuder främst Chicagokonventionen som en del av IATA-systemet. Det vore mycket märkligt om Sverige skulle hålla sig med en enskild och separat linje i denna fråga. Vi ser ärligt talat inte hur detta skulle kunna vara möjligt. Inte minst dagens komplicerade situation kring säkerheten för passagerare på flygplan gör att det skulle möta ett starkt internationellt motstånd om Sverige inte uppfyllde sina förpliktelser på detta område, vari ingår antagandet av det direktiv som i dag ligger på riksdagens bord.

Med detta sagt är det emellertid inte så att det inte går att ställa krav på både uppföljning och utvärdering av direktivets konsekvenser. Sverige har också undertecknat Genèvekonventionen. Och det finns helt klart en komplexitet mellan å ena sidan den situation som jag nyss redogjorde för

och å andra sidan de möjligheter som måste finnas för asylsökande med skyddsbehov att ta sig till vårt land.

Därför har vi under utskottsbehandlingen i socialförsäkringsutskottet varit mycket tydliga med att det måste göras en utvärdering av direktivets effekter visavi Genèvekonventionen. Och vi är inte nöjda på något vis med att regeringen struntat i det tillkännagivande som kammaren förra året gjorde till regeringen. Det är inte acceptabelt att regeringen försöker förbigå kravet på en uppföljning. Det är tvärtom olyckligt, eftersom det kan ge intrycket av att det skulle finnas något att dölja i den här frågan. Så bör inte debatten på ett så här känsligt område bedrivas. Regeringen bör efter morgondagens beslut snarast påbörja den utvärdering som nu påbjuds från riksdagen, och det hoppas jag att det närvarande statsrådet tar till sig.

Fru talman! En fråga som vi moderater valt att lyfta fram i detta betänkande, trots att frågan också hör hemma i andra betänkanden, är frågan om studenters rörlighet. Vi menar att dagens situation är mycket märklig, eftersom utländska studenter utanför EU- och EES-området inte per automatik erbjuds möjligheten att få förlängt arbetstillstånd efter avlagd examen vid ett svenskt lärosäte. I stället måste de först återvända hem.

Detta innebär i realiteten att Sverige avhänder sig och inte använder sig av chansen att fånga upp människor som tagit del av svensk utbildning och det svenska samhället. Dessa människor representerar också det ekonomiska kapital som investerats i dem genom den utbildning som de genomgått i vårt land. Och det är stora summor vi talar om, mina vänner, mycket stora summor. 2004 var det ca 12 000 personer som beviljades uppehållstillstånd på grund av studier, inklusive förlängningarna. Den nuvarande politiken uppmuntrar enligt vårt synsätt inte dessa att varaktigt bosätta sig i vårt land och genom sina kunskaper och sina arbetsinsatser bidra till välbefinnande och välfärd. I själva verket riskerar de att bli en minuspost för det fall att de inte kommer tillbaka till vårt land och bidrar med sin arbetsinsats. Det finns alltför många exempel på studenter som efter fullföljd utbildning inte tillåts att stanna i Sverige trots att de är efter sökta av svenska arbetsgivare.

Utskottsmajoritetens motstånd mot förändringar av den nuvarande lagstiftningen, som kommer till uttryck i det avslagsyrkande som kommer att riktas mot vår motivreservation, tar sin grund i den kommitté som tillsatts för att se över arbetskraftsinvandringen till Sverige. Vi menar däremot att man mycket väl kan göra ett tillkännagivande på denna punkt, om man har uppfattningen att situationen för studenterna inte är tillfredsställande. Därför väljer vi också att motivera vårt ställningstagande i den reservation som jag yrkar bifall till.

Anf. 153 ANNE-MARIE EKSTRÖM (fp):

Fru talman! I den här debatten ska jag inte bli lika långgrandig som i den förra.

I mitt anförande i den förra debatten sade jag att det finns mycket kvar att göra innan vi har en human och rättssäker flyktingpolitik. Att privata företag ska vara de som bedömer om en person har asylskäl eller inte är inte rättssäkert. Det som lagen om transportörsansvar innebär är ju att det är enskilda anställda vid flygbolag och rederier som blir ansvariga,

och om inte uppgiften uppfylls ska transportören betala en särskild avgift.

Den socialdemokratiska regeringen gör bedömningen att bestämmelsen om transportörsansvar inte kan anses hindra att personer ges möjlighet att söka asyl vid ankomsten till Sverige och konstaterar att det inte heller finns någon anledning att på nytt inom EU behandla frågan om transportörsansvaret. De hänvisar till att det bara förekommit i ett fåtal fall, men jag och Folkpartiet anser att det är ett fåtal fall för mycket.

Fru talman! Folkpartiet var starkt kritiskt till lagen om transportörsansvar när den infördes, då vi anser att den riskerar att försvåra möjligheten för förföljda att resa till olika länder och söka asyl där och att den också ökar den organiserade människosmugglingen. Och, fru talman, vi är fortfarande kritiska.

Innan direktivet genomfördes framfördes kritik från UNHCR och Amnesty, som menar att transportörsansvaret strider mot Genèvekonventionen och den av folkrätten erkända asylrätten.

Eftersom samtliga EU-länder är bundna såväl av Genèvekonventionen som av FN:s deklaration om mänskliga rättigheter bör EU inte anta en lagstiftning som strider mot internationella åtaganden som medlemsstaterna dessförinnan har gjort.

I sammanhanget är det också viktigt att påpeka att EU gång på gång slagit fast att Genèvekonventionen är grunden för den gemensamma politiken på asylområdet. Folkpartiet vill därför att en rättslig prövning av transportörsansvaret genomförs av EG-domstolen för att bedöma direktivets förenlighet med Genèvekonventionen.

Med det anförda vill jag yrka bifall till reservation 4.

Anf. 154 SVEN BRUS (kd):

Fru talman! Det så kallade transportörsansvaret har vi debatterat i kammaren vid flera tillfällen, och hur vi kristdemokrater ser på frågan är väl känt.

Det förslag som vi nu tar ställning till handlar om en överföring av passageraruppgifter som innebär en utökning av de regler som redan finns. Transportörernas skyldighet att samla in uppgifter om passagerarna utökas helt enkelt. Då kan man på goda grunder anta – nästan utgå ifrån – att detta leder till ökad människosmuggling. Det blir ju effekten när man begränsar möjligheterna att komma till Sverige och till EU på laglig väg för att söka asyl. Det sambandet har vi pekat på i tidigare debatter om transportörsansvaret, och det finns skäl att påminna om det igen.

Det är mot den bakgrunden som vi ifrågasätter transportörsansvaret, och det är mot den bakgrunden som vi också är kritiska och avvisar den utökning som nu föreslås. Vi tycker inte att detta är förenligt med flyktingkonventionen. Regeringen måste enligt vår uppfattning verka för att omförhandla direktivet om överföring av passageraruppgifter.

I betänkandet uttrycker utskottet sin grundläggande syn på asylrätten. Där sägs det att några inskränkningar i denna rätt aldrig kan accepteras. Det tycker vi kristdemokrater är en mycket rimlig hållning. Värnandet av asylrätten måste alltid komma i första rummet, och det är naturligtvis mot den grundsynen man ska pröva det nu aktuella direktivet om överföring av passageraruppgifter och utökningen av transportörernas skyldigheter.

Prot. 2005/06:125
17 maj

Genomförande av EG-direktiven om överföring av passageraruppgifter och uppehållstillstånd för studier

Regeringens uppfattning är ju att dessa inte strider mot varandra. Regeringen menar att det inte är någon ökning av skyldigheterna att kontrollera passagerarnas resehandlingar eftersom sanktionsmöjligheterna är kopplade till överföringen av uppgifterna och inte till äktheten i dessa. Argumenteringen känns inte särskilt övertygande. Visserligen kommer transportörerna att bli skyldiga att lämna fler uppgifter om passagerarna, men mängden uppgifter kan inte anses innebära ett utvidgat transportörsansvar, säger regeringen – en ganska märklig slutsats.

Vad det handlar om är naturligtvis inte uppgiftsmängden i första hand utan att transportörsansvaret i sin första form och i sin utvidgade form är en inskränkning i asylrätten. Däri består vår kritik.

Fru talman! Genom att införa sanktionsavgifter för flygbolag och rederier som inte fullföljer sin kontrollskyldighet tvingas transportörerna att ta ansvar för bedömningen av vem som är i behov av skydd. Det är en orimlig situation, bortom allt vi kan kräva av rättssäker hantering. Om en transportör ska avgöra om en person har de resehandlingar som krävs, inte bara för resa till Sverige utan också in i Sverige, måste det betraktas som myndighetsutövning. Förslaget om transportörsansvar kan leda till att asylrätten undergrävs. Transportörernas urvalsprocess medför också en ökad risk för diskriminering av resenärer, exempelvis att sorteras efter utseende eller etnisk tillhörighet.

Det kanske inte är märkligt att EG-direktivet om transportörsansvar har mötts av häftig kritik. Det kan alltså till och med ifrågasättas om inte det här direktivet strider mot Genèvekonventionen. Därför bör det ske en rättslig prövning inför EG-domstolen, menar vi. Det skulle vi välkomna. Inom EU bör Sverige verka för att nya förhandlingar tas upp om transportörsansvaret som sådant.

Den verklighet vi ser är att flera länder har vidtagit en rad åtgärder som försvårar legala inresor. Transportörsansvaret är ett exempel. För att inte det här ska leda till ökad människosmuggling finns det behov av ett förbättrat visumsystem, vilket vi tidigare har diskuterat i eftermiddag. Här ligger bland annat vårt förslag om ett asyl- eller nödvisum. Det har vi som sagt nyss haft anledning att diskutera.

Fru talman! En annan fråga i detta betänkande handlar om det internationella studentutbytet. Det bör ju inte bara underlättas utan till och med stimuleras, och så sker knappast i dag. Den som ska studera i Sverige under en längre tid än tre månader måste ha uppehållstillstånd. Det är rimligt i sig. Det tillståndet ska vara klart och infört i passet före inresan i Sverige, och det kan möjligen också accepteras. Men för de studenter som inte kommer från EU- eller EES-länder är de nuvarande långa handläggningstiderna för uppehållstillstånd ett mycket stort problem. Det kan till och med hända, och händer också ofta, att studenter inte fått besked förrän långt in på terminen. För att komma till rätta med det uppenbara missförhållandet bör man införa en bestämmelse om så kallat påskyndat förfarande. Det bör kunna ske genom avtal mellan Migrationsverket och de berörda lärosätena. Ett sådant avtal kan mycket väl införas, och därmed en bestämmelse om påskyndat förfarande.

Regeringen och utskottsmajoriteten tycker inte att det behövs. Det är visserligen otillfredsställande att studenten får besked först långt in på terminen, men ansvaret läggs ensidigt på Migrationsverket, som bör se till att korta sina handläggningstider.

Det är en ganska häpnadsväckande okänslighet inför enskilda studenters mycket problematiska situation. Det är ett missförhållande som man enkelt skulle kunna rätta till genom att bifalla det kristdemokratiska förslaget om påskyndat förfarande.

När majoriteten rutinmässigt avslår alla motionsyrkanden från oppositionen så är det väl en del av den politiska verkligheten i riksdagen, men ibland får den verkligheten minst sagt obegripliga konsekvenser för dem som det berör. Gå gärna ut och förklara bevekelsegrunderna för en sådan ställning för den enskilde studenten som tillbringar kanske mer än en halv termin i oro och ovisshet!

Fru talman! Vi menar att man ganska enkelt skulle kunna göra livet enklare att leva för dessa studenter, som vi rimligen bör välkomna till vårt land och inta en så hjälpsam och så positiv hållning som möjligt till.

Avslutningsvis yrkar jag bifall till reservationerna 1 och 6.

Anf. 155 KALLE LARSSON (v):

Fru talman! Uttrycket att murarna runt ”fästning Europa” byggs högre har återkommit i den flyktingpolitiska debatten de senaste åren. Det finns skäl till det. Ett av skälen är det vi i dag diskuterar, nämligen hur mycket svårare det på ganska kort tid har blivit att lagligen komma till någon av EU:s medlemsstater och få den möjlighet man enligt internationella konventioner har att söka en fristad undan förföljelse. Det gäller också hur mycket mer som har blivit olagligt, hur mycket mer som har blivit restriktivt och hur mycket mer som har förändrats i riktning mot att människor ska stängas ute och hållas borta snarare än välkomnas och få sina rättigheter tillgodosedda.

Vi nämner och använder det där begreppet, ”fästning Europa”, för att ge en bild av vad vi tycker att vi i dag ser. Som alla bilder är den förenklad. Det finns förstås undantag, och vi har gett exempel i den tidigare debatten i dag på saker som har förändrats i positiv riktning med svensk flyktingpolitik. Men de är dessvärre undantag. Hela den harmonisering av lagstiftningen i medlemsländerna i EU som nu sker drar i restriktiv riktning.

Kanske är transportörsansvaret, det vi nu diskuterar, en utvidgning av det mest tydliga av dessa exempel. Möjligen kan man säga att det är det vid sidan av Dublinkonventionen, där ju sägs att den som är på flykt inte själv kan välja i vilket land man vill söka asyl utan hänvisas till det land som man först råkade landa i.

Det är tidigare kända ståndpunkter som upprepas i stor utsträckning. Vi ser hur fem partier med lite olika formuleringar och lite olika ställda yrkanden ändå håller samman runt att transportörsansvar inte är ett bra förslag i allmänhet. Det borde göras någonting åt av Sverige, och helst vill vi inte heller se någon utvidgning på det sätt som nu beskrivs. Det är möjligen Folkpartiet som avviker lite, men i allt väsentligt finns här en kraftfull kritik. Det är uppenbart att regeringen också har varit tvungen att lyssna på den eftersom även utskottsmajoriteten nu tänker sig att vi ska göra en uppföljning och analys av transportörsansvaret för att se hur detta egentligen har fallit ut.

Men även om vi ska göra en uppföljning är man inte sen att samtidigt säga att vi ska utvidga transportörsansvaret ytterligare. Tidigare har det funnits en skyldighet för transportbolaget att betala resan, man införde

böter, och nu ska man också överföra passageraruppgifter inom vissa tidsgränser. Det där att man nu vill utvidga transportörsansvaret samtidigt som man vill se över hur det fungerar är ju egentligen bristande logik. Det är väl även ett tecken på hur dragkampen mellan olika krafter också i denna fråga gör sig gällande.

Vilka argument framför då utskottsmajoriteten egentligen för den här utvidgningen? Ja, i huvudsak är det två argument. Det ena är att man vill förbättra gränskontrollerna och bekämpa olaglig inresa. När det gäller att förbättra gränskontrollerna hade det kanske egentligen varit smartare att se till att vi hade några gränskontroller kvar, men det var ju en fråga vi avgjorde i folkomröstningen om EU för ett antal år sedan. Bekämpa olaglig inresa låter sig sägas, men hur ser den lagliga inresan ut? Detta har varit uppe i tidigare replikskiften under föregående debatt men är ändå värt att säga: Det saknas ju i dag i allt väsentligt lagliga möjligheter för människor som vill söka asyl i Sverige att komma hit, och det är ett av huvudproblemen. Möjligheterna att ta sig in genom fästningsmurarna är snart sagt obefintliga.

Det gör också att man med detta argument egentligen driver människor i händerna på smugglare. Alla smugglare har inte heller de bästa avsikter; det har vi också kunnat konstatera genom åren. Ju svårare det blir att komma hit, desto fler blir alltså tvungna – för många är faktiskt tvungna att fly sina hemländer – att i stället vända sig till skrupelfria smugglare.

Vi har i en gemensam reservation med flera andra partier sagt att vi anser att transportörsansvaret bryter mot Genèvekonventionen. Vi har själva uttryckt det som att det kortsluter Genèvekonventionen. Det gör att konventionen inte fungerar och inte får den effekt som egentligen var avsedd.

Det var det första argumentet, och det är därmed alltså avfärdat. Resultatet kommer att bli det motsatta.

Det finns ett argument till som nämns i betänkandet på s. 8. Jag tror att det är enda stället. Jag har inte sökt digitalt i dokumenthandlingen, men jag har hittat det bara där. Det står: "Direktivet utgör också ett led i kampen mot terrorismen." Med denna formulering kan man naturligtvis försvara det mesta i dessa dagar. Bara man säger att någonting är ett led i kampen mot terrorismen antyds det att vad som helst går att försvara. Någon vidare argumentation i de frågorna finns dock över huvud taget inte. Varför terrorister, om de nu är seriösa, skulle ha så undermåliga passhandlingar och personuppgifter att de skulle fastna i en sådan kontroll uttalar sig utskottet inte om. Det har man nog också goda skäl att inte göra eftersom det inte finns några sådana argument över huvud taget.

Vi har också sett hur migrationsminister Barbro Holmberg – som nu dessvärre har lämnat salen, säkert för andra viktiga angelägenheter – i en debattartikel i en av våra stora morgontidningar på Sveriges framsida i dag har uttalat sig till stöd för detta lagförslag. Man anser sig alltså kunna stoppa människosmugglingen. Vi menar att risken är stor att det blir tvärtom.

Vi säger förstås ja till polissamarbete. Det problem som regeringen generellt tycks ha när det gäller frågan om det som kallas kamp mot terrorismen är dock att man låter alla drabbas av någonting som egentligen bara några behöver utsättas för. Att kränka mänskliga rättigheter och

internationella konventioner, att begränsa den personliga integriteten för att man vill komma åt enstaka personer som man menar riskerar att göra eller har gjort sig skyldiga till brottslighet av någon karaktär, är enligt vår uppfattning inte en framkomlig väg. Det är möjligt att det i varje enskilt fall finns argument för den saken, men sammantaget drar denna utveckling i riktning mot ett helt annat samhälle än det vi vill se – ett storebrors-samhälle, ett översittarsamhälle där människors privatliv kontrolleras in i minsta detalj. Det samhället vill inte jag som vänsterpartist leva i.

I grunden är det förstås hela transportörsansvaret som är problemet. Även om man nu vill göra en uppföljning och analys är det enligt vår uppfattning visserligen välkommet – det ska sägas; det är bra att så nu sker – men inte tillräckligt.

Det vi i stället säger är att vi behöver omförhandla hela direktivet och att de delar som faktiskt kränker asylrätten och kortsluter Genèvekonventionen måste avlägsnas. Detta borde regeringen inom EU ta initiativ till.

Jag yrkar därför, även om jag står bakom samtliga våra reservationer, bifall till reservation 3 under punkt 2.

Anf. 156 BIRGITTA CARLSSON (c):

Fru talman! I denna min sista debatt i kammaren börjar jag med att yrka bifall till reservation 3 under punkt 2.

Vi i Centerpartiet anser att förslaget om överföring av passageraruppgifter innebär en utökning av de regler som redan nu finns för transportörers uppgiftsskyldighet så tillvida att fler uppgifter om passagerare ska samlas in. Det finns därför skäl att tro att passagerarregistret kan leda till ökad människosmuggling eftersom det blir ännu svårare för människor som verkligen är i behov av skydd att på laglig väg komma till Sverige eller något annat EU-land för att söka asyl. Mot bakgrund av detta, och eftersom vi ifrågasätter förslagets förenlighet med FN:s flyktingkonvention och principen om *non-refoulement*, anser vi att regeringen måste verka för att omförhandla direktivet om överföring av passageraruppgifter.

Fru talman! För snart två år sedan debatterade vi i kammaren transportörsansvaret. Jag ska citera något som jag då hade med i mitt anförande där jag kritiserade regeringen för dess förslag om att införa transportörsansvar:

I dag ska vi besluta om vi ska förvägra människor den grundläggande rättigheten att söka eller åtnjuta asyl eller inte. I dag ska vi besluta om vi ska stänga ute fler människor från Sverige och Europa eller om vi ska välkomna dem hit. I dag ska vi besluta om vi vill att människor ska diskrimineras när de står vid gränsen till Sverige eller inte.

Det handlar om att vi i dag ska besluta om att utöka transportörsansvaret med bötesstraff eller inte. Om förslaget blir verklighet kommer det att innebära förödande konsekvenser för människor som flyr och vill söka skydd. Om bötesstraffet blir verklighet kommer många människor som har rätt till asyl inte ens att komma in över Sveriges gränser. Om bötesstraffet blir verklighet kommer diskrimineringen av människor med utländskt utseende och annorlunda namn att öka. Är det viktigare att lyda ett EG-direktiv än att värna asylrätten?

Den frågan ställde jag då, för två år sedan.

Prot. 2005/06:125
17 maj

Genomförande av EG-direktiven om överföring av passageraruppgifter och uppehållstillstånd för studier

Vi i Centerpartiet, sade jag vidare, är kritiska till transportörsansvaret främst av fyra skäl. Myndighetsutövningen läggs på transportörerna, asylrätten riskerar att undergrävas, det finns stor risk för ökande diskriminering och troligtvis kommer också människosmugglingen att öka.

Detta var alltså ett citat från debatten för ett par år sedan. Även om det inte blev riktigt så illa som jag då trodde håller jag med Kalle: Det vi håller på med just nu är att bygga upp en fästning runt Europa, och det känns definitivt inte bra.

Fru talman! Trots ett stort motstånd från flera partier här i riksdagen drev den socialdemokratiska regeringen igenom förslaget om transportörsansvar, som enligt vår uppfattning strider mot Genèvekonventionen. Från och med den 1 juli 2004 är alltså transportörer skyldiga att kontrollera att utlänningar innehar pass samt andra tillståndshandlingar för inresa.

Vi i Centerpartiet anser att transportörsansvaret riskerar att underblåsa diskriminering och rasism samtidigt som det tvingar människor att i än större utsträckning än i dag välja osäkra och olagliga flyktvägar. I dag riskerar många människor att hamna i människohandlars händer eftersom de handlingar som de behöver för att ta sig hit på laglig väg inte alltid går att få fram i de länder de kommer från. Av den anledningen anser vi att regeringen ska begära nya förhandlingar om direktivet om transportörsansvar och dessutom verka för att bestämmelser i direktivet tas bort som sätter asylrätten ur spel eller leder till diskriminering grundad på hudfärg eller etniskt ursprung.

Jag har lyssnat på debatterna de senaste dagarna och förstått att det är många som slutar som riksdagsledamöter. Så här i mitt sista anförande vill jag tacka mina utskottskamrater för gott samarbete under åtta år, faktiskt, i socialförsäkringsutskottet, och tacka en fantastisk kanslipersonal. Jag vill också tacka kammarpersonalen som nu har jobbat med mig i 15 år. Det har varit 15 fantastiskt innehållsrika och spännande år. Jag hoppas naturligtvis på ett maktskifte efter valet i höst med ett starkt Centerparti, men jag vill också önska er ledamöter som ställer upp till omval lycka till i valrörelsen.

Anf. 157 GUSTAV FRIDOLIN (mp):

Fru talman! Jag vill tacka Birgitta Carlsson. Det var ett bra sista anförande Birgitta höll i den här kammaren. Jag hoppas att det blir många fler anföranden på andra platser än i den här kammaren.

Birgitta hade ju möjligheten att i dag emotta ett diplom från Centrum mot rasism för sina insatser i riksdagen under den gångna mandatperioden. Jag skulle nog säga att detta diplom säkert var menat för dina insatser under de senaste 15 åren.

Om jag och Birgitta hade en ö någonstans, och vi tänkte att ön är så fin att vi inte vill ha några andra på ön utan där ska bara jag och Birgitta vara, hur skulle vi bete oss då? Först skulle vi nog bygga upp murar runt ön så att ingen kan komma i hamn ordentligt. Sedan skulle vi ställa ut beväpnade vakter vid ingångarna i murarna. När vi hade gjort det skulle vi skicka ut agenter att stå i hamnar och på någon flygplats för att där se till att ingen försöker lösa biljett för att komma till vår ö. När vi väl hade gjort det skulle vi se till att den som ändå lät någon komma till vår ö, som

ändå släppte någon ombord på en båt på väg mot vår ö, skulle straffas hårt.

Fru talman! Europa är ingen ö. Ändå har EU uppfört just alla dessa saker som jag och Birgitta gjorde på vår fantasiö. Murarna finns där, inte bara bildligt utan faktiskt i grå betong i de spanska enklaverna i norra Marocko. De beväpnade vakterna finns i samma enklaver. En och en halv person – nu finns det inga halva personer, men statistiskt sett brukar man räkna så – beräknas varje dag dö i sina försök att ta sig in i vår union.

Det finns också agenter som kallas för sambandsmän utplacerade av unionen på de olika flygplatserna – framför allt i Afrika. Där håller de koll på att inga flygbolag låter någon icke behörig komma ombord på planet. Sedan finns det ett straff för de flygbolag som ändå inte har kollat upp papperen tillräckligt väl, som ändå inte har skött den uppgift de har varit ålagda tillräckligt väl och låtit en flyende eller förföljd människa komma ombord på sina plan. Straffet finns stadgat i transportörsansvaret, som dagens debatt handlar om.

Dagens betänkande om genomförande av EG-direktiven innebär att man utökar transportörsansvaret, att man tillför uppgifter som flygbolagen och de andra transportörsbolagen ska registrera. På det sättet gör man det ännu lite svårare för flyende att ta sig över muren vi reste upp – bokstavligt i norra Marocko och bildligt runt resten av vår union. På det sättet gör man det ytterligare lite svårare för flyende att ta sig till vår landsdel.

British Airways, det brittiska flygbolaget, konstaterade när transportörsansvaret en gång infördes att under de senaste fem åren innan hade 400 personer som saknade tillgängliga papper tagit sig ombord på deras plan, blivit insläppta på planen och kommit till Storbritannien. Av dem hade en majoritet sedan också fått uppehållstillstånd och beviljats flyktingstatus. De var flyktingar och flyende. Dessa personer skulle aldrig ha haft någon möjlighet om transportörsansvaret hade funnits under de åren. Nu finns transportörsansvaret, och de har ingen möjlighet. Ändå är man rädd att något för många kommer över vår mur. Så inför man utökningen med hjälp av nya EG-direktiv.

Fru talman! Vi motsätter oss detta, och därför vill jag yrka bifall till reservation 3, där man kräver en omförhandling av EG-direktivet om transportörsansvar. På samma sätt kräver vi det i reservation 2, som jag för tids vinnande inte yrkar bifall till.

I utskottsmajoritetens text, fru talman, skriver man att man ska göra en uppföljning och analys av transportörsansvaret och dess effekter. Det är bra. Det är ett steg i rätt riktning. Utskottsmajoriteten har ändå tagit fasta på de invändningar som vi har lagt fram, framför allt de principiella invändningar vi har lagt fram, som Kalle Larsson uttryckte det – jag ska för övrigt framföra en hälsning från Kalle, sammalunda gör jag, till Birgitta – kortslut av Genèvekonventionen. Man har tagit fasta på vår önskan – åtminstone delvis – att detta möjligen ska prövas i EG-domstolen. Ändå väljer man att inte vägra godta EG-direktivet utan man genomför det och talar om en uppföljning och analys. Vi tycker att det är för svagt.

Fru talman! Den föregående debatten, inte minst replikskiftet jag hade med migrationsministern, visade tydligt på det grundläggande problemet till varför människor tvingas vända sig till flyktingsmugglare,

Prot. 2005/06:125
17 maj

Genomförande av EG-direktiven om överföring av passageraruppgifter och uppehållstillstånd för studier

Genomförande av EG-direktiven om överföring av passageraruppgifter och uppehållstillstånd för studier

nämligen murarna. Den visade tydligt var Miljöpartiet står i flera viktiga migrationspolitiska frågor. Jag ska därför inte förlänga denna kvällsdebatt mer än att jag konstaterar att öar som stänger in sig själva är ganska tråkiga att vara på. Även om jag uppskattar Birgitta tror jag att efter ett tag skulle vi, om vi hade skickat ut alla andra som agenter eller beväpnade vakter runt vår ö, vilja ha ytterligare lite sällskap, några fler att prata med, några fler som startar företag på vår ö eller börjar jobba och bidrar till att vår ö ska blomstra och bli så fin och trevlig som vi vill ha den.

På precis samma sätt är det med vår union. När människor kommer hit berikar det oss. Vi ska kämpa på alla möjliga sätt för att människor inte ska behöva fly. Men de som flyr ska vi ta emot. De ska få en fristad här, och vi ska inte begränsa deras möjligheter att utnyttja artikel 14 i Genèvekonventionen, det vill säga den som stadgar att var och en som flyr från förföljelse ska åtnjuta en fristad. De människor som av någon anledning vill flytta ska också ha möjlighet att göra det.

Anf. 158 YILMAZ KERIMO (s):

Fru talman! Vi behandlar nu socialförsäkringsutskottets betänkande SfU14, *Genomförande av EG-direktiven om överföring av passageraruppgifter och uppehållstillstånd för studier*. Jag vill inledningsvis yrka bifall till förslaget i utskottets betänkande och avslag på samtliga reservationer.

Dagens ärende är ingen ny fråga utan hänger samman med det transportörsansvar som redan finns och hur vi i Sverige ska fullfölja EG-direktivet om transportörs ansvar att lämna passageraruppgifter och därmed också införliva det i svensk lagstiftning.

Förslaget går i korthet ut på att transportörer som luftvägen transporterar passagerare till Sverige från en stat som inte tillhör EU och inte heller ingår i Schengenområdet på begäran av en polismyndighet ska överföra information om ankommande passagerare. Den information det handlar om är bland annat uppgifter om nummer på resehandling, medborgarskap, namn och födelsedatum. Om en transportör underlåter att lämna uppgifter eller lämnar ofullständiga eller felaktiga uppgifter ska en särskild avgift om högst 46 000 kr betalas. Men det finns dock undantag för när avgift inte ska betalas, som när det framstår som uppenbart oskäligt att ta ut avgiften.

Transportörernas ansvar är att samla in uppgifter och sedan elektroniskt föra över dem till Rikspolisstyrelsen som ska spara uppgifterna i ett register – som i regel ska gallras inom 24 timmar efter överförandet. Därför införs också en ny registerförfattning, en lag om passagerarregister.

Sekretess ska gälla för vissa uppgifter i passagerarregistret. Inom 24 timmar efter det att transportmedlet har landat ska transportörerna radera de insamlade uppgifterna.

Förslaget är både ett led i att förbättra gränskontrollerna och ett viktigt led i kampen mot terrorismen, som tenderar att växa sig allt starkare i dag i hela världen. Mot denna står ingen stat i världen fridlyst. Säkerheten på våra flygplan är viktig, inte minst mot bakgrund av händelserna den 11 september 2001. Säkerheten förutsätter också att man vet vilka som är ombord. Här har alla länder ett ansvar. Vidare föreslår utskottet att riksdagen bör göra ett tillkännagivande om att regeringen ska följa

upp och analysera tillämpningen av de nu aktuella förslagen och de aspekter på tillämpningen som belyser förhållandet till Genèvekonventionen och andra folkrättsliga åtaganden liksom den svenska grundlagen. Därefter bör regeringen återkomma till riksdagen med en redovisning. Direktivet ska vara genomfört senast den 5 september 2006.

Som jag sade inledningsvis är frågan på intet sätt ny – inte heller för svensk del, vilket en del partier har försökt få det till. År 2004, när vi senast behandlade transportörsansvaret, förtydligades svensk lagstiftning på området, detta som ett led i att leva upp till de åtaganden som Sverige iklätt sig genom EU-medlemskapet och Schengensamarbetet. Med dagens behandling fullföljer vi åtagandet genom att transportörerna åläggs såväl en gallrings- som en informationsskyldighet. Men förslaget innebär inte, som det emellanåt har framhållits i debatten, att transportörerna åläggs ett myndighetsansvar. Tidigare har också hävdats att flygbolag skulle tvingas göra asylutredningar. Så är heller inte fallet.

Fru talman! Jag vill understryka, i likhet med utskottets ställningstagande, att utskottet aldrig kan acceptera några inskränkningar i rätten att söka asyl eller skydd i övrigt. Ett värnande av asylrätten måste alltid komma i första rummet. Utskottet konstaterar i likhet med regeringen att direktivet inte innebär någon utökning av transportörernas skyldigheter. Det handlar inte om att utöka transportörernas skyldigheter att kontrollera passagerarnas resehandlingar. Som jag anförde tidigare, och som även regeringen påpekar i propositionen, är regler om skyldighet att lämna uppgifter om passagerare inte någon ny företeelse i svensk rätt.

Inte heller kan vi se att de varningsflaggor som hissades av ett antal partier när riksdagen behandlade transportörsansvaret förra gången behöver hissas igen. Tvärtom har de farhågor som oppositionen med flera partier då framförde helt kommit på skam. Så här löd det exempelvis från Centerpartiet: ”Vi i Centerpartiet är kritiska till transportörsansvaret främst av fyra skäl. Myndighetsutövningen läggs på transportörerna, asylrätten riskerar att undergrävas, det finns stor risk för ökande diskriminering och troligtvis kommer människosmugglingen att öka.”

Fru talman! Jag vill här erinra kammarens ledamöter och åhörare om att utskottet vid det tillfället begärde att regeringen skulle göra en förnyad översyn av transportörsansvaret och därefter återkomma till riksdagen med en redovisning och analys. Migrationsverket och Rikspolisstyrelsen fick uppdraget att följa upp hur utlänningslagens bestämmelser om transportörsansvar har tillämpats sedan ikraftträdandet den 1 juli 2004. Av myndigheternas redovisningar framgår att av totalt 413 av polisen initierade ärenden om särskild avgift hade 392 ärenden vidarebefordrats till Migrationsverket för asylprövning.

Jag kan med andra ord inte se något som helst fog för påståendet att asylrätten har undergrävts. Utskottet anser liksom regeringen att det underlag som har presenterats av Migrationsverket och Rikspolisstyrelsen inte ger anledning att anta att bestämmelserna om transportörsansvaret hindrar personer från att söka asyl här. Därmed finns det inte heller anledning att på nytt inom EU behandla frågan om transportörsansvaret.

Fru talman! Vad gäller frågan om behovet av att införa bestämmelser om ett så kallat påskyndat förfarande noterar utskottet att direktivet ger en möjlighet att införa ett sådant förfarande genom avtal mellan å ena sidan den ansvariga myndigheten, Migrationsverket, och å andra sidan

Prot. 2005/06:125
17 maj

Genomförande av EG-direktiven om överföring av passageraruppgifter och uppehållstillstånd för studier

universitet och högskolor respektive organisationer för elevutbyte. Regeringen har emellertid bedömt att det för närvarande inte finns anledning att införa särskilda bestämmelser härom. Bland annat har regeringen hänvisat till att Migrationsverket inom ramen för sin verksamhet försöker minimera de problem som kan uppstå för den enskilde och att handläggningstiderna hos Migrationsverket troligen kommer att bli kortare till följd av bestämmelsen om återkallelse.

Utskottet gör samma bedömning som regeringen, nämligen att det för närvarande inte finns något behov av att införa ett påskyndat förfarande. Det är visserligen otillfredsställande att det kan förekomma att studenterna får besked i frågan om uppehållstillstånd först en bit in på terminen. Utskottet anser emellertid att det i första hand får ankomma på Migrationsverket att se till att handläggningstiderna förkortas.

Fru talman! Utskottet är inte berett att i nuläget förorda att gäststuderande efter avslutade studier ska kunna förlänga sitt arbetstillstånd eller få ett uppehållstillstånd. Skälet till det är att regeringen på uppdrag av riksdagen har tillsatt en parlamentarisk kommitté som ska se över det regelverk som styr arbetskraftsinvandringen till Sverige. Syftet är att utarbeta ett regelverk som medger vidgad arbetskraftsinvandring från länder utanför EU/EES. I kommitténs uppdrag ingår att särskilt överväga reglerna kring gäststudenters möjligheter att stanna kvar i Sverige och arbeta efter avslutade studier.

Kommittén ska presentera sitt slutbetänkande senast den 18 oktober 2006. Utskottet anser inte att det finns skäl att föregripa resultatet av kommitténs arbete.

Avslutningsvis vill jag återigen yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.

Anf. 159 TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik:

Fru talman! Ja, Yilmaz Kerimo, vi är överens om grundprinciperna för det förslag som nu ligger på riksdagens bord. Jag vill peka på den fråga om komplexiteten gentemot Genèvekonventionen och andra folkrättsliga åtaganden som det här förslaget trots allt innebär. Det lyfte jag också fram i mitt inledningsanförande.

När riksdagen behandlade den första fasen av de här förändringarna fanns det ett tillkännagivande om att en utvärdering och utredning skulle ske. Regeringen – den regering som består av Yilmaz Kerimos partikamrater – valde att inte genomföra det som tillkännagivandet faktiskt innebär. Det gjordes ingen utvärdering och ingen bedömning av det här gentemot Genèvekonventionen. För oss i Moderaterna är det här en viktig fråga.

Nu har Barbro Holmberg avlägsnat sig – annars skulle jag ha ställt frågan till henne. Men jag ställer den till Yilmaz Kerimo i stället: Vilka garantier kan du lämna för att det tillkännagivande som riksdagen gör den här gången kommer att få effekt och att vi kommer att få tillbaka den redovisning som vi har rätt att kräva med utgångspunkt i vad som står i betänkandet?

Anf. 160 YILMAZ KERIMO (s) replik:

Fru talman! Tidigare har det gjorts en analys av detta, och där har man sagt att det inte innebär inskränkningar i de konventioner som man

har pratat om tidigare. Nu har utskottet begärt ytterligare en större analys av detta för att tillämpningen av de aktuella förslagen – de aspekter som belyses här – och folkrättsliga åtaganden inte ska strida mot varandra. Vi ska tillsammans i utskottet se till att detta tillkännagivande kommer till regeringen så att de gör detta.

Anf. 161 TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik:

Fru talman! Det innebär att jag ska tolka Yilmaz Kerimos svar som att ni kommer att arbeta med full kraft och att ni kan garantera att regeringen inom den stipulerade tiden av nästa riksmöte kommer att återkomma med en bedömning av vad det här får för effekter gentemot Genèvekonventionen och andra folkrättsliga åtaganden. Är det så jag ska tolka ditt svar?

Anf. 162 YILMAZ KERIMO (s) replik:

Fru talman! Någon tidpunkt kan jag inte ange här. Men det jag kan säga från talarstolen är att eftersom det är ett tillkännagivande till regeringen utgår jag från att regeringen tar det på allvar och kommer att verkställa det. Någon tidpunkt kan jag alltså inte ange – det är inom ramen för möjligheterna. Men tillkännagivandet innebär att regeringen ska verkställa det.

Anf. 163 SVEN BRUS (kd) replik:

Fru talman! Jag antar att Yilmaz Kerimo håller med mig om att det är bra med ett internationellt studentutbyte och att vi ska underlätta för studenter att komma till Sverige och studera här. Nu gör vi inte det i dag, utan vi krånglar till livet för de här studenterna. Våldigt många drabbas av att inte få sitt tillstånd förrän en bra bit in i terminen, och man kan ganska lätt föreställa sig vilken osäkerhet och oro det leder till.

Vi skulle lätt kunna rätta till det här. Direktivet ger möjlighet till det så kallade särskilda förfarandet.

Jag förvånas över den passivitet som utskottet visar i den här frågan. Det är häpnadsväckande svävande skrivningar. Utskottets majoritet säger att det ”för närvarande” inte finns behov av något sådant här särskilt förfarande, att tiderna ”troligen” kommer att bli kortare, att det kan ”antas medföra ett visst bortfall av ansökningar” och så vidare.

Vadan denna passiva hållning, när man med ett mycket enkelt beslut här i kammaren skulle kunna göra livet lättare och tryggare för de utländska studenterna i Sverige?

Anf. 164 YILMAZ KERIMO (s) replik:

Fru talman! Som jag sade i mitt anförande ger direktivet möjlighet till ett sådant förfarande. Möjligheten finns att teckna avtal mellan Migrationsverket och de ansvariga myndigheterna, skolor och andra. Den möjligheten finns redan. Vi behöver inte göra något tillkännagivande i riksdagen för det.

Anf. 165 SVEN BRUS (kd) replik:

Fru talman! Den möjligheten har ju inte förändrat den här situationen. Det är ju som jag beskrev. En stor del av studenterna får vänta en halv

termin eller mer på sitt uppehållstillstånd. Det skapar en väldigt stor osäkerhet.

Det skulle vi genom ett klubbslag här i kammaren kunna förändra. Direktivet ger ju den möjligheten.

Det finns inget behov säger utskottsmajoriteten och Yilmaz Kerimo. Vem bedömer det? Har till exempel Yilmaz Kerimo intervjuat några av de otrygga studenterna? Vi skulle på ett mycket enkelt sätt kunna göra livet lättare att leva för dem. Ibland får politiska beslut alldeles obegrip-
liga konsekvenser för de människor de berör. Ibland kan det vara svårt att rätta till de konsekvenserna. I det här fallet är det faktiskt en mycket enkel åtgärd som krävs.

Regeringen är passiv och säger att det troligen kommer att bli bättre och att det för närvarande inte finns något behov. Vem har sagt att det inte finns något behov? En stor grupp studenter upplever att det finns ett behov.

Anf. 166 YILMAZ KERIMO (s) replik:

Fru talman! Behovet finns säkert, men jag sade att det finns möjlighet att minimera det. Vi har till exempel den nya bestämmelsen om återkallelse. Man kan återkalla tillståndet. Det kan göra att handläggningstiderna förkortas. Då går det fortare för Migrationsverket att handlägga ärendena.

Anf. 167 BIRGITTA CARLSSON (c) replik:

Fru talman! Yilmaz Kerimo säger att värnande om asylrätten måste sättas i första rummet. Hur kan du påstå något sådant? Man vet att det finns åtskilliga länder där de personer som behöver fly från sitt land inte har möjlighet att få fram de handlingar som krävs för att ta sig ut från sitt hemland. Det handlar om att försöka ta sig ut utan handlingar.

Hur ska det gå att värna asylrätten om de inte har en chans att ta sig hit?

Anf. 168 YILMAZ KERIMO (s) replik:

Fru talman! Jag förstår egentligen inte frågan. Vad är det ni kritiserar? Vad är det för fel med att vi vill ha koll på vilka som är ombord på ett flygplan? Vi vill underlätta för poliser att ta del av passageraruppgifterna för att alla ska känna sig trygga.

Asylrätten finns fortfarande.

Ska vi uppmana människor att ta sig till landet illegalt och vara olagliga? När de kommer hit och ID-handlingarna saknas blir det ett problem att fastställa deras identitet här i Sverige. Är det inte bättre att de har sina ID-handlingar och har rätt att söka asyl när de landar?

Jag förstår inte vad det är för fel med det.

Anf. 169 BIRGITTA CARLSSON (c) replik:

Fru talman! Självklart är det bäst om de som kommer hit har sina ID-handlingar i ordning. Yilmaz Kerimo vet ju likaväl som jag att det är åtskilliga länder där man inte kan få fram de handlingar som krävs. Då gäller det att försöka skaffa sig handlingar på illegal väg eller att man,

som Gustav Fridolin nämnde i sitt anförande, kommer hit via människosmugglare. Är det bättre att öppna för detta?

Risken är helt klart stor för att det blir en ökning av människosmuggling med de förslag som nu ligger på bordet.

Anf. 170 YILMAZ KERIMO (s) replik:

Fru talman! Jag tycker precis tvärtom. När vi inte gör dessa kontroller ger vi möjlighet till människosmugglarna att göra affärer och ge dem handlingar. När de landar här brukar de kasta dem så att de kommer hit utan ID-handlingar.

På det här sättet tror jag att vi kan förebygga människosmuggling och förhindra människosmugglarna att göra affär på det.

De vet att det finns kontroller och att de måste ha alla handlingar i ordning innan de kan flyga. Sedan får de söka asyl när de kommer hit, men på rätta grunder och med rätta ID-handlingar.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut skulle fattas den 18 maj.)

Prot. 2005/06:125
17 maj

Genomförande av EG-direktiven om överföring av passageraruppgifter och uppehållstillstånd för studier

21 § Nationell IT-strategi för vård och omsorg

Nationell IT-strategi för vård och omsorg

Föredrogs

socialutskottets betänkande 2005/06:SoU30

Nationell IT-strategi för vård och omsorg (skr. 2005/06:139).

Anf. 171 ANNE MARIE BRODÉN (m):

Fru talman! Vi ska ju nu debattera socialutskottets betänkande om en nationell IT-strategi för vård och omsorg.

Vi moderater har tillsammans med våra borgerliga kamrater fyra reservationer som vi självklart står bakom, men jag vill för tids vinnande yrka bifall endast till reservation nr 1 under punkt 1 som handlar om behovet av nationell styrning av IT i vården.

Fru talman! För ett tag sedan läste jag i tidningen: Tio olika system. I dag registreras patientuppgifter upp till tio gånger i olika system. Sjukhus kan inte kommunicera elektroniskt med varandra och patienter kan inte boka tid elektroniskt. Om man ser svensk sjukvård som en koncern med nationell styrning skulle det gå att spara 30 % av nuvarande administrationskostnader, vilket lågt räknat är en besparing på 30 miljarder kronor per år, säger Jan Dahlin som har ett långt förflutet som IT-chef i näringslivet men som nu arbetar på Konsultkollegiet.

Han säger också att det behövs mycket tydligare riktlinjer för att landstingen ska börja samarbeta bättre för att en nationell IT-strategi ska kunna genomföras.

Fru talman! Regeringen har länge utlovat en IT-strategi i vården och nu är den äntligen här. Vi delar uppfattningen att det behövs en nationell IT-strategi och den är verkligen efterlängtd.

Kommer då detta förslag att bli verklighet runtom i landet? Det vi ifrågasätter är genomförbarheten. I betänkandet konstaterar regeringen att varje landsting och kommun själv beslutar i kraft av det kommunala

självstyret för vilka ändamål och på vilket sätt IT ska användas samt upphandlar eller utvecklar själva de IT-stöd de beslutar om.

I princip innebär detta att varje landsting har veto, även när det gäller vitala nationella intressen som att garantera att man kan kommunicera mellan olika landsting och säkerställa möjligheten att följa upp kvalitet och kostnader i nationella kvalitetsregister.

Det är enligt vår mening ett bekymmer. Staten bör kunna ställa krav på att de IT-system som används i landstingen kan kommunicera med varandra och självklart också följa vad som händer med patienten.

I takt med att sjukvården internationaliseras ställs även krav på möjligheten att kommunicera med sjukvårdssystem i andra länder.

Staten bör av dessa, och många andra skäl, ha möjlighet att ställa krav på landstingen att tillämpa en nationell standard för IT. Utan sådana möjligheter kommer regeringens IT-strategi aldrig att kunna förverkligas. Många andra länder, till exempel Storbritannien, har insett behovet av en nationell strategi och den brittiska regeringen har därför lanserat projektet Connecting for Health som är ett led i moderniseringen av den offentliga sjukvården.

Trots att Sverige har en mer utbredd användning av IT i vården saknas denna helhetssyn här, även om viljan till samordning finns.

Regeringen konstaterar vidare att rörligheten i befolkningen har ökat och att detta ställer större krav på att vården fungerar utan verksamhetsmässiga och administrativa hinder och oavsett geografiska avstånd. Det är självklart att vi delar den uppfattningen. Kommer då denna IT-strategi att bidra till att det blir bättre?

Vikten av att kunna kommunicera gäller inte enbart medicinsk information utan IT är också ett effektivt sätt att förbättra resurshushållningen inom vården. IT används sedan länge för planering, styrning och uppföljning av vårdens verksamhet. Med hjälp av informationsteknik kan väntetider förkortas och verksamheter samordnas. Informationsteknik är också en förutsättning för den patientrörlighet som vi i den borgerliga alliansen vill se både här i Sverige och över landets gränser.

Fru talman! För att kunna ge en bra vård måste landstingen oaktat nationella riktlinjer ha ett väl fungerande IT-system. Allians för Sverige har uttalat att det behövs ett nationellt system med användbara och tillgängliga kvalitetsjämförelser av hälso- och sjukvårdens prestationer, datoriserade patientjournaler och så kallade e-recept. Vi vet att det varje år satsas mellan 6 och 9 miljarder kronor på IT i vården. På tio år har vi sett att landstingen har satsat mellan 60 och 90 miljarder runtom i landet. Merkostnaden för att se till att systemen kan prata med varandra är i det perspektivet litet medan vinsterna är betydande.

Fru talman! Vi vill se mer än denna IT-strategi. Vi vill också se en finansiering och en tidsplan för hur detta ska kunna genomföras – en tydlig organisation när det gäller användningen av IT i vården. Vi moderater har därför tillsammans med Folkpartiet, Kristdemokraterna och Centern lagt fram förslag på att satsa 50 miljoner på att förbättra vårdens IT-infrastruktur och för att finansiera utvecklingen av en nationell standard för informationsteknik i vården. Detta tillskott tillsammans med ytterligare 60 miljoner är viktiga förutsättningar för en bra sjukvårdspolitik och för att kunna utveckla de ersättningssystem där resurserna kan följa patienten.

Fru talman! På sikt är nya moderna IT-system en viktig förutsättning för att utveckla sjukvården, följa upp kvaliteten och samverka kring patienten. Där har vi i den borgerliga alliansen många bra förslag.

Anf. 172 CHRISTER WINBÄCK (fp):

Fru talman! Jag och Folkpartiet står naturligtvis bakom samtliga reservationer som vi deltar i, men yrkar för tids vinnande bifall endast till reservation 1.

Efter att ha jobbat i trafikutskottet i ett antal år nu, där vi jobbar med IT-frågor, kan jag konstatera att det är glädjande att se att IT-frågorna sprider sig även till andra utskott där de hör hemma och där man kan jobba med dem funktionsmässigt. Då kan man se hur de kan vara till nytta för olika saker på respektive område.

Det gläder mig att regeringen har lagt fram en skrivelse för hur en nationell IT-strategi för vård och omsorg ska kunna gå framåt och implementeras. Där slår man fast att IT är ett av de viktigare verktygen för att förnya och utveckla vårdsektorn. Det är glädjande att regeringen äntligen kommer till skott med denna prioritering.

Informationsteknologin inom vården är underutvecklad, som föregående talare nämnde. Det finns mycket att göra och det finns många vinster att göra.

För egen del – jag som har arbetat inom detta fält i många år – har vi efterfrågat en nationell IT-strategi av det här slaget länge. Det har funnits olika frivilliga initiativ till samordning, men nationella dito har varit för få. Detta har efterfrågats i många år.

Säkerhet för patienter, kvalitet och tillgänglighet är ledord vid utveckling av olika former av IT-stöd. Möjligheten att samverka mellan system och möjliggöra åtkomst till systemen oberoende av var de finns är också oerhört viktigt. Det handlar inte om ett system från samma producent utan det handlar om att ha gemensamhet i standard, begrepp, termer och annat.

För att klara av en IT-fiering av vården krävs lagändringar. Men det krävs framför allt gemensamma informationsstrukturer. Det är viktigt att man ställer krav på de system som landstingen upphandlar så att man får gemensamheten i standarder och ser till att man får möjligheter till utbyte mellan systemen på ett sätt som är bra för vården.

Produktionsstöd är en av de viktigare sakerna för vården, som jag har nämnt alldeles nyss. Men det är också viktigt för att klara forskning och utveckling av framtida vård. Utan gemensamhet och möjligheter att söka bakåt i historik, behandlingar och annat kan man inte få en feedback in i forskning och utveckling för att få bättre läkemedel, bättre vård och så vidare för patienterna. Det är nödvändigt att detta är en sak som hålls högt vid byggandet av system.

Det är också viktigt att dokumentationen med hjälp av sådana här system kan förbättras betydligt. Jag har själv jobbat i vården i många år. Många yrkesgrupper är skyldiga att dokumentera, men vi som har jobbat i vården vet att det görs alltför lite och alltför sällan. Dessutom blir det många gånger så att man för journaler för olika yrkesgrupper på olika sätt. Man får inte alltid samlade patientjournaler, vilket också är av ondo för patienten. Sjuksköterskorna gör sina anteckningar, paramedicinarna gör sina, kuratorsjournalen kommer ingen annan åt och så vidare.

Prot. 2005/06:125
17 maj

*Nationell IT-strategi
för vård och omsorg*

Det är också angeläget att kvalitetsregister av olika slag ska kunna användas på olika sätt tillsammans med patientjournalerna för att också där kunna ge feedback tillbaka. Så kan man också få en ytterligare utveckling av vårdens möjligheter.

Det behövs också morötter och piska. Föregående talare nämnde det här med finansiering och behovet av att tillskjuta resurser för att kunna finansiera utvecklingen av en nationell standard. En renodlat statlig finansiering är inte aktuell, men det behövs en tydligare strategi för finansieringen än de resonemang som nu föreligger.

Gemensamhet i branschråd är också intressant att diskutera. Det finns i dag olika aktörer som försöker samarbeta för att skapa gemensamma strukturer, men det behövs mer av detta. Vi hade tidigare sådana som jobbar med IT i vården – Spri, som tyvärr inte finns kvar, och HSA. Carelink har jobbat ett tag tillsammans med Sveriges Kommuner och Landsting, men vi saknar ett större helhetsgrepp på de här frågorna.

Fru talman! Någonting som jag, som har jobbat med det här länge, har engagerat mig mycket i när det gäller IT i vården är säkerhet och integritet för patienterna. Tyvärr är det ofta så att man slåss på två plan. Det gäller dels patientens integritet, dels vårdgivarnas behov av att få så mycket information som möjligt för att kunna ge en säker vård. Någonstans däremellan finns det som kanske är det rimliga.

Det är viktigt att konstatera att IT skapar nya förutsättningar, men det är också viktigt att vi får avgränsningar och tillsyn av teknikens användning. Vi frågar oss om enkelheten i att hantera tillgängligheten kan innebära att andra myndigheter steg för steg får större tillgång till uppgifter av integritetskänslig karaktär. Det är inte bra. Vi tror att det går att förena kravet på personlig integritet med behovet av nödvändig information för en god och säker vård. Det är viktigt att detta finns med som en ledstjärna.

Sammanfattningsvis präglas regeringens skrivelse av ett framtidsperspektiv, men tyvärr av få skarpa förslag. Det finns visioner, men det finns också sådant som Sjukvårds-Sverige och IT-branschen redan – om än splittrat – har arbetat med sedan länge. Det är en god ambition att samordna regelverk och nationella standarder men det ska alltid ske med den enskilda patientens intresse i fokus.

Vi hoppas nu att regeringen ser till att det leder till en fortsättning så att vi inte behöver vänta i ytterligare tio år på denna fortsättning.

Anf. 173 CHATRINE PÅLSSON (kd):

Fru talman! Kära vänner som har kommit hit till kammaren för att lyssna på mig! IT har revolutionerat många områden i samhället på ganska få år. Jag tycker att det är synd att det inte har gått lika fort i vården eftersom det finns så enormt mycket vinster att göra när det gäller vården och att kommunicera.

Fru talman! Ibland när det kommer nya system finns det risk att man sväljer allt med hull och hår utan att tänka sig för. Men i det här fallet tycker jag att det är en brist att man inte har kunnat hitta vägar så att vi kan kommunicera med varandra. Det finns många system ute i vården där man kan kommunicera på ett visst område utan att bli återkopplade till varandra.

Under lång tid har det pågått ett utvecklingsarbete för att förbättra och samordna IT-stödet inom hälso- och sjukvården. Carelink, som flera har talat om här, har försökt få en samordning. Men det har inte hjälpt.

Det är fullt tekniskt möjligt att inrätta ett nationellt system med användbara och tillgängliga kvalitetsjämförelser av hälso- och sjukvårdens prestationer, datoriserade patientjournaler och så kallade e-recept.

Men för detta fordras det ett tydligare nationellt krav på landsting och regioner samt långsiktigare investeringar för att bygga ut och samordna register och IT-system inom sjukvården.

Fru talman! Jag använder mig ibland av olika jämförelser, för då blir det lite lättare att förstå. Jag tänker mig då följande. När vi här i Sverige bygger räls till våra tåg måste det finnas ett nationellt system för att se till att det finns räls. Sedan kan man köpa tåg och frakta på den här rälsen. Men då är både kommuner och landsting för små – man kan inte tro att var och en ska kunna bygga sin räls. Det känns som att det ungefär likadant när det gäller IT. Vi måste ha nationella krav på att en ordentlig räls byggs för att man sedan ska kunna kommunicera.

Fru talman! Jag tänkte yrka bifall till reservation nr 2 om IT ur ett patientperspektiv. Men självklart står Kristdemokraterna bakom de övriga reservationer som vi har undertecknat.

Patientsäkerheten tycker jag är den kanske viktigaste frågan. Varje år dör många människor. Kanske skulle man ha kunnat vidta förebyggande åtgärder och undvika dödsfallet genom att ha bättre kommunikationsmedel. Ätminstone säger professionen det.

Om det till exempel finns *en* gemensam patientjournal är risken för fel betydligt mindre. Precis som Christer sade måste vi se till att den personliga integriteten hålls högt. Men samtidigt, fru talman, kan man som patient ta reda på väldigt mycket om kvalitet, om tillgänglighet och om olika sjukdomar ifall man har tillgång till den här kommunicerade IT-tekniken. Därför känns det som att det också för patienternas bästa skulle vara oerhört värdefullt om vi nu kunde fortsätta lite snabbare än vad regeringen har föreslagit och komma till rätta med problemen.

Fru talman! Jag vill också nämna några ord om den grupp människor där många inte kan informationsteknik. För många äldre är nämligen kommunikationen mellan teknik och människa svårförståelig, men ingen är för gammal för att lära sig detta. Äldre människor kan faktiskt, om de får möjlighet och kunskap, lära sig systemet och ha mycket nytta av det.

Jag anser, fru talman, att om man inte öppnar för att även äldre ska få lära sig informationstekniken är det en form av åldersdiskriminering. Detta känns viktigt, och det tar vi upp i reservation 4.

Jag vill också påminna om att det underlättar väldigt mycket om man har direktiv, etablerade standarder och gemensamma gränssnitt. I det sammanhanget kan vi få tydligare direktiv från regeringen – direktiv som till exempel gäller hur programvara baserad på öppna standarder ska användas inom offentliga myndigheter. Brist på tydliga direktiv finns det också vad gäller uppbyggnaden av en gemensam informationsstruktur och gemensamma gränssnitt utifrån etablerade standarder hos offentliga myndigheter.

Anf. 174 KENNETH JOHANSSON (c):

Fru talman! Jag börjar med att yrka bifall till reservation 5 men står självfallet bakom övriga reservationer där Centerpartiet finns med.

En bättre användning av IT i vården och omsorgen rymmer stora möjligheter. Centerpartiet har under en följd av år kämpat för att visionen om ett nationellt hälsönät ska förverkligas. Vi har gjort det i motioner, i rapporter och i budgetsammanhang – så även för innevarande år. Dessutom har vi tillsammans med övriga partier i alliansen enats om åtgärder för att bland annat skapa öppna kvalitetsregister och en bättre elektronisk journalföring.

Det har gått alldeles för sakta att få fram IT-strategin för vård och omsorg. Anledningen till att vi nu äntligen har en proposition att behandla är främst den överenskommelse mellan EU:s medlemsländer som träffades i april 2004 om att en IT-strategi ska finnas i de olika medlemsländerna senast i december 2005.

Nu finns den här, och som en början är resultatet enligt vår uppfattning riktigt hyfsat. Såvitt jag erfarit står vi oss väl vid en internationell jämförelse. Det är bra att ett arbete pågår i samarbete med SKL, Sveriges Kommuner och Landsting, och med apotek och andra aktörer.

Nu kommer nästa steg. Jag vill särskilt betona hur viktigt det är med ett förankringsarbete, med en delaktighet och med att detta når ut riktigt långt lokalt – ut på fältet – samt att det rör både vård och omsorg och därmed både landsting och kommuner.

Patientnyttan är det viktigaste i en förlängning vad gäller IT-strategin. Det handlar om att nationellt ha tillgång och information för att stödja vårdprocesser och vårdkedjor, om att stärka den enskilde patienten, om att ha tillgång till vård oavsett var man befinner sig, om att öka tillgängligheten och om att kunna boka tid och kunna ha mejlkontakt. Det finns stora möjligheter till utveckling om vi får ett fungerande IT-system i vården.

I Dalarna har det gjorts en undersökning av attityden till IT. Av de 3 000 användare inom vården som svarade säger 71 % att IT underlättar arbetet. Det tycker jag är ett bra resultat. Jag tror att det är väldigt viktigt att vi tar fasta på vad vårdpersonalen säger och på dess attityder och inställning för att vi fortsatt ska kunna utveckla IT-användningen i vården.

Jag och Centerpartiet är ivriga. I reservation 3 pekar vi på att ett väl fungerande IT-stöd kan ha stor betydelse för att mobilisera individernas intresse och möjligheter att förebygga när det gäller hälsoproblem.

I höstas presenterade vi en idé om ett individuellt elektroniskt hälso-pass – en personlig hemsida. Här finns lämpliga journaluppgifter samt möjligheter att kontakta och att kommunicera med sina vårdgivare. Det kommer, är det svar jag hittills fått.

Trots att strategin betonar vikten av tillgången till hälso- och kvalitetsinformation för både patienter och vårdansvariga saknas det handfasta förslag om att öppna kvalitetsregistren samt länka dem till IT-strukturen. Det kommer, är det svar jag brukar få.

Fru talman! Nu krävs det enligt vår uppfattning att vi ökar tempot och att vi går från ord till handling. Lagar och förordningar måste anpassas. Vad gör bästa och största möjliga nytta?

Vi vill se en tidsplan, en finansiering och en tydlig organisation när det gäller användningen av IT i vården. Hur utvecklar vi en nationell standard för IT i vården och omsorgen? Det kommer, är det svar jag brukar få.

Den årliga kostnaden för IT i vården uppgår i dag, enligt uppgift, till ca 4–5 miljarder kronor, och då är inte kommunerna inräknade. Det är stora belopp, och det är viktigt att de används rätt. Ett ambitiöst förverkligande av IT-strategin förutsätter investeringar som kan uppgå till mångmiljardbelopp. En renodlad statlig finansiering kan knappast vara aktuell. Vi vill se en tydligare strategi för finansieringen; hur resurser till detta gemensamma projekt kan mobiliseras.

Centerpartiet, med stöd av övriga allianspartier, för fram att det också behövs aktörer och finansiärer utanför det allmänna. Till exempel kan en PPP-lösning, *Private Public Partnership*, vara en lösning. Vi har inte kommit till den typen av frågeställningar än, brukar vara det svar som man får.

Fru talman! Sammanfattningsvis: Äntligen finns IT-strategin för beslut. Den ger en hyfsad grund, men mycket återstår. Jag och Centerpartiet vill medverka till att öka tempot i genomförandearbetet – för patientens och för den enskilda människans skull.

Anf. 175 CONNY ÖHMAN (s):

Fru talman! Låt mig börja med att yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet och samtidigt yrka avslag på de reservationer som det har yrkats bifall till under debatten.

Sedan lång tid används självfallet IT i sjukvården, men vi kan konstatera att användningen varierar mycket inom olika sektorer inom vården. Ett problem är, som redan antytts i debatten, att många av vårdens IT-system inte kan kommunicera med varandra. Ja, det finns till och med exempel på att man inom samma landsting inte kan kommunicera med varandra.

Ett givet användningsområde för IT i vården är elektroniska recept. När den möjligheten infördes kunde vi se och konstatera att det tog väldigt olika lång tid innan de olika landstingen klarade av detta med elektroniska recept. Tusen blommor har blommat när det gäller IT i sjukvården skulle man kunna säga.

Elektroniska patientjournaler är ett givet användningsområde. Och den som med egna ögon har sett ett journalarkiv i svensk hälso- och sjukvård inser självfallet att IT är ett enormt hjälpmedel för att hålla reda på alla dessa uppgifter som finns om oss patienter. Behovet av en nationell IT-struktur för vård och omsorg är således alldeles givet.

I skrivelsen redogörs för den grundsyn, plattform, eller vad man ska kalla det, som nu kommer att gälla för det fortsatta arbetet. Man kan säga att det i princip är tre olika grupperingar som kommer att ha nytta av detta.

Först och främst är det självfallet medborgarna och patienterna som i en framtid kommer att få möjlighet att boka tid för sina besök med mera. Dock ska vi kanske påminna oss om att vi under ganska lång tid kommer att ha grupper i det svenska samhället som inte kommer att ha tillgång till IT, och de måste självfallet också få en bra service.

För personalen i vården är det givet att detta är och kommer i än större utsträckning att vara ett mycket bra hjälpmedel för att effektivisera arbetet och för att kunna garantera patientsäkerheten. För dem som är ansvariga för vården kommer ett utvecklat IT-stöd att vara en oerhört stor tillgång för att kunna följa upp vårdens kvalitet, för verksamhetsstyrning och för resursfördelning inom vården. Ett modernt IT-system i vården kräver effektiva säkerhetslösningar, att man har system för uppföljning av vårdkvalitet, för uppföljning av tillgänglighet och för stöd för verksamhetsuppföljning.

Regeringens skrivelse lägger nu en plattform, en gemensam grundsyn, för det fortsatta utvecklingsarbetet. En given styrka är att den här plattformen, grundsynen, har utarbetats i samverkan mellan stat, kommuner, landsting, Socialstyrelsen, Läkemedelsverket, Apoteket med flera. Det är alltså ett arbete som har framtagits på ett helt annat sätt än det som framskymtar i några skrivningar i reservationerna, där man pratar om statliga direktiv som ett arbetsredskap i det här sammanhanget. Jag tror att den form som handlar om samverkan mellan de inblandade parterna är att föredra.

Men det här är det första steget. Det krävs självfallet vidare arbete, och det krävs flera etapper. Det krävs en andra etapp där man diskuterar omfattning, finansiering, beslutsformer, eventuella statliga stimulansmedel och genomförandeprocessen efter det att den här strukturen är lagd. Jag utgår från att det arbetet kommer att bedrivas i samverkan och med högsta möjliga hastighet.

Jag kan konstatera, efter att ha lyssnat på de fyra så kallade allianspartierna här, att i sak finns det inga invändningar mot det som står i texten. De säger tvärtom att de tycker att detta är en hygglig skrivelse, om jag kommer ihåg ordanvändningen rätt. Det som de diskuterar i sina reservationer är i princip det som är andra etappen i det här arbetet, och andra etappen är ju den som man är mitt uppe i nu och som ska slutföras så småningom. Vi vet att en skrivelse också om den andra etappen kommer så småningom.

En viktig pusselbit i allt detta arbete är det jobb som Patientdatautredningen gör just nu. Det kommer att bli kniviga frågeställningar efter det att utredningen har lagt fram sitt betänkande. Det är jag själv ganska övertygad om, därför att som någon redan sagt är det en avvägning mellan riskerna med att registrera saker och ting, att uppgifter hamnar fel i obehöriga händer, och det självklara, nämligen att ett bra IT-system är en tillgång för att utveckla svensk hälso- och sjukvård.

När Patientdatautredningen kommer och när förslagen efter remissbehandling kommer till riksdagen kommer riksdagen självfallet att få diskutera de här frågorna. Det kommer att kräva en kanske ännu mer seriös hantering än just den plattform och den strategi som vi diskuterar i dag.

Jag yrkar bifall till denna skrivelse.

Anf. 176 CHATRINE PÅLSSON (kd) replik:

Fru talman! Jag vill använda min replik till att instämma i Conny Öhmans avslutning på anförandet, att det här i fortsättningen ska gå med högsta möjliga hastighet.

Sedan vill jag tacka Conny Öhman för alla härliga och roliga debatter vi har haft under många år. Som av en händelse har vi förstått att det är Conny Öhmans sista debatt här i riksdagen, åtminstone som vi vet nu. Jag tycker att det finns all anledning att säga ett stort tack till Conny som alltid har varit väl påläst. Vi har inte alltid haft samma åsikter. Conny kommer från landstingsvärlden precis som jag.

Det känns oerhört roligt att också kunna tacka en så kallad motståndare för allt roligt som vi har haft. Jag hoppas att vi ska kunna kommunicera via IT även när du har slutat här. Då behöver du faktiskt bara svara på de mejl som du vill. Men jag är helt säker på att vi kommer att behöva kommunicera och använda varandras erfarenheter även efter det att Conny Öhman nu frivilligt lämnar riksdagen.

Tack så jättemycket, Conny, för många härliga debatter!

Anf. 177 CONNY ÖHMAN (s) replik:

Fru talman! Jag blir nästan tagen. Tack för de vänliga orden, Chatrine.

Du sade att du ville instämma i det sista jag sade. Du får gärna instämma i allt jag säger, men det kanske är att begära för mycket.

Det är sant, detta är alldeles säkert min sista debatt. Jag blev sjukvårdspolitiker som nyinvald i Östergötlands läns landsting 1976. Efter 30 år som sjukvårdspolitiker tycker jag att det är dags att sätta punkt. Jag kanske kommer tillbaka som pensionärspolitiker eller i något annat sammanhang. Vi får se.

Anf. 178 CHATRINE PÅLSSON (kd) replik:

Fru talman! Jag säger bara: Allt gott till dig, Conny.

Anf. 179 ANNE MARIE BRODÉN (m) replik:

Fru talman! Jag får väl instämma och säga ett stort tack till Conny för de debatter som vi har haft, även om de inte har varit så många eftersom det är min första period här i riksdagen. Vi har ju också gemensamma diskussioner när det gäller landstingen.

Jag är ändå lite bekymrad för just det här tempot. Kommer detta att innebära att vi kommer att se att det blir verklighet av alla dessa vackra ord? Det är nämligen en bra IT-strategi. Jag har läst den från pärm till pärm, och jag kan hålla med om att det är väldigt mycket i den här plattformen som vi alla berömmar, även om det har tagit tid innan den kom så här långt.

Men nu kommer nästa steg – nästa etapp. Conny Öhman säger att det ska gå fort, men min fråga kanske då kommer att handla om tålamod till slut: Hur lång tid är det när det går fort i riksdagen?

Anf. 180 CONNY ÖHMAN (s) replik:

Fru talman! Ja, det varierar ju, höll jag på att säga! Är det fråga om grundlagsfrågor tar det ju årtionden. När det gäller sjukvårdsfrågor är min förhoppning att det går fortare än så.

Arbetet är upplagt på det sättet att det sker i samverkan mellan staten och berörda parter, och det är klart: Det förutsätter att alla parter drar sitt strå till stacken för att det ska gå så fort som möjligt. Jag är i alla fall

ganska övertygad om att i den mån det ankommer på staten är staten väldigt angelägen om att det ska bli högsta möjliga tempo i detta arbete.

Anf. 181 ANNE MARIE BRODÉN (m) replik:

Fru talman! Ja, det gäller ju både tempo och pengar – ekonomin i detta. Vi vet att det kostar en hel del att göra de här satsningarna. Någon typ av medel måste också regeringspartiet och vänsterkartellen ta fram i den fortsatta satsningen. Vad sätter du för summa på den här satsningen, som ni eventuellt kommer att göra?

Anf. 182 CONNY ÖHMAN (s) replik:

Fru talman! Det är det som ligger i etapp nr 2 att diskutera. Vi brukar inte från socialdemokratiskt håll börja med att sätta ut en summa, utan vi brukar först analysera problematiken och räkna på vad det kostar och sedan ta en diskussion om hur vi fördelar kostnaderna. Det är socialdemokratisk arbetsmetodik – kanske lite tråkig och grå, men det är enligt mitt sätt att se den mest framkomliga vägen om man ska jobba i samverkan med andra parter. Ska man jobba enligt direktiv så kanske man kan jobba på ett annat sätt.

Anf. 183 CHRISTER WINBÄCK (fp) replik:

Fru talman! Tack, Conny Öhman, för goda ord från talarstolen! Men när det gäller det här med samverkan är det väldigt viktigt att ta till sig att även vi i oppositionen kan ha goda saker att ge i den samverkan, vilket vi också försöker göra i en del av våra reservationer.

Conny Öhman förvånades över att det till och med fanns landsting som saknade kommunikation mellan sina patientjournaler inom samma landsting. Jag vet sjukhus där man inte kan kommunicera inom sjukhuset. Jag vet kliniker där man inte kommunicerar därför att man har olika system på kliniken. Det beror på att systemen har byggts upp efter helt olika behov när de en gång har tagits fram. Att de inte kan kommunicera med varandra beror på att vi saknar och i många år har saknat någon form av nationell strategi vad gäller begrepp och termer, vilket jag i mitt anförande försökte belysa något.

Jag tror att det är väldigt viktigt att de saker som vi i många år har frågat efter faktiskt kommer och kommer fort. Ju längre det dröjer, desto mer hinner vi få av de här disparata delarna av patientjournaler, och det är inte bra. Det är ingen av oss, varken Conny Öhman eller jag, som vill ha det så.

I reservationerna försöker vi peka på några punkter som vi tror är viktiga att ta med sig i det fortsatta arbetet. Jag ska inte gå in på dem just nu – jag kanske gör det nästa replikskifte – men jag tror att det nog är en god idé att ta till sig det som sägs i reservationerna för att få den samverkan som Conny Öhman säger sig vilja ha.

Anf. 184 CONNY ÖHMAN (s) replik:

Fru talman! Jag känner självfallet också till att det internt på vissa sjukhus finns problem med kommunikationen, och det är ju än värre än när det inte går att kommunicera inom ett enskilt landsting. Ingetdera är bra. Jag kan konstatera att både borgerligt styrda landsting och socialde-

mokratiskt styrda landsting har varit så att säga delaktiga i att situationen ser ut som den gör, så skuldbördan för detta är delad, helt klart. För mig är IT i vården ingen politisk stridsfråga, utan jag tycker för min del att alla intressenter här har ett gemensamt ansvar för att få fram bästa möjliga lösning.

IT är ett redskap för att utveckla vården och utveckla servicen till patienterna – egentligen är det inte mycket mer än så – men självfallet är det en styrka om vi kan ha, som jag efter den här debatten uppfattar att vi har, en gemensam syn på den plattform som ligger här. Det är en styrka för det framtida jobbet med IT-utveckling inom vården, som jag ser det.

Anf. 185 CHRISTER WINBÄCK (fp) replik:

Fru talman! Den reflexion som jag gjorde nyss var inte menad att lägga skuld på något landsting eller annat. Ska här läggas skuld så hamnar den i så fall lite högre upp. Att alla de här systemen har fyllt ett behov när de har införts, och de fyller också ett behov i dag, nämligen att vara produktionsstöd. Det kan gälla diabetesjournaler, hjärtjournaler, allmänna patientjournaler på data med mera. Var och en har fyllt sitt behov. Anledningen till att de har blivit olika i sin systemstruktur, framför allt när det gäller begrepp och termer, är att vi har saknat det övergripande stöd som det finns behov av.

Jag vet att Spri höll på för många år sedan med begrepp och termer, och man kom en bit på vägen, men det blev liksom aldrig klart. Vi står fortfarande där i dag och saknar en del av de gemensamma strukturerna även när det gäller informationsteknik och en del annan teknik.

Jag tror att det är viktigt – där tror jag att vi är överens – att de här sakerna måste skyndas på. Vi kan klaga över att det har tagit lång tid, men nu gäller det att se härifrån och framåt. Nu går vi i så rask takt som möjligt framåt.

Vad krävs då för detta? Det är en del av det som vi pekar på i våra reservationer. Vi behöver både morot och piska för att komma dit, och vi tror att det är viktigt att försöka hitta former så att tempot blir betydligt raskare än vad det har varit hittills.

Det är inte så att man på något sätt ska förbjuda eller tycka att det är fel att de system som har införts i sjukvården har införts. Felet har varit att man då inte har haft förutsättningar att få likhet i termer och begrepp, informationsstruktur och liknande. Det är bland annat det vi eftersträvar. Sedan finns det också många andra goda saker i reservationerna som vi tycker att vi vill peka på för att få denna samverkan för framtiden och göra det bästa möjliga för patienterna med hjälp av IT.

Anf. 186 CONNY ÖHMAN (s) replik:

Fru talman! Jag är heller inte ute efter att fördela någon skuld. Jag konstaterade bara att utvecklingen fram till i dag har varit som den har varit.

Jag tror att det den här skrivelsen handlar om, nämligen att försöka att jobba i samverkan, oavsett om det är fråga om staten eller kommuner och landsting, är rätt infallsvinkel på det här problemet. Det jag är lite rädd för är att ni i era reservationer talar om statliga direktiv på det här området. Det måste till en finansiering där båda parter är med, som jag ser det, och då måste man jobba tillsammans med att utveckla det här jobbet.

Ordet ”direktiv” är för mig kanske inte det rätta ordet i det sammanhanget. Ni använder det tyvärr ganska ofta i era reservationer. Jag ser detta som ett gemensamt arbete där man jobbar fram en samsyn och där man gör jobbet gemensamt.

Anf. 187 ELINA LINNA (v):

Fru talman! Jag ska börja med att instämma med kamraterna i socialutskottet och tacka Conny Öhman för gott samarbete under den mandatperiod då jag har haft förmånen att samarbeta med Conny Öhman.

Fru talman! IT-strategi för hälso- och sjukvården har varit ett område som Vänsterpartiet drivit sedan förra mandatperioden. Vi har pekat på vikten av ett enhetligt och kompatibelt system. Användarvänlighet och funktionssäkerhet är det viktigaste för oss.

Sverige består av både storstad, småstad, glesbygd och landsbygd, och alla har rätt till en god hälso- och sjukvård. Bra IT-system kan överbrygga avstånd när de fungerar optimalt. Som exempel kan nämnas telemedicin, kompetensspridning via IT-konferenser och dokumentation.

Men IT-strategin får inte bli exkluderande. Vård och omsorg handlar om kontakt och kommunikation mellan människor. Alla kan inte, vill inte eller tål inte elektroniska hjälpmedel och kommunikationer.

Vi vill inte heller se en utveckling där personal på äldreboende ersätts av larmsystem. Vi vill se larmsystem och teknik som i stället ger mer utrymme för personliga relationer och underlättar vården. Att ersätta människor med teknik underlättar inte utan skapar osäkerhet och otrygghet.

Därför är det viktigt att personer med vårdkompetens finns med när dessa system utformas.

Vi har noterat att den nationella IT-gruppen tyvärr bekräftar gamla könsmönster. Hälso- och sjukvården, som domineras av kvinnor i den vårdande delen, domineras av män i den tekniska delen. Vi kan konstatera att det i den nationella ledningsgruppen för IT i vård och omsorg sitter åtta män och fem kvinnor. Bland annat företräds Socialdepartementet och Sveriges Kommuner och Landsting av enbart män. Det är ett observandum som regeringen bör ta ansvar för och kan ta ansvar för.

Fru talman! Avreglerade marknader och köp-sälj-system är inte en nationell IT-strategi för sjukvårdens bästa. Vi i Vänsterpartiet besökte Nordnorge under förra mandatperioden och imponerades där av en välutvecklad telemedicin. Samtidigt kunde vi konstatera att till exempel Svalbards sjukhus inte kunde använda den förträffliga telemedicinska utrustningen på grund av att företaget Telenor ville ha 100 000 kr i månaden för att sjukhuset skulle få använda kabeln. En sådan situation vill inte vi ha i Sverige.

IT i vården ska utgå från behov och, för att använda en klyscha, utgå från patienterna. Bokningssystem och dylikt får inte bli en möjlighet endast genom datateknik. Vi kan inte förutsätta att alla har tillgång till datorer eller vill använda dem. Pratar vi om kommunikation måste behovet och syftet styra och inte teknikintresset. Och låt inte detta bli männens domän och gräddfil i vården!

Vi emotser också att den nationella IT-strategigruppen kommer att arbeta med det tillkännagivande om Pion som socialutskottet har gett.

Anf. 188 CHRISTER WINBÄCK (fp) replik:

Fru talman! Jag vill börja med att hålla med Elina Linna. Det är väldigt viktigt att IT i vården inte används för att ta bort kontakten mellan vårdgivare och patient. Det är otroligt viktigt att människor vårdas människor; där håller jag helt med. Tanken är ju att detta ska kunna ge möjligheter att få resurser över till att kunna vårda människor på ett bättre sätt.

Däremot finns det naturligtvis människor som på olika sätt kan vara hjälpta av att ha direktkontakt med vårdgivare med hjälp av IT. Det kan vara vård i hemmet där man via uppkoppling kan berätta – om man är klar och redig och klarar av att hantera utrustningen – för sin distrikts-sköterska eller distriktsläkare vad man lider av. Det finns också en del andra sådana försök som görs. Det är dock viktigt, det håller jag med om, att det måste vara personer som vill och kan hantera detta.

Jag var dock tvungen att bara ställa en fråga. Elina Linna sade alldeles nyss angående Norge att Telenor tog betalt för att dra fram en kabel till ett sjukhus, och detta ville Vänsterpartiet inte på något sätt vara delaktiga i. Menar Elina Linna att man inte ska ta betalt för tjänster? Jag förstod inte riktigt det där. Jag vill gärna få det utvecklat.

Anf. 189 ELINA LINNA (v) replik:

Fru talman! Att Telenor tog betalt för att dra fram en kabel vet jag ingenting om. Det handlade om att Telenor vill ha 100 000 kr i månaden om sjukhuset använder kabeln. Det finns en fin fiberkabel som är dragen, men Telenor vill ha 100 000 kr i månaden för det. Detta har inte sjukhuset på Svalbard budget för. Det är naturligtvis en komplikation för sjukhuset och för dess möjligheter att använda det här fina systemet. Detta måste förebyggas redan från början genom att det också finns finansiering för det här.

Anf. 190 CHRISTER WINBÄCK (fp) replik:

Fru talman! Naturligtvis är det så att det man beställer och vill ha får man betala för, och då är det viktigt att det finns finansiering för det.

Nu kan inte jag hur det ser ut längst däruppe i Norge. Naturligtvis finns det dock olika alternativ att kommunicera med, och det finns också olika företag som kan slåss och bjuda om att få erbjuda en datakommunikation till sjukhuset. Men det är klart att det måste vara på rimliga villkor.

Jag ville bara höra om ni över huvud taget var helt emot detta att man kunde ta betalt för tjänster och liknande. Så var det alltså inte, utan det gällde en viss kabel här. Okej, jag är nöjd med det svaret.

Jag vill också tillägga en sak – jag har faktiskt drygt en minut kvar. Elina Linna sade alldeles nyss att det är viktigt att IT inte blir en mansdomän, så att säga, att bara män jobbar med IT-frågor. Det tycker jag är oerhört viktigt, och det tror jag nog att alla här i kammaren bejakar. Jag kan bara ta ett exempel från min egen verksamhet – jag har jobbat i många år med IT – där vi faktiskt har haft mer än hälften kvinnor av dem som har deltagit, i både ledande och producerande funktioner. Det har varit väldigt stimulerande och givande.

Jag tror att det är väldigt viktigt att få både kvinnors och mäns perspektiv på vården. Eftersom det är kvinnor som till allra största delen

Prot. 2005/06:125
17 maj

*Nationell IT-strategi
för vård och omsorg*

arbetar i vården är det viktigt att de också får ett stort inflytande på hur dessa system kommer att fungera. De ska ju många gånger använda dem.

Anf. 191 ELINA LINNA (v) replik:
Fru talman! Då är vi helt överens om att IT inte ska bli en gräddfil för män.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 18 maj.)

22 § Bordläggning

Anmälades och bordlades
Skatteutskottets betänkanden
2005/06:SkU23 Ett regionalt förhöjt grundavdrag
2005/06:SkU27 Skattelättnad för bilar i vissa miljöklasser
2005/06:SkU28 Beskattnings av europakooperativ

Justitieutskottets betänkanden
2005/06:JuU33 En modernare kriminalvårdslag
2005/06:JuU19 Barn som bevittnat våld
2005/06:JuU34 Ingripanden mot unga lagöverträdare

23 § Anmälan om interpellationer

Anmälades att följande interpellationer framställdes

den 16 maj

2005/06:408 av *Allan Widman* (fp) till statsminister Göran Persson
Statsrådsberedningen annandagen 2004
2005/06:409 av *Torsten Lindström* (kd) till statsrådet Ulrica Messing
Statens ansvar för SJ:s tågtrafik i Mälardalen

den 17 maj

2005/06:410 av *Carl B Hamilton* (fp) till utrikesminister Jan Eliasson
Svenska beslut om inresevisum för Hamasministrar
2005/06:411 av *Björn von der Esch* (kd) till samhällsbyggnadsminister
Mona Sahlin
Estonia
2005/06:412 av *Cecilia Wikström* (fp) till utbildnings- och kulturminister
Leif Pagrotsky
Universitetsforskningens oberoende
2005/06:413 av *Stefan Attefall* (kd) till statsminister Göran Persson
Förtroendet för Regeringskansliet
2005/06:414 av *Torsten Lindström* (kd) till statsrådet Lena Hallengren
Studiemedlets storlek och studenters ekonomiska situation

2005/06:415 av *Lars Tysklind* (fp) till jordbruksminister Ann-Christin Nykvist
Utvecklingen av den svenska fiskeflottan

Prot. 2005/06:125
17 maj

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 30 maj.

24 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmäldes att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 17 maj

2005/06:1635 av *Barbro Hietala Nordlund* (s) till utrikesminister Jan Eliasson

Turkiet och Europasamarbetet

2005/06:1636 av *Anita Brodén* (fp) till jordbruksminister Ann-Christin Nykvist

Våtmarker

2005/06:1637 av *Anita Brodén* (fp) till statsrådet Lena Sommestad

Våtmarker

2005/06:1638 av *Birgitta Ohlsson* (fp) till utrikesminister Jan Eliasson

Trakasserier mot oppositionella i Azerbajdzjan

2005/06:1639 av *Mikael Johansson* (mp) till utbildnings- och kulturminister Leif Pagrotsky

Den svenska tv-marknaden

2005/06:1640 av *Maria Larsson* (kd) till statsrådet Jens Orback

Ändrade kriterier för bidrag

2005/06:1641 av *Karin Pilsäter* (fp) till näringsminister Thomas Östros

Krångel för småföretagare

2005/06:1642 av *Maria Hassan* (s) till utrikesminister Jan Eliasson

Demokratiseringsprocessen i Uzbekistan

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 30 maj.

25 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmäldes att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 17 maj

2005/06:1518 av *Lars-Ivar Ericson* (c) till statsrådet Morgan Johansson

Vård av spelmissbrukare

2005/06:1525 av *Ragnwi Marcelind* (kd) till samhällsbyggnadsminister Mona Sahlin

Geodatarådet inom lantmäteriområdet

2005/06:1526 av *Ragnwi Marcelind* (kd) till samhällsbyggnadsminister Mona Sahlin
Bostadsförsörjningen
2005/06:1550 av *Rigmor Stenmark* (c) till samhällsbyggnadsminister Mona Sahlin
Övergång från naturgrus till annan materia samt forskning kring detta
2005/06:1552 av *Jan Ertsborn* (fp) till utrikesminister Jan Eliasson
Europakonventionens skydd mot diskriminering
2005/06:1553 av *Veronica Palm* (s) till utrikesminister Jan Eliasson
Fängslad Fateh Jamus
2005/06:1557 av *Jörgen Johansson* (c) till finansminister Pär Nuder
Båtskatt
2005/06:1558 av *Krister Örnffäder* (s) till finansminister Pär Nuder
Ekonomiska förutsättningar för småskalig livsmedelsproduktion
2005/06:1559 av *Cecilia Widegren* (m) till jordbruksminister Ann-Christin Nykvist
Gotlandsruss och ligghallar
2005/06:1560 av *Ingegerd Saarinen* (mp) till statsrådet Hans Karlsson
Arbetsmiljöverkets rekommendationer för ljudmiljön i skolan
2005/06:1561 av *Eva Arvidsson* (s) till utbildnings- och kulturminister Leif Pagrotsky
Unescos samhällsvetenskapliga program
2005/06:1562 av *Lennart Kollmats* (fp) till utbildnings- och kulturminister Leif Pagrotsky
Återsändande av kartor i Lantmäteriets arkiv
2005/06:1563 av *Sverker Thorén* (fp) till statsrådet Lena Sommestad
Hållbarhetskommision
2005/06:1564 av *Sverker Thorén* (fp) till statsrådet Lena Sommestad
Miljömål om utsläpp av fosforföreningar
2005/06:1565 av *Sverker Thorén* (fp) till statsrådet Lena Sommestad
Miljömål om dioxin i livsmedel
2005/06:1566 av *Sverker Thorén* (fp) till statsrådet Lena Sommestad
Miljömål om kadmium
2005/06:1567 av *Sverker Thorén* (fp) till statsrådet Lena Sommestad
Miljömål om partiklar
2005/06:1568 av *Gunnar Nordmark* (fp) till samhällsbyggnadsminister Mona Sahlin
Allmännyttiga bostäder
2005/06:1569 av *Jörgen Johansson* (c) till statsrådet Sven-Erik Österberg
Ansvar för krediter och utlåning
2005/06:1570 av *Åsa Torstensson* (c) till näringsminister Thomas Östros
Fler företag i tjänstebranschen
2005/06:1571 av *Marie Engström* (v) till finansminister Pär Nuder
Företagsbeskattning
2005/06:1572 av *Krister Hammarbergh* (m) till justitieminister Thomas Bodström
Rekrytering av läkare som får utfärda rättsintyg
2005/06:1573 av *Lars-Ivar Ericson* (c) till statsrådet Morgan Johansson
Begravningsbidrag från kommunen

2005/06:1574 av *Holger Gustafsson* (kd) till utbildnings- och kulturminister Leif Pagrotsky
Femtioårsminne av Ungernrevolten
2005/06:1575 av *Torsten Lindström* (kd) till justitieminister Thomas Bodström
Kompetens rörande hedersrelaterad brottslighet hos polisen
2005/06:1576 av *Torsten Lindström* (kd) till statsrådet Morgan Johansson
Socialtjänstens hantering av hedersrelaterade problem
2005/06:1578 av *Lars Tysklind* (fp) till jordbruksminister Ann-Christin Nykvist
Försöket med havdagar i Kattegatt
2005/06:1579 av *Lars Gustafsson* (kd) till statsrådet Ulrica Messing
Ersättning till ägare av enskilda vägar
2005/06:1580 av *Cecilia Wikström* (fp) till utbildnings- och kulturminister Leif Pagrotsky
Kulturens roll inom public service-tv
2005/06:1581 av *Leif Björnlod* (mp) till justitieminister Thomas Bodström
EU:s beslutanderätt i rättsfrågor
2005/06:1582 av *Ulrik Lindgren* (kd) till statsrådet Barbro Holmberg
Stöd till rörelsehindrade asylsökande
2005/06:1583 av *Ulrik Lindgren* (kd) till socialminister Berit Andnor
Möjligheter för barn med funktionshinder till kultur- och fritidsaktiviteter
2005/06:1584 av *Ragnwi Marcelind* (kd) till statsrådet Sven-Erik Österberg
Arbetsmiljön på länsstyrelserna
2005/06:1585 av *Krister Örnffäder* (s) till statsrådet Ylva Johansson
Pensionärsråd
2005/06:1586 av *Marie Wahlgren* (fp) till statsrådet Ylva Johansson
Utskrivning av läkemedel
2005/06:1588 av *Helena Bargholtz* (fp) till statsminister Göran Persson
Politiska påtryckningar och mediernas självständighet
2005/06:1589 av *Jan Ertsborn* (fp) till justitieminister Thomas Bodström
Fullständig sekretess för skyddad identitet
2005/06:1590 av *Marie Wahlgren* (fp) till socialminister Berit Andnor
Barnahus
2005/06:1591 av *Christer Winbäck* (fp) till statsrådet Ulrica Messing
Standardisering av elektroniska dokumentformat
2005/06:1592 av *Peter Danielsson* (m) till socialminister Berit Andnor
Statistik om gränsgångare
2005/06:1593 av *Cristina Husmark Pehrsson* (m) till statsrådet Ylva Johansson
Utvärdering av institutionsvården för ungdomar
2005/06:1596 av *Christer Nylander* (fp) till statsrådet Ibrahim Baylan
Arbetsmiljön i skolan
2005/06:1597 av *Christer Nylander* (fp) till statsrådet Ibrahim Baylan
Arbetsro i skolan
2005/06:1598 av *Martin Andreasson* (fp) till utrikesminister Jan Eliasson
Förbud mot homosexuella relationer i Nicaragua

2005/06:1599 av *Anne Marie Brodén* (m) till statsrådet Lena Sommestad
Mobiltelefonanvändningens skaderisker

2005/06:1600 av *Ulla Löfgren* (m) till justitieminister Thomas Bodström
Brottsskadelagen

2005/06:1601 av *Cecilia Widegren* (m) till jordbruksminister Ann-Christin Nykvist

Myndigheters upphandling av livsmedel

2005/06:1602 av *Alice Åström* (v) till utrikesminister Jan Eliasson
Fateh Jamus försvinnande

2005/06:1606 av *Sören Wibe* (s) till utbildnings- och kulturminister Leif Pagrotsky

Den regionala snedfördelningen i universitetsstyrelser och forskningsstiftelser

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll
tisdagen den 30 maj.

26 § Kammaren åtskildes kl. 20.16.

Förhandlingarna leddes
av talmannen från sammanträdets början till och med 12 § anf. 28 (delvis),
av förste vice talmannen därefter till och med 15 § anf. 69 (delvis),
av andre vice talmannen därefter till och med 16 § anf. 93 (delvis),
av tredje vice talmannen därefter till och med 19 § anf. 115 (delvis),
av förste vice talmannen därefter till och med anf. 142 (delvis) och
av andre vice talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

SVEN JOHANNISSON

/Eva-Lena Ekman

1 § Justering av protokoll.....	1
2 § Meddelande om ändringar i kammarens sammanträdesplan.....	1
3 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer.....	1
4 § Anmälan om inkommen faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen	2
5 § Återkallelse av proposition	2
6 § Hänvisning av ärende till utskott.....	2
7 § Förnyad bordläggning.....	2
8 § Beslut om ärenden som slutdebatterats den 16 maj	3
FöU10 Renovering och modifiering av artillerisystemet	
Haubits 77B.....	3
FöU11 Reformerad styrning och förvaltning för försvaret	3
SfU15 Höjt inkomsttak vid beräkning av sjukpenninggrundande inkomst och höjd lägstanivå för hel föräldrapenning	4
SfU16 Vissa socialförsäkringsfrågor	4
FiU8 En ny lag om lägenhetsregister.....	5
FiU25 Riksrevisionens årsredovisning för 2005	5
9 § Ett stärkt nämndemannainstitut	5
Justitieutskottets betänkande 2005/06:JuU32	5
Anf. 1 HILLEVI ENGSTRÖM (m).....	5
Anf. 2 JAN ERTSBORN (fp).....	7
Anf. 3 OLLE SANDAHL (kd).....	9
Anf. 4 JOHAN LINANDER (c).....	10
Anf. 5 GÖRAN NORLANDER (s).....	12
Anf. 6 HILLEVI ENGSTRÖM (m) replik	13
Anf. 7 GÖRAN NORLANDER (s) replik.....	14
Anf. 8 HILLEVI ENGSTRÖM (m) replik	14
Anf. 9 GÖRAN NORLANDER (s) replik.....	14
Anf. 10 JAN ERTSBORN (fp) replik.....	15
Anf. 11 GÖRAN NORLANDER (s) replik.....	15
Anf. 12 JAN ERTSBORN (fp) replik.....	15
Anf. 13 GÖRAN NORLANDER (s) replik.....	16
Anf. 14 ROLF OLSSON (v).....	16
Anf. 15 HILLEVI ENGSTRÖM (m) replik	17
Anf. 16 ROLF OLSSON (v) replik	18
Anf. 17 HILLEVI ENGSTRÖM (m) replik	18
Anf. 18 ROLF OLSSON (v) replik	19
Anf. 19 LEIF BJÖRNLOD (mp).....	19
(Beslut fattades under 18 §.).....	20
10 § Utfärdande av provisoriska pass för barn för direkt resa till Sverige	20
Justitieutskottets betänkande 2005/06:JuU37	20
Anf. 20 HILLEVI ENGSTRÖM (m).....	20

Anf. 21	MARITA ARONSON (fp).....	23
Anf. 22	JOHAN LINANDER (c).....	24
Anf. 23	BRITTA LEJON (s).....	25
	(Beslut fattades under 18 §.)	26
11 §	Vissa frågor om förhandsavgörande från EG-domstolen	26
	Justitiekottets betänkande 2005/06:JuU39.....	26
	(Beslut fattades under 18 §.)	26
12 §	Lagstiftning om franchising.....	27
	Lagutskottets betänkande 2005/06:LU26.....	27
Anf. 24	MARIANNE CARLSTRÖM (s).....	27
Anf. 25	BERTIL KJELLBERG (m).....	27
Anf. 26	JAN ERTSBORN (fp).....	28
Anf. 27	YVONNE ANDERSSON (kd)	29
Anf. 28	PIA NILSSON (s)	30
Anf. 29	JAN ERTSBORN (fp) replik	32
Anf. 30	PIA NILSSON (s) replik	32
Anf. 31	JAN ERTSBORN (fp) replik	33
Anf. 32	PIA NILSSON (s) replik	33
Anf. 33	YVONNE ANDERSSON (kd) replik	33
Anf. 34	PIA NILSSON (s) replik	34
Anf. 35	YVONNE ANDERSSON (kd) replik	34
Anf. 36	PIA NILSSON (s) replik	34
	(Beslut fattades under 18 §.)	34
13 §	Offentliga uppköpserbjudanden på aktiemarknaden	35
	Lagutskottets betänkande 2005/06:LU29.....	35
	(Beslut fattades under 18 §.)	35
14 §	Europakooperativ	35
	Lagutskottets betänkande 2005/06:LU30.....	35
Anf. 37	CHRISTINA NENES (s)	35
Anf. 38	BERTIL KJELLBERG (m).....	35
Anf. 39	JAN ERTSBORN (fp).....	36
Anf. 40	INGEMAR VÄNERLÖV (kd)	36
Anf. 41	JOHAN LÖFSTRAND (s).....	37
Anf. 42	INGEMAR VÄNERLÖV (kd) replik	38
Anf. 43	JOHAN LÖFSTRAND (s) replik.....	39
Anf. 44	INGEMAR VÄNERLÖV (kd) replik	39
Anf. 45	JOHAN LÖFSTRAND (s) replik.....	39
Anf. 46	INGEMAR VÄNERLÖV (kd)	40
	(Beslut fattades under 18 §.)	40
15 §	Norden	40
	Utrikesutskottets betänkande 2005/06:UU16.....	40
Anf. 47	ANITA JOHANSSON (s).....	40
Anf. 48	GÖRAN LINDBLAD (m)	42
Anf. 49	GABRIEL ROMANUS (fp)	44
Anf. 50	AGNE HANSSON (c)	46
Anf. 51	Socialminister BERIT ANDNOR (s).....	48
Anf. 52	AGNE HANSSON (c) replik	49
Anf. 53	Socialminister BERIT ANDNOR (s) replik.....	50

Anf. 54	AGNE HANSSON (c) replik	50
Anf. 55	GÖRAN LINDBLAD (m) replik	50
Anf. 56	Socialminister BERIT ANDNOR (s) replik	51
Anf. 57	GÖRAN LINDBLAD (m) replik	51
Anf. 58	Socialminister BERIT ANDNOR (s) replik	52
Anf. 59	REYNOLDH FURUSTRAND (s)	52
Anf. 60	TOMAS HÖGSTRÖM (m)	54
Anf. 61	GABRIEL ROMANUS (fp) replik	56
Anf. 62	TOMAS HÖGSTRÖM (m) replik	56
Anf. 63	GABRIEL ROMANUS (fp) replik	57
Anf. 64	TOMAS HÖGSTRÖM (m) replik	57
Anf. 65	REYNOLDH FURUSTRAND (s) replik	57
Anf. 66	TOMAS HÖGSTRÖM (m) replik	58
Anf. 67	REYNOLDH FURUSTRAND (s) replik	58
Anf. 68	TOMAS HÖGSTRÖM (m) replik	59
Anf. 69	LENNART KOLLMATS (fp)	59
Anf. 70	GABRIEL ROMANUS (fp) replik	61
Anf. 71	LENNART KOLLMATS (fp) replik	62
Anf. 72	GABRIEL ROMANUS (fp) replik	62
Anf. 73	LENNART KOLLMATS (fp) replik	63
Anf. 74	TUVE SKÅNBERG (kd)	63
Anf. 75	LARS WEGENDAL (s)	64
Anf. 76	TOMAS HÖGSTRÖM (m) replik	67
Anf. 77	LARS WEGENDAL (s) replik	67
Anf. 78	TOMAS HÖGSTRÖM (m) replik	67
Anf. 79	LARS WEGENDAL (s) replik	68
Anf. 80	NILS-ERIK SÖDERQVIST (s)	68
Anf. 81	RUNAR PATRIKSSON (fp)	69
Anf. 82	GABRIEL ROMANUS (fp)	70
	(Beslut fattades under 18 §.)	71
16 §	Internationella frågor om hållbar utveckling och miljö	71
	Utrikesutskottets betänkande 2005/06:UU17	71
Anf. 83	GÖRAN LINDBLAD (m)	71
Anf. 84	BIRGITTA OHLSSON (fp)	74
Anf. 85	ROSITA RUNEGRUND (kd)	76
Anf. 86	ALICE ÅSTRÖM (v)	78
Anf. 87	AGNE HANSSON (c)	80
Anf. 88	LOTTA HEDSTRÖM (mp)	82
Anf. 89	BIRGITTA OHLSSON (fp) replik	85
Anf. 90	LOTTA HEDSTRÖM (mp) replik	85
Anf. 91	BIRGITTA OHLSSON (fp) replik	86
Anf. 92	LOTTA HEDSTRÖM (mp) replik	87
Anf. 93	BERNDT EKHOLM (s)	87
Anf. 94	AGNE HANSSON (c) replik	91
Anf. 95	BERNDT EKHOLM (s) replik	91
Anf. 96	AGNE HANSSON (c) replik	92
Anf. 97	BERNDT EKHOLM (s) replik	92
Anf. 98	LOTTA HEDSTRÖM (mp) replik	93
Anf. 99	BERNDT EKHOLM (s) replik	93

Anf. 100	LOTTA HEDSTRÖM (mp) replik.....	93
Anf. 101	BERNDT EKHOLM (s) replik	94
Anf. 102	GÖRAN LINDBLAD (m) replik	94
Anf. 103	BERNDT EKHOLM (s) replik	95
Anf. 104	GÖRAN LINDBLAD (m) replik	95
Anf. 105	BERNDT EKHOLM (s) replik	96
	(Beslut fattades under 18 §.)	96
17 §	Migration och asylpolitik	96
	Socialförsäkringsutskottets betänkande 2005/06:SfU10	96
Anf. 106	TOBIAS BILLSTRÖM (m).....	96
Anf. 107	ANNE-MARIE EKSTRÖM (fp)	98
Anf. 108	SVEN BRUS (kd)	102
	(forts. 19 §).....	104
	Ajournering.....	104
	Återupptagna förhandlingar	104
18 §	Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens	
	sammanträde.....	104
	JuU32 Ett stärkt nämndemannainstitut.....	104
	JuU37 Utfärdande av provisoriska pass för barn för direkt	
	resa till Sverige.....	105
	JuU39 Vissa frågor om förhandsavgörande från EG-	
	domstolen	105
	LU26 Lagstiftning om franchising	105
	LU29 Offentliga uppköpserbjudanden på aktiemarknaden	106
	LU30 Europakooperativ	106
	UU16 Norden	106
	UU17 Internationella frågor om hållbar utveckling och	
	miljö	107
19 §	(forts. från 17 §) Migration och asylpolitik (forts. SfU10).....	108
Anf. 109	KALLE LARSSON (v).....	108
Anf. 110	TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik.....	112
Anf. 111	KALLE LARSSON (v) replik.....	113
Anf. 112	TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik.....	113
Anf. 113	KALLE LARSSON (v) replik.....	114
Anf. 114	BIRGITTA CARLSSON (c).....	115
Anf. 115	GUSTAV FRIDOLIN (mp)	118
Anf. 116	KALLE LARSSON (v) replik.....	121
Anf. 117	GUSTAV FRIDOLIN (mp) replik.....	122
Anf. 118	KALLE LARSSON (v) replik.....	122
Anf. 119	GUSTAV FRIDOLIN (mp) replik.....	123
Anf. 120	GÖTE WAHLSTRÖM (s)	123
Anf. 121	ANNE-MARIE EKSTRÖM (fp) replik	128
Anf. 122	GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik.....	128
Anf. 123	ANNE-MARIE EKSTRÖM (fp) replik	129
Anf. 124	GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik.....	129
Anf. 125	TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik.....	129
Anf. 126	GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik.....	130
Anf. 127	TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik.....	130

Anf. 128	GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik	131
Anf. 129	BIRGITTA CARLSSON (c) replik	132
Anf. 130	GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik	132
Anf. 131	Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s)	133
Anf. 132	TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik	136
Anf. 133	Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s) replik	136
Anf. 134	TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik	136
Anf. 135	Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s) replik	137
Anf. 136	SVEN BRUS (kd) replik	137
Anf. 137	Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s) replik	137
Anf. 138	SVEN BRUS (kd) replik	137
Anf. 139	Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s) replik	138
Anf. 140	ANNE-MARIE EKSTRÖM (fp) replik	138
Anf. 141	Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s) replik	138
Anf. 142	ANNE-MARIE EKSTRÖM (fp) replik	139
Anf. 143	Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s) replik	139
Anf. 144	BIRGITTA CARLSSON (c) replik	139
Anf. 145	Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s) replik	140
Anf. 146	BIRGITTA CARLSSON (c) replik	140
Anf. 147	Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s) replik	141
Anf. 148	GUSTAV FRIDOLIN (mp) replik	141
Anf. 149	Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s) replik	141
Anf. 150	GUSTAV FRIDOLIN (mp) replik	142
Anf. 151	Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s) replik	142
	(Beslut skulle fattas den 18 maj.)	143

20 § Genomförande av EG-direktiven om överföring av

passageraruppgifter och uppehållstillstånd för studier 143

	Socialförsäkringsutskottets betänkande 2005/06:SfU14	143
Anf. 152	TOBIAS BILLSTRÖM (m)	143
Anf. 153	ANNE-MARIE EKSTRÖM (fp)	144
Anf. 154	SVEN BRUS (kd)	145
Anf. 155	KALLE LARSSON (v)	147
Anf. 156	BIRGITTA CARLSSON (c)	149
Anf. 157	GUSTAV FRIDOLIN (mp)	150
Anf. 158	YILMAZ KERIMO (s)	152
Anf. 159	TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik	154
Anf. 160	YILMAZ KERIMO (s) replik	154
Anf. 161	TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik	155
Anf. 162	YILMAZ KERIMO (s) replik	155
Anf. 163	SVEN BRUS (kd) replik	155
Anf. 164	YILMAZ KERIMO (s) replik	155
Anf. 165	SVEN BRUS (kd) replik	155
Anf. 166	YILMAZ KERIMO (s) replik	156
Anf. 167	BIRGITTA CARLSSON (c) replik	156
Anf. 168	YILMAZ KERIMO (s) replik	156
Anf. 169	BIRGITTA CARLSSON (c) replik	156
Anf. 170	YILMAZ KERIMO (s) replik	157
	(Beslut skulle fattas den 18 maj.)	157

21 § Nationell IT-strategi för vård och omsorg.....	157
Socialutskottets betänkande 2005/06:SoU30	157
Anf. 171 ANNE MARIE BRODÉN (m).....	157
Anf. 172 CHRISTER WINBÄCK (fp)	159
Anf. 173 CHATRINE PÅLSSON (kd)	160
Anf. 174 KENNETH JOHANSSON (c)	162
Anf. 175 CONNY ÖHMAN (s)	163
Anf. 176 CHATRINE PÅLSSON (kd) replik	164
Anf. 177 CONNY ÖHMAN (s) replik	165
Anf. 178 CHATRINE PÅLSSON (kd) replik	165
Anf. 179 ANNE MARIE BRODÉN (m) replik	165
Anf. 180 CONNY ÖHMAN (s) replik	165
Anf. 181 ANNE MARIE BRODÉN (m) replik	166
Anf. 182 CONNY ÖHMAN (s) replik	166
Anf. 183 CHRISTER WINBÄCK (fp) replik	166
Anf. 184 CONNY ÖHMAN (s) replik	166
Anf. 185 CHRISTER WINBÄCK (fp) replik	167
Anf. 186 CONNY ÖHMAN (s) replik	167
Anf. 187 ELINA LINNA (v).....	168
Anf. 188 CHRISTER WINBÄCK (fp) replik	169
Anf. 189 ELINA LINNA (v) replik	169
Anf. 190 CHRISTER WINBÄCK (fp) replik	169
Anf. 191 ELINA LINNA (v) replik	170
(Beslut skulle fattas den 18 maj.)	170
22 § Bordläggning.....	170
23 § Anmälan om interpellationer	170
24 § Anmälan om frågor för skriftliga svar	171
25 § Anmälan om skriftliga svar på frågor	171
26 § Kammaren åtskildes kl. 20.16.	174

Elanders Gotab, Stockholm 2006